ANUL X. - SERIA II-a. - No 583

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 7 Februarie 1932

a „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

Adevěrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897
CONST. MILLE 1897 – 1920

FONDAT IN 1893

Literatura veselă

Ați observat ce puțin e cultivată la noi literatura veselă? Scritorii noștri nu știu să râdă. Sunt întotdeauna de o seriozitate cumplită. Sunt gravi și solemni chiar când își aleg subiecte capabile de a fi exploatate comic. Examinați o clipă literatura noastră din ultimii cincisprezece ani. Este înspăimântător de tristă. Pretutindeni numai subiecte tragice, situații penibile, eroi desechilibrați, meditații sumbre, atitudini desnădăjduite, desnodăminte catastrofale. Toți se iau parcă la întrecere să găsească sau să inventeze aspecte de viață cât mai sinistre. Se cheltuește demulteori în această căutare multă ingeniozitate și mult talent. In schimb cea mai mare parte din scriitorii noștri uită că mai există pe lume și situații comice, tipuri hilariante și prilejuri de făcut haz. Și, mai ales, uită că rolul literaturei e să și distreze, să procure câteva clipe de odihnă și de voie bună, nu numai să ofere experiențe psihologice inedite, să vulgarizeze teorii sociale sau filosofice și să extragă din viață, exclusiv, tot ce e amar, penibil și hidos.

Domnul D. D. Patrașcanu oferă în opera d-sale de nuvelist mucalit o strălucită excepție la această stare de lucruri aproape generală. D-sa aparține, printr'o bună parte din opera d-sale, literaturii dinainte de războі. Inainte de războі au apărut primele sale volume: „Schițe și amintiri" și „Timotei mucenicul", care sunt, credem, cele mai bune pe care le-a scris. Nu menționăm aceasta ca o simplă indicație cronologică. Există o deosebire între ceeace a scris d. Patrașcanu înainte de 1916 și volumul „Un prânz de gală", apărut în anii din urmă, după 1920. Este o deosebire între felul cum râdea d. Patrașcanu în primele volume și felul cum râde în ultimul său volum. S'ar părea că în scrisul de după răsboi al d-lui Patrașcanu s'a strecurat ceva din spiritul de neliniște și de nemulțumire, ceva din râsul silit al humoriștilor români contemporani, oricare ar fi ei, dela revuiști până la... cine veți vrea (dacă cumva găsiți vre-un mare scriitor vesel printre scriitorii noștri actuali).

D. Patrașcanu, în primele sale volume, nu râdea silit. Râdea cu voe bună, spontan, fără amărăciune, fără sarcasm, bucuros de viața pe care o zeflemisea fără răutate și iubindu-și eroii pe care îi lua peste picior în glumă, cu prietenie și luând parte din tot sufletul la peripețiile lor. Era râsul omului dinainte de războі, râsul și hazul și veselia unei epoci de liniște, de beatitudine, de belșug și de lipsă de griji; era râsul unei lumi mai fericite, fără îndoială, decât este lumea de astăzi.

Dar nici chiar la epoca în care apăreau primele nuvele ale d-lui Patrașcanu literatura română nu era prea veselă. (Ceeace grozav ne-ar ispiti să generalizăm constatările făcute cu privire la epoca actuală. dar aceasta e o chestie care cere discuții mai lungi...) Dela Caragiale nici-un scriitor nu se mai încumetase să râdă. D. Patrașcanu a apărut tocmai la timp. A dovedit că pot exista și în România mari scriitori veseli. Cam pe aceeaș vreme, dealtfel, din colaborarea lui Anghel și Iosif răsărea un volum delicios: „Caleidoscopul lui A. Mirea". Dar erau versuri. Versurile nu pot niciodată să stârnească râsul abundent, continuu și nestingherit pe care îl stârnește proza veselă. Versul respinge prin natura lui expansiunea comică. Are în el ceva artificial, compus, premeditat, aranjat. Adevăratul humor cere în primul rând spontaneitate. Corsetul versului îl jenează și faldurile rimelor îl împiedică în mers. O comedie în versuri va fi întotdeauna inferioară ca humor unei comedii în proză. Dintre comediile lui Molière, cele care te fac să râzi mai cu poftă sunt cele scrise în proză.

* * *

Spuneam că literatura noastră nu e veselă. S'ar putea crede că lipsa de humor corespunde unei imposibilități organice a temperamentului românesc. Nimic n'ar fi mai falș. Să nu uităm că am avut odinioară un mucalit de geniu, un scriitor plin de un haz original și adânc, un reprezentant strălucit al humorului național. L'am numit pe Creangă. Datorită lui Creangă putem vorbi de un humor specific românesc.

Felul cum știe un popor să râdă este caracteristic pentru definiția lui morală. O geografie a humorului universal ar fi foarte interesantă. Ar da loc la o clasificeare a popoarelor după calitatea humorului lor, după felul cum știu să râdă.

Humorul românesc, așa cum apare în amintirile și poveștile lui Creangă, se deosebește fundamental de humorul altor popoare. Se deosebește mai ales de humorul englez, care consistă dintr'o discordanță între materialul comic și tonul cu care acest material este debitat. Narațiunea celor mai comice întâmplări se urmează pe tonul cel mai grav și mai serios. Humorul englez se potrivește admirabil pentru gluma sinistră și macabră. Creangă glumește altfel. E mai direct, — nu însă mai puțin fin. E mai vesel. Ii place să râdă singur când spune o glumă, când face o farsă. Mai puțin flegmatic, el e mai spontan și mai vioiu. Râsul lui este sănătos, puternic, planturos, asemănător câteodată cu râsul lui Rabelais, — dar fără sarcasmul satiric și crud al acestuia.

Toți cei care au mers pe urmele lui Creangă — și nu sunt mulți — au isbutit să realizeze literatură veselă bună. D. Mihail Sadoveanu are multe pagini pline de haz. Ne aducem aminte, mai ales, de „Iapa lui Vodă" din „Hanu-Ancuței", precum și de unele personagii din acelaș volum. Humorul lui Hogaș pornește din aceeaș sursă.

Caragiale stă pe un plan cu totul diferit. El reprezintă humorul specific al *orașului* românesc, ceeace este departe de a fi acelaș lucru cu humorul românesc pur și simplu. Caragiale a zeflemisit societatea crăşenească, arătându-se în acelaș timp că este un perfect reprezentant al acestei societăți și al spiritului ei. Acest lucru se vede foarte bine în schițele lui, în „Momente". Caragiale trăise atât de intens mahalagismele și „miticismele" eroilor lui încât ajunsese să le utilizeze ca procedee artistice personale. Caragiale nu are pentru modelele lui niciun fel de dragoste. Are, dimpotrivă. numai dispreț. Le apreciază însă ca material artistic. Il iubește pe mahalagiul bucureștean ca pe un minunat model, care îi poezază și îi dă prilej să-și întrebuințeze verva și spiritul de batjocură. In astfel de cazuri de multe ori autorul își însușește până într'atâta modelul încât acesta ajunge să-l domine, să exercite un fel de obsesie tiranică; este o osmoză misterioasă care se produce. In acest sens se poate spune despre Caragiale — ca și despre Courteline — că detesta dar și iubea în acelaș timp mahalaua pe care o zeflemisea.

Cu tot spiritul lui de sarcasm, de ironie și de ciudă. Caragiale aparține și el aceleași lumi tihnite și indolente dinainte de războі. Tonul dominant al operei lui este zeflemeaua confortabilă și ironia anfișistă.

D. I. A. Bassarabescu este, după Caragiale și alături de Patrașcanu, un alt reprezentant al humorului orășenesc român. D-sa, însă, spre deosebire de Caragiale. are un humor blând, fără amărăciune, o ironie atenuată de duioșie. Humorul d-sale, din acest punct de vedere, este mai apropiat de temperamentul autohton.

* * *

Dar să ne întoarcem — sau, mai bine zis, să ajungem din nou — la epoca de după răsboi. Humorul scriitorilor noștri care s'au manifestat în anii din urmă e destul de greu de prins într'o formulă generală. Putem, însă, constata de pe acum că humorul tip Creangă este pe cale să dispară. Cauzele? In primul loc, credem din pricină că literatura noastră de după războі a devenit, cu mici excepții, o literatură de oraș, cu tipuri. situații, sentimente și glume de oraș. Humorul țărănesc, sfătos și patriarhal al lui Creangă nu mai are căutare. Scriitorii noștri din ultimul timp, orășeni și orășenizanți, utilizează cu plăcere formule de humor străin. Ii vedem întrebuințând (cu o abilitate și o adaptabilitate miraculoasă) humorul englez, „la blague" pariziană, și toată formele de haz ale tuturor literaturilor. Rezultatul? E în orice caz ciudat și nou. Mărturisim că nu ne displace. Ne pare rău după taclalele patriarhale ale lui Creangă. Le vom gusta, știind că nu mai sunt actuale, cu o plăcere și mai mare. Asta nu ne poate opri, însă, de a urmări cu interes și curiozitate formele în care se va realiza literatura noastră veselă de acum înainte.

Bine înțeles, presupunând că această literatură veselă se va hotărî, însfârșit, să existe...

AL. A. PHILIPPIDE

Fugă

Vin zorii către sat, sburdând ca mieii
Pe dealul răsturnat de-acurmezișul,
Și pomii, deșteptați, dau fuga 'n curte
S'ascundă case albe cu frunzișul.

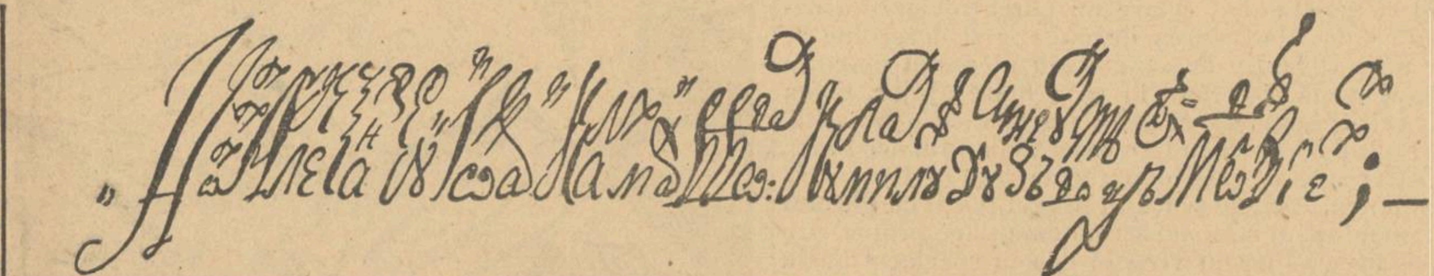
Biserica și 'nalță gâtu 'n slavă
Și cată, cu mândrie 'n depărtare, —
Căci numai ea, din tot cuibarul verde,
S'a 'nzorzonat cu pene roși de soare.

Pe ulițі adâncite spre ponoare
Răsbate viața 'n gesturi triumfale
Și-o ciurdă de vițеі, cu coada steaguri,
Alungă fumul negurii la vale.

MIRCEA MARC

Céline Emilian — Basorelief

O crimă pasională din secolul al XVII-lea

Numărul crimelor pasionale din secolul al XVII-lea crescuse la o vreme așa de îngrijorător, încât justiția luase măsuri severe spre a le reprima. Delictele erau în genere conjugale, iar mijlocul de răpunere al unuia din soți, otrava. Racine a crezut, către sfârșitul vieții sale, că dramele sale contribuiseră la depravarea sufletelor. De aceea cuprins de scrupule religioase, își renegă opera și se dedică actelor de pietate. Crima pe care o povestim aci — după desbaterile juridice — desvălue cu elocvență depravarea și cruzimea unor spirite din acea epocă. G. C.)

O femee frumoasă de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea

Marchiza de Ganges, fiică a unui burghez din Avignon, avea două însușiri remarcabile pentru o femee: era de o frumusețe rară și moștenia dela un unchiu al său, care o crescuse, o avere considerabilă. Nu e de mirare deci, că se căsători, la vârsta de 13 ani, în 1649, cu Marchizul de Castellane, care o introduse la Curte și-i dădu un nume. Ludovic al XIV, un adolescent pe atunci, îi lăudă frumusețea și chiar dansă de două ori cu ea, Mignard îi făcu portretul, iar Cristina, regina Suediei, declară că în nicio țară nu văzuse frumusețe comparabilă cu aceea a provențalei. Fericirea acestei străvechi Miss

— Ce-am făcut ca să mă ucideți?

Provence nu dură mult, căci soțul său pieri într'un naufragiu. Intoarsă la Avignon frumoasa și tânăra văduvă fu asediată de o mulțime de adoratori, până ce aprobarea ei căzu asupra tânărului Sieur de Lenide, Marchiz de Ganges, Baron du Languedoc și Guvernator la Saint-André în Languedocul de jos. Nunta, celebrată, în 1658, unia două ființe distinse: un nobil de rasă și o femee, e drept cu doi ani mai în vârstă, dar foarte frumoasă și în așteptarea unei mari averi.

După câțiva ani de căsnicie fericită, care adusese la lumina zilei doi copii, dragostea celor doi soți dădu semne de oboseală. Marchiza începu să frecventeze din nou societatea și să primească omagii. Marchizul, înghimpat de gelozie, se făcu din ce în ce mai bănuitor și mai sumbru și avu în câteva rânduri ieșiri de brutalitate. In aceste împrejurări se oploșiră în casa Marchizului doi frați ai acestuia, Abatele și Cavalerul de Ganges. Abatele era un om inteligent dar scelerat, lipsit de scrupule, plin de disimulație și de luxuri, rudă spirituală într'un fel cu vestitul abate Des Grieux al lui Prevost.

Uneori frumusețea este o povară grea

In curând, datorită puterii sale de sugestie, toată casa fu la ordinile sale. Desfrânatul Abate fu cuprins de o puternică — nu dragoste — ci concupiscență pentru frumoasa cumnată și concepu un plan rațional pentru realizarea scopurilor sale. La început mijloci împăcarea celor doi soți, pedeoparte pentru a îndepărta orice bănuială, pe de alta pentru a avea un titlu de recompensă. Prin aluzii delicate sau directe, prin insinuațiuni și amenințări, Abatele ispiti zadarnic sufletul Marchizei care rămânea într'o permanentă congelație. La o vânătoare, îndrăgostitul găsi pe marginea unei păduri, prilejul de a da o ofensivă viguroasă inexpugnabilei femei. Dar marchiza îl respinse cu asprime și-l răni cu declarația că, dacă cumva s'ar gândi să-și înșele soțul, nu el ar fi colaboratorul adulterului. Abatele se retrase înveninat dar hotărât să continue ostilitățile.

In timpul acesta Cavalerul de Ganges, celălalt frate, adoră și el în ascuns pe cumnată sa. Mai blând din fire și mai timid, el nu îndrăzni să i se destăinue, beneficiând din pricina aceasta de mai multă încredere din partea Marchizei. Faptul nu scăpă neobservat de Abate, care își puse în gând să utilizeze pe Cavaler în proectele sale. Cei doi frați încheiară între ei învoiala de a încerca toate mijloacele de a cuceri pe cumnată, spre folosul aceluia care va fi preferat. Cavalerul însă nu isbuti să obțină nimic, ba devenind și suspect, fu pe punctul de a renunța la orice întreprindere.

Atunci Abatele schimbând metoda ațâță pe Marchiz împotriva soției deșteptându-i vechi gelozii. Sceleratul îndrăzni să desvălue Marchizei că el era pricina maltratărilor ce urmaseră și să promită încetarea intrigelor cu prețul adulterului. La o recepție pe care o dădu peste câteva zile, frumoasa femee putu să constate efectul rezistenței sale. Crema oferită era otrăvită cu arsenic și numai faptul că laptele este antidotul acestui toxic, împiedică un accident serios.

Peste puțin însă murind unchiul Marchizei, situația acesteia se schimbă într'un chip uimitor. Soțul, cei doi cumnați, toți însfârșit, se purtau acum cu multă curtoazie și rezervă. Explicația acestei schimbări trebue s'o căutăm în moștenirea de 500.000 de livre pe care o căpătase Marchiza și de care putea să dispue după voe.

Pe toamnă însă Marchizul hotărî să meargă să se stabilească pentru câtava vreme la Ganges, orășel lângă Montpellier, unde avea un castel. Proectul întristă de moarte pe Marchiză, bănuind o cursă. Localitatea era aproape în mâinile soțului și cumnaților ei și orice încercare de fugă în caz de silnicie devenia imposibilă. Cu multă durere își făcu deci testamentul, lăsând legatară universală pe mama sa cu obligația de a testa apoi averea unuia din copiii ei. In acelaș timp spre a preîntâmpina o revenire forțată asupra testamentului, făcu declarație legală în fața Magistraților din Avignon că socotia orice testament ulterior acestuia lovit de nulitate.

Purtarea celor doi frați în călătoria către Ganges fu așa de exemplară încât Doamna de Ganges începu să recapete încrederea în ei și să le-o păstreze și după reîntoarcerea soțului la Avignon. Abatele își exprimă pe departe și cu multă finețe nemulțumirea că Marchiza lăsase averea mamei sale și o sfătui, pentru fericirea căsniciei, și spre a evita fricțiunile să facă un alt testament în favoarea Marchizului de Ganges, fără să știe ceva de declarația autentică în fața Magistraților. Ca să îndepărteze bănuelile Doamna de Ganges făcu un al doilea testament a cărui valoare rămânea însă nulă.

Crunta răzbunare a doi îndrăgostiți

Crezând că are în mâni pe Marchiză, Abatele puse la cale răzbunarea. In ziua de 17 Mai 1667 numita D-nă voind să-și îngrijească sănătatea, comandă un medicament la un doctor din localitate. Spre mirarea ei, i se aduse o compoziție neagră și respingătoare, pe care se feri s'o înghită. Frații criminali, trimițând mereu după știri, rămaseră înciudați de lipsa de efect a doctoriei. In ziua aceea Marchiza găsi cu cale să stea în pat. Pentru ca să nu i se urască invită câteva femei și pe cumnați, la o gustare, în odaia sa. In vreme ce Marchiza era de o veselie exuberantă, cei doi cumnați își mușcau buzele de enervare. Insfârșit societatea se retrase condusă până la ușă de Abate, iar Cavalerul rămase o clipă singur cu cumnată-sa, abătut de moarte. Intrebat de ce era așa trist Cavalerul nu fu în stare să scoată o vorbă. Răspunse în schimb Abatele. Cu un pistol în mână și cu un pahar într'alta el îndemnă pe Marchiză să bea un lichid negru, turbure și gros. Figura sa era îngrozitoare; trăsăturile feței îi tremurau, gura i se umezise de spume, iar părul îi sta în neorânduială pe cap. Cavalerul, trăgând și el spada, se îndreptă către nefericită. „Doamnă, — strigă Abatele, — alegeți ca să mori, fierul, focul sau otrava". La încercările de explicații ale victimei cei doi înaintară spre ea și îi puseră unul, pistolul în dreptul stomacului iar altul vârful săbiei pe gâtlej. Marchiza dădu pe gât otrava care picând îi arse sânul și buzele. Fiindcă drojdia rămăsese în fundul paharului, Cavalerul mestecând restul otrăvii îl întinse din nou cumnatei sale. Marchiza însă ținu otrava în gură fără s'o înghită și într'un țipăt de durere o aruncă pe ascuns sub velință. „Pentru numele lui Dumnezeu, — se rugă ea, — fiindcă mi-ați ucis trupul, salvați-mi sufletul: trimiteți-mi în grabă un confesor".

Criminalii ieșiră din odaie spre a chema pe preot — care le era dealtfel complice. Marchiza profitând de un moment de libertate, își puse în grabă o rochie pe dânsa și se repezi la o fereastră ce da în curtea interioară a castelului. Preotul care intra tocmai pe ușă încercă s'o împiedice, apucând-o de fustă, dar Marchiza isbuti să sară jos dela o înălțime de 22 de picioare, abandonând o parte din rochie în mâinile netrebnicului confesor. Văzând că victima îi scapă preotul îi aruncă în cap — din fericire, fără dexteritate — un urcior plin cu apă. Scă-

(Continuare în pag. II a)

pată şi de acest proectil, Marchiza intră în grajd şi îşi gâdilă cerul gurii cu un şmoc de fire din coama unui cal. Alimentaţia recentă iritată se năpusti afară împreună cu otrava care nu atacase pereţii stomacului. Asta o uşură întrucâtva. Un mistreţ domesticit care se afla din întâmplare pe acolo înghiţind ce eliminase Marchiza, muri pe loc.

Căutând o ieşire, norocul îi scoase înainte pe grăjdar. Fără să mai întrebe de ce voia să fugă, acesta luă pe nefericită în braţe şi o scoase afară din castel. Marchiza alergă la întâmplare să-şi caute un azil în vreme ce cumnaţii înştiinţaţi de evaziune alergau s'o prindă, strigând că înnebunise, ceiace nu părea nicidecum neverosimil, dată fiind starea de agitaţie şi dezordine în care se afla. O femee de rangul său alergând desculţă şi aproape goală şi cerând în gura mare ajutor, putea îndritui oricui bănuiala că are de a face cu o smintită.

Cavalerul o ajunse în faţa casei Domnului des Prats, la vreo trei sute de paşi departe de castel, şi o sili să intre înăuntru. Abatele şedea în pragul porţii cu pistolul întins, ameninţând cu moartea pe cine s'ar apropia, sub motiv — zicea — că nu vrea să dea în spectacol boala cumnatei sale, în realitate fiindcă voia să împiedice ca cineva să dea vreun ajutor victimei. In casă se afla numai doamna des Prats cu mai multe prietene. Fiindcă Marchiza striga fără încetare că fusese otrăvită, o d-nă îi dădu în chip discret o cutie plină cu orvietan (medicament la modă, inventat de italianul Ferranto d'Orvieto) iar o alta un pahar de apă. Cavalerul care se plimba furios în lung şi 'n lat prin odae sparse paharul între dinţii cumnatei sale şi apoi pofti pe femei afară, zicând că nu-i plăcea să fie martore nebuniilor Marchizei.

Rămasă singură cu Cavalerul, Marchiza se aruncă în genunchi înaintea lui, îl rugă pe dragostea ce zicea c'o are pentru ea s'o cruţe, îi dădu chiar speranţe de a fi a lui; toate acestea spre a scăpa din mâinile criminalilor. Drept orice răspuns Cavalerul îi dădu două lovituri de spadă în sân. La ţipetele de ajutor ale acesteia, şi la încercarea de fugă cavalerul reacţionă cu alte cinci lovituri de spadă, până ce o bucată de lamă rămase înfiptă în umărul nefericitei. Atraşi de ţipete cei plecaţi se reintoarseră, în vreme ce Cavalerul ieşia pe poartă, satisfăcut de misiunea îndeplinită. Abatele, care-l aştepta, nu înţelese însă lucrurile la fel. De teamă ca Marchiza să nu scape totuş, el se năpusti din nou în odae, dând în lături pe cei strânşi să dea o mână de ajutor victimei, şi încercă să impuşte pe Marchiză apăsându-i pistolul pe piept. Arma nu luă foc, împinsă la o parte şi de mâna uneia din doamnele de faţă. Atunci sceleratul dădu o lovitură de pumn în capul femeii şi i-ar fi spart capul cu mânerul pistolului dacă femeile indignate n'ar fi sărit însfârşit asupra lui şi nu l-ar fi dat în brânci afară. Rănile Marchizei nu erau aşa grave şi în afară de dureroasa scoatere a lamei din umăr, ce se făcu apăsând cu genunchiul, totul părea să îndreptăţească scăparea cu viaţă a victimei.

Justiţia, anunţată, puse sentinele în jurul casei şi dădu ordine de urmărirea asasinilor, iar nobleţea din împrejurimi se grăbi să viziteze şi să mângâie pe bolnavă.

Vestit de întâmplare, sosi şi Marchizul pe care soţia îl primi cu bucurie şi fără nicio umbră de resentiment, deşi el nu se pornise la drum decât a doua zi după misivă, după ce prânzise bine şi vizitase mai multe persoane. Marchizul se arătă rece şi supărat de hotărârile ei testamentare şi în loc de altă mângâiere, o rugă să revoace declaraţia făcută în faţa Magistraţilor din Avignon. Dându-şi seama de lăcomia soţului, Marchiza nu se mai gândi decât cum să scape din Ganges şi cum, deocamdată nu putea porni la drum, refuză să se întoarcă la castel, şi chemă lângă sine pe mamă-sa. Acţiunea lentă a otrăvii, oboseala declaraţiunilor făcute Justiţiei ruinară şi mai mult sănătatea Marchizei, care se stinse, în dureri atroce în ziua de 7 Iunie 1667, la patru ore seara. La autopsie se constată că rănile nu fuseseră mortale, dar că otrava arsese măruntaele şi înnegrise până şi creerul.

Pedepsirea şi sfârşitul criminalilor

In curând Marchizul fu arestat şi închis în carcerile dela Montpellier unde ajunse noaptea. Prinzând de veste lumea din oraş ieşi cu lumini la ferestre şi urmări cu huidueli şi ocări pe soţul netrebnic.

La 21 August 1667 Abatele şi Cavalerul de Ganges fură osândiţi — în lipsă — să fie sfâşiaţi de vii, iar Marchizul la exil perpetuu, la confiscarea bunurilor şi degradarea din nobleţe, pedeapsă ce păru tuturor şi Regelui însuşi, prea mică. Preotul care aruncase cu urciorul, fu scos din Ordin de Autoritatea eclesiastică şi osândit pe viaţă la galeră. Pus în lanţuri, preotul muri pe drum.

Marchizul, datorită unor relaţii, isbuti să rămână în ţară, chiar în propriul castel. Regele donase averea confiscată unui alt frate al Marchizului, care la rândul lui o cedase la majorat nepotului său şi fiului Marchizei. Tânărul Marchiz de Ganges, căsătorindu-se, îşi aduse soţia la castel, unde o lăsă pentru câtăva vreme în grija tatălui. Acesta însă începu s'o importuneze cu dragostea sa, încât încunoştinţat şi înfricoşat, tânărul îşi denunţă pe propriul tată la rege. Atunci numai bătrânul viţios fugi peste graniţă.

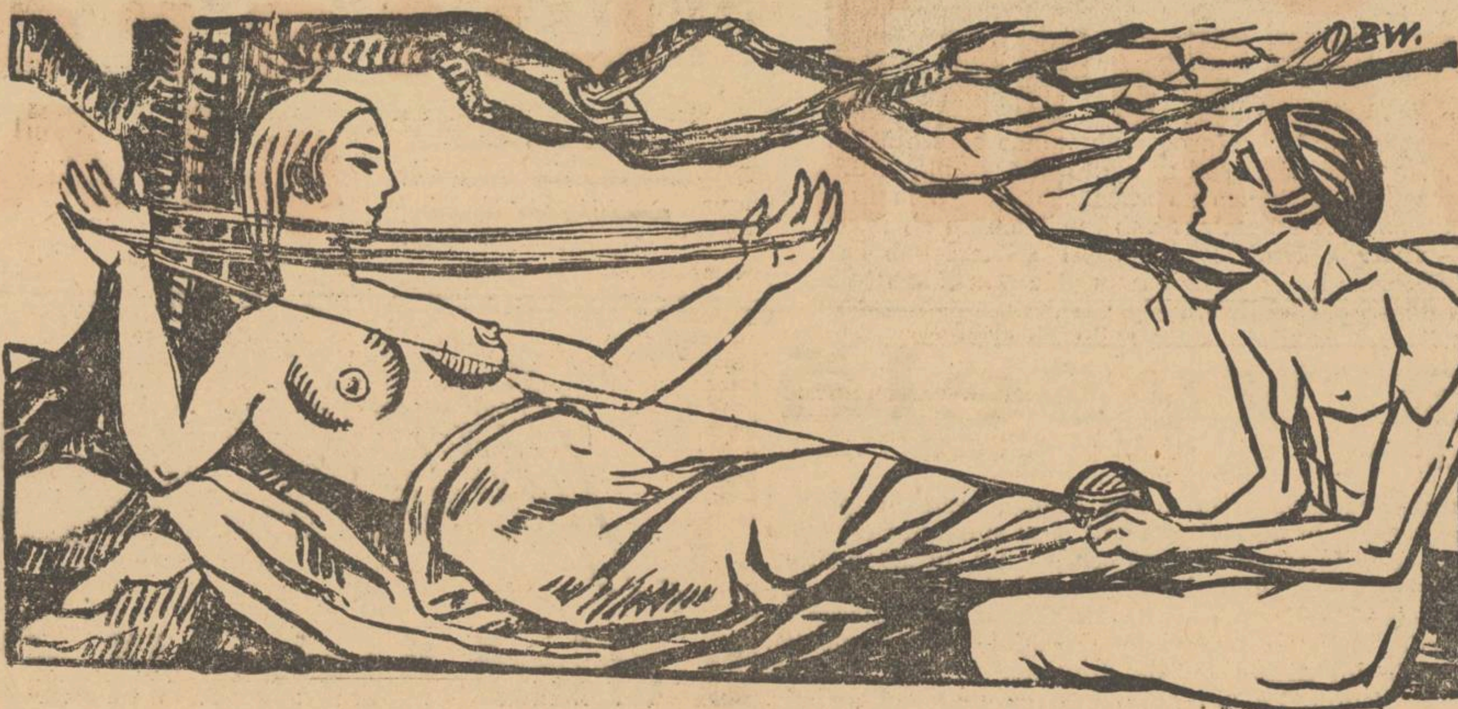
Cavalerul de Ganges fugi la Venezia, intră în serviciul Republicei şi muri într'un răsboiu cu Turcii.

Abatele însă, mai intrepid şi mai inteligent, trecu în Olanda, la Vianen, mic stat atunci în stăpânirea Contelui de Lippe. El isbuti să capete încrederea Contelui şi să devină mâna lui dreaptă. Cerând însă în căsătorie pe o rudă a Contesei şi desvăluind adevăratul său nume fu isgonit din stat, urmat curând şi de fata cu care voia să se căsătorească. Tânărul Conte de Lippe care îi fusese elev, îi trimetea ajutoare băneşti în taină, la Amsterdam, unde se retrăsese şi unde fu primit, pentru meritele sale, în Consistoriul Protestanţilor. Moartea sa lăsă aci amintirea unui om isteţ şi pios.

Astfel sfârşiră eroii unei crime odioase, una dintre multele care sguduiră un secol pudrat şi galant în aparenţă, dar în adânc cu urmele cruntei barbarii feudale.

O nouă metodă auxiliară în învăţământ

De curând, s'a făcut o foarte interesantă descoperire, graţie căreia atât elevii, cât şi oricare altă persoană, indiferent de vârstă, poate să înveţe sau să repete materia întregului învăţământ secundar, *distrându-se*. Şi iată cum: prin deslegarea problemelor distractive de cuvinte încrucişate, în care s'a introdus şi material din manualele didactice. — **Amănunte în revista „Rebus".** Costă numai 5 lei

Aventurile lui Casanova

— In balcon —

Fiind silit să stea câteva zile într'un lazaret, Casanova găseşte şi acolo prilejul unei aventuri originale. Reproducem din memoriile lui:

Cele cincisprezece zile de odihnă şi de regim sever mi-au grăbit însănătoşirea. Mă plimbam de dimineaţă până seara prin curtea spitalului, dar sosirea unui negustor turc împreună cu o mulţime de însoţitori aduşi să locuiască la parter, m'a făcut să-mi întrerup plimbările.

Singura plăcere care-mi mai rămăsese era să-mi petrec câteva ceasuri pe balconul care dădea spre curte. Zărisem acolo o sclavă greacă de-o frumuseţă uimitoare. Şedea toată ziua în pragul uşii, tricotând ori cetind. Când îşi ridica ochii ei frumoşi şi-mi întâlnea privirea, lăsa capul în jos cu timiditate, şi adesea se ridica şi intra în casă cu paşi mărunţi, având aerul că vrea să spună: „Nu ştiam că sunt spionată".

Casanova

Avea o statură sveltă şi înaltă; după trăsăturile feţei era în prima tinereţă; avea pielea foarte albă, părul şi ochii — negri.

Era îmbrăcată într'un costum grecesc, care-i înzestra fiinţa cu o înfăţişare extrem de voluptuoasă.

Stând ca un trândav în lazaret, potrivit firii şi obiceiurilor mele, cum aş fi putut oare să contemplu toată ziua o fiinţă atât de seducătoare, şi să nu înnebunesc ?

O auzisem vorbind franţuzeşte cu stăpânul ei, un bătrân frumos care se plictisea ca şi ea şi care, cu pipa în gură, eşea câteodată în oraş, dar se înapoia foarte repede la spital. Aş fi vrut bucuros să spun câteva vorbe fetei, dacă nu mi-ar fi fost teamă că am s'o fac să plece şi n'am s'o mai revăd. Dar, nemaiputându-mă stăpâni, m'am hotărît să-i scriu. Scrisoarea era uşor să i-o trimit: n'aveam decât să-i dau drumul de sus din balcon. Neputând şti însă, dacă are s'o ridice, iată ce-am făcut ca să fiu sigur de izbândă.

Folosindu-mă de o clipă când era singură, am lăsat să-i cadă la picioare un bileţel îndoit în formă de scrisoare; am avut însă grija să nu scriu nimic în el şi să ţiu în acelaşi timp în mână o scrisoare adevărată.

Indată ce am văzut că se apleacă şi ridică primul bilet, am dat drumul şi scrisorii. A ridicat-o şi pe aceasta şi a pus-o în buzunar. După o clipă, a dispărut.

Scrisoarea o concepusem cam în felul acesta:

„Inger al Orientului, te ador. Voi aştepta toată noaptea aci să vii doar pentru un sfert de ceas să stăm de vorbă prin spărtura din balcon. Vom vorbi în şoaptă şi, ca să mă auzi, te vei putea sui pe balotul de sub balcon".

L-am rugat pe paznic să nu-mi încuie uşa, cum făcea în fiecare noapte, şi el a consimţit, cu condiţia să mă supravegheze; căci, dacă mi-ar veni în gând să sar în curte, ar plăti-o cu capul lui. Mi-a făgăduit însă, că nu va veni în balcon.

Pe la miezul nopţii, tocmai când începusem să-mi pierd răbdarea, o zăresc venind. Intinzându-mă atunci pe jos, cu capul în spărtura balconului, o văd suindu-se pe balot şi apropiindu-se de gaură. Era silită să se sprijine cu o mână de părete, deoarece poziţia în care stătea o făcea să se clatine. Am vorbit astfel despre noi, despre dragoste, despre dorinţă, despre piedici, despre imposibilităţi şi despre viclenii.

I-am spus ce mă opreşte să sar în curte, şi ea mi-a răspuns că şi în cazul când n'am fi împiedicaţi de acest motiv, am fi pierduţi, fiindcă n'aş avea posibilitatea să mă urc înapoi. Afară de asta, Dumnezeu să ne ferească de ce ar fi în stare să-i facă Turcul dacă ne-ar găsi împreună. Atunci, făgăduindu-mi că va veni să stăm de vorbă astfel în fiecare noapte, îşi strecură mâna prin spărtură. Nu mă mai puteam sătura sărutându-i-o şi mi se părea că niciodată în viaţă nu mai mângâiasem o mână atât de moale şi de catifelată. **Dar ce plăcere, când ea ceru să-i întind mâna mea!**

Băgai repede braţul drept prin gaură şi ea-şi lipi buzele de încheetura cotului. Ce delicioase îndrăzneli îşi îngădui atunci mâna mea! Dar trebui să ne despărţim şi, întorcându-mă, văzui cu plăcere că paznicul dormea adânc într'un colţ al odăii.

Mulţumit că am obţinut tot ceiace puteam să sper din această poziţie incomodă, îmi munceam creerul ca să găsesc mijlocul de a-mi procura mai multe delicii în noaptea următoare, — când văzui că iscusinţa frumoasei mele grecoaice era mai mare decât a mea.

Aflându-se în curte cu stăpânul ei, îi spuse câteva cuvinte în turceşte; el aprobă şi în curând un servitor turc, ajutat de paznic, veni şi aşeză sub balcon un paner înalt plin cu mărfuri. Ea arăta cum să fie aşezat, şi, prefăcându-se că vrea să facă mai mult loc, puse deasupra încă două baloturi de bumbac.

Ghicindu-i gândul, am tresărit de bucurie, căci ea îşi procura astfel mijlocul ca să se apropie mai mult de balcon. M'am gândit însă că va avea o poziţie dintre cele mai incomode şi că, silită să se îndoae, nu va putea rezista.

Spărtura nu era atât de mare încât să-şi poată trece capul printr'însa şi să nu mai stea aplecată. Trebuia prin urmare să găsesc un mijloc ca să înlătur acest neajuns. N'am găsit altul decât să scot o scândură din podeaua balconului. Dar lucrul acesta nu era prea uşor.

Hotărît să înfrunt orice, mă duc în camera mea şi mă înarmez cu un cleşte mare. Paznicul nu era de faţă. Profitând de lipsa lui, izbutesc să scot cu multă precauţiune cele patru cue mari care fixau scândura. Văzând că pot s'o ridic cum vreau, pun cleştele la loc şi aştept noaptea cu amoroasă nerăbdare.

Cea pe care o doream veni exact la miezul nopţii. Văzând greutatea cu care încerca să se urce pe balotul de bumbac, dau scândura laoparte şi, întinzându-mi braţul atât cât puteam, îi ofer un punct de sprijin solid. Ea se ridică şi e plăcut surprinsă că poate să-şi treacă braţele şi capul prin spărtură.

N'am pierdut multă vreme cu complimentele; ne-am felicitat numai că am lucrat împeună în vederea acelui aşi scop.

Dacă noaptea trecută eram eu mai înflăcărat decât dânsa, de data asta a fost dimpotrivă. Mâna ei îmi cutreera tot trupul; eu însă, eram oprit la jumătatea drumului.

Blestemam pe cel care făcuse balotul şi nu pusese mai mult bumbac, pentruca ea să se poată apropia mai tare de mine. Chiar dacă ar fi fost aşa, noi tot n'am fi fost mulţumiţi, dar ea ar fi fost mai satisfăcută.

Plăcerile noastre, deşi sterile, ne-au dat de lucru până în zori. Am pus la loc scândura şi m'am dus să mă culc, simţind o mare nevoe să-mi refac forţele.

Inainte de-a pleca de lângă mine, fermecătoarea mea Grecoaică mă preveni că sărbătorile lor, care începeau în ziua aceia, vor dura trei zile şi nu ne vom putea întâlni decât a patra zi.

Prima noapte după sărbători, ea a venit şi mi-a spus că nu mai poate trăi fără mine şi că, fiind creştină, aş putea s'o cumpăr când voi eşi din lazaret.

Am fost obligat să-i mărturisesc că nu aveam mijloace pentru aşa ceva, ceiace a făcut-o să suspine adânc.

In noaptea următoare, îmi spuse că stăpânul ei ar vinde-o cu două mii de piaştri; că are să-mi dea ea banii, că e fecioară şi că voi fi mulţumit de dânsa. Mi-a mai spus că are să-mi dea o cutie plină cu diamante, dintre care numai unul face două mii de piaştri şi că din vânzarea celorlalte vom putea trăi în belşug fără să ne temem de sărăcie.

M'a încredinţat că Turcul n'are să afle de dispariţia cutiei şi că, de altfel, ar bănui pe toată lumea numai pe dânsa nu.

Eram îndrăgostit de această femee. Propunerea ei mă tulbura. A doua zi însă, deşteptându-mă, n'am mai şovăit deloc. A venit la ora obişnuită cu cutia, dar când i-am spus că nu mă puteam hotărî să devin complice la un furt, a suspinat, mi-a spus că n'o iubesc aşa cum mă iubeşte ea, dar că-şi dă seama că sunt bun creştin.

Era ultima noapte. Ne vedeam probabil pentru cea din urmă oară. Focul care curgea în vinele noastre ne mistuia. Mi-a propus să o ridic pe balcon.

Care amant ar fi îndrăznit să se dea înapoi dela o propunere atât de atrăgătoare?

Mă ridic, o iau de subsuori, o trag spre mine şi în curând va fi a mea toată.

Dar deodată mă simt apucat de umeri. E paznicul care strigă la mine: „Ce faci acolo?"

Las să-mi scape din mâini partenera, ea fuge repede, şi eu, scoţând un strigăt de ciudă, mă arunc cu faţa în jos pe podele, nemişcat, deşi mă zgâlţâia mereu paznicul, pe care în clipa aceia aş fi vrut să-l ucid.

M'am ridicat, în sfârşit, şi m'am dus să mă culc fără să-i spun vre-un cuvânt şi fără să mai pun scândura la loc.

Trad. de AL. N. BIAZ

Varia

■ Sâmbătă 6 Februarie crt., orele 9 jum. seara, colaboratorul nostru, d. *L. Sebastian*, va vorbi la Universitatea Populară U. E. R. din str. Mircea Vodă No. 20, despre: *Epicureismul în literatura modernă.*

■ In curând va apărea romanul „Dorina", datorit colaboratorului nostru d. L. Leoneanu.

■ D. Cincinat Pavelescu va fi numit consilier la Inalta Curte de Conturi.

■ In editura „Cugetarea" va apărea în curând un nou roman al d-lui Anton Holban, intitulat *Parada dascălilor.*

■ „Schiţele parlamentare" ale d-lui H. Stahl vor apărea în editura Naţionala S. Ciornei.

■ La 20 Februar 1932 va apărea „România literară", gazetă de informaţie şi critică literară, artistică şi culturală, sub direcţia d-lui Liviu Rebreanu.

■ In curând va apărea în editura „Cartea Românească" volumul d-nei Sarina Cassvan „Trupul care-şi caută sufletul", reportaj sentimental.

Curiozităţi

Daltonismul şi culorile

Intr'o notă prezentată la Academia de Ştiinţe, Polak a arătat că culorile confundate în genere de daltonişti sunt: albastrul, violetul, roşiul şi albastrul-verzui. Saturaţia acestor culori e variabilă după gradul anomaliei. Confuzia dintre portocaliu şi verde-gălbui e extrem de frequentă, iar cea dintre verde şi roşu mult mai puţin.

Baso-reliefuri de Donatello

Au fost găsite la un anticar din Florenţa două baso-reliefuri. Profesorul Fioco dela Universitatea din Padua a stabilit că baso-reliefurile au fost executate de Donatello probabil în anul 1400 şi că până 'n secolul XVII, ele au împodobit cele două părţi ale altarului principal din catedrala Sfântului Antoniu de Padua.

5000 LEI !!!

poate câştiga oricine, fără nici o bătaie de cap. In plicurile care conţin câte o lamă de ras

DIAMOND

(din care s'au vândut într'un singur an

1.000.000 - un milion

de bucăţi)

se află un bon de 5000 lei, care va fi achitat imediat găsitorului.

Deci, asiguraţi-vă norocul din timp, cumpărând la toate farmaciile şi drogheriile, excelenta lamă de ras „DIAMOND".

25.000 lei

Premiu pentru cea mai frumoasă fată din România

„Realitatea Ilustrată" organizează anul acesta concursul de frumuseţe spre a alege pe „Miss România 1932".

Concursurile regionale se ţin în diferitele centre ale ţării.

Pentru Bucureşti şi judeţul Ilfov, concursul va avea loc în ziua de 13 Februarie crt.

La sfârşitul lunei Februarie alesele regionale vor concura la titlul de „Miss România 1932" şi la premiul de 25.000 lei pe care revista „Realitatea Ilustrată" îl acordă celei mai frumoase fete din România.

Condiţiunile de participare le găsiţi în revista „Realitatea Ilustrată" care a apărut săptămâna aceasta.

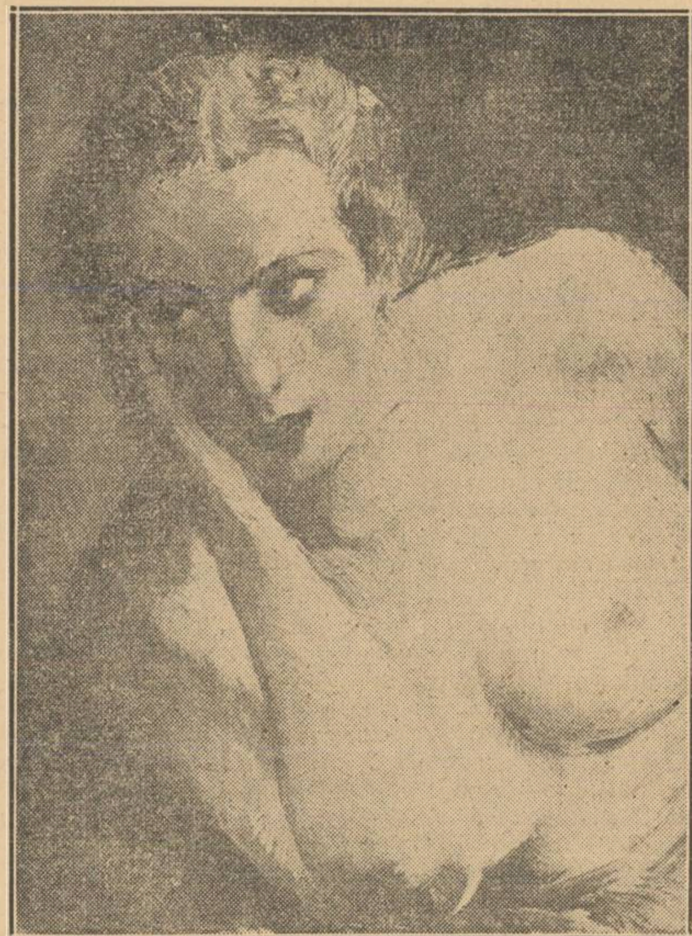
Harry **D-na Maria Filotti**

PLASTICA

La valoarea plastică a activităţii d-sale artistice, d. *I. Theodorescu Sion* adaugă cu expoziţia organizată anul aceasta la Ateneul Român o calitate în plus: ritmul atitudinilor.

Nudurile şi figurile înfăţişate aduc, pe lângă vibraţia deosebită a materiei, o aşezare în pânză înţeleasă mai liber, mai afară din obişnuit decât până acum.

I. Theodorescu-Sion **Portret**

Nu e vorba numai de găsirea unor *poze* mai puţin banale. D. Theodorescu-Sion a mers chiar mai departe: a căutat să îmbine decorativul amănuntului cu expresia de ansamblu.

Astfel, poziţia mânilor în lucrările d-sale recente nu mai e indiferentă.

Se poate urmări în această expoziţie o bogată diversitate de atitudini, condiţionate în mare măsură de linia şi de elocvenţa mânilor.

I. Theodorescu-Sion **Nud**

O specială atenţiune a dat artistul şi compunerii pastei, care, deşi mai puţin bogată decât în alţi ani, izbuteşte să nuanţeze efecte preţioase.

Figurile şi nudurile d-lui Theodorescu-Sion dovedesc că d-sa nu s'a mulţumit să fixeze aspectul fizic, neglijând acea realitate mai profundă care exprimă starea sufletească a modelului.

S'ar părea uneori că nici modelul nu reuşeşte să cuprindă sentimentul sugerat de artist. S'ar părea că expresia feţei trădează mai de grabă nepăsare profesională decât frământare lăuntrică.

In toate cazurile însă, compoziţiile figurale, ca şi cele de nud, exprimă, în armonii cromatice rafinate şi într'o grafică studiată a gesturilor, plinătatea conţinutului sufletesc al artistului.

Imobilitatea unora dintre portrete este astfel, fără îndoială, ecoul unei covârşitoare tensiuni interne.

Una din caracteristicile acestei picturi este că nu mai caută cu orice preţ specificul şi ineditul.

Din materialul viu pe care îl frământă, d. Theodorescu-Sion smulge accentele vibrante, indiferent de sensul lor etnic mai vag sau mai apropiat.

Compoziţia rigidă, de mari dimensiuni, cu forţate aglomerări autohtone, a dispărut din preocupările actuale ale artistului.

Astăzi, acestor lucrări cu întâmplătoare rezonanţe de clasicism expresiv le-a luat locul înfăptuirile mai puţin brutale, mai pozitive şi mai înaintate ale portretisticei de artă.

O viziune mult spiritualizată s'a substituit pretextelor anterioare de lesnicioasă sugestie picturală.

Il preferăm pe Theodorescu-Sion de astăzi, celui voit nebulos şi oarecum dizarmonic din anii precedenţi.

* * *

D-na *Nutzi Acontz* expune la Hasefer aquarele, uleiuri şi desene în care valorifică însuşiri remarcabile.

In tehnica aquarelei şi în desen d-sa îşi câştigase un loc de merit în mişcarea noastră artistică tânără.

De astă dată artista dovedeşte resurse de aceiaşi calitate şi în ulei.

Atmosfera picturală e înzestrată în aceste lucrări cu o mare putere expresivă.

Fără îndoială însă, că aceasta nu este ultima etapă a evoluţiei d-nei Acontz. Indicaţiunile manifestării

I. Theodorescu-Sion **Colierul de mărgean**

actuale se vor cere întregite de o mai consecventă adâncire emotivă, de o armonie mai complexă de tonuri şi de o interiorizare mai temeinică a motivelor.

Nutzi Acontz **Desen**

Expoziţia dela Hasefer trebue privită astfel nu numai ca o afirmare, dar şi ca un angajament.

H. BLAZIAN

Spovedania unei candidate la nebunie

de ION MINULESCU

Simt nevoia să stau cu cine-va de vorbă. Cine-va dispus să m'asculte şi să mă înţeleagă. Nu găsesc însă pe nimeni. Bărbaţii mai ales, mă refuză net. Cei care se laudă că mă cunosc, pretind că prea îi plictisesc tot cu acelaş lucru vecinic. Pe aceştia, cel puţin, îi înţeleg eu, dacă nu mă pot înţelege ei pe mine. Nu-i înţeleg însă pe cei care deşi nu mă cunosc se feresc totuş de mine, de teamă să nu-i plictisesc la fel ca şi pe cei care se laudă că mă cunosc.

De femei nu mai pomenesc, fiindcă cu femeile nu poţi sta niciodată de vorbă. Femeilor nu le place să le vorbeşti decât de ele. Cum încerci să le spui ceva şi de tine, schimbă vorba şi încep să te privească chiorâş. Acelaş defect de altfel, mi-l recunosc şi mie, care de data asta mai ales, simt nevoia să vorbesc de mine şi numai de mine. De câtva timp însă, nu mai pot vorbi cu nimeni. Toată lumea pare coalizată contra mea. De ce? Nu ştiu!... Ştiu numai că de necaz, îmi vine să scrişnesc din dinţi până ce-mi voi strâmba singură fălcile. Am început să cred că numai desfigurată, voi putea găsi şi eu pe cineva dispus să m'asculte şi să mă înţeleagă de milă măcar.

Şi totuş, nu pricep, de ce nu poate fi decât aşa. Nu-mi aduc aminte să fi făcut vre-un rău nimănui. Dacă întâmplător cineva pretinde că a avut motive să se plângă de mine, probabil că nu este din vina mea, şi tot din vina lor. Vinovaţii sunt ei, care după ce-au insistat cu lacrimile în ochi să mă cunoască, n'au avut nici măcar buna cuviinţă să-şi dea osteneala să mă şi înţeleagă. Dar bărbaţii, aşa sunt. Toţi sunt la fel... Idioţi. Se încăpăţânează să descifreze literile alfabetului Kirilic, când ei habar nu au, nici măcar de limba rusă, care de când cu regimul bolşevic, s'a împrăştiat pe toată suprafaţa globului. E drept că pe vremuri, tot în alfabetul Kirilic se scria şi limba română. Dar adevărata femee, nu este „limba scrisă" ci „limba vorbită". Pentru o femee, oricare ar fi ea, literile alfabetului în care se scrie o limbă, nu sunt decât nişte simple etichete de pudră, de „rouge-uri" de buze, de „noir-uri" de sprâncene, sau de „grain-uri de beauté".

Acelaş lucru îl pot spune şi despre mine. Nu sunt decât o femee ca toate femeile, adică o limbă pe care mai întâi trebue să înveţi s'o vorbeşti şi în urmă, s'o scrii. Unii, e drept, învaţă să vorbească şi să scrie în acelaş timp. Pe mine însă, n'a încercat nimeni să mă vorbească cum trebue. Toţi bărbaţii s'au mulţumit numai să mă scrie... şi încă cum?... Cu tot felul de greşeli de ortografie!... Iată ce pate o biată femee, pe care bărbaţii se grăbesc s'o cunoască numai aproximativ, ca pe o limbă pe care n'au putut-o învăţa încă, nici s'o vorbească bine, dar mi-te s'o scrie corect...

Nu-mi recunosc dar, nici o vină şi nici un merit extraordinar. Nu este adevărat că aşi fi o femee fatală, după cum pretinde majoritatea bărbaţilor pe care i-am cunoscut, nu din propria mea iniţiativă, şi numai constrânsă de împrejurări sau mai bine zis, atrasă în cursa insistenţelor lor înduioşătoare. Părerea mea, a fost şi este, că nu sunt de cât o femee fără noroc. Atât şi nimic mai mult. Sunt o femee care n'a avut nici odată putinţa să se facă înţeleasă şi ca atare, mai curând sau mai târziu, după opinia unanimă, va trebui să sfârşească în mod fatal la balamuc!

Până atunci însă, voi face toate sforţările să rămân cât mai mult timp posibil, aceiaşi femee care sunt acum. Bineînţeles, că pentru aceasta, n'am să apelez nici la farmecile ghiocului, nici la iarba fiarelor, nici la magia neagră. Mă voi mulţumi numai cu darurile pe care mi le-a dat Dumnezeu. In cazuri de mare nevoie însă, nu vreau să mint, dar va trebui poate să trag cu urechea şi la sfaturile Diavolului. Vreau să spun, la micile atenţii cu care încearcă să mă jignească în mod plăcut cei care insistă să mă cunoască, deşi nu-şi iau angajamentul să mă şi înţeleagă. Cu aceştia din urmă însă, voi fi cât se poate de precaută, fiindcă până astăzi cel puţin, drept recunoştinţă pentru generozitatea cu care le-am permis să se apropie de mine, cei mai mulţi dintre ei, s'au grăbit să se îndepărteze şi să mă împroaşte cu tot felul de vorbe urâte. Dacă aşi fi trăit în alte vremuri, probabil că aşi fi fost chiar lapidată. Deocamdată însă, mulţumesc lui Dumnezeu, dar cea mai grea osândă ce-mi este dat să suport, nu este decât atitudinea celor care se încăpăţinează să mă creadă scrintită la cap.

Eu însă, n'am să mă dau bătută. Nu vreau să-mi falsific conştiinţa cu simptomele nici unui fel de boală, cu atât mai mult, cu cât mă simt încă destul de sănătoasă şi la trup şi la minte. Părerea lor exagerată, de care s'au molipsit până chiar şi bărbaţii care nu m'au cunoscut încă, nu mă impresionează. Simt că nu sunt încă ceeace cred ei că aşi fi. Nu sunt încă nebună şi nebună cu adevărat, nu cred să fiu niciodată, deşi trebue să mărturisesc totuş, că obsesia balamucului începe să-mi gâdile în mod plăcut setea de anume senzaţii necunoscute încă. Până atunci voi încerca să le dovedesc că în viaţa unui bărbat, existenţa unei femei nu se grefează doar cu simpla satisfacţie de a fi cunoscut-o, şi numai cu dinamica posibilităţilor lui sufleteşti de a o şi înţelege.

Cum nu am însă nici un interes personal să mi-i depărtez pentru totdeauna, m'am hotărât să-i induc în eroare ca şi cum le-aşi face pe plac. Voi merge dar, cum se spune, până în pânzele albe. Insist asupra coloarei „alb" fiindcă albul este coloarea noţiunei de „imaculat". Or, o femee, după cum se ştie, are un trup şi un suflet. De minte nu mai vorbesc, fiindcă de lipsa minţii, se resimt nu numai femeile, dar şi majoritatea bărbaţilor. Rămân dar în discuţie numai trupul şi sufletul...

Un trup de femee imaculat, este o excepţie aproape anormală. Personalitatea trupului, este să cam... „lase de dorit". Aşa a fost de când lumea şi aşa va continua să fie până la dispariţia ultimului trup de femee. Un suflet imaculat însă, cu ceva bună voinţă, poate fi câte odată, chiar o realitate acceptabilă. Să lăsăm dar trupul femeei deoparte şi să ne ocupăm numai de sufletul ei.

Când se întâmplă să ai suflet, înseamnă că ai şi putinţa să ţi-l păstrezi imaculat. De cele mai multe ori se întâmplă însă, şi altfel. Sufletul bunioară se molipseşte în mod fatal de la trup şi începe şi el să cam... „lase de dorit". Ba câte odată se întâmplă chiar ca murdăria sufletului, să copleşească complect murdăria trupului. In cazul acesta, se obişnueşte să se spună că „femeea nu are suflet".

Eh, bine! Acesta este şi cazul meu. Recunosc că singura infirmitate a existenţei mele de femee, este că n'am suflet. La început n'am vrut să cred această monstruozitate. Dar cum aproape toţi bărbaţii care m'au cunoscut, mi-au repetat la fel acest lucru, într'o bună zi m'am hotărît să mă pun de acord cu ei, măcar asupra acestui punct cardinal. Şi iată cum se face să de câţiva ani de zile, existenţa sufletului nu mă mai interesează, chiar dacă întâmplător vre-un idiot de bărbat, m'ar încredinţa că-l am şi eu!

In locul sufletului însă, eu am altceva. Am minte!... Un caz cu totul excepţional mai ales la femei. Dovadă? Mintea mea!... Mintea este singura armă de luptă cu care o femee îşi poate permite eroismul să nu-i fie teamă de nimeni şi mai ales de cei care pretind că au suflet. Suflet însă nu au de obicei, de cât făpturile omeneşti şubrede. Sufletul este un fel de cameleon care se schimbă după cum bate vântul. Il poţi chiar împrumuta după cum îţi convine: cu ora, cu ziua, cu luna, cu anul şi aşa mai departe, iar la nevoe mare, îl poţi întregi cu alt suflet, sub forma aşa ziselor „jumătăţi de suflet". Mintea însă rămâne totdeauna aceiaşi. Dar bine înţeles, trebue să ştii cum s'o păstrezi, adică aşa după cum ţi-a dat-o Dumnezeu. Altminteri, rişti s'o pierzi. Noroc însă că mintea se poate pierde şi în parte, nu numai în întregime, ca sufletul.

Iată pentru ce, eu am renunţat la suflet ca să rămân numai cu mintea, fiindcă în cazul de faţă, trupul nu mai joacă nici un rol. Dar când eşti în toate minţile, cum te mai poţi bucura de senzaţiile unei nebunii adevărate? Foarte uşor... Simulând nebunia!... De altfel acelaş lucru, s'a petrecut aproape exact cu unul din amanţii mei, care probabil, neavând de cât suflet, a simulat o sinucidere de dragoste pentru mine, care nu aveam decât minte. Totuş, gestul lui mi-a sugerat şi mie o escrocherie sentimentală la fel. Rezultatul a fost bine înţeles; că n'am murit nici unul nici altul. Ba ceva mai mult, după ce ne-am regăsit teferi, am luat-o „d'a capo" deşi hotărârea noastră fermă, fusese să ne despărţim printr'un acelaş final tragic.

A simula dar, nu înseamnă numai decât a şi rezolva. Numai că simulând o sinucidere din dragoste, te poţi plasa cel mult în rândul idioţilor autentici. Pe câtă vreme, simulând o nebunie spontană, te poţi plasa, cred, ceva mai sus, fiindcă motivul ei, poate fi chiar un sifilis neglijat şi nu numai de cât o dragoste nenorocită. Din aceste două boli, eu cel puţin, prefer pe cea dintâi, fiindcă cu ceva medicamente şi injecţii o poţi vindeca imediat. Pe cea de a doua însă, n'o poţi vindeca decât cu timpul, adică niciodată.

Spovedania mea dar, va fi singura soluţie cu care m'aşi putea face înţeleasă, cel puţin de azi înainte. Deocamdată însă, nu mă consider decât o simplă candidată la nebunie. Ferice de bărbatul care îmi va lua în antrepriză noua mea existenţă de mâine şi de totdeauna. Bărbatul acesta, va fi probabil un medic specialist şi bine înţeles, un om de geniu. Altminteri nu văd cum aşi putea fi înţeleasă, pentru ce am fost nevoită să fac pe nebuna.

* * *

Femeea care vă reclamă cinstea să-i ascultaţi spovedania, se numeşte Rezeda. Se numeşte aşa, fiindcă probabil ca or ce femee, trebue să aibă şi ea un nume. De altfel, Rezeda este singura femee, căreia nu i se poate găsi un nume mai potrivit, decât acela pe care şi l'a ales ea singură, fără consimţământul părinţilor, ofiţerului stărei civile şi preotului care a refuzat s'o boteze. Un nume de sfântă miroase a tămâie. Un nume de floare însă împrăştie în jurul lui, altă aromă. Şi totuş, pentru numele florilor, nu se mai găseşte nici o zi liberă în calendar. Rezeda nu regretă însă, din contră. Lipsa numelui ei din calendar, o încântă. O scuteşte de aniversarea zilei onomastice pe care ar trebui s'o petreacă în sânul familiei. Şi pe Rezeda, grozav o plictisesc mai toţi membrii familiei care se miră că n'o pot vedea decât odată pe an. Câte odată, absenţele Rezedei, fac din ea, un fel de dispărută fără urmă. Rezeda însă, îşi regăseşte totdeauna urma. Rezeda nu dispare nici odată. Numai că Rezeda este femeea surpriză, adică „uite-o... nu e!..." Eh! Acum aţi ghicit cine este Rezeda?... Uite-o!... Asta e Rezeda!... Şi Rezeda asta sunt chiar eu.

Şi acum daţi-mi voe să mă schimb de la persoana a treia, la persoana întâi, fiindcă aşa cum mi-am început spovedania, aşi avea aerul că vorbesc despre altă femee. Şi eu, de data asta mai ales, dacă n'aşi putea vorbi numai de mine, simt că aşi înebuni chiar de-abinelea.

Iată dar cum eram la început şi cum am continuat să fiu multă vreme încă, până ce într'o zi, părinţii mă trimiseră la Laussanna, unde fusei internată într'un pension model şi forţată să mă instruesc după metodele elveţiene. Aci învăţai, timp de doi ani aproape, tot ce trebue să înveţe o fată ca să poată deveni femee din lumea bună. Ca limbi străine, franceză, germana, engleza, italiana şi esperanto, ca dexterităţi domestice sau sălbatice, dansul, pianul şi canto, obligatorii, apoi pictura, călăria, patinajul, stenodactilografia şi dubla contabilitate, facultative şi în fine un aşa zis curs de stil şi compoziţie literară pentru care se plătea un supliment anual de cincizeci de franci elveţieni.

Eram fericită... „fericită ca în sânul lui Abraham" cum auzeam pe tata spunând, de câte ori se întorcea acasă după o afacere rentabilă. Eram fericită însă, nu fiindcă trebuia să învăţ atâtea lucruri, din care unele îmi dădeau chiar dureri de cap, dar fiindcă simţeam că în această lume nouă, în care la început intrasem fără nici un pic de entusiasm, cu impul aşi fi putut deveni o bijuterie de preţ pe care n'o bănuiseră nici chiar părinţii mei. Dar despre părinţi, ca şi despre morţi, „nihil nisi bene" (Această expresie n'am învăţat-o în pensionul din Lausanna. O ştiu de la un amant al meu, care era latinist).

Ce grozavă deosebire însă între fostele mele prietene de la Bucureşti şi nouile mele colege de la Lausanna! Cu cele din ţară, deşi vorbeam cu toate aceiaşi limbă, nu mă puteam înţelege decât după foarte multă bătae de cap. Cu cele din Elveţia însă, deşi nu vorbeam aproape nici una aceiaşi limbă, un singur gest era deajuns, şi cât ai clipi din ochi, ne înţelegeam de minune. Ca şi mine, colegele mele erau şi ele tot fete străine, venite de prin toate ţările de pe glob, începând cu cele mai mari imperii de pe vremea aceea şi sfârşind cu cele mai mici republici din America centrală. Unele din ele care întâmplător mai vorbeau şi alte limbi, ne ajutau să ne descurcăm, ori decâte ori dădeam greş cu semnele noastre convenţionale. Şi parcă era un făcut, dar mai toate discuţiile noastre se învârteau numai în jurul aceluiaşi vecinic subiect la ordinea zilei: dragostea!

Parcul pensionului nostru era împrejmuit de un zid înalt de piatră acoperit de iederă şi presărat cu ţepi de oţel, care îl despărţea de parcul unui alt pension vecin de băeţi, despre care nu ştiam decât că şi ei tot ca şi noi veniseră cam de prin aceleaşi ţări ale globului. In orele de recreaţie din zilele când eram supravegheate de pedagoage mai îngăduitoare, ne furişam până aproape de zidul misterios din fundul parcului pe a cărui creastă fortificată, de îndată ce prezenţa noastră era semnalată, inamicul îşi făcea apariţia sub forma câtorva perechi de ochi sfioşi. Cu timpul însă, cele câteva perechi de ochi din primele zile, începuseră nu numai să se înmulţească, dar să capete şi oarecare curaj. Aşa că 'ntr'o bună zi, pe creasta zidului, odată cu perechile de ochi, apărură tot atâtea perechi şi de buze. Ochii ne lăsaseră oarecum indiferente. Buzele însă, ne impresionară. Ochii erau muţi. Buzele erau sonore. Şi iată pentru ce în anumite ore din zi, pe frontiera celor două parcuri romantice, perechile acestea de buze, ca şi nişte minuscule instrumente muzicale, se întreceau care de care, să orchestreze cât mai savant şi fiecare în limba lor, aceiaşi temă melodică dintr'o simfonie de dragoste, al cărui autor îşi pierduse actul de naţionalitate.

După câteva luni de repetiţii neîntrerupte, simfonia era pusă la punct. Nu ne mai rămânea decât să-i fixăm premiera. Acest mare eveniment artistic avea să se producă într'o noapte de Sâmbătă spre Duminică, când de obicei, majoritatea elevelor plecau din pension, fie pe la spectacolele permise de regulamentele şcolare, fie prin familiile din oraş, cărora părinţii le încredinţaseră soarta copiilor lor.

In noaptea aceea, nu mai rămăsesem în pension decât şapte eleve. Eu care eram romancă, o suedeză, o poloneză, o egipteancă, o guatemaleză şi două olandeze surori. Intâlnirea fusese aranjată de comun acord cu şapte băeţi cam de aceiaşi vârstă cu noi şi probabil tot ca şi noi, de naţionalităţi diferite. Până atunci nu reuşisem încă să ne satisfacem curiozitatea de a identifica şi naţionalitatea alesului inimei noastre.

Această lipsă de protocol însă, nu ne împiedică pe nici una din noi, ca la ora fixată, să ne strecurăm pe cărări diferite, ca să ne întâlnim apoi, odată cu toate şapt în acelaş punct luminos din parc — o lampă electrică de buzunar, cu care băeţii de pe creasta zidului, ne făceau parcă, cu ochiul... Emoţia noastră însă care creştea pe măsură ce ne apropiam de zid, ne tăie complet respiraţia când începurăm să descifrăm pâsâiturile şi şoaptele băeţilor nerăbdători.

— Pss!.. Pss!.. Aici sunt eu, Pol!.. — Şi-aici eu, Gill — Şi-aici, eu, Bob. — Şi-aici, eu, Renato. — Şi-aici, eu, Tom. — Şi-aici, eu Rok. — Şi-aici, eu Tino!...

Ca să nu-i lăsăm s'aştepte prea mult, ne grăbirăm să le răspundem şi noi, tot atât de emoţionate şi nerăbdătoare ca şi ei...

— Eu sunt Rezeda. — Şi eu, Simona. — Şi eu, Abibé. — Şi eu, Concita. — Şi eu, Edviga. — Şi eu, Ursula...

La un moment dat însă, când ne găseam aşa de aproape că ne-am fi putut chiar prinde în braţe, lumina lanternei electrice se stinse şi un întuneric compact, ne făcu să ne oprim de-odată cu toate pe loc... Ce se 'ntâmplase oare?... Ni se întinsese o cursă, sau nu era decât o simplă glumă, care probabil nu putea avea nici o consecinţă gravă? Nici una, nici alta... Vina era numai a lanternei care îşi consumase toată bateria electrică...

Pe noi însă, această surpriză neaşteptată, ne amuţise ca şi cum ne-am fi trezit în faţa unui pericol de moarte. Ca să ne facem curaj, începurăm să ne pipăim prin întuneric de teamă să nu ne pierdem. La un moment dat însă, mâinile noastre se simţiră prinse în mâinile băeţilor care probabil ca şi noi, tremurau de aceiaşi teamă... să nu ne piardă.

Fiorii primelor atingeri, ne desmeticiră ca prin farmec... Era prea târziu însă! Grupul nostru o clipă compact, începu să se desfacă vertiginos ca o figură de cadril, în care fiecare fată se împreunase instinctiv cu câte un băiat, fără să mai fi avut timp să-l întrebe cum îl chiamă şi pentru ce motiv, ultima reverenţă a jocului, trebuia făcută, culcaţi amândoi pe iarbă.

Momentul era suprem. Un adevărat final de simfonie în care nu se mai distingea nici un instrument. Uitaserăm aproape şi cine eram, şi totuş, nu eram decât ceeace, noi singure hotărîserăm să fim. Eram nişte debutante grăbite să gustăm din fructul oprit, care deveniserăm prizonierele benevole ale unei clipe critice, şi atâta tot. Eram cele şapte fecioare nebune pe care norocul ne aruncase în braţele celor şapte miri anonimi, cărora întunericul ne împiedica să le cunoaştem măcar figura. Această curiozitate însă cred că ar fi fost de prisos, mai ales în clipa aceea, când nu s'ar fi putut identifica decât un singur fel de obraji — obrajii roşii de ruşine.

Şi iată pentru ce, eu cel puţin, nu ştiu nici până azi încă, cine a fost primul meu amant!...

Mărturisesc că sinceritatea mea de azi, mă uimeşte chiar pe mine. Nu vreau să fiu însă ingrată, cu nici una din amintirile vieţii mele, pe care voi continua să le revendic în întregimea lor cu aceiaşi voluptate ca în clipa excluderii mele din Paradis. De altfel, aceiaşi mărturisire, cred că ar fi putut-o face fără să roşească şi celelalte şase colege ale mele, pe care începutul aven-

(Continuare in pag. IV-a)

turei noâstre le găsise probabil, în aceleaşi situaţii de fecioare, ca şi mine.

Păcat numai că triumfala noastră intrare în viaţă deşi începuse aşa romantic, avea să se sfârşească foarte tragic. Biata Ursula!... De ce oare soarta, o alesese numai pe ea singură, să-i plătească amenda divină pentru păcatul omenesc, de care ne făcuserăm vinovate la fel, toate şapte fetele de-odată?...

Intr'o bună zi, medicul pensionului descoperi că una din cele două surori olandeze, este însărcinată. Mulţumescu-ţi ţie doamne că pe mine m'ai scăpat cu faţa curată!... Totuş, o revizie medicală a tutulor elevelor din pension, constată încă alte şase fraude identice, dar de o gravitate mai mică. Câteva zile în urmă, pensionul nostru număra şapte eleve mai puţin, iar cele şapte ţări respective, câte o candidată mai mult la un cât mai grabnic „Isaia dănţueşte”.

* * *

Deşi împlinisem abia optsprezece ani, părinţii mă ameninţară că mă aruncă în stradă dacă nu mă mărit imediat cu bărbatul pe care mi-l aleseseră ei. Ameninţarea lor însă, venea la timp. Ea deşteptase în mine curiozitatea să gust de data asta şi din fericirea aşa zisului cămin conjugal. Bărbatul meu, or cine ar fi fost el, nu putea fi decât continuatorul legal, al anonimului suspect cu care încercasem să mă întregesc în mod fraudulos. De ce m'aşi fi opus dar, să-mi continui într'un compartiment de „rapid” voiajul pe care până atunci îl făcusem într'un simplu vagon de marfă „mică viteză”? De data asta cel puţin, aşi fi avut la îndemână lumina electrică, pentru a-mi putea recunoaşte măcar tovarăşul de compartiment în cursul celorlalte nopţi de voiaj.

Până atunci nu cunoscusem decât casa părintească şi pensionul de la Lausanna. De clasele primare şi cele câteva clase de externat din Bucureşti, nu mai vorbesc, fiindcă pe vremea aceea, nu aveam încă destulă minte ca să le pot vedea în adevărata lor lumină. Experienţa vieţei începută la Lausanna, îmi mărea curajul să încerc de data asta, chiar întreprinderi cu mult mai periculoase decât aceea a unei anodine căsătorii impusă de părinţi.

Cu primul meu bărbat, care era bancher, n'am trăit decât nouă luni de zile, — exact cât mi-ar fi trebuit să am cu el un copil, care l'ar fi putut moşteni în caz de moarte. Dumnezeu însă, n'a vrut nici să-mi dea copilul pe care îl doream, nici să-mi ia bărbatul pe care nu-l puteam suferi. Am fost nevoită dar să divorţez eu singură!

Deşi bancher, bărbatu-meu era un tip abject, cu toate că el pretindea că nu este decât un bărbat model. Probabil că-şi confunda nevasta cu banca, pe care încerca să le speculeze la fel. După aşa zisa lună de miere, începuse să-mi aducă în casă tot felul de indivizi, pe care mi-i prezenta ca prieteni şi mai ales ca oameni de finanţe tot ca el. Lucru ciudat însă, toţi aceşti prieteni ai lui, erau ca nişte giruri pe poliţe, semnate chiar de el însuşi. Toţi erau mai tineri, mai frumoşi, mai inteligenţi şi chiar mai bogaţi ca el. Numai că aceste specimene de prieteni, îmi intrau în casă cu aceiaşi umilinţă interesată cu care samsarii cutreeră băncile numai pentru afaceri veroase. Afacerea lor cea mai de seamă, eram eu. Noroc însă că i-am înţeles la timp, fiindcă altfel, nu ştiu, zău, cine s'ar fi ales cu adevăratul câştig. Eu?... El!... Sau Ei?

Aşa cel puţin fiecare din noi, am rămas numai cu ceeace era al nostru.

Intr'o bună zi însă lor le-am strigat „stop, măgarilor” iar lui bărbatu-meu „la tribunal, porcule”... De teamă să nu le fac scandal şi să-i compromit situaţia pe piaţa financiară, băbatu-meu a consimţit să divorţeze, chiar fără să se mai prezinte în instanţă, iar prietenii lui să se facă nevăzuţi.

După câteva săptămâni, eram liberă. Numai că libertatea nu înseamnă totdeauna şi fericire. După divorţ mai ales, libertatea începuse să mă împingă pe panta melancoliei. Riscam dar să renunţ la „linia dreaptă” din care îmi făcusem idealul meu de viaţă pentru mai târziu. Se ştie însă că o linie dreaptă înseamnă drumul cel mai scurt dela un punct la altul. Or cum unul din puncte eram chiar eu, mu-mi mai rămânea decât să-mi găsesc pe cel de-al doilea punct şi linia dreaptă, era gata trasă...

(Urmare în No. viitor).

I. MINULESCU

Cronica teatrală

Teatrul Maria Ventura: „Cîntec de leagăn” de Martinez-Sierra şi „Caterina” de Fodor Laszlo

E lăudabilă ideea de-a prezenta spectatorului român o piesă din repertoriul spaniol. Dar aceiaşi idee devine condamnabilă, când alegerea piesei o face întâmplarea şi nu priceperea, şi nu cunoaşterea.

„Cântecul de leagăn” al soţilor Martinez-Sierra e scris într'adevăr în scene şi dialoguri, dar spectacol nu e. Pentru Spanioli, acest „Cântec de leagăn” are frumuseţi de graiu şi un dramatism pe care numai un fiu al misticei şi focoasei Spanii îl poate înţelege şi se poate lăsa, în faţa lui, uşor tremurat pe dinlăuntru.

Ceiace are specific şi particular spaniol „Cântecul de leagăn”, n'a izbutit să câştige atenţia spectatorului român. Aşa cum n'a izbutit, acum câţiva ani, *La Cenna delle Beffe* a d-lui Benelli şi cum, desigur, n'ar izbuti niciuna din parabolele d-lui Claudel.

Piesa — în două acte — a soţilor Martinez-Sierra n'are acţiunea ce se cere pentru a ţine încordat un spectator vreme de două ore. Inceată şi sumbră, a iscat căscături şi abia pe alocuri, la unele pasagii, îţi dedeai în treacăt seama că piesa poate fi o lectură interesantă. dacă nu chiar fermecătoare.

Şi dacă însăşi acţiunea piesei, care se petrece într'o mănăstire dominicană de maici, n'avea cum să cucerească pe spectator, actriţa care a înfăţişat pe protagonistă n'a binevoit să ajute cu nimic şi, s'ar putea spune, a binevoit chiar să strice.

Adusă „dela Teatrul Naţional” — vorba ceea — „cu mari sacrificii”, d-na Puia Ionescu, în rolul Terezei, a plâns dulce şi cu tremolo şi a iubit atât de pasionat că mi-au vâjîit urechile.

D. Victor Ion Popa şi-a cheltuit, ce-i dreptul, toată priceperea şi tot gustul d-sale, ca să pună la punct spectacolul, dar cauza pe care o slujia era prea ingrată. „Cântecul de leagăn” a fost complectat cu o comedie de Fodor Laszlo: *Caterina*. Dacă n'ar fi fost această complectare, golul ar fi fost imens.

Caterina e o candidată la bacalaureat care cade. din pricina profesorului de istorie, un mare duşman al femeilor. Dar Caterina îşi pune în gând să treacă nu numai bacalaureatul, ci şi examenul de cucerire a inimii misoghine din pieptul profesorului de istorie. Ii soseşte pe nepoftite acasă şi nu pleacă, până nu trece ambele examene.

D-ra Marietta Deculescu posedă o subtilă vioiciune şi posibilitatea — cel puţin de data asta — de confundare cu rolul. D. G. Timică, vecinic inimitabil, a adăogat o savoare particulară humorului cheltuit în comedie de Laszlo.

L. SEBASTIAN

A apărut în Editura „CUGETAREA” romanu

MIMI BLUETTE

al marelui scriitor italian

GUIDO DA VERONA

Din Istoria japoneză

Japonezii au avut şi ei un Adam şi o Evă. Bineînţeles, acestor primi întemeietori niponi le lipsea cu desăvârşire modestia celor judeo-creştini; nu erau, ca dânşii, simpli cetăţeni ai Paradisului; ci chiar personaje divine. Cât despre acel mic incident cu grave urmări de care vorbeşte Biblia, inspirat de Necuratul şi origină a tuturor nenorocirilor ginţii omeneşti, — el e privit de cei dintâi japonezi cu mult mai multă simpatie şi indulgenţă, după cum se va vedea îndată.

Dar mai întâi să spunem cum îi chiamă pe aceşti membri fundatori ai societăţii japoneze. Adam se numeşte *Izana-gi*, iar domnişoara se numeşte *Izana-mi*, apelaţiuni care au într'însele un fel de bucurie, ceva vesel şi cantant — ne vine să fredonăm aria celebră a lui Figaro cu toate variaţiile — ştiţi: Figaro-giu, Figaro-su; Figaro-giol, Figaro-sol; Figaro-si, Figaro-mi; etc., etc.

Ca şi colegii lor din Biblie, Izana-gi şi Izana-mi erau cu totul neinformaţi asupra amorului. Deosebirea însă e că nu au aşteptat şarpele să-i ispitească, ci s'au dus francamente să ceară lecţii de la două păsări, lecţiuni care nu erau simple prelegeri teoretice, ci ceva cam asemănător cu ceeace azi în stil universitar am numi seminare de lucrări practice. Aşa dar cele două păsărele, din devotament pedagogic, făceau exhibiţii de şedinţe erotice în faţa celor doi elevi. Cel puţin aşa ni-s reprezintaţi aceştia din urmă în imajeria primitivă; privind, cu atenţie încordată, ca nişte şcolari cuminţi, la detaliile de technică pe care cei doi maeştri înaripaţi se sileau să le execute cât mai „pe înţelesul tuturor”.

In tot cazul vedem că cei doi japonezi au învăţat, la începutul căsniciei lor, lucruri mai pozitive decât arta de a mânca mere. Şi în urma acestei învăţături, în locul acelei avalanşe de catastrofe conjugale şi familiale care au învăluit şi menajul Adam-şi-Eva, cei doi eroi niponi din potrivă au văzut cum, multă vreme, toate le ieşeau bine.

Mai întâi — spre deosebire de Eva, care năştea nişte bieţi pârliţi fără nici-o stare — *Izana-mi* avea bunul obiceiu de a naşte când un copil, când o moşie. Astfel descendenţii ei erau automatic împroprietăriţi şi puşi la adăpostul sărăciei (cazul contrar ar fi fost cu totul nedemn pentru nişte pui de zei).

In felul acesta, graţie obstetricei cu totul speciale a frumoasei zeiţe, unde puerigeneza se alia aşa de armonios cu creaţiunea geografică, — au luat fiinţă cele opt mari insule care formează Japonia precum şi nenumăratele insuliţe din prejur.

Fecunditatea aceasta, căreia i se datoreşte un întreg arhipelag cu oameni cu tot, trebuia să-i fie, finalmente, fatală lui Izana-mi. Sărmana zeiţă muri — cum zicem noi astăzi — „din facere”. Unul din copii avea o temperatură specifică aşa de mare (era tocmai acela care trebuia, mai târziu să facă o strălucită carieră în calitate de zeu al focului) — încât, în momentul trecerii lui prin pântecele maică-si acesta din urmă luă pur şi simplu foc.

Soţul — asemenea lui Orfeu căutând pe Euridice — porni în spre Impărăţia morţilor (Impărăţie pe atunci probabil foarte puţin populată de vreme ce ne aflăm abia la începutul vremilor; astfel încât nefericita Izana-mi nu este probabil să fi avut multe distracţii în noua sa reşedinţă).

Aşa dar Izana-gi plecă s'o găsească pe Izana-mi. De prisos să povestim toate cumplitele lupte (şi bine-înţeles toate victorioase) pe care pelerinul nostru le-a dat înainte de a ajunge în Regatul Umbrelor. Principalul care ne interesează este că şi-a regăsit iubita.

Dar fericirea lui trebuia să fie de scurtă durată. Căci de îndată ce-şi văzu soţia şi o strânse în braţe, — un accident penibil avu loc. Doamna — probabil din lipsă de antrenament în materie de sărutări — nu mai putu suporta îmbrăţişarea, şi nefericitul amant avu amărăciunea de a-şi vedea iubita prefăcută într'un pachet de carne împuţită care îi trecu printre degete şi căzu la pământ. Nedreaptă răsplătire a atâtor eforturi şi învăţătură folositoare pentru cei ce nu-s încă încredinţaţi de vremelnicia amorului şi ingratitudinea femeii.

Dar — cum spune poporul (în genere, şi probabil că cel japonez inclusiv): „Din orice rău iese şi un bine”.

Sinistratul nostru erou, după primele clipe de părere de rău se gândi că, după atingerea corpului său de corpul în putrefacţie al decedatei sale soţii n'ar fi poate inutilă puţină toaletă. Şi atunci, pentru a se purifica de acel contact impur, se duse să se scalde într'un pârâu. Care însă îi fu surprinderea când, ieşind din apă, de sigur, constată că din fiecare din hainele sale se născuse câte un zeu (şi probabil din pantaloni doi, gemeni). Balotat între amorul propriu de părinte şi regretul de a fi rămas fără garderobă, Izana-mi îşi duse noua progenitură acasă.

Printre copiii nou-născuţi se numărau şi frumoasa Amo-terasù, zeiţa soarelui, precum şi Susa-no, zeul voiniciei atât militare cât şi amoroase. Deşi fraţi, cei doi tineri se iubiră şi se căsătoriră. Ceiace ar putea scandaliza imaginaţia unui puritan de astăzi care bine-înţeles uită complect că aproximativ aceleaşi ţigănii au avut loc în moravurile sociale ale copiilor lui Adam.

Un loc foarte însemnat îl ocupă în Mitologia niponă povestea neîncetatelor gâlcevi şi hârţueli conjugale dintre cei doi tineri incestuoşi. Bine-înţeles, dată fiind forţa fizică, temperamentul violent şi apriga putere de amant a lui Susa-no, — la el în casă „cânta — cum se zice — cocoşul”. Şi la cea mai mică obrăsnicie din partea doamnei, el îi arunca unde nemerea şi cu ce nemerea. Astfel foarte pitorescă trebue să fi fost acea scenă violentă descrisă de legendă când soţul supărat svârli în dulcea lui nevastă cu un cal mort care tocmai se găsea la îndemâna lui. Şi povestea omite să ne spună dacă Ama-terasù a avut din asta vre-un cucui, în schimb ne informează că tocmai în momentul acela ea cosea la o broderie, aşa încât, atunci, când bărbatul îşi plesni nevasta cu hoitul de cal, i-a făcut lucrul praf.

Ama-terasù înghiţise până atunci multe şi poate mai grave ofense decât chestiunea cu calul. Dar, nu se ştie de ce — femeile sunt capricioase — de data asta se supără foc şi în chiar ziua aceea părăsi domiciliul conjugal, şi se instală într'o peşteră din apropiere. Toţi zeii erau dezolaţi, mai întâi în principiu, şi al doilea — şi mai ales — pentrucă prin retragerea sub pământ a zeiţei Soarelui rămânea întreaga comunitate fără ecleraj ceiace era şi incomod, şi de un efect deprimant.

Atunci fu delegat acela dintre zei care era — cum am spune noi azi în argò bucureştean — cel mai „şmecher”, pentru a găsi vre-un truc în stare să o facă pe Ama-terasù să renunţe la grevă. Şi iată cum procedară:

Toată divina companie o porni — mic şi mare — la peşteră. Acolo, instalaţi în cerc la gaura de intrare, organizară ei o mică orchestră cu cor şi instrumente. O zeiţă mai de mâna doua, dar realmente frumuşică, începu să danseze. La fiecare învârtitură a jocului, ea lăsa să-i cadă, una câte una, fiecare piesă care îi compunea îmbrăcămintea. Iar spectatorii îşi exprimau sgomotos — jumătate dinadins jumătate însă perfect sincer — entuziasmul lor admirativ pentru perfecţia formelor şi frumuseţea nudităţii ei.

Leacul nu trebuia să dea greş. Care femeie suportă ca unei alteia să i se spună că e frumoasă? Din ascunzătoarea ei, Ama-terasù fu muşcată de gelozie şi înţepată de curiozitate. Şi atunci încercă să dea binişor la o parte pietrele care astupau ieşirea cavernei, pentru a vedea dacă asemenea omagii aduse unei alte femei erau meritate.

De îndată ce apăru pe uşă, ceilalţi zei, care atâta aşteptau, dărâmară poarta de pietre şi o traseră pe dânsa afară, punând-o în faţa rivalei, pe care Ama-terasù avu durerea să o găsească într'adevăr foarte frumoasă. Dar arţagul îi trecu iute cînd zeul cel „şmecher” (legenda nu vrea să ne spună cum îl chiamă; probabil că era dorinţa lui expresă să rămână anonim) — îi puse dinaintea ochilor o oglindă care îi permise să constate că în fond tot ea era cea mai frumoasă femee din lume. Şi atunci zeii exploatând acest moment de bună dispoziţie, începură să trateze cu grevista. Se încheie un fel de protocol oral — un proces verbal care, lucru curios, în loc să fie, ca toate procesele verbale, un act *scris*, a fost un act pur verbal — o tranzacţie prin care ea consimţea să-şi reia lucrul, angajându-se să nu se mai producă pe viitor niciodată asemenea pane de lumină, — iar zeii în schimb se obligau a ratifica divorţul şi a lua oarecare sancţiuni împotriva lui Hercule japonez.

Intr'adevăr, el fu gonit din Ceruri. Pe lângă această „interzicere de reşedinţă” cum se numeşte asta în termeni de Drept Penal, i se dădu însărcinarea de a cutreera mările şi de a ucide dragonii dintr'însele (ceeace şi făcu). Să-l lăsăm deci pe Susa-no, deatunci încolo foarte ocupat cu acest „mandat colonial” şi cu misiunea plină de răspundere a „poliţiei mărilor” şi să ne întoarcem la Ama-terasù şi la Istoria familiei sale.

Din fosta ei căsnicie se născuseră, cum lesne e de bănuit, mai mulţi copii. Aceştia, la rândul lor, se căsătoriră cum putură, şi astfel văzu lumina zilei Iimu-tenno care — atragem atenţia asupra acestui ultim eveniment — avea să devină, la majorat, primul *Mikado*, cel dintâi Impărat al poporului japonez. Şi cum el se trăgea din Susa-no, individul sexualmente cel mai viril din câţi fuseseră vreodată, nu trebue să fim surprinşi că niciodată, după aceea, imperialul menaj n'a rămas în deficienţă de progenitură, astfel că Impăratul actual, care domneşte azi, anul 1932, este urmaşul în linie dreaptă al zeului Susa-no, cel cu ascuţită sabie, şi al lui Ama-terasu, zeiţa cu oglinda.

Acum înţelegem orgoliul pe deplin justificat al monarhilor trans-asiatici. Dinastiile regale din Europa sunt bucuroase când pot să se laude cu o vechime de câte-va veacuri. Ce trebue atunci să-şi zică subt acest raport descendenţii unei familii de mai multe ori milenare, şi ce figură de parveniţi trebue să facă pe lângă ei un Charlemagne sau un Ludovic al XIV-lea?

In acelaş timp devine lesne comprehensibil cultul statornic pe care poporul japonez îl închină Impăratului lor. Şi'n aceeaş ordine de idei vom reaminti un detaliu curios — cu care de altfel vom şi sfârşi această scurtă incursie în Istoria niponă — detaliu privitor la ceremonialul tradiţional, în vigoare încă şi astăzi, al încoronării.

Fiecare nou Impărat, cu prilejul înscăunării, face un pelerinaj la templul antic din Isè unde se găsesc cele două obiecte care constitue emblemele familiei şi ale puterii împărăteşti, şi anume sabia lui Susa-no şi oglinda lui Ama-terasù. Aceste două scule, Impăratul nu le poate vedea pentru bunul motiv că ele au fost, încă dela început, acoperite cu un văl, care, de îndată ce a început să se jerpelească, a fost acoperit cu un alt văl suprapus, iar acesta, mai târziu, cu o a treia ediţie, şi aşa mai departe, până în zilele noastre. Astfel încât actualmente sabia şi oglinda se prezintă în realitate sub forma a două mogâldeţe enorme de dantelă: cât despre conţinutul central al boccelei, el este — ca să zicem aşa — „crezut pe cuvânt”, căci nimeni (şi nici chiar Impăratul în persoană) n'are voie să-l atingă, subt pedeapsă de profanare.

D. I. SUCHIANU

ANUL LITERAR 1932 DEBUTEAZA CU

PAPUCII LUI MAHMUD

ROMAN DE

GALA GALACTION

UN VOLUM DE 240 PAGINI LEI 50

ED. „ADEVERUL” S. A.

CITIŢI

CELEBRUL ROMAN

MI-E FOAME

de Georg Fink

Editura „Adeverul” Preţul 80 lei

UN RECORD al LIBRARIEI rămâne

„MEDICUL NOSTRU”

Un volum de 600 pagini cu 210 ilustraţii în text, legat în pânză, cuprinzând, sub formă de dicţionar, o descriere a tuturor boalelor cu mecanismul, simptomele, cauzele şi tratamentele cele mai moderne.

15 specialişti fruntaşi ai medicinei române au colaborat la această enciclopedie care pe lângă bogatul material medical conţine şi adevărate studii de psichologie, sociologie, asistenţă socială. pedagogie şi psychanaliză

Volumul a fost redactat sub îngrijirea generală a Doctorului

Tablete

Despre câteva lucruri ştiute

Ziarismul cu caracterul lui enciclopedic trădează în două feluri meşteşugul de creaţie literar. Ii răpeşte literaturii condeiele care pot ajunge la destoinicie şi constrânge pe tinerii refugiaţi, din lipsa unei insule mai ospitaliere, în presă, la un surogat de creaţie, de personalitate şi de atitudine intelectuală: reminiscenţele idealului secret înăbuşit în chenzină, mâhnirile legitime, diminuarea nivelului şi telegrafismul noţiunii. Pentru satisfacerea sentimentului *de tout un peu*, care nevrozează cu înţeles animator intelectualitatea nouă, prinsă între rafinamentul ascezei profesionale şi vitessă şi pripă şi instantaneu, apar la Paris o serie de ziare literare săptămânale, redactate de nişte editori înzestraţi cu mirosul util. Cititorul vrea să afle iute tîlmăcirile zodiacale şi cade în cursă şi artistul, care se vede dispensat de analiza prin contemplaţie eternă a pufului de păpădie.

O lingoare vremelnică îngălbeneşte frunzişul sufletesc; flăcăul e obosit la netimp, vizitând în tobbogan rapid circular, zările, desfăcute încet ca nişte trandafiri, pe 32 de sectoare de intelectualitate, unde izvoarele încă dorm. Parcurgerea luminii era un fenomen de înviorare a ideii şi de sfială: ea lasă amărăciune şi panică, exprimată fals, printr'un cavalerism de fotografie în zale imitate cu bumbac.

Pe de altă parte, facila lectură a ziarului întinde surogatul la public. Cu un chibrit s'au aprins toate ţigările, trecătorii luând scânteie unii de la alţii.

A scri ar avea sensurile, împrumutate de la celelalte meşteşuguri, pentru evitarea cât mai sumară a marelui obstacol, necunoscut nici celor mai mulţi scriitori. A scri ar însemna ba a construi, ba a organiza, ba a zugrăvi, ba a povesti; sensuri asimilate în şantiere şi uzină, popularizate prin presă. In construcţie, un edificiu izbuteşte totdeauna mai bine decât în literatură. Comparând cu o carte o locomotivă, un pod, o scoea de beton, din punctul de vedere al construcţiei cartea e anemică, derizorie şi urâtă. Un săpun e mai frumos şi mai omogen decât o carte.

Cartea şi literatura nu se construiesc, nu se povestesc, nu se zugrăvesc: ele se scriu. A scri o carte este a scri o pagină şi a scri o pagină e a scri un rând, primul ei rând. Anecdota lui Balzac bolnav e un fapt petrecut. Romancierul voise să fie prozator, scriitor, şi a fost împiedecat de ziaristica literară, la care l-a constrâns ora de azi şi clipa de mâine. El ar fi dorit să-şi arunce opera în haos şi să o reducă la câteva pagini, ştiind că a scri nu este a introduce în literatură drama artificială şi documentul născocit de capriciu, atunci când viaţa întrece în adevăr şi sinceritate imaginaţia povestitorului. A scri nu e nici măcar adevăr şi sinceritate. A scri este pur şi simplu a scri cu motivele particulare meşteşugului.

Intriga, fabula, peripeţia sunt adjuvante pentru scriitorul care are nevoie de ele, dar ele nu sunt... a scri. Nici câtuş de puţin. Un tip de scriitor, din rassa propriu zisă a scriitorilor este Blaise Pascal. Pretextele lui sunt eliminate de proză, o proză care este în stare să conserve Provincialele fragede şi noi până în ziua de azi şi să facă din războiul indiferent al jansenişilor cu jezuiţii, isprăvit mainainte de-a fi fost început, o lectură actuală. Scrisul extrage substanţe noi: a i se cere altceva este a nu pricepe din problemă nimic. Strămută cât se lipeşte din viaţă, în păinjenişul cuvintelor lucrat *à jour*. Dacă se pot suprapune transparenţele, nu e nevoie de mai mult: oglinzile răsfrînte de oglinzi prin grosimea sau subţirimea păturilor de cristal (atârnă cum consideri materialul, pe margine sau străbătut). Dar de asta e nevoie şi nu de altceva: nu este zis că dacă nu poţi dumneata nu se poate de loc.

Autorii cred, de bunăcredinţă, că a scri este a face întins, ca în agricultură, adică a face mult şi gros: 300, 500 de pagini, pagina devenind o metodă de contabilitate. E o meserie de toate zilele a mii de autori în toate limbile, fără prezenţa unei singure pagini *scrise*. Onorabila profesiune consistă în a povesti un subiect şi a-l complica după dorinţă. Este cu putinţă ca pana să şi nimerească. Meşteşugul romanului, de pildă, îşi are expresia proprie în teatru, după cum expresia construcţiei e arhitectura.

Dar desigur, deşi este foarte lesnicios a scri, o dată ce te dumireşti exact şi ţi-ai limitat câmpul, ca să lucrezi exclusiv în adâncimi, prin perforaţia vocabularului — este şi mai uşor să povesteşti. Evitarea dificultăţilor poate să atenueze simţul datoriei artistice şi să vulgarizeze un înţeles parazitar al datoriei. Par'că în lipsa cerului albastru nu se poate colora gârla toată cu un dărab de sineală!

De când s'a amestecat, ca Băncile în industrie, şi Universitatea în meşteşugul cu o tecnică necesar personală, al jocului de-a scrisul, negreşit că s'a îmbogăţit şi terminologia critică. Uneori, câte un scriitor se simte afară din cale de confuz şi de speriat că i se găsesc fie cusururi fie calităţi, intraductibile pentru limbajul burghez onest, în clinica universitară, unde ştiinţele imprecise care determină pondera şi culoarea, se inspiră de la dl. Jourdain şi de la Regele Ubu.

T. ARGHEZI

„LECTURA” floarea literaturilor străine intră în ANUL AL 8-LEA

Cu excepţional de interesantă povestire

EVADAREA MEA din SIBERIA

în care un cunoscut şef bolşevic descrie peripeţiile fugii sale, cu o putere evocativă şi cu o măestrie literară vrednice de pana unui GORKI sau TOLSTOI.

— Cereţi o la chioşcari şi librari. —
Complect într'un No. lei 5

Cronica literară

Nichifor Crainic: Ţara de peste veac

Ca director de revistă şi gazdă de scriitori, d. Nichifor Crainic a făcut tot ce i-a stat în putinţă să înăbuşească spiritul critic: a pus să predomine în alegerea materiei de publicat criteriul conţinutului (preferând compunerile cu îngeri), iar în ce priveşte critica nu s'a liniştit până ce n'a aflat un tânăr cu o cultură vastă ca oceanul şi de un talent înfricoşător, care să-l proclame „purtătorul cu un pas mai înainte al liricei lui Eminescu şi Coşbuc" şi „limpezitorul unui văzduh încărcat de pîclă". In aceste condiţiuni d. Crainic merită mai puţin decât oricare altul atenţia criticei, şi numai îndatorirea ce ne-am luat-o faţă de cititori de a-i orienta asupra scrisului contemporan, ne îndeamnă să învingem, nu vreo inimiciţie, cum i-ar plăcea autorului să se crează, ci temerea ca eventualele noastre asprimi să nu fie puse pe seama unei închipuite inimiciţii. Dar însfârşit datoria profesională ne birue şi vom deschide cu seninătate cartea chiar dacă ar fi ca sentinţa noastră să facă plăcere autorului.

Ocupându-ne cândva de poeziile mai vechi ale d-lui Crainic, recunoşteam poetului o lapidaritate în a defini natura sau ideea, o înaltă conştiinţă agricolă, un suflet păduratec, haiducesc chiar, abia acoperit în rasa unei cucernicii de o sinceritate îndoelnică şi oricum, un meşteşug de a face versuri, — nu prea originale, dar trainice, — incontestabil. De atunci întrevedeam orientarea spiritualistă a liricei sale, la care îl îndemna şi amorul-propriu de cap al mişcării ortodoxiste şi o veche obsesie de teolog nehirotonisit. „D. Nichifor Crainic — scriam — e pe cale de a ridica o nouă lirică a neprihănirei cuminţi, a bunului simţ creştin, amestecat însă cu un vierme al zădărniciei lucrurilor şi de nădejde în harul divin, de esenţă biblică. Iar în unele meditaţii se vădeşte un nou mod de conversaţie lăuntrică, puţin catihetică, puţin teologală, un fel de nouă claustralitate sufletească sub tinde româneşti semănate cu flacăra lumânărilor de ceară, ce este mai mult un sentiment dulce şi chibzuit al deşertăciunii acestei lumi, exprimat cu evlavie la iconostasul interior.

Dar sufletul este ţărănesc, păduratec. Sub haina cernită chihoteşte viaţa. Poiana şi drumul chiamă la sburdat sufletul pământesc, cucernicia şi neprihănirea se împacă cu această haiducie sacră într'o înaltă intenţie a gândului divin ce dă un rost tuturor aspectelor vieţii".

Definiţia de mai sus se potriveşte aproape în întregime noului volum de versuri *Ţara de peste veac*. După cum însuş titlul cărţii arată sufletul d-lui Crainic a prins silă de cele lumeşti, de calomniile noastre şi de procese pe la tribunale şi într'un elan duhovnicesc s'a svâcnit din temporalitate către cele vecinice. Bacanalele „tracice" sau petrecerile haiduceşti cu pistoale strică sănătatea şi umplu sufletul de scârbă mare şi — vorba poetului — vinul se face venin şi crinii scaeţi şi vremea e cruntă pentru tineri poeţi. Desgustat de a mai aduna „nectar din grădinile femeii" şi de a se împărţi prietenilor ingraţi cu care bea „lumină de aur" în „bărdacă de lut", d. Nichifor Crainic tînjeşte azi după un regat celest, de fericiri duhovniceşti, în versuri — parcă mi-e ciudă s'o spun — foarte frumoase:

Spre ţara lui Lerui-Ler
Nu e zbor nici drum de fier, —
Numai lamură de gând,
Numai suflet tremurând
Şi vâslaş un înger.

Incolo mistica d-sale este lipsită de puterea de a se abstrage din concretul imediat şi de bucuria descătuşerii Este, când asociere externă între ideea de divinitate şi contingenţele vieţii diurne, sau vagă melancolie cu dare din cap psalmistă la gândul morţii şi al zădărniciei, lirică de Eclesiast ceva mai puţin decât senină. Că d. Crainic se ţine în calitate de bucătar, după Isus, care colindă lanurile noastre de grâu, că o pisică din pivniţa din care scoate vin aburos pentru gândiriştii îl înspăimântă cu gândul diavolului, că un exces de grandomanie messianică îl face să declame, în versuri — vai! frumoase — astfel:

Mă 'nchin la sori nerăsăriţi
Iar murgu-mi paşte
Pe câmpii încă 'nverziţi,
Sub talpa-mi zac duşmani striviţi
Mai înainte de-a se naşte.

Cuvântul meu e profeţie:
Bolteşte noul firmament
Vestind a treia Impărăţie
Şi-al treilea Testament

că umblă cu puşca să doboare îngerii.

Sufletu 'n piatră stratificat
Ingerul slavei cade 'mpuşcat

şi obsedat mereu de ideea servituţii, vrea să se spânzure de bolţile divine, toate aceste sunt semne ale unor porniri atavice, pe deoparte, şi a unei conştiinţe încărcate, pe de alta.

Când poetul se mărgineşte la expresia simplă a unei dezolaţii fără nume, a unui gol de zădărnicie şi de moarte, cu toată construcţia abstractă, versurile au un ton de ceaslov şi oarecare suavitate de tămâie. Se întâmplă însă ca poetul, căzând în vechea manieră, de care a căutat să se desfacă cu desăvârşire, să se piardă în definiţiuni reci şi în figuri declamatorii ce distrug orice aromă. Aşa de pildă ideea apelor Dunării ar fi sugerat în chip satisfăcător şi zădărnicia vieţii şi direcţia către infinit a gândului,

Dunăre, Dunăre, drum legănat,
Drum fără pulbere şi fără leat,
Du-ne spre apele mediterane
Dorul izvoarelor după oceane

dacă nu s'ar fi făcut nefericita asociere între cursul universal al apelor şi exportul nostru de grâne, într'o demonstraţie mistico-agricolă de o platitudine uluitoare.

Dunăre, Dunăre, drum fără glod,
Du-ne vapoarele grele de rod,
Inima neamului nostru e'n grâne:
Dăruie-o lumii flămânde de pâne.

Aci este de altfel toată cheea misticei d-lui Crainic.

Nici teoreticeşte nici poeticeşte, autorul nu intră în miezul problemei duhovniceşti, care este *salvarea sufletului*. Pentru dânsul credinţa este un instrument politic şi economic. Dumnezeu este chemat să supravegheze exportul gráului pe Dunăre, Isus se coboară în porumbişte ca să examineze ştiuleţii şi mai ales este foarte util d-lui Crainic personal fiindcă „l-a deosebit din marea umilinţă populară". Principalul este să ne fie nouă bine, să avem bucate şi băutură, pentru ca moartea să ne găsească îndestulaţi, cum e cazul cu d. Crainic care o aşteaptă tihnit:

Din besna ta, o moarte, nu mă tem,
Eu am trăit —
Şi ştiu că va să vii. Deci, nu te chem.

Aceasta despre mistica din *Ţara de peste veac* Poetul a încercat şi a isbutit în chip lăudabil din punct de vedere technic să se preschimbe şi să se deosebească de alţii. A renunţat la versul lung şi la strofa regulată, a extompat procesul gândirii, a introdus respiraţii noi şi cuvinte proaspete. Progresul poeziei a fost larg utilizat pentru a preface o sensibilitate în fond elementară, până la contactul cu prozodia barbiană, ca de pildă

De la iernat, la păşunat,
In noul an, să-şi ducă renii,
Prin aer ud, tot mai la sud,
Ea poposi pe muşchiul crud
La Crypto, mirele poienii.

(I. Barbu)

Mai tare cu cât e mai mic:
E Sfarmă-Piatră, Stinge-Foc,
E Frânge-Vânt, e 'n orice loc,
Subpământean, aerian,
Şi e izvor şi e ocean.

(N. Crainic)

Ritmică nouă, originală, teme prefăcute şi subtilizate, o readaptare a gândirii poetice la jocul de cascadă al sugestiei, toate aceste însuşiri sunt ofuscate puţin de lipsa muzicii interne, a unui adevărat suflu de pietate sinceră şi de tristeţe contemplativă. O singură dată, prin elevaţiunea aspiraţiei şi a nobleţei spirituale (în poezie, vai!) d. Crainic întrece orice aşteptări. *Desmărginire* este o compunere admirabilă:

Şi de pe vârf de munte mă voiu sui pe-un nor.
Zi grea, cutremurată va fi, o zi de-adio,
Când inima-mi, de tine, făşii voiu deslipi-o,
Amară frumuseţe, pământ rătăcitor.

Voiu sfărâma sub pleoape tot spaţiul din jur
Şi-mi voiu culca suspinul pe norul meu şalupă
Ritmată de arhangheli, la proră şi la pupă,
Cu aripile vâsle prin valul de azur.

Oceane de văzduhuri s'or lumina rotund
Prin stele-arhipelaguri şalupa mea să treacă,
Iar tu, frumoasă lume, să-mi pari o piatră seacă
Scăpând rostogolită spre-adâncuri fără fund.

Mă va 'nvăli, spumoasă, pe creştete de hău
O pretutindenească vibrare de lumină
Şi m'oiu topi în boare de muzică divină,
Despovărat de zgura părerilor de rău.

Citând aceste versuri frumoase stau şi eu şi mă mir ca *Tănase* din *Răzvan* şi *Vidra* a lui Hâjdeau. Bravo, d-le Crainic, mai departe cu astfel de poezie:

Urmează, frate Răzvane! Mai vorbeşte! Mai vorbeşte!
Focul cuvintelor tale m'alină, mă răcoreşte!
Sînt vorbe de sus, băete, iar nu de-un om pământean.
O Doamne! Să iasă tocmai dintr'o gură de... Ţigan!

G. CĂLINESCU

Societate veselă

este titlul unui nou volum de *Schalom Alechem*, apărut în Biblioteca Dimineaţa (No. 139).

100 pagini 8 lei

In aceeaşi excelentă bibliotecă a mai apărut „CE-AM VAZUT IN OLANDA"

de Eduard S. Konya

(No. 140) Preţul 6 Lei

Dorina*)

de L. LEONEANU

— Din însemnările lui Radu Vifor —

Se apropia vacanţa de vară. Eram de două zile la Iaşi, chemat de nişte interese de familie. Cea dintâi grijă a fost să cercetez strada Lăpuşneanu ca să pot revedea pe Dorina. Şi am întâlnit-o chiar a doua zi după sosirea mea. Pentru întâia dată îşi făcea plimbarea pe jos, în tovărăşia cumnatei sale. Am salutat-o şi mi-a răspuns zâmbind. Am trecut mai departe încurajat de zâmbetul ei şi am continuat să mă plimb. Tocmai când mă aşteptam mai puţin, ea veni spre mine şi se opri, întinzându-mi mâna cu graţie:

— Când ai venit ? Nu ne aduci nici o noutate dela Cora ?

Şi mă prezintă cumnatei sale.

Apoi lăsând să-i alunece vorbele printre buze, îmi spuse cu discreţie că'n noaptea aceia, la ceasurile două, pleacă împreună cu mama ei la Karlsbad.

Vorbind, ne-am oprit la un colţ unde ea, întinzând cumnatei sale mâna se despărţi de aceasta şi-mi făcu semn s'o urmez.

Coboram încet împreună spre locuinţa ei. Când se simţi singură cu mine, îmi spuse că s'a grăbit anume să se despartă de tovarăşa ei de plimbare ca să putem sta de vorbă amândoi. Profitai de acest prilej pentru ca — mulţumindu-i — să reîncep iarăşi mărturisirea sentimentelor mele, mărturisire greu de reprodus, întrucât în ea se concentrează svâcnirea unei pasiuni întregi şi poate şi mai greu de pus în paginile ingrate ale unor însemnări menite, să încapă — cine ştie — pe unele mâni şi mai ingrate....

Pe nesimţite, ajunserăm în faţa casei ei. Mi-aruncai o privire furişată pe clădirea impunătoare, care începea să capete de pe acum ceva din tristeţa părăsirii.

Dorina ar fi vrut să mă poftească înăuntru. S'a scuzat însă că-i târziu şi că bagajele sunt în hall.

M'am uitat la ea din nou, mult, profund, cu nesaţiu, ca şi cum aş fi căutat să-mi fixez pe retină, pentru totdeauna, imaginea ei fără seamăn. Era într'o rochie albastră de voal fin, plină de eleganţă, scoţând la iveală toată frumuseţea siluetei mlădioase. O adiere dulce de înserare se juca prin firele părului ei negru şi mătăsos.

Ii cerui voie să vin şi eu la gară. Consimţi cu acelaşi zâmbet pur şi tainic.

Am rămas în oraş. Am intrat într'un restaurant, am prelungit masa cât mai târziu. Nu ştiam cum să omor timpul mai bine, ca să-l fac să treacă repede. Am rătăcit pe străzi, am trecut din nou pe lângă casa ei, urmărind prin ferestrele luminate, umbrele celor ce se mişcau înăuntru, apoi m'am dus la gară, hotărît să înfrunt încetineala vremii, străbătând peronul în lung şi'n lat, sau urmărind manevrele vagoanelor de marfă, care erau şi ele în seara aceia pentru mine un fel de spectacol.

Cea dintâiu care a sosit a fost Dorina, în tovărăşia cumnatei sale. Emoţia ne rărise vorba şi unuia şi celuilalt. Cumnata ei, femee simpatică şi inteligentă, băgă de seamă şi făcu să treacă discuţia asupra literaturii. Apăruse de curând romanul „Nocturne" al englezului Frank Swinnerton, un roman ciudat ale cărui peripeţii profund impresionante se petrec într'o singură noapte. Discuţia s'a pornit dela caracterul celor două surori care, ca două martire, renunţând la plăcerile vieţii, stau de pază lângă tatăl lor, văduv, paralizat, de care îngrijeau. In noaptea aceia, fiecare dintre ele — crezând că cealaltă rămâne acasă — dase întâlnire unor prieteni vechi cu care sperau să se căsătorească. Tatăl părăsit, face la un moment dat sforţări să se ducă la bufet spre a-şi lua paharul obişnuit de bere şi cade jos pe covor. Fetele, întorcându-se mai târziu, îşi dau seama că au lipsit de la datorie şi se învinuesc una pe alta.

Cumnata Dorinei ţinea parte Jenny-ei. Eu n'aşi fi ţinut partea nimănui. Inima mea era de o singură parte: de partea Dorinei. Dar ca să însufleţesc discuţia, mă făcui că sunt trup şi suflet cu Emmy, a doua fiică a bătrânului paralizat.

— Jenny e simbolul caracterului ferm, constant, al demnităţii şi ambiţiei feminine.

— Ca la urmă să se trădeze în mod ruşinos în faţa surorei ei mai sincere şi mai leale, — adăogai eu.

Dorina, intervenind, a vrut să-mi riposteze, dar eu, temându-mă să n'o supăr, căutai să schimb discuţia şi o întrebai :

— Ai citit introducerea romanului ?

— In adevăr, am văzut câteva pagini de introducere, scrise cu litere cursive, dar n'am dat atenţie.

— Păcat. Sunt sigur că ai fi citit-o dacă ai fi văzut că e semnată de Wells.

— Fără îndoială. Dar de ce mă faci curioasă, tocmai acum când nu mai pot remedia răul ? Am romanul, dar e acasă.

— Vrei să ţi-l trimet eu la Karlsbad ?

— Ţi-aşi fi recunoscătoare.

In clipa aceia s'a apropiat de noi tatăl Dorinei, cu aerul lui vesel şi atrăgător de om inteligent şi cu inima deschisă.

La recomandarea Dorinei, el îmi strânse mâna cu căldură.

— Papa, e domnul Vifor, de care ţi-am mai vorbit.

— Da. Mi-aduc aminte. Prietenul Corei.

Şi întorcându-se spre mine :

— Staţi acum în Bucureşti. Nu-i aşa ?

— Da. Chemat de unele împrejurări, — i-am răspuns eu.

Atmosfera-mi era cât se poate de prielnică. M'am folosit să cer voie Dorinei, chiar în faţa tatălui ei, să o însoţesc până la Cernăuţi, sub pretext că trebuie să mă întâlnesc cu cineva acolo.

Tatăl se uită lung la fiica sa, care sublinie cu un zâmbet propunerea mea, zicând :

— Dacă vrea !... Cu plăcere...

Apariţia mamei fu mai puţin încurajatoare pentru mine. Inţelesei din felul cum mă privea că numai educaţia ei aleasă a putut s'o împiedice de a mă scruta mai sever. Ştiu, aşa sunt toate mamele, excesiv de bănuitoare, având o singură scuză, dragostea nemărginită pentru fetele lor.

Cu toată răceala, ascunsă cu destulă diplomaţie, tolerà totuşi tovărăşia mea, până la Cernăuţi.

Şi trenul plecă, înaintând cu mişcări din ce în ce mai accelerate, pe care le blestemam în gând, părându-mi-se că sunt pornite intenţionat din duşmănia de a face să treacă timpul cât mai iute.

Eram cu Dorina pe culoar. Iuţeala trenului îmi transmisese parcă o enervare care făcea să nu mă pot opri asupra nici unei convorbiri mai serioase. Dorina părea stăpânită de aceiaşi impresie. Atât am putut să prind din fugă: o întrebare îndrăzneaţă pe care am învăluit-o cât am putut mai bine într'un ton prietenesc.

— Ai iubit vre-odată ?

Ea întoarse capul spre luminile unei staţii pe care o străbăteam ca fulgerul şi nu-mi răspunse.

Imi corectai întrebarea.

— Ştiu că iubirea însemnează suferinţă. Ai suferit vre-odată din cauza iubirii ?

Ea clipi de câteva ori din ochi şi-mi răspunse încet:

— Da, cred că am suferit. Mai demult, pe când mă aflăm în străinătate. Dar acum m'am vindecat.

Am încercat să descopăr amănunte, dar am văzut că întrebările mele o mâhnesc. Şi m'am mulţumit s'o privesc iarăşi mult, mult, ca să nu-mi pară rău în urmă că mi-a putut scăpa ceva din fiinţa ei desăvârşită. Abia târziu mi-am dat seama de sacrificiul ei de a sta cu mine de vorbă pe culoar până după răsăritul soarelui, răspunzând la chemările stăruitoare ale mamei prin diferite pretexte.

* * *

La Cernăuţi am rătăcit prin oraş, negăsindu-mi rostul nicăeri. Eram abătut cu desăvârşire. Am intrat în trei librării şi am ales trei feluri de plicuri şi hârtie ca să-i scriu îndată, aşa cum mă rugase la despărţire. Apoi m'am dus într'o cafenea, într'un colţ tihnit. Dar am părăsit-o repede, fiindcă totul dimprejur respira nelinişte. Mi se părea că până şi chelnerii se uită la mine şi mă bănuesc că aşi vrea să scriu Dorinei. Discreţia mi se părea profanată de toţi, din toate părţile. N'am fost în stare să scriu un rând. Am mulţumit lui Dumnezeu în clipa când m'am văzut iarăşi în tren.

La Iaşi i-am găsit pe ai mei foarte îngrijoraţi. Făcusem nebunia să plec fără să anunţ pe nimeni. Toţi credeau într'o plecare urgentă la Bucureşti.

A doua zi mi-am putut aduna gândurile şi am aşternut în patru pagini tot pustiul pe care Dorina l-a lăsat în urmă, casa ei, strada Lăpuşneanu, străzile pe care le străbătusem împreună în seara aceia neuitată, toate-mi vorbeau de ea:

„Niciodată nu mi s'a părut tictacul ceasornicului mai monoton şi mai supărător decât acum. Nu cunosc Karlsbad-ul. Dar văd cum s'a revărsat peste el o fericire".

I-am trimis apoi, patru zile la rând, alte scrisori şi romanul „Nocturne" pe care i-l făgăduisem în momentul plecării. In scrisoarea din urmă am anunţat-o că părăsesc Iaşul şi mă reîntorc la Bucureşti

* * *

In tren spre Capitală m'a muncit gândul cum am să fac să treacă zilele în aşteptarea răspunsului. Mă hotărîsem să-mi înec nerăbdarea într'o activitate intensă, aranjându-mi hârtiile şi actele lăsate în părăsire, scriind articole politice, literatură. Numai timpul să treacă mai repede şi mai pe nesimţite. Dar acasă mă aştepta o surpriză la care nici nu visasem. Am găsit în birou pe secretarul meu, radios, îmbujorat la faţă de bucuria noutăţii, ca o domnişoară.

— Domnule Vifor, pregătiţi-vă: diseară aveţi un banchet.

— Banchet ? Pentru ce ?

— Pentru o sondă. A fost aici azi de dimineaţă, domnul inginer Gheorghiu şi a spus că pe terenul luat în tovărăşie de dumneavoastră a răzbit o sondă care dă aproape o sută de vagoane de petrol pe zi.

In alte împrejurări, bucuria m'ar fi emoţionat, fără îndoială. Dar sufletul meu era stăpânit acum de alte năzuinţi, de altă aşteptare: bucuria răspunsului Dorinei. Simţeam aproape de mine vibraţia rândurilor ei.

Zilele de aşteptare le-am petrecut în întâlniri cu petroliştii, autentificări de acte la tribunal, drumul la localitatea petroliferă unde am văzut sonda cu nununea. Apoi o polemică pasionantă în gazetă. Evenimentele se precipitau. Se anunţa o remaniere ministerială. Deşi înaintasem în vară, parlamentul nu luase vacanţă şi activitatea politică era în toiu.

Intr'o dimineaţă, poşta îmi aduse un plic. Am ghicit după mărcile cehoslovace că-i dela Dorina. L-am deschis cu toată emoţia nevinovată a unui elev de liceu. Dar, decepţie. Inăuntru, primele mele două scrisori cu plicurile desfăcute.

Le citise şi mi le înapoia.

Mii de gânduri îmi năpădiră mintea. Nu ştiam ce să cred. Imi adusei aminte de scena dela Vatra Dornei, când am imputat Dorinei că a distrus scrisoarea. Ea a simţit mâhnirea mea şi acum — poate — vrea să repare răul, preferând să mi le înapoieze. Bănuiam că-i era teamă de mama ei. Probabil, mă gândeam eu, le-a citit, dar s'a temut ca mama ei să nu le găsească şi să nu-i facă reproşuri. A preferat să le aşeze la loc mai sigur, trimiţându-mi-le.

A doua zi, primesc a treia scrisoare. Am tras, fireşte, aceiaşi concluzie. Dar a treia zi Dorina îmi trimise înapoi şi cartea. Nedumerirea începe să mă chinuiască. In sfârşit ultima scrisoare îmi vine înapoi, nedesfăcută, având de rândul acesta, chiar pe plicul original, scrisul Dorinei: „refuz primirea", iar dedesubt semnătura ei. Apoi două cuvinte — tipărite pe o etichetă roşie — în limba germană: „Nicht aufgenommen".

In deznădejdea mea fără margini, n'am mai putut găsi nici o explicare, nici o scuză de nicăeri, Mă sbăteam între ruşine şi remuşcare. Aşa dar, mă înşelasem.

Am ieşit în piaţă, am tocmit o maşină şi am dat ordin şoferului să mă ducă cu maximum de viteză în regiunea petroliferă, unde aveam sonda. Inginerii m'au privit miraţi, văzându-mă acolo la timp nepotrivit. Dar ce-mi păsa? Mie-mi trebuia aer, mişcare, diversiune, Le-am spus că vreau să scriu un articol asupra producţiei întregului ţinut. Am umblat până'n amurg neobosit pe schelă, înfruntând fără nici o teamă pericolele, luând note cu febrilitate neobişnuită. Seara, acasă, trântit pe o dormeză, cu ochii în tavan, m'am silit să supun lucrurile unei analize mai reci. Rezultatul? Hotărîrea mea fermă de a nu mai revedea pe Dorina.

Dar oare ce pricini vor fi determinat-o să procedeze atât de brutal?

* * *

Erna se mărită. Am primit o invitaţie oficială care nu-mi spunea mai nimic, sau prea puţin. Mi-a trimis în schimb, în misiune specială, pe fratele ei mai mic cu însărcinarea de a-mi lua cuvântul categoric, că nu voiu

(Continuare în pag. VI-a)

*) Fragment din romanul cu acest titlu care va apărea în curând.

lipsi dela nuntă. I l-am dat cu toată mulţumirea. Dela băiat, am putut afla că ea face o partidă strălucită cu un tânăr, fiul unui mare proprietar, colaborator al tatălui său în exploatarea moşiei lor. Nunta se va oficia la conac într'o luncă admirabilă pe malul Prutului.

Abia aşteptam să închid o cută a sufletului, rămasă deschisă din partea aceia. Aveam parcă pe suflet o fiinţă inocentă care crezuse în mine şi căreia îi dasem decepţii fără să vreau.

M'am dus, am alergat, la această nuntă.

In gara Iaşi, mă aştepta maşina, un Buick elegant, proprietatea tatălui Ernei. Eram însoţit de acelaşi frate care venise să mă invite, un băiat de optsprezece ani, foarte îndatoritor.

Am spus şoferului să ocolească strada Lăpuşneanu. Nici n'am simţit drumul, stând de vorbă cu tânărul acela blond, elev în ultima clasă de liceu, tip sentimental, plin de spirit, făcând la fiecare pas aprecieri minunate pentru vârsta lui. Mi-a povestit în amănunt tot romanul dragostei logodnicului pentru Erna. La început nici n'a vrut să audă de el, cu toate că era băiat deştept şi frumos. Dar stăruinţa lui a învins toate piedicile, mai ales că tatăl Ernei îi venise în ajutor.

Când am intrat în casă, mi-a ieşit înainte mama fetei, pe care am felicitat-o cu expansiunea de intimitate a unei rude. Mi s'a părut că văd în ochii bătrânei un uşor reproş, care mi-a strecurat în inimă o vagă remuşcare. Apoi a intrat Erna, ţinând de mână pe viitorul ei soţ şi prezentându-mi-l cu o veselie în care iarăşi parcă am ghicit o nuanţă de efort.

— Iţi place? Nu-i aşa că-i frumos?

Şi s'a înălţat până la el în vârful picioarelor, ca să ajungă bine la obraji, pe care îi bătu cu palma şi-i sărută cam teatral.

Era într'o rochie simplă de culoare deschisă pictată cu viorele, care imprimăvărau întreaga ei fiinţă.

M'am retras în camera mea ca să mă odihnesc. Am deschis geamantanul şi am scos smocking-ul, ca să-l întind pe un scaun. Din buzunarul valizei îmi alunecă scrisoarea refuzată a Dorinei cu eticheta nemţească „Nicht aufgenommen". Am sfâşiat-o în bucăţi multe şi mici, am aruncat-o în fundul sobei.

Descoperirea neaşteptată a scrisorii mi-a dat o nelinişte, pe care căutai s'o alung trântindu-mă câteva clipe pe pat. Prin ochiurile ferestrei mari şi luminoase, privirile mele se avântară deodată pe deasupra pajiştilor înflorite spre panglica argintie a Prutului care ducea cu el parcă o parte din durerea mea, în cine ştie ce depărtări albastre, spre valurile mării neastâmpărate.

Dela ora cinci, musafirii începură să sosească: trăsurile spaţioase, trase de cai boereşti, ale vecinilor de moşie, automobile luxoase venite din depărtări mai mari, revărsau, rând pe rând, în geamlâcul conacului, grupuri admirabile de fete şi femei măritate, împrăştiind în jur numai viaţă, veselie, fericire.

Cununia s'a oficiat în parc sub o boltă splendid luminată cu electricitate. Simţeai belşugul ţâşnind din toate părţile. După felicitări, am simţit nevoia ca înaintea mesei să mă retrag câteva clipe în iatacul meu. Nu ştiu de ce, ca niciodată, oboseam repede la fiecare pas, ca un om îmbătrânit înainte de vreme. Se vedea bine că lovitura din urmă, atât de neaşteptată şi nechibzuită, mă istovise amarnic. O candelă aşezată lângă o icoană simplă dar impunătoare lumina discret odăiţa. Tocmai căutam în pardesiu o batistă când simţii că uşa se deschide binişor şi, ca în vis, Erna apăru şi se apropie de mine. Era în rochia de mireasă cu beteala puţin deranjată, cu chipul ei blond de înger, cam abătut.

— Ce cauţi aici, — o întrebai înspăimântat. — Pleacă repede! Te compromiţi!

Şi am vrut s'o conduc uşor spre uşă. Dar ea se împotrivi, se întoarse spre mine şi îşi înclină capul pe pieptul meu, căpşorul ei de copil blond, şi începu să plângă.

— Eşti supărat de ce am făcut ?

— Nici de cum! Te felicit din toată inima. Ţi-ai găsit un tovarăş demn din toate punctele de vedere.

Şi scoţând batista, am voit să-i şterg lacrimile încet, cu grijă, ca un părinte. Dar ea mă apucă de gât ca şi cum ar fi cerut ajutor şi întinzând spre mine capul, nu m'am putut stăpâni să n'o sărut. Buzele ei fierbinţi apăsară atât de mult buzele mele că'ntr'un fior de pasiune simţii toată durerea pe care o ţinuse ascunsă atâta vreme în suflet. Am dus batista la gură. Era însângerată. I-am arătat-o:

— Vezi ce-ai făcut ?

Ea luă batista îşi şterse lacrimile şi-mi zise numai atât :

— Acum sunt împăcată.

Şi ieşi pe uşă, încet, cu discreţia cu care intrase, iar eu rămăsei încă un timp, nu ştiu cât, până când fratele ei veni să mă ia la masă.

A doua zi am plecat la un ceas aproape neobşinuit al dimineţii, pretextând afaceri urgente la Bucureşti. Peste lovitura primită se adăoga acum o remuşcare. Mă uitam în toate părţile căutând un refugiu, dar nu zăream nici o luminiţă de nicăeri.

Pe biroul meu din Bucureşti am găsit între alte scrisori, un *faire part:* Cora îmi anunţa logodna ei cu un magistrat.

L. LEONEANU

Femeia de azi

In căutarea... primăverii

— Mergem la cinematograf?

— Mai bine în Cişmigiu.

Două fraze schimbate la un colţ de stradă între un tânăr ale cărui priviri fulgerau aşteptarea de trei sferturi de ceas, şi o tânără care sosea nevinovată, cu obrajii carminaţi şi cu mantoul lăsând un triunghi de piept gol să candideze sigur la bronşită, — două replici care dădeau surpriza unei bune vestiri: vine primăvara!

Veste pe care nu totdeauna o poţi afla în mod sigur. Nu numai calendarul dat înainte şi capriciile atmosferei au amestecat sezoanele, dar atâtea influenţări personale parvin să mărească confuzia şi să ne arate întunecată şi iernatică cea mai promiţătoare zi.

Dialogul de mai sus l-am cules cu încredere. Dacă interiorul cald al celor două scaune izolat alăturate în aglomeraţia sălii obscure începe a fi schimbat cu plimbările prin grădini, iată un indiciu că vine primăvara. Mai putem culege şi altele ?

Zăpada care acoperea săptămâna trecută trotuarul s'a topit sau a fost ridicată? Streşinile care nu-mi mai pătează şi pălăria asta sunt uscate sau îngheţate? Vântul adie trosnit în beţele copacilor sau mugurii încearcă să le crape coaja, — lumea de pe străzi e grăbită de afaceri sau de nerăbdările primăverii? Iar nu mai ştiu.

N'am uitat însă că în alţi ani, primăvara, indiferent de barometru, venea regulat pe la începutul lui Februarie cu alarme de cântec care nu pornea din discuri de radio, care nu pornea de nicăeri, — cu mănunchiuri de ghiocei şi toporaşi, suavi chiar în mâna murdară a ţigăncii, şi cu o lumină copleşitoare, absurdă, care nu venea numai de la soare. Ne juca atunci primăvara o farsă delicioasă sau acum una sinistră? Trebue să cercetăm.

Ca într'o urmărire detectivă, ne-am mai înarmat cu un indiciu. O ordonanţă municipală ocupându-se deunăzi, fără intenţie de literatură, despre grădinile publice, vorbea despre muguri distruşi de insecte, despre păsărele care distrug insectele şi despre pisici care ucid păsărelele. Urmând această pildă de distrugere care întovărăşeşte pretutindeni creaţia, primăria anunţa la rândul său uciderea pisicilor.

In afară de faptul că, aducându-se de pe-acum în discuţie mugurii şi păsările, cercetările noastre dobândeau o precizie şi un drum de urmat, spectacolul trebuia încă să fie demn de privit. Cu un mic aparat cinematografic, am fi putut lua chiar un film documentar. Dar, cu filme „reprezentativ" româneşti, s'au însărcinat alţii să ne desconsidere. Ş'apoi nu urmărim nici foloase materiale, nici glorii de regie, nici chiar, deocamdată, apărarea micului felin domestic care, în justificarea năravului său vânătoresc, ar putea aduce atâtea argumente... omeneşti.

Grădina ocrotită era pustie. Aleele ei, în anotimpurile fără frunziş, le sorbi dintr'un înconjur al ochilor. Lumea de primăvară nu sosise încă, dar asta nu însemna nimic. Confuzia putea fi generală. Oamenii nu mai au de mult instinctul naturii. Ca să recunoască primăvara, lor le trebue să vadă şi să pipăe iarbă, frunze şi boboci. Dar primăvara sosită e cu totul altceva decât vestirea primăverii. Realizarea nu mai conţine mirajul, deci farmecul, dorul, idealul, nebunia spiritului care transfigurează totul.

Un mugur închis ţine o taină, sămânţa aruncată în brazdă începe o aventură, pe când frunza şi floarea nu-s decât atât.

Incepuse marea taină şi aventură a primăverii? Instinctul divin al firii au mai rămas să-l aibă îndrăgostiţii, care-s cei mai aproape de Dumnezeu — şi făpturile inferioare care-s cele mai departe de Dumneezu. Dar unde-s păsărelele şi insectele primăriei? Pământul e înţelenit, iar pe vreascurile ramurilor croncănesc fără treabă cele câteva ciori pe care le cunosc din Noembrie, proprietare grase şi viclene care n'au a se teme de pisici chiar fără concursul municipal.

Şi unde-s pisicile? Ele trebue să fi torcând cuminţi lângă caloriferul caselor mari din marginea grădinii, aşteptând semnul care le scutură letargia de patru luni.

Deci nimeni, şi nici îndrăgostiţii, aceşti privilegiaţi n'au primit pe aci înştiinţarea divină. Altfel s'ar vedea, răzleţite în arierplanul grădinii, grupurile lor compuse. Sunt numai două bone cu doi copii făcuţi vălătuc în căruţ, doi băieţi de liceu aşteptând ora fixă a eşirii din şcoală, şi mai încolo, un personagiu care reuşeşte să ocupe o jumătate de bancă. Dar nici corpolenţa lui, nici gulerul de castor al paltonului nu sunt divizibile.

Primăvara nu s'a vestit încă sau cu toţii n'o mai putem presimţi. Soarele, care ar putea radia o certitudine s'a retras şi el îndărătul unor nouraşi albi ce par gata să-şi lepede scama pufoasă peste noi, peste trecătorii încovoiaţi de umeri, peste tramvaele care alunecă mătăhălos pe sky-urile şinelor. La staţie, o florăreasă întinde fără curaj aceleaşi mimoze fără sevă. E frig. Să mutăm pălăriuţa Empire pe cealaltă jumătate de cap, ameninţată de nevralgie de cât a stat descoperită în vântul, care nu era de primăvară, al grădinii deşarte.

ALICE GABRIELESCU

Inţepături

Domnului Tudor Măinescu, autorul volumului „Surâs".

Citind „Surâsul" — cartea ta —
Am constatat că nu-i lipseşte
Nici chiar plăcerea de-a vedea
Că repede se isprăveşte...

Ana Luca

Răspuns

Doamnei Ana Luca, artistă înaltă.

Erai şi cea mai indicată
Să spui de cartea mea citită
Intr'o formulă delicată
Că-i lungă şi neisprăvită.

Domnului Al. Bilciurescu, autorul volumului „Cavalerii Verticali", care locueşte la mansardă.

Urcând pe'ntortochiate scări,
Mi-am spus suflând: — E natural,
Când locueşti aici în zări,
Să-ţi pară totul vertical.

T. MAINESCU

NOU! A apărut
Em. Gârleanu
NUVELE
în Biblioteca Dimineaţa
No. 142 90 pagini 7 Lei

Cronica Sahului

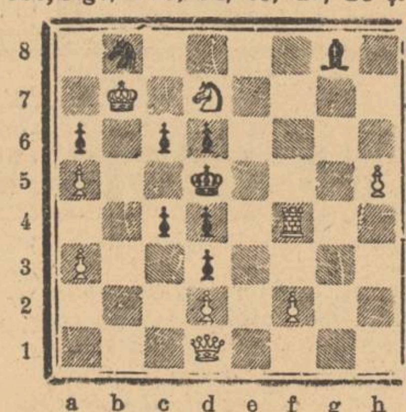
PROBLEMA No. 433

de K. Erlin, Viena

(«Wiener Schachzeitung» 1930)

Negru:

Rd5, Cb8, Ng8, Pa6, c4, c6, d3, d4 şi d6 (9)

Alb:

Dc7, Dd1, Tf4, Cd7, Pa3, a5, d2, f2 şi h5 (9).

Alb joacă şi face mat în 3 mutări.

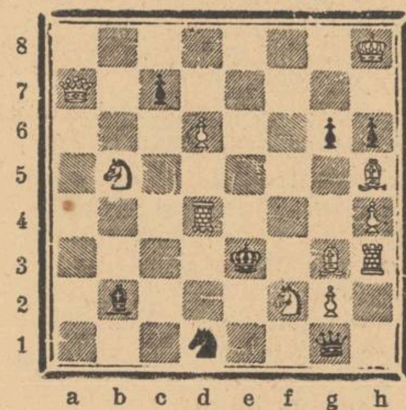
PROBLEMA No. 434

de Z. Zilahi.

(«L'Echiquier» 1931)

Negru

Ré3, Dg1, Cd1, Nb2, Pc7, g6 şi h6 (7).

Alb;

Rh8, Da7' Td4 şi h3, Cb5 şi f2, Ng3 şi h5 Pd6, f2 şi h4 (11).

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

PARTIDA No. 199

Jucată în concursul internaţional din Hastings (Anglia) ziua de 28 Decembrie 1931.

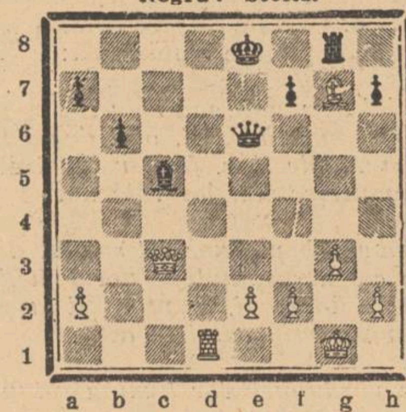
Alb: Dr. M. Euwe **Negru: G. Stoltz**

Gambitul damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. c2—c4, é7—é6; 3. Cb1—c3, c7—c5; din nou apărarea d-rului Tarrasch. 4. c4×d5, é6×d5; 5. Cg1—f3, Cb8—c6; 6. g2—g3, Cg8—f6; 7. Nf1—g2; Nc8—g4; 8. Cf3—é5, c5×d4, mai bine ar fi fost Né6. 9. Cé5×g4! un elegant sacrificiu de pion. 9...., d4×c3; 10. Cg4×f6+, Dd8×f6; 11. b2×c3, Df6×c3+; 12. Nc1—d2, Dc3—f6; 13. 0—0! la N×d5, Td8; negrul ar fi obţinut o poziţie avantajoasă. 13..... Ta8—d8?; mai bine ar fi fost Nc5 urmat de 0—0. 14. Dd1—b3, b7—b3; 15 Nd2—c3! la N×d5, Cd4! negrul ar fi obţinut o poziţie superioară (16. Dé3+Né7). 15...., Df6—g6; negrul nu-şi poate menţine pionul din d5, la Dé6 ar fi urmat Tad1, iar la d4, Db5!, etc. 16. Ng2×d5, Nf8—c5; negrul trebue să sacrifice un pion spre a se putea desvolta; alb ameninţa Db5! 17. Nd5×c6 + Dg6×c6; 18. Nc3×g7, Th8—g8; 19. Db3—c3, Dc6—é7; 20. Ta1—d1!, Td8×d1; 21. Tf1×d1, Dé6×

Situaţia partidei după a 21-a mutare a albului.

Negru: Stoltz.

Alb: Dr. Euwe

é2?; negrul vrea cu orice preţ să-şi recâştige pionul la D×a2, ar fi urmat Nf6! mai bine ar fi fost poate Ré7 22 Td1—d2! la Té1 ar fi urmat N×f2+. 22...., Dé2—é1+. la N×f2+, Rg2 negrul ar fi pierdut nebunul. 23. Rg1—g2, Tg8×g7; negrul sacrifică dama, dar n'are ceva mai bun de făcut; la Dé4+, f3, Dé3,. alb câştigă prin Nf6! (Dg1+; 26 Rh3, Df1+; 27. Rh4) 24. Td2—d8+, Ré8×d8; 25. Dc3×é1, Tg7—g6; 26. Dé1—é4! h7—h6; negrul nu poate evita pierderea unui pion: la a5 ar fi urmat Dh4+, iar la Td6, alb ar fi câştigat prin D×f7, Td2; D×f7! 27. Dé4—a8+, Rd8—é7; 28. Da8×a7+, Ré7—f8; 29. a2—a4, ameninţă a5—a6; 29...., Nc5—b4; 30. Da7—b8+, Rf8—g7; 31. Db8—é6+, Rg7—g8; 32. f2—f4, Tg6—é6; 33. Dé5—b5, Nb4—f8; 34. f4—f5, Té6—d6; 35. Rg2—f3, Td6—d4; 36. Rf3—é3. Td4—b4; la Nc5 alb câştigă astfel: Dé8+, Rg7; Dé5+, urmat de D×d4! 37. Db5—é8, Rg8—g7; 38. Ré3—d3, Rg7—g8; 39. Rd3—c3, ameninţă D×f8+! 39...., Tb4—g4; 40. Dé8—b5, Nf8—c5; 41. Rc3—b3! la a5 ar fi urmat: Nb4+; D×b4, T×4. R×b4, b×a+; R×a5, Rg7 şi negru câştigă. 41..., Rg8—g7; 42. a4—a5 şi negrul abandonează, căci la Tb4+ ar fi urmat: D×b4, N×b4; a6!

P. I. NEGREANU.
S. THAU.

Despre fericire *)

Fericirea! Bieţii muritori au cercetat-o atîta încât ea poate fi privită sub foarte multe unghiuri.

Eroina unui roman în faţa curiozităţilor vieţii, exclamă: „Oare viaţa se rezumă în adevăr la tot ce nu poţi avea!"

Imi amintesc de o tânără femee, destul de încercată în viaţă, care spune în timp ce răsfoeşte o carte cu acelaş subiect (fericirea): „Iată încă unul, care simte în adevăr mizeria vieţii — deoarece vorbeşte de fericire".

Machiavel, care-şi conduce cu multă neîndemânare existenţa-i subredă, vorbeşte cu multă tărie despre arta succesului.

Stendhal care n'a reuşit niciodată în dragoste, a scris „Le Rouge et le Noir", unde dă viaţă lui Julien Sorel, adevăratul om de succes.

Acel care nu s'a ferit de toate nebuniile dragostei ştie foarte bine că pentru a cuceri o femee nu e nevoe de manopere savante. In ciuda aparenţelor, nu bărbatul e acela care alege femeia. Atacurile lui subtile nu sunt decât o închipuire; ele nu servesc decât ca să ocupe epoca în care femeia care l-a ales, vrea să-i dea iluzia unei cuceriri.

„Cele mai mari fericiri omeneşti sunt servituţile reuşite".

Adeseori e adevărat, dar o experienţă a vieţii reale aşa de variate, mă îndeamnă să introduc puţină neîncredere în această problemă a fericirii.

Paradoxul fericirii în viaţa practică e acelaş paradox din medicină. In toate epocile şi 'n toate locurile, au fost vindecate în felurite împrejurări aceleaşi cazuri prin aceleaşi mijloace.

Mă înspăimânt când mă gândesc la mijloacele, care aduc în mare parte fericirea oamenilor fericiţi, pe care i-am întâlnit în viaţă. Omul cel mai fericit pe care l-am văzut era un conte scăpătat, reprezentantul unei mărci de ulei pentru automobile. El îşi pierduse averea de câteva zeci de milioane aur în diverse nebunii. Foarte adeseori repeta cuvintele „Dacă ar fi sămi retrăesc, aşi reîncepe-o la fel cu multă plăcere!"

„Fericirea nu e la dispoziţia omului; ci omul e la discreţia ei".

Ironia împrejurărilor e infinită. Poţi să pierzi fericirea tocmai prin efortul ce-l faci ca s'o cucereşti; sau poate să te întâmpine tocmai atunci când nu te mai gândeşti la ea.

„Urmărirea frumosului prezintă la unii toate caracterele unei renunţări la fericire".

Original! Sunt convins că fiecare din noi poartă în adâncul sufletului imaginea unei atitudini anumite a lui însuşi, care constitue reuşita perfectă. Fiecare ţine aşa de mult la ea, încât e gata s'o plătească cu însuşi preţul fericirii.

Foarte puternică e tendinţa spre fericire. Adesea însă o aspiraţiune estetică ne îndeamnă de a îndepărta tentaţia fericirii.

*) Remarques sur le bonheur, Bernard Grasset.

„Aş vrea să ştiu"

M. ILIESCU-Ploeşti.

Ce înţelege Haeckel prin „monere"?

Prin „monere" naturalistul german Haeckel înţelege acele vietăţi primitive, care reprezintă starea de tranziţie între regnul animal şi cel vegetal. Monerele sunt grupe de materie aproape nediferenţiate, animate însă de atributele materiei organizate. Pe baza lor Haeckel îşi stabileşte sistemul său de filiaţiune a speţelor.

UN AUTODIDACT-Craiova.

Ce se înţelege prin endocrinologie?

Endocrinologia este partea din fiziologie, care se ocupă cu studiul glandelor cu secreţiune internă şi atât în ceeace priveşte origina acestor glande, cât şi natura şi modul de acţiune al produselor lor active. Intemeiată de Claude Bernard, endocrinologia joacă un rol extrem de important în fiziologia modernă şi în aplicaţiile terapeutice, dată fiind influenţa considerabilă ce s'a dovedit că o exercită secreţiunile interne asupra desvoltării psihice şi fizice a individului.

La noi s'a ocupat în mod special de studiul problemelor de endocrinologie d. prof. Parhon.

F. WEINSTEIN-Loco.

Cum se produc halucinaţiile?

Halucinaţia este prin definiţie percepţia, de către o persoană în stare de veghe, a unor fenomene actuale, exterioare acestei persoane şi care nu există în realitate.

Halucinaţia are caractere foarte asemănătoare cu acele ale visului, şi este produsă în general printr'un proces de intoxicaţie de origină internă (deşeuri de funcţionare) sau externă (otrăvuri şi toxine microbiane). Această intoxicaţie provoacă o conexiune anormală a neuronilor corticali, proces care dă loc la senzaţii, ce nu sunt în concordanţă cu natura excitaţiei.

Se pot produce astfel halucinaţii în domeniul tutulor simţurilor (vizuale, auditive, mixte).

Manifestări halucinatorii se observă în intoxicaţiile prin alcool, stupefiante, (opium, haşiş, etc.), în infecţiunile febrile şi în maladiile mentale.

PASCU MIOR-Arad.

Care sunt operele mai de seamă ale scriitorului rus Gogol?

Gogol, scriitor rus de origină ucrainiană (1809—1852), este socotit ca unul din cei mai străluciţi reprezentanţi ai spiritului realist satiric în literatura rusă.

Operele sale se caracterizează printr'o notă de naturalism, colorată de humor acidulat, de o deosebită savoare.

A abordat diferite genuri. Astfel, „*Tarass Bulba*" este un poem în proză cu subiect extras din viaţa Cazacilor din sec. XVII, „*Oameni vechi*", „*Mantaua*", etc. sunt nuvele de fină observaţie în care realismul se îmbină în mod fericit, cu sentimentalismul slav, comedia „*Revizorul*" reprezintă o admirabilă satiră a moravurilor administrative ruseşti, iar capodopera sa „*Suflete moarte*", roman neterminat, cu proporţii de epopee, înfăţişează în nota de satiră amară, un vast tablou al vieţii în latifundiile ruseşti.

Majoritatea operelor lui Gogol sunt traduse în limba română în „Biblioteca pentru toţi"

Cărți și Reviste

ROMULUS DIANU: Nopți la Ada-Kaleh

roman — Colecția „Rosidor" Editura Ciornei

D. Romulus Dianu nu e la primul d-sale roman. Acum câțiva ani a făcut să apară, în colaborare cu d. Sergiu Dan, o *Viață minunată a lui Anton Pann,* care nu știu dacă istoricește era valabilă — asta n'are prea mare importanță, — dar care din punct de vedere literar era o carte perfect lizibilă și pe-alocuri chiar fermecătoare. In *Adorata,* apărută mai apoi și scrisă fără niciun colaborator, d. Romulus Dianu decepționase o lecuță. Era un roman mare, dealtfel cu grije scris, care ar fi putut să fie mult mai mic și a cărui superficialitate făcea dintr'însul o lectură ușoară, atașantă.

Ceiace dă acum la iveală autorul *Adoratei,* este un roman scurt — dar coprinzător.

Stilul d-lui Romulus Dianu, limpede, curgător, cu imagini ici, cu idei dincoace, e pus de data asta în slujba un conflict sufletesc cu rădăcini în realitate și a unor psihologii chinuite.

Acțiunea acestui roman mic se petrece în inima unor peisaje mult dragi celui care le cunoaște. Există, între granițele țării, o limbă de pământ, cu flori și verdeață, cu o cetate veche, pe care trăesc suflete bătrâne de turci cuminți. Apele Dunării, la intrarea ei în țară, ling țărmii acestui pământ, de jur împrejurul lor.

Pe Ada-Kaleh, în romanul d-lui Dianu, trăește o dragoste complimentară a inginerului Mihu Cojocea pentru Yllen, fata pe care o ține închisă primarul insulei. Dar Mihu Cojocea e însurat cu Cristina Ganea, cu care duce o viață monotonă la Orșova. Dragostea lui Mihu Cojocea, extraconjugală, nu e una din acele pasiuni fatale, care-ți sunt stăpâne fără voia ta. E un refugiu și o consolare. Cristina care, printr'o împrejurare, e pusă la curent cu iubirea soțului ei pentru Yllen, suferă și ea, nu cum ar suferi o amantă înflăcărată, ci cum suferă o soție rănită în mândria ei feminină. Dar pentrucă Cristina nu știe sau nu poate să facă ceiace a făcut soțul ei, își găsește refugiul și consolarea imaginând un străin care-i solicită grațiile, răscolind într'însa amintirile trecutului ei de fecioară sentimentală.

Aici, crează d. Romulus Dianu povestea a ceiace numește d-sa amant imaginar.

Din dorința de evadare peste granițele monotoniei conjugale, ies firește unele ciocniri sufletești și mai la urmă o mică dramă.

Ideea, poate sau cu siguranță, nu e nouă. Dar de data asta, d. Dianu a scris concentrat și a creat câteva tipuri ciudate in banalitatea psihologiei lor. In afară de Mihu Cojocea și soția lui, care sunt protagoniștii romanului, trec pe dinaintea noastră câteva personaje conturate precis, viu colorate și cu o viață interioară care transpiră, în afară. mici tragedii. Yllen care este invincibil setoasă de dragoste; Melinte, contrabandist și aventurier; Lina Socoteanca, burgheză și mahalagioaică, cu suflet nobil; Mi-Estella amanta inteligentă, poate prea inteligentă; Huzun-Mustafa-Huseim, omul dur în iubirea lui; domnul Dogaru, omul politic, mârșav și laș.

Și toată galeria aceasta de oameni deosebiți trăesc în mijlocul unui peisaj admirabil pe care autorul îl folosește cu tact și oportun.

„Nopțile la Ada-Kaleh" se citesc cu plăcere.

NICOLAI NICANDROV: „Scene nocturne"

Biblioteca „Dimineața"

Nicolai Nicandrov, din opera căruia apare pentru prima oară în românește acest volumaș, tălmăcit frumos de d-na Ana Canarache, — face parte din generația sovietică, dacă se poate spune, a scriitorilor ruși.

Scriitorii ruși care și-au consolidat opera în timpul și după revoluția socialistă, se împart în două categorii: cei rămași în patrie, și cei exilați sau emigrați de bună voie.

Autorul *Scenelor nocturne* trăește în mijlocul nouei așezări. Nu cunoaștem atitudinea lui din celelalte lucrări — și poate nu asta interesează. In *Scenele nocturne,* Nicolai Nicandrov ne lasă să înțelegem că, cel puțin într'un singur domeniu, acela pe care-l cercetează el aici, lucrurile au rămas în chip dureros neschimbate.

După titlul volumașului, se ghicește lesne că vom avea un tablou al vieții dintre cei patru păreți ai unei case cu femei pierdute. O asemenea temă a mai fost obiectul, în literatura rusească, a mai multor lucrări. *Iama* lui Kuprin zugrăvia aceiași viață, poate cu aceiași atitudine morală ca și Nicandrov.

Evident, tema are în sine ceva pasionant, puternic atrăgător, iscând curiozități generale. Dar în *Scenele nocturne* ceiace este nou nu-i descrierea casei de toleranță și nici măcar psihologia chinuită a fetelor care-și vând grațiile. In volumașul lui Nicandrov, ceiace aduce interesant și nou, este urmărirea psihologiei vizitatorilor, a „clienților" de altădată, „tovarășilor" de azi.

Un soldat, un student începător, un funcționar, un poet, un invalid — puși fiecare în aceiași atmosferă și situație — sunt prilej pentru autorul rus să adâncească sufletul omenesc în diversele lui fațete.

S'ar putea spune că o atitudine precis morală îi lipsește lui Nicandrov. Și poate că lucrul acesta dă mai mult preț tablourilor sale, care sunt vii, reale, deslegate de cătușele unei idei cu orice preț.

Pentru arta și puterea cu care Nicandrov știe să pună în mișcare psihologia umană, *Scenele nocturne* trebuesc citite.

L. S.

Poezie

In revista germană „Der Querschnitt" criticul P. Elenbogen face câteva comentarii asupra unor versuri pe care le scoate din revista de avant-gardă „Sturm", în jurul căreia sunt adunați cea mai mare parte dintre poeții tineri, ultra-moderniști, ai Germaniei.

Dăm mai jos, în traducere, câteva poezii.

Un vers, primul, al unei poezii a lui Hervarth Walden, directorul revistei.

„Câine de sânge se tupilează între piepturi".

Poezia lui Kurt Liebemann, intitulată „Mai aproape:

Scoici arzătoare sclipesc,
Plutesc
Mișcă
clopote arzătoare
crestează
înverzesc
leagănă ochii
Rup ierburile
fluere de os
învârt împrejur
murmur
răsar

etc... etc...

Cea mai lipsită însă de orice înțeles, unicul exemplar de acest fel, pe care am avut norocul să-mi arunc ochii, e strofa următoare din „Pământul țipătului lui Dumnezeu" de Richard Behrens:

Insuși
Mie
Gumă
Animalele
Șopârlă de mistreț
Mie
Animalele
Ușă de sticlă, etc...

Autorul volumului „Poezie denaturată" (ce titlu minunat!) Kurt Schwithers spune:

De ce-ți mai încrețești pe-erișorul
Un doi trei da pe-erișorul
Dacă iubești pe un altul?

Desigur că directorul revistei a fost indus în eroare, căci numai așa se poate explica publicarea următoarelor versuri ale lui Ingeborg Latour-Torrup, care sunt foarte departe de năzuințele lui „Sturm":

Ochii mei caută ochii tăi;
Acuma, sunt ochii tăi în mine,
Acuma, sunt ochii mei în tine.
Să ne odihnim
Se odihnește toată suferința
Se odihnesc toate visele rele.

Vreți să râdeți un ceas întreg și să uitați toate necazurile? Ei bine, atunci citiți „Sturm", spune la sfârșitul articolului său, P. Elenbogen.

Istorie universală

Al șaselea volum al „Istoriei universale" a apărut zilele acestea la Leipzig.

Cel care a dat ideia acestei colosale lucrări e istoricul Walther Goetz. El a căutat să intereseze la această operă pe cei mai de seamă istorici ai Germaniei. Așa, la acest din urmă volum, intitulat: „Epoca absolutismului" au lucrat nici mai mult, nici mai puțin decât șase învățați cu renume deja in lumea literelor. Așa, epoca lui Ludovic XIV e scrisă de Walter Platzhoff; secolul al XVIII-lea de Franz Schnabel; Spania și Olanda de Münster; imperialismul englez de Plischke și Solomon, iar desfășurarea culturală de Oskar Walzel.

Autorii nu caută să facă filozofie istorică. Nu trag nici un fel de concluzii, și nu fac operă moralizatoare. Singura lor străduință e să expună lucrurile așa cum au fost, să pună oamenii și evenimentele în adevărata lor lumină. Tot ce și-au îngăduit e să caute să prindă în câteva linii mari spiritul fiecărui popor în parte.

Așa cum e, poate că „motto" pe care l-ar merita această „Istorie universală" ar fi tocmai răspunsul lui Leopold von Ranke, la întrebarea: cum se scrie istoria?

Istoricul nu are altă însărcinare, decât să scrie lucrurile așa și numai așa cum au fost".

Ceiace nu e tocmai ușor.

„Menschen im Zuchthaus" (Oameni în închisoare) de Senka von Koerber.

Cartea Senkei von Koerber este spovedania unei îngrijitoare dintr'un spital de pușcăriași. Cu un real talent de povestitoare, autoarea face să defileze prin fața cetitorului întregul șir al celor certați cu codul, atât femei cât și bărbați.

Păcat însă, că influențată de un romantism prea puțin pur, pe lângă tipurile admirabil descrise, întregi, scriitoarea a ținut să introducă și câteva figuri palide, convenționale și romantice, și unele teorii care s'au mai făcut de așa de multe ori, că au ajuns aproape chestii de bun-simț. Cu toate aceste scăderi, „Menschen im Zuchthaus" rămâne, după cartea preotului Bertsch, una dintre cele mai bune cărți ce s'au scris în ultimii ani în această direcție.

(Din „Querschnitt" dep. Hassefer)

Ingerii printre noi

Teatrul municipal din Praga a montat o piesă a dramaturgului ceh Frantisek Langer: „Ingerii printre noi". Lucrarea e o legendă mistică. Cerul trimite pe pământ îngeri pentru salvarea oamenilor suferinzi. Toată lumea ignoră calitatea lor de delegați cerești.

Unul dintre îngerii trimiși devine medic, un altul conducător de tramvai, al treilea fabricant de încălțăminte și al patrulea agent de poliție.

Autorul, în adevăr, caută să ne convingă că oamenii neînsemnați întâlniți câteodată pe stradă, în închisoare sau într'un comisariat, pot fi îngeri deghizați.

Piesa e plină de spirit: pe o scenă apar de exemplu un bărbat cu nevasta lui, amândoi oameni de ispravă. dar a căror căsnicie e un adevărat infern. Ei sunt decişi să divorțeze. Deodată se aud trompetele cerești perceptibile numai îngerilor.

Atunci stupoare: femeia strigă îngrozită: „Tu, tu un înger?" Iar bărbatul: „Și tu tot așa!"

— La orice m'ași fi așteptat mai curând decât la asta.

— In orice caz mirarea noastră e de acelaș fel!

Tragedii grotești

Autorul dramatic spaniol Carlos Arniches și-a creiat o filozofie și o concepție de dramă aparte. El disprețuiește realitatea și respectă iluzia. După părerea sa, viața nu valorează mare lucru, așa încât e mai bine să visezi decât să reacționezi.

Toate piesele lui Arniches pe care le-a botezat „tragedii grotești", sunt bazate pe contrastul dintre real și imaginar. Personagiile sale sunt somnambuli, care trăesc într'o lume închipuită.

Ultima sa piesă „Să trăești cu iluziile tale", e povestea unei femei burgheze, care-și impune cele mai straşnice privațiuni pentru a-și putea menține decorul și pentru a nu fi nevoită să renunțe la demnitatea rangului său. Ea prezintă pe logodnicul fiicei sale, a cărui mamă are o fabrică de săpun, drept fiul nelegitim al unui lord.

Familia își bate joc de ea; prietenii profită de slăbiciunile sale. Eroina însă rămâne credincioasă iluziilor, chiar atunci — când are cele mai crunte dezamăgiri.

King Vidor e, fără îndoială, alături de Eisenstein cel mai mare cineast actual. Dar în timp ce la Eisenstein totul e analizat și rezonabil pentru a determina ușor această comprehensiune în spiritul spectatorului printr'un mecanism psihologic prevenit și savant organizat forțând inteligența, la Vidor totul e lăsat la discreția rațiunii pentru a nu conserva decât sentimentul. El caută mai puțin a înțelege sau să se facă înțeles ci caută să facă pe spectator să sesizeze anumite țări care le manifestă prin simpla developare a nuanțelor sensibile ale stărilor sufletești. Faptele sunt deasemeni determinate fără a fi logic analizate. Analiza e pur sentimentală născută din veritabila sensibilitate psihologică.

Un minunat portret al marelui regisor american King Vidor publică ultimul număr al revistei „Cinema".

Colțul librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din str. Eugen Carada 7 recomandă următoarele cărți interesante în *limba germană:*

Romane

Arthur Schnitzler: Flucht in die Finsternis (120 lei), (Amintiri: Fräulein Else, Traumnovelle, Therese, Der Weg ins Freie). — *Franz Werfel:* Geschwister von Neapel (200), Kleines Verhältnis, Der Abituriententag, Verdi; *Leonhard Frank:* Von drei Millionen, drei; Bruder und Schwester, Die Räuberbande; *Jakob Wassermann:* Etzel Andergast (300 lei); Fall Mauritius; *Arnold Zweig:* Junge Frau von 1914 (urmare la „Der Streit um den Sergeant Grischa").

Câțiva scriitori noui: buni

Ernst Lothar: Kleine Freundin (Roman einer 12 jährigen); *Joseph Roth:* Hiob (ein Meisterwerk); *Kasimir Edschmied:* Feine Leute oder Die Grossen dieser Erde; Hans Carossa: Der Arzt Gion; *Erich Kästner:* Fabian (die Geschichte eines Moralisten); *Otto Flake:* Montijo — die Suche nach einer Nation; — *Hermann Kesten: Glückliche Maenschen;* — *Hans Fallada:* Bauern, Bonzen und Bomben; *Herman Hesse:* Narziss und Goldmund.

Din Ilja Ehrenburg

Scriitorul rus, emigrat, ale cărui opere au fost traduse în toate limbile recomandăm: Die Traumfabrik (Chronik des Films) lei 130; Die heiligsten Güter der Welt 130 lei; Liebe der Jeanne Ney; Dreizehn Pfeifen, Das Leben der Autos; Visura der Zeit.

Eftenirea cărții germane

Acomodându-se crizei generale, prețurile cărților germane au fost mult reduse. In provincie le expediem cu un rabat de 10% sub prețurile originale ale editorilor (numai contra unui acont anticipat prin mandat, restul ramburs).

Conducătorii Statelor Europene

Iși au fotografiile publicate cu toate datele în excelentul volum tipărit pe hârtie velină

ALMANACHUL „REALITĂȚII ILUSTRATE"

120 PAGINI
sute de clișee
LEI 30.—

care este o podoabă pentru orice bibliotecă și nu trebue sa lipsească din casa nici unui intelectual

---

La răspântia imperiilor moarte

In țara noastră, vin adesea călători grăbiți, care improvizează pentru un public și o gazetă ce abia au auzit de noi, monografii complecte, în două săptămâni de ședere în București. Unii mai primesc, ca să li se consolideze imparțialitatea, câte o agreabilă subvenție dela un partid sau altul. Și după ce apar aceste frugale improvizații, scrisori din occident continuă să ajungă în țară cu adresa: Bucarest-Bulgarie. Evident, puțini din acești vizitatori și-au dat osteneala să ne cunoască; pe puțini i-a interesat specificul și particularul vieții care svâcnește aici. Unii din ei nici nu și-au controlat informația, astfel încât citim adesea numele unor scriitori de care noi n'am auzit sau aflăm că Chișinău e în Bucovina.

In ultimul timp doi călători au vizitat România. Și s'au străduit să priceapă ceva. Unul, care a fost în București acum vreo cinci ani e celebrul filozof contele Herman Kayserling. Cartea sa, care voește să schițeze o fizionomie a Europei, „Das Spektrum Europa", cuprinde cu câteva rezerve un capitol judicios despre noi. H. Kayserling e un impresionist temperamentos pe care-l pot înșela aparențele.

Diagnoza sa e justă nmai în parte. Dar oricum e o sforțare de a înțelege rostul și firea noastră.

Acum un an, în toamnă, a fost pe aici și a umblat pe îndelete peste tot, Lucien Romier, unul din essaiștii și jurnaliștii francezi contemporani din cei mai eminenți. Cartea acestui străin, scrisă cu simpatie și cu comprehensiune, ține locul alteia care va trebui scrisă într'o zi de un român. D-l Romier a călătorit peste tot: dela Porțile de fier la Sibiu, la Cluj, în Maramureș, Bucovina, la Iași, Chișinău, Cetatea Albă, în Deltă, apoi la Sinaia și Brașov. A fost entuziasmat de costumele bogate în tonuri vii, de afabilitatea și grația țărănească, de frumusețea femeilor, de pitorescul moravurilor. Dar ceiace l-a entuziasmat mai mult e muntele nostru. Pe această bază a încercat și o caracterizare: poporul român e „poporul Carpaților", neamul care trăește pe ambele versanturi ale munților, ale acelor munți care au constituit oarecum granița între patru imperii apuse: Turcia, Austria, Rusia și Germania. Pe aici a fost drumul tuturor năvălirilor. Toate semințiile s'au năpustit ca o furtună și multe din ele au lăsat câte-o urmă. Deaceia caracterul particular al acestui popor e greu de găsit.

In cartea sa pomenită mai sus, H. Kayserling neagă complect latinitatea noastră. Ochiul unui străin distinge mai bine acest lucru.

Scriitorului german, poporul român îi apare stratificat astfel: la bază elementul slav, iar deasupra suprapusă o clasă levantină, bizantină. Țărănimea noastră i se pare o prelungire a țărănimii ucrainiene. Costumele, dansurile, bucătăria sunt, după el, aceleași. Aceiași e și indolența, pasivitatea, resemnarea. Peste această clasă inertă, onestă și visătoare, s'a așezat o pătură subțire teribil de activă, pătura grecească care s'a aglomerat în orașe. Și Romier și Kayserling sunt imediat impresionați de inaptitudinea totală a Românilor pentru comerț și pentru viața economică în genere. Astfel se explică de ce aceste ocupații sunt în mâna evreilor. Kayserling povestește în legătură cu aceasta o poveste a lui Gogol, potrivită Ucrainei, dar tot așa de potrivită și României. Odată, dracul s'a gândit să fure pe toți evreii din Rusia. La început lumea era încântată că a scăpat de ei. Dar după dispariția lor au observat că le merge prost și că le lipsește ceva. Când au gândit mai bine, au observat că le lipsesc evreii. Și s'au dus de s'au rugat de diavol ca să-i aducă înapoi.

Lucien Romier observă și el două puternice caracteristici: lipsa aptitudinilor economice și lipsa atitudinilor religioase. In ce privește economia, România a avut viața monopolizată de colonii străine: Armeni. Evrei, Greci. „Românul se interesează prea puțin de comerț, n'are nici gust, nici pricepere, deosibește cu greu elementele și regulile, se simte stângaci". Dar nu numai omul de rând nu-și simte nici o chemare pentru astfel de ocupații. Călătorul francez crede că și oamenii de Stat, din aceiași cauză, s'au înșelat grozav asupra organizării practice a statului și națiunii noastre în anii de după război. Și faptul că e vorba de ceva comun întregului neam românesc, un coeficent de rasă. se vede și din aceia că în Ardeal elementul românesc n'a putut înfiripa un comerț, ci l-a lăsat aproape exclusiv Sașilor. Ca și Slavul, Românul nu e econom, nici avar, e generos și cheltuitor. E lucid, critic, senzual. amator de viață bună și veselă. Acestea aduc o a doua caracterizare: absența misticismului și a religiozității.

Un străin, cu ochiul neprevenit și imparțial, a putut vedea imediat acest lucru. Noi l-am scris de atâtea ori! Nu ca, în funcție de un stil ieftin și facil ateism, să fericim poporul nostru de această lipsă. Mai degrabă poate să regretăm absența unui așa de puternic factor de civilizare la un popor numai pe jumătate civilizat. Dar faptul e fapt și nu se poate nega. D-l L. Romier n'a putut observa toate motivele care militează în sensul indiferenței religioase la Români. Mai întâi faptul că Românul e lipsit de funcția respectului și a venerației. E extrem de critic, cu simț ascuțit de observație. cu gust de glumă. Dar niciodată zeflemeaua și persiflarea nu merg împreună cu adorația mistică. Un studiu al înjurăturilor românești, cu justul lor specific pentru profanare a tot ceiace e sacru, ne arată acelaș lucru. Extrem de inteligent, în senzul meridional, românul n'are nimic sfânt, adică nu se simte obligat de a-și interzice față de ceva gluma ori bătaia de joc. Anticlericalismul român e alt fapt regretabil. Toate acestea au făcut că noi n'am putut creia niciodată nici cel mai slab început de civilizație religioasă.

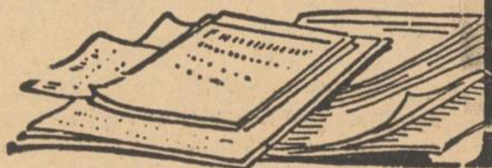
D-l Lucien Romier observă că singura religie constatată la noi e tradiția satului, religia ca factor social strămoșesc. Ca la multe popoare meridionale noi am acceptat aspectul pragmatist al religiei: foloasele ei sociale. Foloase de solidaritate, coheziune și apărare națională. Când Ch. Mauras spune că e catolic și anticreștin, înseamnă că apreciază avantagiile ierarhiei sociale catolice, dar nu etica și religia creștină. Cam acelaș e și punctul de vedere românesc.

Dar aceste două caractere negative: absența aptitudinii economice și a celei religioase nu sunt suficiente pentru a indica o caracteristică națională. S'ar părea că absența spiritului economic ar trebui să ofere avantagii celui religios. Cine se gândește la viața de dincolo de mormânt, nu se gândește la viața imediată. Dar faptele stau altfel. Englezii așa de comercianți în firea lor, sunt în acelaș timp și foarte religioși.

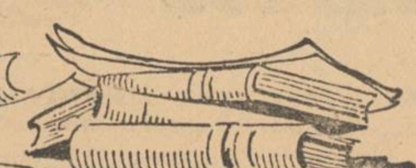
Românul e plin de caractere moderate și adesea contradictorii, constată în ultima analiză d-l L. Romier. „(Poporul român) e critic fără realism, liric fără misticism, ambițios fără machiavelism, religios fără fanatism, iubitor de plăceri și de parale, dar și cheltuitor fără cinism. Puțin scrupulos pentru principii, dar uman și sensibil, el violează morala fără brutalitate..."

Toate aceste calități disparate și puțin concentrate, împiedică poporul nostru de a avea o specificitate pronunțată. Dar toate acestea îi dau tocmai, după noi, caracterul său particular: adaptabilitatea, suplețea. Am arătat altădată („Fenomenul românesc", Viața Românească, 1927) că între occidentalul care își supune natura și orientalul care i se supune, Românul știe să se adapteze. Nimic excesiv, nimic brutal, nimic violent în firea noastră. Totul, în Drept, Politică, moravuri, e tranzacțional. Nici-o cruzime, nici o pasiune, nici o răutate, nici o consequență prea exagerată. Suntem mereu disponibili. Asta a și făcut poate ca îndelungul veacurilor, poporul acesta să păstreze o așa de formidabilă vitalitate. Au trecut pe-aici, în valuri nesfârșite, toate neamurile. Sub ele pătura românească a supraviețuit. Cine-va compara poporul nostru cu plantele de pavaj. Sunt cele mai rezistente. Peste ele trec automobile, căruțe, sunt sfărâmate de copitele cailor, călcate de picioarele trecătorilor, acoperite de praf. Ele trăesc totuși mereu. Adaptabilitatea românească a reușit să supraviețuiască un mileniu.

MIHAI D. RALEA

INSEMNĂRI

Explicaţie

Intr'o revistă, sub titlul: „Meşteşugarul de stele", găsim o poezie abracadabrantă — pe care o reproducem aici:

Pârvu-a isbutit o stea ca un prosop,
Gerul intrase ca un bivol în baltă.
Noaptea e înaltă:
Mâna lui Pârvu cel mult cât un plop.
(Carevasăzică nu-i steaua aia
Ce-alunecă pe-o aţă şi cât gaia).
A bătut la porţi un lup sau mag
Cu chivără şi cu obraji de fag.
— Mă, nu mai bate deasupra pe cer.
O căţea latră de parcă bea ger.
Pârvu ferea cu 'n băţ de pomi şi de cu(
(Cutoatecă ieşise luna 'n cornăţel)
Şi luase şi-un felinar ca o gutue
Să nu calce ăla pe găini şi pe el.
Steaua gata 'nflorea la geam. Căţeauc
A scos luna din casă cu perdeaua.
Din sârba gardului s'a smuls o blană
C'o săbioară 'n cot cât o sprânceană:
Oşteanul, lupul sau episcopul
Când păşia, săpa cu târnăcopul.
Hop, peste roata dela car;
S'a lovit cu genunchiul de felinar
(Ştii, cum se lovesc peştii de lun(
Şi nu sună)
Zăpada umbla prin sat ca o fată
Care nu are nici mumă nici tată.

Poezia e tipărită într'o publicaţie religioasă. Poate autorul a primit-o, într'un moment de extaz,şoptită la ureche de „glasuri".

Noi însă — care n'auzim decât vocea raţiunii — nu înţelegem nimic.

Literatură de avant-gardă

O supraproducţie de poezie de avant-gardă. Citâm dintr'o publicaţie următoarele versuri, intitulate „Muntele alb":

Iarna mea,
Sania mea...
Clovni albaştri:
Zoroaştrii,
Sar spasmodici
Cu armonici.
Iar în deal o moară veche
Mă înjunghie în ureche,
Iapă neagră de ispite
Scuipă şapte mărgărite
Iarna mea
Stepa mea
Care m'am iubit cu ea.
— Noapte bună.
Doamnă Brună!
Vezi că sângeri
Fără îngeri?

Am redat „poezia" în întregime pentru a nu fi acuzaţi de reproducere meşteşugită.

N'o fi oare o „poezie" culeasă pe masa spiritistă cu degetul în capacul de celuloid al gavanoşelului de alifie neagră?

„Scriitorii" fără reviste

De când revistele cenaclurilor din Bucureşti au dat rând pe rând faliment, au rămas membrii lor fără publicaţii — dar cu cenacluri, agrementate de ceai şi bişcoţi. D. Eugen Lovinescu de pildă serveşte săptămânal ceai literar.

Scriitorii însă nu se mulţumesc cu auditoriul format din clienţii unei duzini de ceşti. Ei vor să-şi publice cu orice preţ producţiile. Au dat, atunci, năvală la unele gazete — care şi-au transformat un colţ în revistă literară...

Din aceste rubrici ale câtorva ziare „literaţii" — în majoritate furnizori ai coşurilor noastre — ne dau lecţii, ne înjură, ne porcăesc...

Care-i vina noastră?

...Că această revistă săptămânală n'a murit odată cu publicaţiile similare, rămânând astfel singură pe piaţa literară a ţării.

Iar „scriitorii" care au buzunarele pline de manuscrise, nu mai pot răbda. Se sufocă... Ziarele nu-s destul. Acolo se pot publica numai mici răutăţi. Dar nuvelele, romanele, piesele de teatru?

Ce-i de făcut?

Noi nu le publicăm elucubraţiile măcar să-i vedem morţi la pragul nostru cu manuscrisul în dinţi.

Dar cum nu le dorim dispariţia fizică, le dăm un sfat: să înmulţească numărul cenaclurilor şi să-şi citească unul altuia producţiile — răcorindu-se... Cenaclurile să ţină şedinţă în permanenţă, ca unele sfaturi revoluţionare. Iar dacă cenaclurile nu ajung, „scriitorii" nepublicaţi n'au decât să iasă în stradă, să-şi improvizeze o estradă şi să citească de-acolo. Pentru publicitatea producţiilor — recomandăm şi scrisul pe pereţi...

Noi însă nu suntem vinovaţi, că „scriitorii" şi-au eşit din sărite din pricină... că ei au rămas fără reviste — în urma propriilor lor păcate. Revistele au fost un fel de buletin al cenaclurilor, nu publicaţii pentru cititori.

Am primit în rândul nostru pe toţi scriitorii autentici — indiferent de şcoală, curent, clan, cenaclu, cerc, etc. Am avut în triare un singur criteriu: Talentul.

Nu suntem însă datori să primim, după dezastrul revistelor, şi pe cei nechemaţi.

Aceştia n'au decât să se ocupe cu altăceva.

La Teatrul Regina Maria

La Teatrul Regina Maria continuă seria spectacolelor reuşite. O distribuţie chibzuită, o interpretare justă, ansamblul pus la punct cu abilitate.

Ultima piesă jucată la acest teatru — „Sibyill" — s'a bucurat de colaborarea d-lor Tony Bulandra şi C. Storin, şi a d-nei Manea Antonova.

Manea Antonova

D. Bulandra a făcut, în cursul acestei stagiuni, o serie de creaţii reuşite. In „Sybill", d-sa a interpretat — cu siguranţă — rolul unui „amorez" matur. A pus în rol o experienţă a scenei şi mult omenesc.

D. Storin — care a apărut atât de rar în stagiunea aceasta — a creat un masiv personaj: de-o adâncă şi stăpânită pasiune în amor — cu explozii violente în scena trădării.

D-na Manea Antonovna a jucat, discret şi cu căldură, rolul eroinei — supusă într'o căsnicie care-o apasă, şi din care (cu o nebănuită putere de hotărîre) se decide însfârşit să se elibereze. Artista a dat dovadă de mari şi variate calităţi scenice.

„Sybill" — jucată în decoruri interesante — a fost un spectacol urmărit cu plăcere. — *M. Sevastos.*

Jubileul „Lecturii"

Cu „Evadarea mea din Siberia" de Leo Trotzky. „Lectura" intră în anul al VIII-lea.

Un jubileu pe care îl subliniem pentru semnificaţia lui culturală în aceste vremuri de criză a cărţii, un jubileu care înseamnă un triumf al scrisului românesc.

Pentru cititorul dornic de informaţie străină, „Lectura" este un curier săptămânal bine informat, un caleidoscop al vieţii intelectuale străine care a pus în circulaţie la noi unele nume şi opere necunoscute.

Un distins scriitor observa, şi pe drept cuvânt, că „Lectura" l-a pus la curent cu mişcarea literară apuseană, cu scriitorii noui şi cu întreaga gamă — variată şi interesantă — a evenimentului literar mondial.

Observaţia era adevărată, pentrucă este imposibil să citeşti tot ce se scrie; şi este absolut necesar — ca intelectual — să cunoşti câte ceva din tot ce se scrie.

Şi „Lectura" a adus numai un echantillon — dacă vreţi! — din literaturile scandinavă, rusă, engleză, germană, franceză, spaniolă, japoneză, turcă, italiană, idiş, sârbă, greacă, bulgară, cehă, americană, indiană etc. şi a avut vreme de şapte ani împliniţi cititorii ei devotaţi.

Fireşte cititorii unei publicaţii de cultură se recrutează greu. Şi, mai ales, cu greu rămân credincioşi publicaţiei.

Dacă am căuta o explicaţie pentru constanţa cititorilor „Lecturii" am găsi-o în iniţiatorul şi directorul ei d. *A. Toma* care o îngrijeşte cu dragoste şi pasiune.

Era fatal ca traducerile publicate în „Lectura", trecute prin mâna unui meşter al tălmăcirilor (d. *A. Toma* a dăruit literaturii noastre, între altele, acele admirabile „*Povestiri pentru copii*" de Tolstoi, operă despre care am scris altă dată entuziasmaţi) şi să fie oglinzi fidele ale originalelor, dacă nu, uneori, deasupra lor.

La jubileul „Lecturii", „floarea literaturilor străine", îi închinăm aceste câteva modeste însemnări.

Mulţumirea cea mare rămâne — discretă şi anonimă — în sufletul celor ce au sprijinit această bună publicaţie săptămânală.

Societatea de mâne

Revista „Societatea de mâne" intră în al nouălea an de apariţie. E un succes. Intre puţinele publicaţiuni care apar în provincie, revista aceasta şi-a câştigat un loc deosebit, prin contribuţiile ei totdeauna oneste în domeniul problemelor filosofice, politice, literare, economice şi artistice.

Discuţiile ridicate în paginile „Societăţii de mâne" au mers uneori mai departe, au fost reluate la centru şi informaţia preţioasă a sursei a slujit de multe ori documente hotărîtoare pentru cercetătorul frământărilor vieţii noastre sociale.

D. Ion Clopoţel, destoinicul director al revistei, a ştiut nu numai să organizeze rubrici şi cronici utile. dar a ştiut mai ales să grupeze în jurul său o seamă de intelectuali dintre cei mai bine înzestraţi.

Cu toate împrejurările nefavorabile, „Societatea de mâne" a rezistat eroic, cum spune unul dintre redactorii ei, „păstrându-şi calitatea conţinutului şi factura tehnică", aducând uneori şi îmbunătăţiri pe care cetitorii le-au remarcat la vreme.

„Societatea de mâne" s'a impus prin munca metodică evidenţiată în expunerea problemelor, prin desăvârşita libertate de opinie a colaboratorilor ei, printr'o ţinută artistică demnă şi printr'o sigură orientare în miezul cercetărilor înfăţişate.

Ii dorim şi'n viitor aceiaşi izbândă a existenţei asigurate fără concesiuni. — *h.*

Premiul Lasserre

Premiul Lasserre pentru muzică a fost atribuit lui Roger Ducasse, elevul lui Gabriel Fauré, pentru ultima sa operă „Cantegril" creiată de curând la Operă.

Roger Ducasse a mai compus pentru teatru o mimodramă lirică „Orfeu", scrisă în 1913 şi reprezentată la Operă în 1926.

Sunt cunoscute de asemenea compoziţiile-i pentru pian, melodiile sale şi „Variations plaisantes sur un thème grave".

Poşta Redacţiei

N. T. — Interesantă e poezia „Râd":

Sunt râsul, nu din gură, laringe şi bojoci;
Ci râsul care râde ca să stârnească prada.
Sunt râsul ce horcăe a moarte;
Sunt râsul de cocotă isterică 'n delir;
Sunt râsul ce-l trimite
Natura, falşei stăpâniri;
Sunt râsul care râde de voi,
Că n'aţi ştiut şi nu veţi şti ce sunt!
Sunt râsul, care irumpe plâns;
Şi dacă vreţi sunt râsul
Unui scrântit nerod
Ce râde ca Satan încălecat pe voi,
Conduce 'n sfârc de bici,
Ha, Ha, Ha! puternicul norod ?

Intr'adevăr, sunteţi „râsul care irumpe plâns"...

I. V. P. — V'am primit versurile şi scrisoarea.

„Zilele trecute, — îmi spuneţi, — entuziasmam pe un prieten cu lectura poemelor mele... — „Admirabil! o adevărată surpriză! Dar ştii, dragul meu, că sunt cu adevărat geniale! — mă asigura, prietenul, foarte sincer... Ii împărtăşii hotărârea mea(eroica mea hotărâre!) de a le da publicităţii, şi că am ales revista D-vs. pentru debut. Pe dată fu cuprins de panică: — Măi. mă tem să nu te văd pus aici, printre ăştia... (citeam „Poşta Redacţiei"). — Hei, dragul meu, i-am răspuns eu îmbărbătându-l (mă mai întăream şi pe mine) — nu cred, nu se poate, căci nu mă ştiu născut sub o zodie atât de... fericită. Şi-apoi... fie ce-o fi: bucuroşi le-om duce toate, de e pace, de-i războiu! (Adică vorba vine — pentru noi D-le Redactor! — căci întrucât vă priveşte, cunoaştem dulcea „amărăciune" cu care purtaţi crâncenul război cu prodigioasa noastră generaţie).

Vă trimit trei „exemplare": veţi alege pe aceea care merită, cea dintâiu, să vadă lumina tiparului. După cinste! Dintre trei graţii, se va nimeri cel puţin una, care să fie şi „graţioasă". Iar dacă destinul... ei bine! foarte simplu: coşurile pururi nesăţioase! (Toate-s bune în lumea asta... la ceva!) Şi o ultimă rugăminte, D-le Redactor: la „P. R." dacă merge, *bine! dacă nu „Nu merge!", şi-atât. Şi pentru asta, mii de mulţumiri".*

Nu merge.

A. R. — Am primit poezia „Intuneric":

Afară-i moină lipicioasă de toamnă
Şi gemete surde se-aud din pământ...
Mi-e inima tristă şi 'nveninată, iubito,
Şi gemetele triste sunt purtate de vânt...

Afară aeru-i umed şi rece
Şi 'n noapte croncănesc corbii sinistru...
In noaptea aceasta fac prima cale spre tine, iubito,
Şi, poate, de-aceea în noapte croncănesc corbii sinistru...

In noaptea aceasta plutesc sgomote grele şi neînţelese în aer...
O astfel de noapte n'am trăit nici odată.
E ziua din urmă a neamului nostru ?
— Iubito, oare, am s'ajung să-ţi vorbesc vreo-dată?

Şi dacă ai să-i vorbeşti aşa — crezi c'ai s'o convingi? In orice caz — succes!

S. E.. — V'am primit scrisoarea:

„Din cauză că simt o foarte mare dragoste faţă de arta literaturii şi simţind în mine talent şi spirit îndeajuns ca să mă ocup chiar în mod activ cu aceasta, am scris mai multe nuvele, piese teatrale scurte în limba română. Eu posed mai multe limbi, dar prima oară încerc cu limba română, şi nmai la caz că nu voiu reuşi. mă voi întoarce la alte limbi, ca cea germană, franceză etc. Aceste manuscripte aşi voi să vi le trimit Dv. pentru examinare ori eventuală publicare.

Mă ocup cu scrierea pieselor teatrale. Chiar am descrise, parte începute, parte numai conţinuturile.

Vă rog binevoiţi a-mi răspunde cât de cu grabă. pentru care mulţumindu-vă anterior, rămîn..."

Intoarceţi-vă cât de cu grabă la altă limbă. —*M. S.*

Nicolae Nicandrov

SCENE NOCTURNE

traducere de ANA CANARACHE

au apărut în excelenta

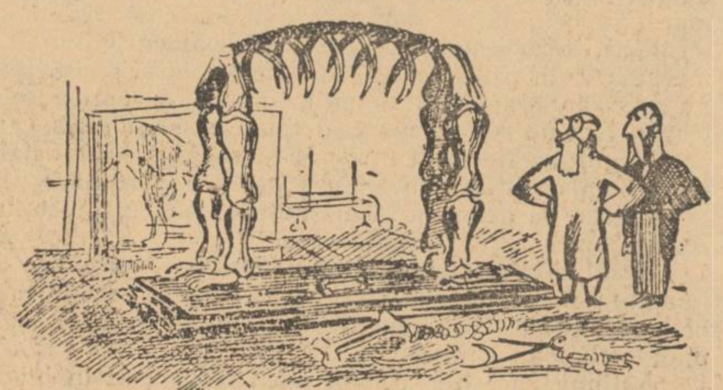
„BIBLIOTECA DIMINEAŢA"

No. 141

70 pagini **Preţul 5 Lei**

De vânzare la toate librăriile şi depozitele de ziare.

Dilemă

— Unde aţi hotărît să punem coada, domnule profesor?

La concert

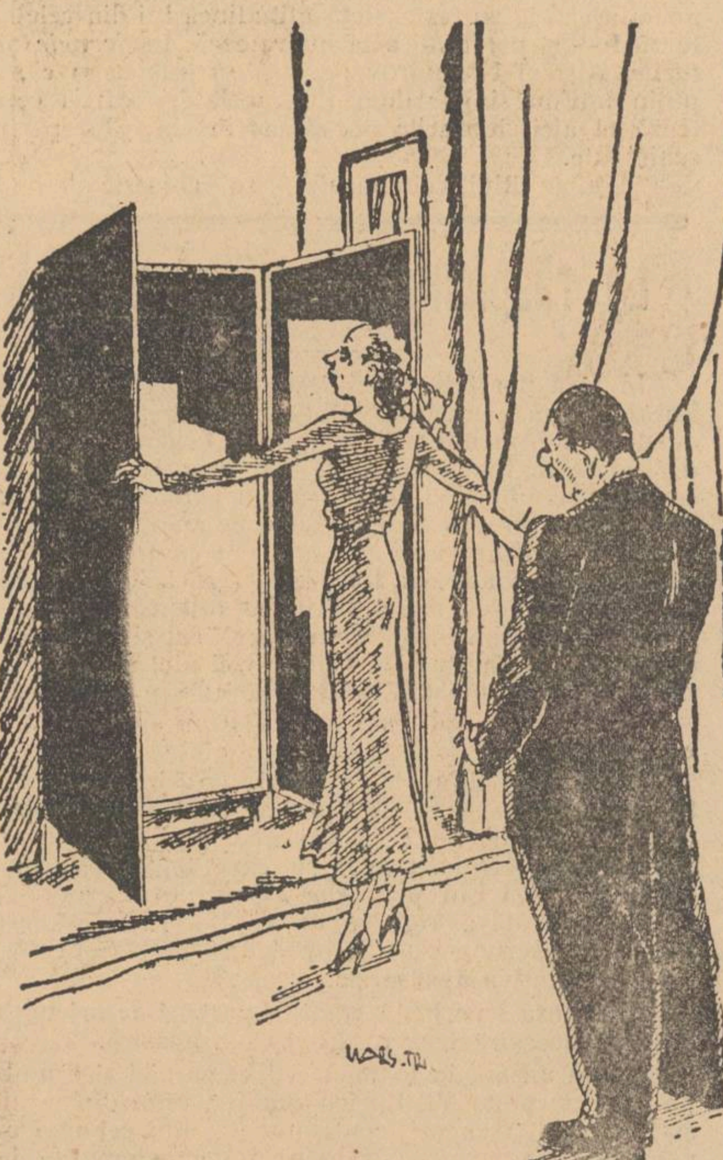
— Ce agilitate! De ce nu s'o fi făcut dactilografă?

Preferinţe

In marile magazine...

Compătimire

— O toaletă cu trei oglinzi... Nenorocita! Are să şi vadă şi profilul!...

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SĂRINDAR) No. 7—11

ANUL X. SERIA II-a. - No 584

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARĂ
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINATATE

Duminică 14 Februarie 1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ A „ASOCIAŢIUNII" SIBIU

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: | AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897
CONST. MILLE 1897 – 1920

FONDAT IN 1893

Anti-romantism sau literatură proletară?

Roland Dorgelès, cunoscutul scriitor francez într'o carte apărută încă din 1930 în editura Valois prin grija amicului său *H. Champly* [1]), deplânge decăderea literaturii franceze după război, literatură superficială, fără relief artistic şi fără profunde rezonanţe umane. Scriitorii cei mai în „vogue" ai acestei perioade, scriitorii la modă ale căror opere au atins ediţiuni fabuloase, urmărind înainte de toate gloria lor personală şi amuzarea publicului prin creiaţiuni uşoare de un realisem sensual sau de un romantism exotic, au desaxat gustul public şi au scoborât prestigiul literaturii franceze în lume. O literatură cu totul streină de spiritul clasic francez a invadat astfel arenele literilor franceze în zilele noastre şi dacă acest lucru continuă fără contra-reacţiune, valori noi spirituale streine de geniul rasei ar putea germina în locul celor tradiţionale, în sufletul generaţiilor de astăzi şi cel al generaţiilor de mâine. Inflaţia aceasta de literatură streină trebuieşte stăvilită, căci ea a devenit simptomatică şi primejdioasă. O cruciadă literară pornită în numele unui *anti-romantism* de genul lui *A. France, M. Proust* sau *Wells* (din *la conspiration au grand jour),* care să combată pe lângă internaţionalizarea progresivă a literaturii franceze şi spiritul său de standardizare şi de creaţiune facilă, se impune astăzi criticului în mod inexorabil. O asemenea acţiune ar putea contribui la ridicarea nivelului artistic al literaturii, la recâştigarea unui prestigiu pierdut, la stăvilirea literaturii streine şi în plus la disciplinarea şi educaţia artistică a gustului public. Observaţiile lui *Dorgelès* expuse până aci, sunt interesante prin conţinutul lor şi prin curajul cu care sunt formulate, ele vizând personalităţi literare şi procedee de reclamă curente astăzi în publicistica internaţională. Numele lui *P. Benoit, Dekobra, Morand, Maurois, Montherlant* etc. sunt pomenite şi deşi parantezele din dreptul lor vor să ne asigure că sunt scriitori de talent, aceasta nu-i scuteşte de epitetul de „*amuseurs*" şi de bufoni gentili ai publicului. Ele pun probleme destul de serioase în discuţie, anume: problema unei noi orientări spirituale a literaturii vremurilor noastre şi aceia a orientării şi educaţiei literare a publicului cetitor. Ce busolă recomandă Dorgelès acestei noi orientări a literaturii? Reîntoarcerea la preocupările şi trăsăturile spiritului francez literar dinainte de război, reîntoarcerea la spiritul realist, erudit şi „frondeur" al literaturii lui Anatole France şi spiritul polimorf şi psihologic al literaturii lui *M. Proust,* cu alte cuvinte revenirea la ceeace era caracteristic geniului literar francez din primul deceniu al secolului nostru. Anti-romantismul său, logiceşte vorbind este echivalentul unui realism şi psihologism oarecum aristocratic, filtrat de sufletele de elită şi inspirat mai mult de consideraţii artistice decât sociale. Singura garanţie de conservare a purităţii caracterelor acestei literaturi, fiind reluarea variaţiilor trecutului pentru restabilirea continuităţii tradiţiei literare, dela sine se înţelege că literatura viitoare va fi etern condamnată de a se învârti în cercul viţios al aceloraş preocupări care au pasionat pe predecesori... Ceva mai mult, el însemnează comprimarea elanurilor nouă de renovare a literaturii contemporane care urmăresc desaristocratizarea literaturii şi apropierea ei de realităţile vieţii muncitoreşti de astăzi, elanuri ţâşnite din chiar evoluţia condiţiilor de viaţă socială contimporană.

O desvoltare literară care s'ar efectua ermetic numai în sfera realităţilor artistice asigurate de valorile trecutului, independent de prezent, de condiţiile, nevoile şi aspiraţiile lui este o imposibilitate, iar părerea că orice reformă politică este consecinţa desvoltării înfloritoare a artelor, o utopie literară. Marele cusur al literaturii care a precedat războiul este de a se fi adresat numai clasei care a subvenţionat luxul producerii ei, cu un cuvânt clasei burgheze înstărite care-şi poate plăti luxul unei culturi artistico-literare. Ea a fost şi este privilegiul elitei sale intelectuale. Ea nu s'a adresat şi nu se adresează nici astăzi poporului sau proletariatului industrial şi agricol; căci, în adevăr, cum ar putea înţelege şi gusta muncitorul din fabrică sau ţăranul dela şes literatura rafinată şi savantă a unui Anatole France sau fineţele de analiză psihologică ale lui M. Proust? De când cu triumful democraţiei numai formele de cultură elementară şi profesională au fost găsite ca potrivite sensibilităţii şi inteligenţii lor rudimentare şi neevoluate. Antiromantismul preconizat de *Dorgelès,* cu toate probele sale platonice de simpatie pentru ignoranţa şi mizeria celor săraci, nu ar face decât să perpetuieze mai departe divorţul acesta anachronic dintre formele superioare de cultură şi spiritul primitiv al maselor muncitoare. De aceia în forma lui strâmtă el este inadmisibil şi susceptibil de corectat. Reacţiunea [illegible] contra literaturii frivole post-belice nu trebuie să urmărească nici reînvierea unui defunct spirit literar şi nici să mai conducă la apariţia de noi producţiuni artistice streine de simţirea şi înţelegerea lor.

In primul rând el trebuie să lupte pentru trezirea şi formarea unei superioare conştiinţe umane şi literare a maselor, pentru educaţia lor artistică progresivă cum şi pentru stimularea energiilor literare muncitoreşti care lâncezesc anonime sau se pierd necunoscute în sânul lor. Pentru aceasta anti-romantismul trebue să scoboare din turnul său de ivoriu în mijlocul realităţilor sociale şi morale ale acestei lumi, cu un cuvânt din aristocratic şi burghez să devină proletar. El va putea contribui astfel la geneza unei literaturi de tranziţie, care va face accesibil maselor fenomenul literar de esenţă artistică superioară. Pentru ca însă, această literatură să fie gustată şi înţeleasă de proletari, ea trebuie să fie scrisă numai de aceia care au trăit şi cunoscut această viaţă în mod real. Scriitorii care-şi impun din diletantism sau romantism literar descrierea vieţii poporului nu vor fi cei mai indicaţi pentru promovarea unei mişcări literare proletare.

O asemenea mişcare literară nu poate fi susţinută şi alimentată decât de scriitori de talent recrutaţi dintre proletari, căci numai ei se vor putea face înţeleşi de masele acestora şi numai ei vor putea să le facă accesibile noţiunile superioare de cultură.

GH. CONSTANTIN

1) H. Champly. Mil neuf cent trente ou l'anti romantisme Paris. Valois 1930.

Disociaţii

Rousseau

Nici un gânditor modern n'a avut un aşa de mare *succes uman* ca Rousseau. Din toate colţurile lumii s'au auzit deodată ecouri. A lipsit puţin ca să nu ajungă un fundator de religie. A voit simplitatea şi primitivitatea având totuşi un suflet extrem de complicat. Sufletul său n'are totuşi suavitatea inconştientă de dulce animal a lui Sf. Francisc din Assise. Patriarhalismul lui Rousseau are în el — lectura „Confesiunilor" lasă această impresie în mod clar, — ceva pervers. Naivitatea sa închide un sâmbure de *perfidie,* după cum unele madone de Rafael ori Botticelli exprimă o teribilă senzualitate.

Vulgaritatea raţionalismului

Raţionalismul ca tot ce e clar, conştient, calculat are în el ceva josnic, trivial. El e de origină şi calitate negustorească. Sentimentul, inconştientul, mistica, pot fi bestiale ori sublime, dar niciodată ordinare.

Educaţie şi moarte

Buna creştere, mai exact înalta creştere = lipsă de lăcomie, de prea multă expresivitate, de frică. Cel mai înalt examen al acesteia: egalitatea de umoare în faţa morţii. Ipocondria sau frica de moarte nu sunt semne de înaltă creştere. Din toate sistemele filozofice, cel care conţine mai mare valoare educativă e stoicismul.

O nouă poezie populară

Scrisul tinde să devie anonim. Marile magazine ilustrate din Anglia, Germania sau America, singurele pe gustul publicului modern, nu mai publică articole iscălite. Numele tinde să devie o veche superstiţie de care nu mai ţin seamă decât popoarele de vechi individualism, ca Franţa bunăoară. Dar această producţie anonimă nu e făcută oare să favorizeze în câteva decenii apariţia unor mari epopei? Evul mediu, antiindividualist prin excelenţă (nu se pretinde că suntem într'un nou ev mediu?) a produs cele mai multe epopei.

Individocultură

Civilizaţia europeană de acum două decenii era înebunită de superstiţia personalităţii. „Fii o personalitate", „fii tu şi nimic altceva", „cultivă-ţi eul", „aleargă după singularizare", „originalitatea e suprema calitate", etc., etc. Individul, individul şi iar individul.

Toată civilizaţia noastră semăna cu o pepinieră în care un horticultor maniac e obsedat să găsească mereu speţe rare, unice. O herghelie de cai de curse unde se aleargă după obţinerea celui mai reuşit armăsar. Şi în fiecare zi speţele de indivizi, noi găsite erau svârlite pradă singurătăţii, tristeţii, inutilităţii.

Dacă n'ar fi venit colectivismul post-belic, am fi avut, încetul cu încetul, societăţi fără mulţimi, ai căror membri toţi sunt eminenţi eroi care nu se cunosc între ei şi care trăesc fiecare izolat pe propria sa socoteală. O societate ca acele armate sud-americane care n'au soldaţi, dar numai generali care se ceartă între ei.

Kant la mahala

Regula eticei kantiane: „consideră pe aproapele tău nu ca pe un mijloc ci ca pe un scop în sine", a dus prin consecinţele ei: dreptul oricui la viaţă şi la libertate, la marile achiziţii ale democraţiei. Mă gândesc însă la repercusiunea „principiului autonomiei persoanei" la oamenii simpli. Câte tragedii familiare fiind că nevasta a adoptat regula dreptului la fericire, principiul: „elle veut vivre sa vie"; câţi adolescenţi înebuniţi de perspectivele infinite ale postulatului liberei determinări a persoanei umane; câţi eroi mărunţi şi comici. Căci acesta e sensul indirect al moralei kantiane: oricine e erou dintr'un punct de vedere. Şi toate punctele de vedere sunt admise la valorificare.

MIHAI D. RALEA

Trei zile de congres la Bratislava

de PROFIRA SADOVEANU

Elegie în 3 acte, un prolog şi un epilog

Prolog

Vine oare primăvara?

Când ieşim dimineaţa spre gară, Praga curge pe străzi în lumină clară şi dulce de soare palid. Aerul e rece, te trezeşte pe faţă şi pe mâni cu suflet proaspăt picurat cu parfum de „ce va fi în necunoscutul spre care porneşti".

Din Gara neagră, în tubul posomorît al trenului.

Pe geam ochii se mătură pe câmpiile întinse şi triste — cu chelbe de bube sure de iarnă pe castaniul lor nespălat. Soarele ar vrea parcă să deschidă geamul cerului, dar clopotniţele ţapene ale bisericilor îl taie ascuţit cu răceală severă — copilul bun cu părul de aur se teme.

S'a aşezat lângă mine, pe bancheta tare de lemn, omuleţul cu ochi de broscuţă verde şi cu părul creţ de mărăcini negri.

— Nu spune nimic.

Mie nu-mi vine să vorbesc, pe suflet sună notele uitate ale primăverii pe care o aştept.

Sună însă afară de pieptul meu trompetele ascuţite şi stridente ale tovarăşelor mele de călătorie „americancele". E plin vagonul de ciocul lor. Eu nici n'aşi putea să vorbesc.

— Oac-oac-oac-oac-oac!... se lăbărţează strident gura de babă turcească a ochelarilor cu rama neagră sub acoperişul pălăriei turtite.

— Ţi-ţi-ţi-ţi!... Sunt frumoasă şi vino de vreai şi mă sărută, se balansează şi se îngâmfă gâtul lung de lebădă pe picioarele sale până la genunchiu.

Iar Signor Dottore, cu cărare dată cu var şi cu nasul la vânătoare, bate tactul aplecat spre Impărăţia lui „Lumea".

O gară. Cârnaţi aburiţi, halbe spumoase cu gust de amărală iute. Pe banca din faţă colegi cehi joacă cărţi pe hârtie de jurnal pătată cu grăsime şi picături de pâne.

A lucit soarele într'o boltă de cer umed, iar dealul e pieptănat rar cu copaci slabi de aramă. Mai încolo, o vale neagră se uită neclintită la brazii verzi ce-şi scutură praful în lumină.

Omuleţul vorbeşte despre Napoleon. Tovarăşa mea cu suflet castaniu în ochii blânzi îl ascultă şi-l pricepe. Iar când discursul e terminat cu Mussolini şi cu „la bella Italia", oratorul se scoală în picioare şi cântă „Giovinezza, giovinezza, primavera del amore" cu voce de berbec amorezat.

— Soare, îmi iai ochii şi-mi umpli sufletul.

Câmpiile sunt topite, pe pământul gol o urmă de car se sapă zămoasă şi aburită. Pe poalele Cehoslovaciei a început a auri primăvara?

— Trage repede cortina. Am ajuns.

Ziua întâia

Dunărea curge pe zare în soare înalt cu fruntea asudată
Subt geana ei clipeşte nevăzuta Viena mică cu porţile deschise.
Iar dincolo pe malul aruncat,
Turnuri înalte şi pietre bătrâne mucegăesc romantic subt cerul larg deschis.

Cântecul sufletului ce-aşteaptă căutând cu ochii.

Urechile: strigă şi se mişcă forfotind, într'o pădure de mâni nenumărate.

— Vă rog daţi-mi voie să mă prezint.

Ziua mă primeşte cu aer rece, de piele poroasă şi aspră şi soare străin şi-mi fură geamandanul pe sus, mă 'mpinge şi mă trage. Imi oferă însă în zâmbet stângaciu flori: ghiocei albi cu lacrimi de rouă sleite pe dânşii şi bucăţele de carton rotund cu insignele congresiştilor mânjite roşu. Şi am pornit spre Bratislava. cu sufletul greu de geamandan şi de pachete spre tramvaiul înalt până la cer.

Pe străzi curate şi cuminţi ce-aleargă repede pe dinaintea noastră, ca orice burghez cumsecade după ocupaţiile lui. Oraş străin, pe care parcă nu l-am aşteptat. Noroc că ochii îmi sunt obosiţi: si când se vor deschide clar după odihnă, vor găsi desigur imagini mai adevărate.

Şi uite şi otel Palace, după colţul acesta rotund.

— A, da. E foarte frumos.

Dar e spilcuit şi scos din cutie, după ultima modă a liniilor drepte şi aspre şi-ale culorilor tari şi săritoare în ochi.

Urcăm sus. O odăiţă mică ne deschide braţe calde şi luminoase spre strada inundată de soare.

— Parcă ne-am cunoscut de mult...

Sufletele cresc vesel, înflorite brusc în lumina înnaltă şi bună.

Şi glasurile de copii, de-afară, sar sprintene şi cristaline peste apa care ne spală mânile amorţite.

Schimbare de decor (Scuzaţi, vă rog, a fost o greşală).

O odaie mare şi întunecoasă, cu două paturi burgheze cu burtă şi cu ochelari. In mijlocul camerei stăm şi nu îndrăznim să luăm loc.

— Vreau să mă duc acasă... cum spun copiii trăgând de rochie pe mama.

Dar trebuie să rămânem aici.

Şi după ce luăm masa la restaurantul mititel cu chelnerul care serveşte în franţuzeşte, adorm pe patul moale în miros de mucegaiu cafeniu, în vreme ce pe acoperişul de tablă din faţa ferestrei închise hulubii guguresc clocit — ţupăind sfarmat pe urmele albe.

Hei rup!...

Din somnul fără vise, ne smulgem cu capul greu şi încleiat şi cu sufletul leşietic — bolborosit de spuma amară a trudei şi coborîm în strada necunoscută şi fără nume să căutăm ca albii urmele nevăzute ale Universităţii şi ale Congresului.

— Ei, încotro apucăm?

Străzile pornesc deopotrivă de late în toate direcţiile.

Domnul Ries, şeful grupului nostru din Praga, stă o clipă pe loc — scărpinându-şi încetişor nasul strâmt şi lung — apoi îndreptându-se spre mijlocul uliţei înoadă bolborosit şi încruntat vorbe şi mâni cu agentul circulaţiei şi pornim după el în sus, la deal, spre Facultatea de Drept.

E încă ziuă. Inserarea, care soseşte din înălţimile nicăierului, se topeşte amestecat cu ceaţa cernută uşor care s'a lăsat pe după amiază. E linişte monotonă de oraş potolit provincial şi pe strada lungă şi largă pe care urcăm cu pas agale, nu se vede nimic deosebit. Case obişnuite — de piatră ori de cărămidă — cu înfăţişare modestă şi cuminte, magazine cunoscute cu galantare tot aşa de cunoscute, câte o biserică plop cu turnuri rotunde lipite roş ori verde pe cerul gângav de lumină. O piaţă cu fructe, o grădină pieptănată sărac, — cu bănci uscate încremenit în praf şi'n ploaie, oameni rari trecând fără glas pe lângă noi, trăsuri şi maşini puţine. Unde să cauţi şi să găseşti aici besacteaua veche a Bratislavei, pe care ţi-a făgăduit să ţi-o deschidă primăvara în aburul ei cald? Mă uit cu ochi somnoroşi şi cruzi şi-mi spulber încleiat cenuşa pe sufletul de desnădejdie sură.

Şi vorbe-mi vin la urechi, cu ciocane monotone şi fără rost de carton incolor.

Tovarăşii mei vorbesc.

Oraş înfiinţat de colonii Germani în secolul al 11-lea. Unde-i caracterul nemţesc? Nu văd nici o linie gotică, nici un caracter germanic. Eu cred mai degrabă că Bratislava ţine de stilul bizantin. Şi-am s'o spun sus şi tare, chiar în articolul de mâne.

Omuleţul vorbeşte indignat, cu glas de mâni vânturate şi ochi căscaţi încruntat spre înălţimea bisericilor.

— Uitaţi-vă, vă rog, la turnurile acestea umflate undulat şi spuneţi-mi dacă n'am dreptate.

Caracter bizantin?

Pe marginea trotuarelor, grămezi sure şi murdare de zăpadă s'au mucegăit, aşteptând primăvara care să

(Continuare în pag. II-a)

le care topindu-le. Caracter bizantin? E curat orientalism, cași Evreii care-și scot capetele din prăvălii, poftindu-ne să intrăm înăuntru.

Dar nu mă interesează.

Cu pași de lehamite, am ajuns la malul unei pieți largi și rotunde — ce-și cască cenușiu spre noi gura ei de umbră.

— Congresul? La vale, în jos, la Universitatea veche.

— Da, da, da... clipește mic domnul Ries, atent încruntat cu buza de sus lărgită și mirată.

Și pornim iar, pe unde venisem.

Picioarele mă trec obosite peste podul ușor de tablă, pe lângă statuia Sfântului Mihail care privește peste umăr în jos, în apă poate.

S'a înoptat. Nu se mai vede ziuă. Și nu înțeleg de ce e așa de tăcere deodată și de ce noaptea ne cuprinde așa de strâns în brațe.

— Uite-mă, uite-mă!...

O șoaptă mi-a picurat firișoare tremurătoare pe inimă. Am cunoscut-o și-am ridicat ochii.

Era o altă lume. Lumea mea, pe care o căutam.

Străzi înguste și adânci, săpate în ziduri tainice fără glas. Miros vechiu de mucezală fără soare, acoperișuri rupte atârnate amenințător de-asupra capului. Unde suntem? Parc'am fi la marginea unei împărății care se isprăvește, unde începe câmpul ori o prăpastie.

Uite, brusc, a apărut în fața-mi un zid uriaș cu coaste de piatră barbară, cu turn ascuțit și înalt ca un cap de viperă. Un monstru enorm, care mă privește uimit în întuneric.

Turnul Clariselor? Și străduța cu scări de piatră sfărmată care urcă subt bolta de granit e cartierul vechiu? Parc'ași fi într'o subterană, ce se 'nvârte la nesfârșit pe inele de ziduri sumbre, subt bolta moartă a cerului. Ce caută pe-aici băbuța adusă de spate care alunecă neauzit pe pașii noștri? A trecut și-a oftat.

Congresul. In burta lui o lumină mare și caldă. Sus, în vârf, stăm în picioare, ascultând capul patrat al profesorului dela Berlin — care asvârle spre noi cu belșug cuvinte late și grele.

Tânăra cu mâneci largi de matasă neagră își corectează culorile feții în luciul oglinzii.

Capul ras și plat scrie de zor, cu stilou elegant pe hârtie înaltă și albă.

Mi-a amorțit piciorul drept. Acum să-mi amorțească și cel stâng. Mă las pe el.

Ce caut eu aici?

Eu sunt cu noaptea tăcerii din cartierul vechiu pe mine, o ascult cum bate ritmat și înfiorat pe sufletul meu, cași pianul care sună jos acum subt odaia mea dela otel, unde m'am întors să mă odihnesc.

— Ce bine-ai făcut c'ai rămas cu mine, spune pianul. Sunt singur și mi-i urât. Mi-s ochii obosiți, sufletul mi-e sec ca sticla lucie pe care îl cad firișoare de nisip. Dar joc, căci am început și trebuie s'o duc până la capăt.

Pe masă ghioceii își pleacă ofilit capetele.

PROFIRA SADOVEANU

(Sfârșitul în numărul viitor).

„Scene nocturne"

Biblioteca „Dimineața" ne aduce o surpriză. Cunoșteam în literatura rusă o operă impresionantă despre viața mizeră a femeilor de noapte: *Iama* de Kuprin. Dar nu știam de existența acestui volumaș extraordinar pe care îl tălmăcește acum d-na Ana Canarache și care se cheamă *Scene nocturne*.

Autorul cărțuliei, Nicolae Nicandrov, nu are încă o faimă europeană. E unul din scriitorii ruși ai generației sovietice, dacă se poate spune. Nu știm ce atitudine ia — dacă ia vreuna — față de regimul actual al Rusiei. Asta n'are nici o importanță. Dar în aceste *Scene nocturne*, el zugrăvește imaginea unor existențe tragice și a unor moravuri triste, imagine neschimbată acum, după transformarea societății rusești.

Scenele nocturne nu-s altceva decât o prezentare, cu întreruperi, de momente trăite obiectiv între cei patru pereți ai unei case de toleranță obscură și sumbră.

Nici o intrigă, niciun fir conducător. Un film, — n'aș spune cu scenele complect disparate, fiindcă există totuși o legătură între ele pe care o face ideea generală a autorului d-a înfățișa acea atmosferă particulară. Dar în tot cazul un film care n'are în mod precis un început și un sfârșit.

Trec pe dinaintea noastră o serie de femei pierdute, unele cu altele fără succes. Fiecare e solicitată, rând pe rând de un soldat, un invalid, un poet, un funcționar, un țăran și așa mai departe.

Nicolae Nicandrov a știut nu numai să facă pur și simplu un tablou al casei de noapte, care obiectiv fiind ar fi fost prin sine impresionant. El încă a pus să se miște și să trăiască acele ființe care au pierdut de pe epidermă fiorurile dragostei neplătite și li-a pus în diferite situațiuni și li-a desvăluit psihologia lor dureroasă. Dar ceeace aduce nou volumul lui Nicandrov nu este atât această desvăluire a psihologiei și atmosferei de casă cu storuri lăsate. Este mai ales psihologia vizitatorilor. Naivul, expertul, tragicul, sentimentalul — sunt atâtea tipuri care aduc în aceste *Scene nocturne* ciudățenii sufletești și morale.

Aș pune acest volumaș în mâna tinerilor, nu numai fiindcă e profund moral, dar fiindcă, pe lângă arta cheltuită cu dărnicie într'însul, sunt o serie de informații edificatoare.

A apărut **No. 11—12**

Viața Romînească

REVISTA LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ

Cu următorul sumar:

Gala Galaction	*Altare subterane.*
Pavel Pavel	*Protecția minorităților în* [illegible] *nouă.*
Ion Minulescu	*Negru și alb (Versuri).*
Petre Pandrea	*Exproprierea țărănimii.*
I. Agârbiceanu	*Pășcălierul.*
T. A. Bădărău	*Biologia și genetica experimentală.*
George Lesnea	*Isus prin oraș (Versuri).*
Dr. S. Irimescu	*Inițiativa particulară și azistența oficială în combaterea tuberculozei*
Dragoș Protopopescu	*Goana.*
G. Călinescu	*Eminescu școlar la Cernăuți.*
Petru Comarnescu	*Spiritul american și spiritul european.*
M. D. Ioanid	*Desmeticire.*
Lotar Rădăceanu	*A. Cotruș, un poet al Ardealului.*
Paul Zarifopol	*Cronica literară (O replică din „Macbeth").*
N. E. Lahovary	*Cronica externă (Conferința de la Geneva și primejduirea păcii).*
P. Nicanor & Co.	*Miscelanea (Sărbătorirea d-lui Octavian Goga. — Nu pentru d. Nichifor Crainic, ci pentru cititori. — Ideologia conservatoare. — Pactul de neagresiune).*
	Recenzii. — Revista Revistelor. — Mișcarea intelectuală în străinătate.

Prețul lei 60

Caleidoscop intelectual

Prima galerie de tablouri în România

Prima galerie de tablouri în România s'a deschis în secolul trecut la 1860, la Iași, prin bunăvoința unor pasionați colecționari: C. Negri, S. Vârnav și C. Daviadi.

Negri a dat câteva originale de o mare valoare, între care sunt de citat: „Sf. Familie" de Van Dick, apoi „Flautistul" lui Velasquez, „Capul unei femei brune" de Carlo Dolce și o copie reușită după cele „Patru capete" ale lui Rubens.

Intre tablourile oferite de ceilalți sunt de citat „Sf. Fecioară" a lui Murillo, apoi „Phaeton și Apolon", pictură inspirată de legenda mitologică, lucrată de Le Sueur, și spre deosebire de celelalte opere expuse, foarte bine conservată, și însfârșit, „Judit și Holofern" a lui Liberi.

Dintre pictorii români de pe acea vreme, n'au expus decât Nastasian, care a trimes pânza întitulată „Cavalerul evului mediu" și Aman, cu picturile lui istorice: „Unirea" în care Moldova și Muntenia se țin îmbrățișate și privesc tare amărâte înaintea lor, apoi „Vlad Țepeș" și un „Ștefan cel mare", tablouri încărcate de zorzoane și de amănunte, care n'au avut deloc darul să stârnească entuziasmul publicului ieșan.

O iubită necunoscută a lui Flaubert

De curând s'au vândut prin licitație publică la Paris scrisorile și manuscrisele lui Flaubert. S'a găsit cu acest prilej un pachet pecetluit, purtând inscripția: „Redeschis și recitit în ziua în care am ars scrisorile lui Alfred, într'o dimineață de Duminică, la sfârșitul lui Ianuarie". Este vorba probabil de Alfred Le Poittevin, cel mai vechiu prieten al lui Flaubert și unchiul lui Maupassant. Scrisorile acestea, Flaubert le mai recitise odată mai de mult, căci pe dosul pachetului mai e o însemnare: „Redeschis în noaptea de 20 spre 21 Martie 1846. Am recitit scrisorile din Marsilia cu un sentiment ciudat de regret. Biata femee! M'o fi iubit ea cu adevărat? Toate afecțiunile trecute îmi vin pe gât ca niște alimente nemistuite și alterate în stomac".

Pachetul conține numai patru scrisori semnate „Eulalia Foucault" și datate „Marsilia 1841" (la această epocă Flaubert avea 20 de ani). Biografii au acum de furcă și s'au pus pe lucru ca să stabilească exact cine a fost iubita necunoscută, despre care Flaubert nu pomenește nimic în „Corespondența" lui. In cea din urmă scrisoare, tânăra marsilieză, care după cât se pare era mai în vârstă decât iubitul ei, scrie: „Nădăjduesc că cerul îmi va mai dărui câteva zile frumoase. La vârsta mea, Gustave, omul iubește mai bine, simte mai frumos, patimile sunt mai arzătoare, mai vii. Ceeace-ți spun azi ți se pare ciudat poate; dar dacă nu-ți vei uza anii primei tinereți în orgii și nopți albe, vei recunoaște peste zece ani că aveam dreptate. Dacă ți-e dat să simți vre-odată o patimă aprinsă, apoi la vârsta de atunci vei ști abea să iubești cu adevărat. Niciodată nu vei iubi însă ca femeea care-ți scrie acum. Pentru asta ți-ar trebui un suflet arzător, o constituție pe care nu ți-o doresc, căci dacă procură uneori clipe frumoase în viață, costă în acelaș timp multe lacrimi și multe regrete. Adio, nu mă uita".

Flaubert era însă un om de imaginație, pe care nu-l interesa decât ce se petrecea în sufletul lui și nici de cum în al altora. In epoca la care primea scrisorile duioase ale Eulaliei, el îi scria unui prieten: „Femeia e un animal vulgar, de care bărbatul și-a făcut un ideal exagerat de frumos".

Bicentenarul lui Beaumarchais

Se împlinesc 200 de ani dela nașterea lui Beaumarchais — autorul nemuritorului „Figaro", — care din simplu fiu de ceasornicar a ajuns unul din oamenii însemnați ai epocii lui. A fost de toate: ceasornicar, harpist, profesor de muzică la curtea regală, etc. Căsătorindu-se cu văduva trezorierului Franquet (dela unul din domeniile acesteia și-a împrumutat și numele de Beaumarchais, căci pe el îl chema pur și simplu Pierre Augustin Caron), a intrat în lumea bună; dar la zece luni după nuntă, murindu-i soția, rudele îi luară averea și-l acuzară că-și asasinase nevasta. Voltaire îi luă apărarea și izbuti să-l scape.

Trimis în Spania de generalul Duverney, Beaumarchais avu acolo un conflict cu un oarecare Clavigo, care — logodit cu sora lui Beaumarchais — nu-și ținuse făgăduiala. Intors în Franța, Beaumarchais scrise — și deveni celebru cu „Fragment de mon voyage en Espagne" (din care se inspiră Goethe în drama „Clavigo").

După procesul senzațional cu moștenitorii lui Duverney, Beaumarchais scrise pamfletul „Memoires", un fel de fulger prevestitor al Revoluției: toată Franța înfiera sentința părtinitoare a justiției în acel proces.

Mai târziu Beaumarchais a lovit și mai mult în monarhie, scriind piesa „Nunta lui Figaro". Pentru prima oară, aristocrația și justiția erau batjocorite, ca și cenzura, sistemul cumpărării slujbelor, etc. și se înfiera restrângerea despotică a libertății personale și spirituale.

Regele opri reprezentarea, zicând: „Piesa nu se va juca decât dacă s'ar dărâma Bastilia", la care Beaumarchais avu curajul să replice: „Dacă asta-i piedica, piesa se va juca".

Totuși, Beaumarchais nu prea ducea casă bună nici cu sans-culoții. Deși tratase pentru ei cumpărarea de arme în străinătate, la izbucnirea revoluției el a fost persecutat și închis. Un prieten îl ajută să evadeze și să fugă la Londra, unde avu răgazul că cugete la nerecunoștința „poporului încătușat".

Tot Beaumarchais a fost cel dintâi care a obținut recunoașterea dreptului autorilor dramatici la tantieme. Are meritul deasemeni de a fi finanțat editarea operelor complecte ale lui Voltaire.

Nudul integral

La Barcelona, unul din membrii Comisiunii provinciale pentru protecția copiilor, a încercat să introducă nudul integral în grupările de copilași ce-i erau încredințați. Părinții însă au protestat și inovatorul a fost îndepărtat. Consilierul Gassol, însărcinat cu instrucția publică în Catalonia, l-a numit totuși profesor de educație fizică la Școala Normală de fete din Barcelona.

Bizarul naturist și-a urmat planul. Prima sa grijă a fost să dea ordin ca lecțiile de gimnastică, în costum destul de sumar, să fie mixte. A adăugat deasemenea ca fetele să-i dea fotografia nudului lor.

Bietele fete s'au plâns Consiliului.

„Noi suntem, — ziceau ele, — persoane decente; și de aceia cerem ca Consiliul să anuleze aceste dispozițiuni incalificabile, sau în caz contrariu să nu se admită în școala normală decât fete lipsite de principii morale. Ne adresăm deasemenea studenților și poporului catalan, fiind convinse că pietrele chiar se vor ridica pentru apărarea cinstei sacre a școlii noastre!".

Protestul acestor fete, care țin să-și păstreez cămașa, a fost viu comentat de presă.

Singur Consilierul Gassol nu vede în această mișcare decât o manoperă reacționară, și amenință să urmărească drept calomniatori pe cei ce se opun.

O piesă ciudată

Un rege se plictisește în regatul său. Ca toți regii de operetă, acesta-și părăsește regatul și regina, care e cu totul lipsită de farmec.

Regele ajunge la Paris, incognito, întovărășit de secretarul și prietenul său Dillien, precum și de profesorul Piedroni, un fel de Pangloss. Tânărul monarh e lipsit complect de experiență; și faptul acesta îl face să nu reușească în tentativele sale galante față de o artistă și mai târziu de o contesă.

Din fericire, Marcella, o vânzătoare de magazin, descoperă că regele are multe calități cu toată neexperiența lui. Din recunoștință, regele o aduce în statul său, travestită în marinar. Regina surprinde într'o bună zi pe augustul său soț strângând la piept pe frumosul marinar. De aici începe un adevărat scandal care nu e aplanat decât de doctorul palatului care e de părere ca regele să fie lăsat în voia înclinărilor sale. Regina se învoește — din patriotism — iar regele acceptă — din dragoste pentru Marcella — să i se atribue un viciu, pe care nu-l cunoaște. In felul acesta toată Curtea e mulțumită.

Piesa pare că se apropie de eterna operetă. Faptul a fost subliniat și de critici, care n'au găsit operei lui Jules Romains decât excelente intenții satirice.

Epicureismul în literatura modernă

In cadrul conferințelor săptămânale pe care le organizează Universitatea populară U. E. R., colaboratorul nostru, d. L. Sebastian, a vorbit Sâmbăta trecută despre „Epicureismul în literatură modernă".

Conferențiarul a făcut mai întâiu o incursiune dealungul sistemelor filosofice precedente și precursoare filosofiei lui Epicur. A pus aceste concepții față în față cu epicureismul, stabilind importanța moralei epicuree pe deasupra laturei științifice.

Epicureul, care pune la temelia tuturor mișcărilor interioare voluptatea, — voluptatea care trebue să-i aducă pacea lăuntrică — are o psihologie deosebită. In căutarea voluptăților, el creează filosofia demnității de-a trăi bine. O filosofie puțin egoistă, dar admirabilă. Din lucrurile mici și neînsemnate ale lumii, pe lângă care trecem deobiceiu neatenți, epicureul găsește prilejul de a-și potoli setea lui de infinit, de voluptate supremă, de ataraxie.

D. L. Sebastian a făcut aici înșiruirea, cu scurte opriri, a operelor epicureilor antice, cum sunt Lucrețiu, Petroniu, Horațiu, Ovidiu (Ovidiu din „Arta iubirii", „Cosmetice" și „Fasturi"), ca să reveleze acea psihologie deosebită și simpatică pe care a definit-o la început. Apoi a trecut la Erasm din Rotterdam (cu „Elogiul nebuniei"), care reprezintă mistica epicuree, protestantă, deslegată de superstiții și forme religioase, la Multatuli, care a ilustrat spiritul revoluționar al epicureului, la Alfredo Panzini și Anatole France care au mânuit ironia epicureană, la Calistrat Hogaș, etc.

Conferențiarul a găsit o formă simpatică, ușoară ca să trateze această temă gravă, documentată. Astfel disertația d-sale a fost ascultată cu plăcere și cu folos.

Colțul librăriei „Hasefer"

Librăria de artă „Hasefer" din str. Eugen Carada 7 recomandă următoarele cărți interesante în *limba germană:*

Romane

Arthur Schnitzler: Flucht in die Finsternis (120 lei). (Amintiri: Fräulein Else, Traumnovelle, Therese, Der Weg ins Freie). — *Franz Werfel:* Geschwister von Neapel (200), Kleines Verhältnis, Der Abiturientensag, Verdi; *Leonhard Frank:* Von drei Millionen, drei; Bruder und Schwester, Die Räuberbande; *Jakob Wassermann:* Etzel Andergast (300 lei); Fall Mauritius; *Arnold Zweig:* Junge Frau von 1914 (urmare la „Der Streit um den Sergeant Grischa").

Câțiva scriitori noui: buni

Ernst Lothar: Kleine Freundin (Roman einer 12 jährigen); *Joseph Roth:* Hiob (ein Meisterwerk); *Kasimir Edschmied:* Feine Leute oder Die Grossen dieser Erde; Hans Carossa: Der Arzt Gion; *Erich Kästner:* Fabian (die Geschichte eines Moralisten); *Otto Flake:* Montijo — die Suche nach einer Nation; — *Hermann Kesten: Glückliche Maenschen;* — *Hans Fallada:* Bauern, Bonzen und Bomben; *Herman Hesse:* Narziss und Goldmund.

Din Ilja Ehrenburg

Scriitorul rus, emigrat, ale cărui opere au fost traduse în toate limbile recomandăm: Die Traumfabrik (Chronik des Films) lei 130; Die heiligsten Güter der Welt 130 lei; Liebe der Jeanne Ney; Dreizehn Pfeifen, Das Leben der Autos; Visura der Zeit.

Traven - B. Traven: o revelație

Cel mai interesant dintre scriitorii noui, germani. Recomandăm cu o deosebită stăruință romanele lui: Das Totenschiff — Die Weisse Rose — Die Baumwollpflücker: fiecare volum frumos legat lei 180.

Eftenirea cărții germane

Acomodându-se crizei generale, prețurile cărților germane au fost mult reduse. In provincie le expediem cu un rabat de 10% sub prețurile originale ale editorilor (numai contra unui acont anticipat prin mandat, restul ramburs).

CITIȚI AZI:

LECTURA No. 366

FLOAREA LITERATURILOR STRAINE

RUDOLF STRATZ

SIDI BINZEL

— Romanul unei purificări —

Lei 5. Scrierea complectă la chioșcari și librari.

Toaletele feminine în Rusia Sovietică

Emile Schreiber, în lucrarea sa „Cum se trăește în Rusia sovietică" are și un capitol despre toaletele feminine din Rusia de azi.

Câte Rusoaice — atâtea costume, — spune Schreiber.

Femeile poartă ciorapi, unele poartă chiar ciorapi de mătasă... fabricați în țară. E drept că sunt foarte scumpi. Numai un număr restrâns de femei din popor poartă ciorapi scurți. E o modă cu totul străină de estetică.

Se mai găsesc, desigur, și femei care îmbracă încălțămintea pe piciorul gol, dar sunt destul de puține.

„Femeile din popor", ați vrea să spuneți? Dar cum? există în Rusia sovietică și femei care nu sunt din popor?

Teoreticește — nu. In realitate însă, distingem, în materie de femei, următoarele *clase* (nu găsim alt cuvânt care ar putea să-l înlocuiască pe acesta):

Mai întâi — țărăncile (foarte numeroase la Moscova), cu tradiționalul lor șal alb pe cap.

Apoi — adevăratele femei din popor: servitoarele (căci există, firește, și servitoare în Uniunea Sovietică), precupețele, care reprezintă sigurul negoț privat autorizat, jupânesele care stau degeaba (se pare că regimul muncii obligatorii nu e respectat cu prea mare strictețǎ), vânzătoarele, etc... Acestea nu se îmbracă nici mai bine nici mai rău decât cele pe care le cunoaștem și noi.

Vin apoi lucrătoarele din uzine. Nimic afară de rasă nu le deosebește de lucrătoarele noastre. Unele merg cu capul neacoperit, altele poartă în jurul capului o batistă roșie înodată cu un ciorap lung. Acestea lansează moda dizgrațioasă a ciorapilor scurți.

Urmează apoi o primă categorie de elegante: clientele parfumeriilor și giuvaergeriilor rusești. Căci și așa-zisele articole de lux se fabrică și se vând în Rusia Sovietică. E drept că sunt astfel fabricate că nu mai au din lux decât numele.

Aceste mici burgheze, care utilizează roșu de buze, pudră de orez, coliere de perle false, cercei, rochii din pânză imprimată și pălării atât de drăguțe încât par cumpărate din cele mai mari magazine, sunt studente, funcționare de toate categoriile: dactilografe, vânzătoare în marile magazine, manecuriste (există și manecuriste), etc.

In sfârșit, iată și marile elegante, cele care arborează câte o blană de epure în jurul gâtului, ciorapi de mătasă și rochii de seară chiar când se duc la spectacole obișnuite de teatru sau de cinema.

Sunt tehnicienele — deobiceiu foarte bine plătite — (profesoare, doctorițe în medicină și în drept, conducătoare de instituții sociale), artistele (actrițe, cântărețe, dansatoare), secretarele generale ale comisarilor poporului și soțiile legitime ale acestora din urmă.

Nu trebue să uităm, deasemeni, elegantele străine: soțiile ambasadorilor și atașaților lor, nevestele inginerilor americani, germani, englezi și ale turiștilor.

Acestea nu se sfiesc să se plimbe prin Moscova în toalete tot atât de luxoase și de rafinate ca la Paris, la New-York și la Londra, și nimeni din mulțime nu le face nici cea mai mică observație și, ceiace e și mai grav pentru simțul estetic al poporului rus, se pare că nimeni nu le bagă măcar de seamă.

Era să uităm femeile în uniformă (destul de numeroase): femeile-soldat, cu fustă sau pantaloni kaki, femeile-sergenți, cu caschetă și chiar cu pantaloni. — *h.*

Varia

■ A apărut „Boabe de grâu" No. 10—11 (1931) cu următorul sumar: Dinu V. Rosetti și George D. Florescu: „Muzeul municipal al orașului București", cu 18 figuri; Al. Bărcăcilă: „Orașul și castrul roman Drubeta", cu 77 figuri; Coloman Mikszath: „Săliștencele", etc.

■ A apărut o elegantă broșură despre „Autonomia învățământului" (O contribuție la reforma universităților) de d. Prof. Constantin Kirițescu, consilier al învățământului superior în Ministerul Instrucțiunii.

■ D. Georges Duhamel a făcut să apară în ultimul timp, la „Mercure de France", două volume: un roman intitulat „Les jumeaux de Vallangoujard" și o colecție de esseuri cu titlul „Querelles de famille".

■ Duminică 14 Februar a. c., sub auspiciile Universității populare U. E. R. din str. Mircea Vodă No. 20 se va face o vizită științifică la „Institutul Medico-legal Prof. Mina Minovici" din strada Căuzași, care va fi călăuzită de însuși d. prof. Mina Minovici. Intâlnirea va fi la Institutul medico-legal, intrarea prin splaiul Unirii, la orele 10 dim.

Elevii și prietenii Universității sunt invitați să asiste.

■ A murit zilele acestea esseistul englez Lytton Strachey, autorul *Punctelor de reper ale literaturii franceze.* Maniera lui Strachey de-a privi literatura și viața era aceia a marilor sceptici și ironiști. Cărțile sale sunt captivante și-i vor supraviețui.

■ In Italia s'a reprezentat drama *Oedipe* de André Gide, despre care Italienii nu cred — ca Francezii — că e o dramă pur literară, — cu totul lipsită de elementele dramatice.

GOMPLECT REORGANIZATĂ

A APARUT ASTAZI

INTR'UN NOU FORMAT

REVISTA POPULARA

„RADIO-FONIA"

RADIO ȘI ȘTIINȚA PENTRU TOȚI

56 PAGINI, PE HARTIE VELINA, 10 LEI

Portrete literare

Ionel Teodoreanu

Ionel Teodoreanu a debutat în literatură cu imagini. Primele lui pagini publicate (prin „Insemnări literare" şi „Viaţa Românească" de acum zece-doisprezece ani) oferă un spectacol ciudat şi dau o impresie obsedantă şi obositoare. Pe vremea aceea Teodoreanu nu putea scrie nici cea mai scurtă frază fără să facă o imagine, o metaforă sau măcar o comparaţie. Erau imagini, metafore şi comparaţii noui şi originale. Teodoreanu avea o profundă groază de tot ceea ce e clişeu şi expresie uzată. Această groază îl determina demulteori să facă veritabile excese de imagini. Din această pricină stilul lui apărea încărcat, chinuit, hiperbolic, forţat şi alambicat. Aceasta cu atât mai mult cu cât Teodoreanu scria la început poeme în proză, gen limitat prin firea lui, compromis penibil între poezie şi proză, între schiţă şi poezie descriptivă, dând mai întotdeauna impresia unui produs ratat.

Această chinuitoare nevoie de a nu fi banal şi de a înoi cu orice preţ mijloacele de expresie, apare şi în primele nuvele ale lui Teodoreanu, adunate în volumul „Uliţa copilăriei". Este totuş în acest volum o bucată: „Vacanţa cea mare", care, deşi încărcată de imagini şi pe alocuri destul de ostenitoare, este atât de bogată în sensualism proaspăt şi exuberant, e atât de covârşită de bucurie tinerească şi dovedeşte un sentiment atât de adânc al naturii, încât merită să fie considerată drept adevăratul debut al lui Ionel Teodoreanu. Toate calităţile şi toate defectele lui de mai târziu se pot vedea indicate în această nuvelă. De zece ani încoace atât aceste calităţi cât şi aceste defecte au rămas intacte. Este o consequenţă într'adevăr remarcabilă. Asta dovedeşte că Teodoreanu, dacă îşi iubeşte realele calităţi pe care le are, nu se poate lepăda de o tiranică slăbiciune pentru imaginile gratuite şi metaforismul prodigios, strălucitor, epatant, — şi inutil.

Debutul lui Ionel Teodoreanu ca romancier a fost pentru multă lume (dacă nu cumva pentru toată lumea) o surpriză. Dela nuvelele cu acţiune înceată, cu personagii cam vagi, cu minunate descripţii de natură, aproape fără dialoguri şi fără analize sufleteşti, dovedind oarecare stângăcie în prezentarea vieţii reale, — Ionel Teodoreanu a trecut, subit şi pe neaşteptate, la romanul amplu şi vast, cu multe personagii, cu dialoguri, intrigă, caractere deosebite şi o sigură viziune realistă. Primul volum din „La Medeleni" („Hotarul nestatornic") a fost o revelaţie. Teodoreanu arăta că ştie nu numai să facă sute şi mii de imagini ci şi să reproducă viaţă, să inventeze situaţii şi chiar să creeze personagii. „Hotarul nestatornc" e, în literatura noastră, o realizare unică. Eroii sunt copii. Nimic mai dificil decât să scrii un roman din viaţa copiilor. Ionel Teodoreanu a reuşit acest lucru fără nicio şovăire, fără nicio greşală de ton şi cu o intuiţie admirabilă a sufletului copiilor. D. G. Ibrăileanu a arătat la timp, toate marile calităţi ale primului volum din „La Medeleni". In celelalte două volume ale „Medelenilor" Ionel Teodoreanu continuă să descrie pas cu pas adolescenţa şi tinereţea copiilor din primul volum. A fost o întreprindere îndrăzneaţă şi curajoasă. Ionel Teodoreanu a încercat dela primul lui roman să zugrăvească evoluţia unei generaţii, generaţia care a avut douăzeci de ani la începutul războiului. A isbutit numai să prezinte trei tipuri de copii şi să zugrăvească un tip de fată: Olguţa, care va rămâne cu siguranţă drept una din cele mai sugestive creaţii din literatura română contemporană. D. Ibrăileanu afirma chiar că Teodoreanu în „La Medeleni" a introdus pentru prima oară în romanul românesc marea noastră burghezie. Credem şi noi că Teodoreanu a realizat acest lucru. Nu credem însă că a zugrăvit complect şi definitiv această burghezie. N'a descris viaţa acestei burghezii ci a zugrăvit câteva tipuri de adolescenţi, foarte personali şi puţin reprezentativi.

Aceasta, din pricină că Ionel Teodoreanu este un liric incorigibil. Acesta nu este un reproş, ne grăbim s'o spunem. Este o constatare. In romanele lui, Teodoreanu nu s'a descris, în fond, decât pe el. Dănuţ din „Medeleni", eroul din „Bal Mascat" şi Petru din „Turnul Milenii" sunt numai şi mereu autorul. In jurul acestui consequent personaj central gravitează personagiile secundare, care sunt deobicei, personagii meschine, ridicule şi odioase. Ionel Teodoreanu pune în zugrăvirea lor ură, ciudă şi amărăciune. Are nevoie de ele pentru a scoate în evidenţă frumuseţea morală a eroului central, simpatic. Este aici aplicarea evidentă a unei formule premeditate şi a unei evidente părtiniri. Viaţa din romanele lui Teodoreanu nu este viaţa reală. E o viaţă ori prea frumoasă ori prea urâtă pentru a corespunde realităţii.

Dovada este ultimul roman al lui Ionel Teodoreanu: „Fata din Zlataust". Aici Teodoreanu a zugrăvit oameni complet deosebiţi de el. Şi, cum era de aşteptat, a exagerat. Romanul lasă o puternică impresie de neverosimil, — cu toate că cuprinde demulteori imagini admirabile. Dar numai imagini.

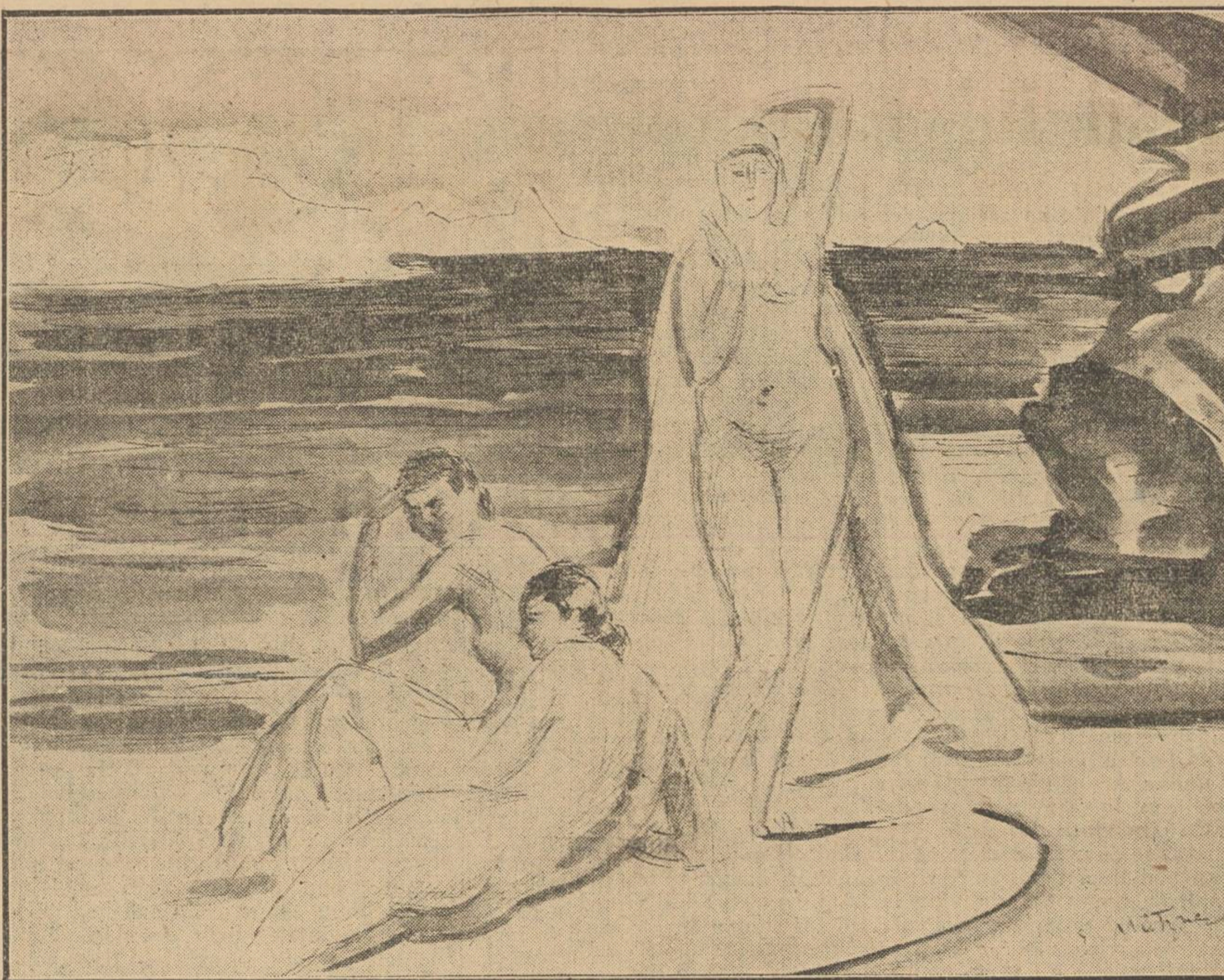
Nu-i mai rămâne lui Ionel Teodoreanu decât să se întoarcă din nou în el şi să încerce să se zugrăvească pe el însuş; cu condiţia, bine înţeles, ca să-l găsim evoluat. Şi, cu cât mai puţine imagini. Nu ne temem să ne exprimăm această dorinţă, pentrucă suntem siguri că, oricât îşi va potoli verva metaforistică, îi vor mai rămânea încă imagini destule...

Ionel Teodoreanu, sau bucuria de a scrie...

AL. A. PHILIPPIDE

CITIŢI
CELEBRUL ROMAN
MI-E FOAME
de Georg Fink
Editura „Adeverul" Preţul 80 lei

ANUL LITERAR 1932 DEBUTEAZA CU
PAPUCII LUI MAHMUD
ROMAN DE
GALA GALACTION
UN VOLUM DE 240 PAGINI LEI 50
ED. „ADEVERUL" S. A.

S. Mützner — Pe plajă

PLASTICA

E îmbucurător că fiecare sezon plastic aduce debuturi proaspete în artă.

Un început e câteodată un semn de întrebare şi de multe ori o făgăduială generoasă.

Se cuvine cu deosebire să ne oprim mai mult asupra unor astfel de manifestări, tocmai pentrucă timiditatea şi nesiguranţa primilor paşi ne pot uşor înşela.

S. Mützner — Ţărănci

La Mozart expune un artist care e la cea dintâi înfăţişare personală: *Alexandru Moser Padina*, un tânăr pe care l-am întâlnit, cu lucrări destul de îngrijite, în Saloanele Oficiale din ultimii ani.

Nu e mai mult decât un meşteşugar onest. Dar în florile şi peisajele sale respiră un gând încă nemărturisit, o căutare de sine tăinuită, bine îmbrăcată în forme şi culori.

Pictura aceasta ar vrea să spună mai mult, însă sonoritatea uşoară şi pitorescul simplu sufocă adesea expresivitatea.

Pe d. Moser Padina îl aşteptăm, îl dorim într'o descătuşare deplină, într'o afirmare cât mai apropiată a tuturor resurselor artistice pe care i le bănuim

* * *

Dacă debutul d-lui Moser Padina e o îndreptăţită nădejde, în schimb, cea dintâi manifestare a d-lui *Peioan Rohan*, care expune la Ateneul Român, e echivalentă cu o dezamăgire.

Naiv şi superficial în tratarea temelor, pictorul acesta nu aduce nimic personal nici în compunerea grafică a priveliştilor, nici în definirea lor cromatică.

Aşezarea în cadru e făcută cu atâta stângăcie, încât nici o lucrare nu rezistă analizei. Totul e şubred şi fals. Dar, poate bunăvoinţa şi modestia îl vor ajuta pe d. Rohan să-şi reia învăţătura.

* * *

Bunăvoinţă au desigur şi d-na *Tanţi Creţu-Olăvinaru* şi d.*Traian N. Savopol*, care expun pictură în sala Mozart. Artă însă nu se poate face numai cu atât.

Nici o emoţie sinceră nu se desprinde din tablourile prezentate. Culoarea e lipsită de viaţă, desenul e banal şi inexpresiv.

O conştiinciozitate mediocră e tot ce putem reţine din aceste strădanii inutile.

* * *

Una din sălile Ateneului e ocupată de uleiurile şi aquarelele d-lui *S. Mützner*.

Lărgindu-şi gama şi mijloacele de expresie, d. Mützner aduce o serie de notaţii inedite.

Materia bogată a aquarelei însufleţeşte motivele cele mai deosebite, dela schiţele caracteristice şi amuzante din Moşi, până la amurgul pe Mare, la farfuria cu raci sau la jocul decorativ.

Cu aceiaşi vibrare personală şi cu o constantă seninătate tehnică, d. Mützner îşi urmează — în ulei — evocările impresioniste. E un impresionism de adaptare lentă, o evoluţie spre diversificarea stilistică pe care — deşi temperamentul o interzice — ochiul şi reflecţiunea o comandă.

Calitativ, stadiul actual e mult mai preţios decât peregrinările anterioare. Pasta e mai puţin zgronţuroasă, iar lirismul subiectelor — mai puţin supărător.

O ţinută sobră, lipsită de severitate, ia astăzi locul exuberanţei stridente a vechii maniere practicate de d. Mützner.

Drumul, fireşte, nu e terminat. Odată început însă, el trebue străbătut până la capăt.

Şi izbânda pe care expoziţia actuală o anunţă, merită acest sacrificiu.

* * *

La Hasefer se va deschide peste câteva zile o expoziţie a pictorului *Massimo Campigli*, fruntaş al mişcării artistice moderne italiene.

Temperamentul lui Campigli, s'a spus, e bogat în antinomii: e în acelaşi timp uman şi abstract, mistic şi sensual, brutal şi tandru.

Toată problematica picturii lui se reduce la definirea chipului omenesc.

Massimo Campigli — Desen

Massimo Campigli pictează numai capete, în căutarea adevăratei fizionomii umane.

Expoziţia lui la noi e aşteptată cu viu şi legitim interes.

H. BLAZIAN

Dialoguri academice

Arta de-a fi idiot

— Mi-ai prezintat adineaori pe tânărul cu ţăcălie care stă lângă sobă. Cine-i idiotul ăsta?

— Vorbeşte mai încet că se aude.

— Şi dacă aude, ce face?

— Numaidecât nu face nimic, pentru că trebuie întâi să se gândească amănunţit. Mai întâi suferă, fiind întâi simţitor şi numai în rândul al doilea analitic. Acţiunea vine pe urmă.

— M'ai înţeles? Vorbesc de ăla, care a vrut să zică „Imi pare bine" şi a zis „Mulţumesc".

— Exact. Câteodată, dacă nu tace se încurcă.

— Va să zică e idiot.

— Să-mi dai voie. Atârnă de origini. Când încurcătura este dela limbă, nu este dela creer. O să-mi spui că distanţa, pe dinăuntru pe la înghiţitoare, dintre amândouă e numai şase centimetri...

— E gângav? Fleorcăie? Mănâncă silabe?

— Are o dicţiune admirabilă însă trebuie să se gândească bine. Şi n'are vreme decât seara.

— Va să zică e idiot.

— Mă cam contrariezi. Dar să-ţi fac o mărturisire. Nu ştiu ce este un idiot. De fapt, ce este un idiot? Tânărul de care vorbim ţi-a fost prezintat.

— I-am întins mâna şi el a dat din picior.

— Ce indicaţie este asta?

— Că nu ştia pe care din labele lui să o aleagă.

— Şi ţi-a întins-o pe cea dintâia, dacă numărăm dela dreapta.

— Pardon! mi-a întins-o pe a patra.

— Cum? el ştia că are mai multe?

— De ştiut nu ştia. Aici e chestiunea. Instinctul, dragă! Piciorul ştie mai bine cui aparţine decât proprietarul lui.

— Vrei să zici că piciorul lui e mai inteligent decât el?

— Tânărul a simţit o bucurie când a fost prezintat şi a dat din coadă. O coadă abstractă...

Desigur, tânărul a pierdut-o dar piciorul şi-a adus aminte că a avut-o. Amintirea picioarelor rămâne intactă în toată evoluţia. Idiotul a tradus cu mulţumesc... La ce te gândeşti?

— Mă gândesc dacă un poet poate să fie idiot. Cred că nu se poate.

— Dar ce ţi-a venit? Nu cumva?...

— Ba da. E poet, poet mistic, în strana din dreapta.

— Ce ţi-am spus? Nicăieri idioţia nu se nimereşte mai admirabil ca în poezie şi nu străluceşte mai splendid ca în misticism.

— Vezi? El scrie *Miroase* şi pune punct. Se gândeşte şi scrie *Fuge*, şi pune punct. Şi tocmai după ce a iscălit îi vine ideea adevărată. Nu se îndură însă şi dă la tipar. Foarte numeros la cugetare, ideile îl îmbulzesc şi-i vine subiectul după ce trece. Asta se chiamă idioţie? Când vrei să spui ceva şi iese altceva, când nu vrei să spui nimic şi totuşi iese ceva, nu e profunzime şi talent?

— Dacă îţi îmbogăţeşti argumentaţia, mă convingi.

— Am admirat meşteşugul, care ştiind pe unde se fată ouăle găinii, le scoate amatorilor din sală, pe nas. Adică în artă, în poezie, nu se găseşte ideea în stare latentă în tot insul, cu facultatea de-a ieşi pe unde găseşte loc?

— Vrei să spui, mi se pare, că dacă oul iese pe nas ideea poate să-şi facă drum pe calea găinii. In poezie, e posibil.

— Poetul de lângă sobă, nu e idiot când scrie, e tâmpit numai când vorbeşte. Uită-te la el... Compune... Când îi place un compot, zice „Ha!" cu entuziasm. Apoi, se corectează, dându-şi seama că era mai bine să strige „Ai" şi preferând să fi tăcut. In conversaţie e monosilabic şi interject, admiră cu vocalele pure şi protestează tot cu ele, concentrat până la cinci şi până la diamant. E inferioritatea de todeauna a limbajului grăit faţă de cel scris: nevoia de a te rosti numaidecât şi de-a nu da din picior. Numai cine ştie cât material intelectual conţine exclamaţia „Hî" şi câte nuanţe deosibesc pe „adică mă 'nţelegi" de „ca să zic aşa", poate contempla cu seninătate şi respect regiunile poeziei.

In scris nu se cunoaşte când pune poetul al doilea cuvânt şi dacă l-a pus înainte sau după cel dintâi, în trei luni, în şase luni. Ochiul lui deschis asupra universului aşteaptă.

— La urma urmelor, nu e nici jignitor nici antisocial să fii poet şi idiot. De multe ori nici nu e nevoie să fii poet, e deajuns să fii idiot; dacă la idioţi adaogi poezia este desigur mai bine. Poetul cel mai mare al ţării e în Parlament. Conversaţia lui e şi ea agreabil monosilabică şi artistic onomatopeică. Exclamaţia el o însoţeşte tuşind cu scuipat şi scărpinându-se în ceafă. Vocabularul lui are un lătrat sufletesc şi un guiţat intelectual pentru tot dialogul. Ştie să zică „Zău" şi tace. „Nu mai spune!" şi tace. „Poftim!" şi tace. „Aşa e!" şi tace. E telegrafic şi cu stop. „Zău", e politică naţională. „Nu mai spune" subînţelege ştiinţele economice şi financiare. Poftim include filosofia, contabilitatea şi algebra. Aşa e sintetizată enciclopedia.

E idiot. Dar e poet. E idiot: dar e deputat. E idiot: dar e ministru. Dar e şi poet.

Acelaş ac indică pe acelaş cadran, poezia pură şi stupiditatea sublimă.

T. ARGHEZI

NOU! A apărut
Em. Gârleanu
NUVELE
în Biblioteca Dimineaţa
No. 142 90 pagini 7 Lei

O carte pentru toţi!
UN ALMANACH COMPLECT ŞI BOGAT ILUSTRAT
cu un cuprins senzaţional, este almanahul revistei „Realitatea Ilustrată" pe 1932
PREŢUL 30 LEI

Cronica literară

Gala Galaction: Papucii lui Mahmud

In vreme ce foarte mulţi tineri mireni fac profesie de misticism şi ortodoxie şi ne oferă dela o vreme încoace, sub aripa neagră a d-lui Nichifor Crainic, o literatură cu îngeri, herubi, serafimi, exclamaţii cu maiusculă ca *O Doamne, La Tine Doamne, Pre Tine Părinte* şi alte asemenea formule de pietate creştină; în vreme ce unii merg şi mai departe şi fac minuni, ca de-o pildă îmblânziri de urşi, împuşcări de îngeri, ţinere de cărbuni aprinşi în mână, călătorii la Sfântul Munte sub directa călăuzire a Duhului Sfânt; alţi scriitori, care se întâmplă a fi prin chiar rostul lor social mai apropiaţi de Biserica ortodoxă, dau semne de cuminţenie şi de seriozitate aşa de edificatoare, încât e o datorie aproape din parte-ne să le manifestăm aci viul nostru sentiment de admiraţie şi respect.

Scriitorul Gala Galaction, care este preot în ordinea lumească, a înţeles că ortodoxismul revistelor noastre literare n'are de face cu problemele vieţii creştine, că mistica pe de o parte şi politica teologică pe de alta sunt ziduri exterioare ale contemplaţiei religioase, ce apar în jurul unei tradiţii confesionale îndelungi şi că prin urmare a înfăţişa privelişti paradiziace şi fericiri serafice înseamnă să proectezi în afară propriul lirism, ce poate fi o construcţie lăudabilă esteticeşte, dar în contradicţie cu datele obiective ale religiei însăşi. Stările extatice, miracolul, prezenţa imediată a Divinităţii, (în chipul coborîrii lui Isus în porumbiştile subcarpatine) sunt elemente nu numai accidentale şi lăsate în tradiţia religioasă la liberul arbitru al Factorului Etern ci şi o erezie, când devin deziderate ale conştiinţei comune. Singura cale îngăduită literaturii este de a analiza *obiectiv* sufletele vizitate de Spirit, stările contemplative şi adâncimile voinţelor ascetice. care simt voluptatea funiei şi fierbinţeala aripilor angelice. Dar există asemenea cazuri pe meleagurile noastre? In proporţii naive, fără ascuţimea unei inteligenţe pervertite de cultură, eu cred că există şi mai ales sub forma ascetică, adică a unei energii de represiune a instinctelor în ardoarea unei mari credinţe. D. Damian Stănoiu, observând lumea monahilor noştri, ne-a înfăţişat, cu humor blând, câte o conştiinţă ardentă şi de o suavă îngustime intelectuală.

Insă adevărata problemă, rodnică pentru un literat care atacă teritoriul religios, este viaţa morală. Aceasta a făcut părintele Galaction şi de aceia romanul său se mişcă pe realităţi sufleteşti inteligibile oricui.

Mecanismul narativ al romanului este acesta: Un pantofar neprihănit sufleteşte făptueşte, sub imperiul primei beţii, o crimă. El ucide un prizonier turc bolnav — acţiunea se petrece într'un oraş de Dunăre pe vremea războiului dela 1877 — fără să-şi dea bine seama cum, determinat şi de un fond subconştient de oroare creştină împotriva celor de altă lege. In ordinea civilă crima nu are nicio urmare supărătoare, crezându-se că prizonierul a murit de moarte bună. Sufleteşte pantofarul este însă sdruncinat şi prefăcut. După ce îngroapă pe turc în cavoul familiei sale, cade greu bolnav de tifos. Boala îi adânceşte mustrarea de cuget. îi face o conştiinţă nouă cu mai multă lumină în jurul simţului infinitului şi-l transformă într'un ascet original, ridicul pentru anume lume, logic în cuprinsul psihologiei proprii. După câteva consulturi de natură duhovnicească, pantofarul ajunge la încheerea că uşurarea conştiinţei sale nu se poate obţine decât prin încălţarea de pomană a o mie de nevoiaşi, fără deosebire de neam şi de lege. Intre timp Savu Pantofaru — aşa-i zice eroului — a legat prietenie strânsă cu un turc, şi-a dat cuvântul să vină să-şi trăiască ultimele zile la Constantinopol, la prietenul otoman şi s'a şi dus, numai ca să moară, înmormântat fiind în cimitirul părinţilor turcului. Cum vedem, prin urmare, crima pantofarului este uşurată printr'o împăciuire între două confesiuni, pe calea unui schimb de morminte.

Atât ajunge spre a ne da seamă că povestirea părintelui Gala Galaction cuprinde o parabolă. Cazul de conştiinţă ce formează temelia psihologică a romanului este sentimentul păcatului şi frica de sancţiunea divină, adică un aspect al problemei salvării. Justiţia divină se exercită numai în cuprinsul imperiului creştinătăţii, păgânii sunt ei scoşi de sub legile divine? Omorul pantofarului devine mai puţin vinovat făptuit dintr'un subconştient creştin împotriva unui păgân? Conştiinţa morală a ucigaşului se dovedeşte astfel mai largă decât cadrul ei religios şi-şi are ca atare rezidenţa într'un principiu universal, căruia o confesiune îi este o expresiune numai parţială.

Aşadar în vreme ce la *Gândirişti* creştinismul se concretizează, izolând pe membrii săi într'un orgoliu nu numai de opinie ci şi de rasă, ortodoxismul fiind un adevărat rasism, la preotul ortodox Galaction orizontul se lărgeşte într'o îngăduinţă umanitară de o evidentă nobleţe.

„...stau şi mă întreb câte odată, în prostia mea — zice pantofarul, — cum va eşi, de la judecata viitoare. Ovreiul care a ţinut la legea părinţilor, sau Turcul care şi-a dat viaţa pentru credinţa în Alah?"

Iar părintele Nastase răspunde: — „...Intr'o pricină ca asta ne găsim ca acei copii din poveste, în inima pădurii fără de cărări... Să ne întoarcem acasă pe poteca însemnată cu cenuşă şi să nu ne îndoim, nici o clipă, că la judecata lui Dumnezeu dreptatea va străluci ca soarele. Toţi vom fi judecaţi cu dreptate. Cum, ce fel, după ce pravilă — o ştie judecătorul cel ceresc".

„Isus Christos ne învaţă — zice alt erou — că frăţia şi dragostea omenească n'au hotare şi trebue să se întindă şi să coprindă pe toţi oamenii de orice neam şi de orice lege".

Aceasta despre umanitarismul sau mai bine zis cosmopolitismul religios monist al scrierii de faţă. Psihologiceşte este remarcabilă demarcarea celor două faze ale conştiinţei morale a eroului prin accidentul îmbolnăvirii de tifos. Pe latura obiectivă, boala explică opiniei publice schimbarea aşa de însemnată produsă în firea eroului, deşi aceasta este cauzată de raţiuni mai adânci, de un examen duhovnicesc recunoscut celor din afară. Pe latura subiectivă boala înlesneşte autorului analiza mustrării cugetului şi a orientării spiritului, ca de exemplu în foarte isbutita descriere a delirului.

„Veneau peste el spaime fără nume şi fără număr. Veneau peste el berbeci uriaşi ca niste maluri. Veneau cohorte întregi de nebuni scăpaţi din balamuc, care urlau, se călcau şi se muşcau între ei, dar fugăreau pe Savu până când îl prindeau şi i înfigeau subt ţeastă unghii încovoiate ca secerea. Veneau în sre Savu nouri grei şi perne uriaşe, desfundate, cu un puf fierbinte şi puturos, în care Savu se afunda până se îneca. Veneau urlete, bubuituri, chiote şi mii de căruţe, grele, ferecate, care huruiau pe creştetul lui, ca pe podul Vezii...

„Mai târziu, aceste năstruşnicii ale creerilor arşi la 40°, începură să fie tăiate periodic şi învârstate de o viziune, aproape mereu aceiaşi, care năştea din oul întunericului şi ajungea apoi să umple lumea întreagă. Savu nu mai era... Dar mai dăinuia, undeva, un cuib întunecos şi inimic care nu-l uita şi nu-l ierta pe Savu şi această neagră duşmănie îl zămislea din nou pe Savu, spre bătae şi chinuri... Savu începea să existe într'o arătare care nu era el, dar care îl privea numai pe el..."

Pentru ca să-şi adapteze limba naturii deosebite a povestirii, scriitorul şi-a făcut un stil de naraţie lungă. cu limpidităţi alergătoare şi parfumuri biblice, de o plastică verbală proprie, în care descripţia scurtă sau dialogul repede se succedează ca nişte crengi rupte pe cursul unui şuvoiu. Intocmai ca în *Vieţile Sfinţilor*, sau chiar ca în nuvela străveche, autorul, în urmărirea unei obiectivităţi de principiu, neglijează verosimilitatea parţială a elocuţiunii, compunând dialoguri într'un stil unitar subiectiv, valoros ca expresie, fictiv ca document, nu lipsit totuş de savoare.

Un om relativ simplu descrie Stambulul astfel:

— „Kir Savule, socotesc că e oraşul cel mai frumos de pe pământ... Când intri cu corabia în Bosfor şi te apropii de inima Stambulului, te întrebi mereu: intru în Ţarigradul Sultanilor, ori în raiul lui Dumnezeu?... Oraşul ăsta vine clădit, aproape tot, pe coastele mării. Bizanţul grecesc cel vechi, adică Stambulul turcesc de azi, intră în mare ca un pinten... Când mă gândesc, Stambulul mi se pare ca o rodie plesnită în felii şi printre felii, în loc să curgă zeamă roşie, curge apa mării..."

Descripţia însă, limitată la funcţiunea unică a determinării cadrului, este colorată şi sobră, foarte adesea sugestivă prin ea însăşi:

„Miorlăia vântul pe sub străşinile coşmeliilor rare. pierdute între copaci. Parii dela garduri ieşeau din troene şi reaminteau uliţele desfiinţate. Nişte ziduri înalte, cu fantoma unei biserici deasupra, crescură din vifor şi din obştescul alb linţoliu, înaintea convoiului desnodat. Oamenii se adunară lângă o paragină pe jumătate îngropată în zăpadă. Era o casă boerească din alte vremuri, azi risipită şi cerşetoare la porţile Bisericii Sărdăreasa. Uliţa cea nouă trecea acum pe lângă această ruină şi fostele ei uşi şi ferestre se căscau oarbe şi dărăpănate, deasupra pivniţei descoperite. Câteva capete de bârnă mai stăteau ici şi colea, din lemnăria, parte putrezită, parte furată".

Din lectura acestei cărţi de un gen în fond aşa de greu de hotărât, rămâne impresia plăcută a unei mari puteri de excursie narativă, o mireasmă de carte veche bisericească, dătătoare de meditaţii blânde şi o atmosferă exotică, de calitatea plasticei balcanice a unui Iser, unde minaretul turcesc se amestecă cu turla bizantină, semiluna cu crucea ortodoxă.

G. CALINESCU

Lupta contra bătrâneţii

Opinia publică engleză şi mai ales lumea medicală din Marea Britanie, comentează cu pasiune declaraţia unui savant celebru, profesorul Vincenţiu Nesfield, care a anunţat descoperirea unui nou procedeu pentru păstrarea tinereţii şi în acelaşi timp prelungirea vieţii omeneşti dela 100 la 125 ani.

Inventatorul este unul din membrii cei mai stimaţi ai corpului medical englez, care fără să stea la îndoială, a supus metoda sa examinării juriului care formează asociaţia medicilor englezi.

Invenţia profesorului Vincenţiu Nesfield e interesantă, — deoarece el pretinde a aduce remedii eficace unor boli, faţă de care medicina a fost mai mult sau mai puţin nefolositoare.

După declaraţiile profesorului, noul lui ser s'ar fi arătat eficace în mai multe cazuri de diabet, nefrite, scepticemii, înaltă tensiune arterială, arterio-scleroză, neurastenie, astenie generală şi tuberculoză.

Serul Alexim, — după numele inventatorului, — e compus din extrasele mai multor glande omeneşti.

Marele savant precizează următoarele despre invenţia lui:

„După cercetări îndelungate şi nenumărate experienţe, am descoperit un ser, care se adaptează întineririi diferitelor glande omeneşti.

Astfel aceste organe îşi vor putea urma încă multă vreme funcţiunea, adică secreţia, care joacă un rol de regulatoare a sănătăţii.

Intr'adevăr preparatul, numit Serum Alexim, a fost încercat cu succes în mai multe spitale londoneze. Este un fapt stabilit de medicină că cea mai mare parte a bolilor provine dintr'o rea funcţiune a hormonilor şi unei secreţii defectuoase a glandelor.

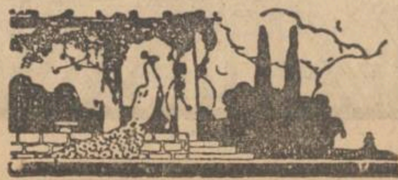
Un examen minuţios al simptomelor biologice şi psihologice ale bătrâneţii ne-a adus la concluzia că trupul omenesc pierde cu vârsta hormonul până atunci necunoscut care constituia factorul principal al acestei vitalităţi, cuprins în termenul: tinereţe.

Sub acţiunea serului Alexim toate glandele producătoare de hormoni funcţionează regulat timp îndelungat, astfel hormonii secretează neîntrerupt, asigurând tinereţa care la rândul ei prelungeşte durata vieţii omeneşti.

Paralel cu întinerirea fizică, vitalitatea intelectuală e şi ea regenerată".

Asociaţia medicilor englezi a numit un comitet compus din membrii săi cei mai eminenţi pentru a verifica observaţiunile profesorului Nesfield ca şi raporturile medicilor care au experimentat serul Alexim.

Acest comitet va verifica dacă efectele noului ser sunt într'adevăr atât de miraculoase cum rezultă din observaţiunile făcute până azi.

Curiozităţi extrem-orientale

Duplicitatea sufletului nipon. Parşii, japonezi ai Indiilor.— Europenizarea conştientă. – Un ospăţ de vulturi

Marea deosebire dintre Chinezi şi Japonezi stă nu în aceea că primii ţin cu trecutul iar ceilalţi cu viitorul. Şi japonezul iubeşte vechile tradiţii ale neamului său şi le practică poate cu încă mai tare convingere decât chinezul. Deosebirea e alta. Ea stă în ciudata facultate a Japonezului de a se „europeniza". Dar, atenţiune. Prin „europenizare" nu trebue să înţelegem „a deveni european", ci a *profita* de civilizaţia Europei, a trage folos dintr'însa, un folos egoist-naţional. Japonezul este poate, dintre oamenii planetei noastre, cel mai dârz hotărât de a nu deveni niciodată european. E un risc la care el e mai puţin expus decât oricine. Şi atunci îmi voi permite să înţeleg prin „mentalitate japoneză" tocmai această curioasă proprietate de a pompa, din mentalitatea europeană, o seamă de avantagii care să pună — lucru paradoxal — încă mai sigur la adăpost mentalitatea vechiu-japoneză.

Aceasta din urmă, în lupta ei cu spiritul albilor, ar fi trebuit să fie bătută şi îngenunchiată. Aşa s'a întâmplat cu China, unde totuşi civilizaţia autohtonă era mult superioară celei nipone. Şi prima lovitură de geniu a poporului japonez a fost priceperea situaţiei. A văzut că nu poate lupta. Că sufletul neamului japonez ar risca să sucombe în faţa forţei superioare a spiritului european.

Şi atunci Japonezul s'a forţat să absoarbă tot ce în cultura albilor se putea asimila fără a periclita fiinţa specifică a poporului japonez. Efort eroic, de care un alb n'ar fi capabil. Albul are, ce-i drept, facultatea de a se adapta, dar... se adaptează oarecum prea bine, şi sfârşeşte prin a se contopi în totul cu mentalitatea exotică ambiantă. Din literatură şi din cărţile de călătorii reiese clar că Europeanul care s'a lăsat prins în vraja vieţii extrem-orientale a încetat complect de a mai fi European. El nu poate trăi *dublu*. Şi aci stă superioritatea Japonezului precum şi întreaga adevărata problemă a „pericolului galben". Japonezul luptă contra Albului în două chipuri. Pe deoparte îi neutralizează handicapul său natural folosind pe cont propriu tot arsenalul civilizaţiei europene; pe de altă parte îi opune acea stâncă indestructibilă a virtuţii vechiu-japoneze, pe care Albul nu o înţelege şi în faţa căreia e dezarmat.

* * *

Toate aceste reflecţiuni de psihologie etnică mi-au venit în minte gândindu-mă la o populaţie foarte curioasă, care trăeşte în Indii, şi pe care mi-aş permite să o numesc „japonezii Indiilor". E vorba de „Parşi", un neam vechiu şi foarte curios, unde reîntâlnim aceeaş facultate de dedublare, de europenizare sistematică şi limitată, cu păstrarea intactă a specificului autohton.

Parşii sunt — după cum o indică şi numele — originari din Persia, şi ultimii sectatori ai religiei mazdeiste învăţată dela magul Zaratustra, pe care Grecii îl numeau Zoroastru.

Multă vreme, atâta timp cât India nu fusese cucerită de Europeni, Parşii au dus existenţa mizerabilă de robi. In faţa regilor hinduşi, Parşii n'aveau cum lupta. Libertatea şi situaţia lor înfloritoare şi-au câştigat-o prin talentul lor natural de a se europeniza. Câtă vreme Albii nu pătrunseseră în peninsulă, ei se găseau dezarmaţi în faţa puterii brute a hinduşilor. Dar, dealungul veacurilor de sclavie ei au trăit cu gândul nestrămutat de a se ridica odată. A fost o viaţă de suferinţă amară, dar în permanenţă susţinută de licărirea unei nădejdi şi de reconfortul unei aşteptări.

E caracteristic în această privinţă următorul detaliu de ordin vestimentar. Parşii de astăzi poartă încă cu sfinţenie, o mică mitră în formă de sabot de cal. Este pălăria pe care ei erau obligaţi să o poarte din ordinul stăpânilor şi ca o pecetie a infamiei. Ceva asemănător cu pălăria galbenă pe care Regii europeni o impuneau Evreilor. Şi forma de sabot de care vorbeam simboliza probabil copitele armăsarului regal care călca în picioare poporul învins. Astăzi Parşii îşi amintesc cu evlavie de acele timpuri de asuprire şi de demnitatea cu care suferinţele lor seculare au fost îndurate. Din simbol de robie, mica pălăriuţă a devenit panaş moral şi blazon de nobleţe.

Parşii nu-s mulţi la număr. Sunt vre-o sută de mii în Bombay şi în oraşele învecinate. Dar — cum spune un călător care a fost isbit de particularitatea acestui curios popor — „valoarea lor socială şi prestigiul lor depăşeşte cu mult importanţa lor numerică. Mulţi dintrînşii sunt milionari. Unii au fost chiar înobilaţi de Victoria, regina Angliei, şi făcuţi baroneţi. Au împlinit şi împlinesc şi azi funcţiuni însemnate în guvernarea Indiei. Unuia din ei, celebru pentru dărnicia lui şi pentru fundaţiile lui filantropice, i s'a fost ridicat o statuie în mijlocul oraşului Bombay. Modelul poartă, bine înţeles — acea mică mitră care e semnul distinctiv al rasei".

După secole de rezistenţă pentru legea lor, Parşii au întâlnit însfârşit cuceritorii toleranţi care le conveneau. Astfel au putut ei rămâne credincioşi unei religii atât de antice, şi în acelaş timp, graţie unei supleţe şi unui spirit de întreprindere remarcabil, au ştiut să se adapteze la toate progresele civilizaţiei europene pe care şi-au însuşit-o pentru folosul lor propriu. La Bombay ei sunt bancheri şi industriaşi, conduc case de comerţ în toate ramurile, dela marile magazine până la dugheni minuscule, şi mulţi dintr'înşii ajung medici renumiţi sau jurisconsulţi cu faimă. O dovadă peremptorie de buna calitate a acestei interesante rase este situaţia emancipată a femeii. Femeile parse se consacră de multă vreme profesiunilor intelectuale. Multe din ele colaborează la ziarele indiene şi publică romane şi poezii. Afară de asta, ele au un important handicap asupra bărbaţilor în cariera medicală. Căci în Indii femeile indigene — atât cele hinduse cât şi cele musulmane — nu vor să se lase examinate de doctori bărbaţi. De aceea guvernul britanic a instituit, în universităţile sale, cursuri de medicină pentru studente. Şi astăzi aproape toate doctoresele din Indii sunt femei parsis.

Alături de această mlădioasă putere de europeizare, Parşii rămân credincioşi tradiţiilor neclintite ale neamului lor. Asta e mai ales vizibil în costumul exterior. Există tineri parsis care-s ofiţeri în armata engleză. De îndată ce şi-au terminat serviciul, ei se grăbesc să-şi lapede uniforma şi să îmbrace costumul strămoşilor, — reamintind pe acei japonezi care abia aşteaptă momentul întoarcerii lor în patrie pentru a-şi regăsi chimono-ul şi papucii de lemn în formă de podişcă în care circulă pretutindeni.

Incă mai caracteristic e costumul femeilor. El oglindeşte bine caracterul dublu al mentalităţii parsis. Femeile, în timpul zilei, urmează moda londoneză: costume „tailleur", fuste de jersey cu „chemisette"-ă de „pongé", „chandails"-uri şi rochii de „crêpe Georgette", etc., etc.... Când însă se duc în serată, ele arborează cu mândrie costumul naţional, aceleaşi haine purtate de îndepărtatele lor străbunici. Acest costum samănă cu acel al femeilor hinduse, şi se distinge prin culori mai delicate, „tente" mai şterse, mai puţin orientale şi mai aproape de tonurile rochiilor cocoanelor din Europa. O, altă originalitate a costumului feminin parsis este de a fi în întregime dintr'o singură bucată. El consistă din câţi-va metri de mătase albă sau colorată, bordată cu un galon de argint sau de aur. Toate femeile ştiu acolo să se înfăşoare — cu o măestrie ereditară — în această lungă fâşie de stofă răsucită mai întâi în jurul picioarelor ca o fustă, apoi readusă în jurul bustului, şi la urmă drapată în formă de văl împrejurul capului, cu extremitatea svârlită pe umărul drept. Şi, pentru ca pe lângă această înfăţişare exotică să fie ceva care să reamintească şi să simbolizeze „pactul cu Europa", doamnele Parsis poartă ciorapi de mătase şi pantofi cu tocuri Louis XV. Pretutindeni, şi în orice manifestare a vieţii lor, aceiaş alianţă de anahronism şi modernitate.

Dar, mai curios ca tot, e fidelitatea Parşilor pentru vechiul cult al morţilor. Aceşti oameni care duc o existenţă materială de un confort absolut identic şi de un „stil" perfect asemănător celui al Europenilor, conservă încă, şi cu sfinţenie, sistemul strămoşesc al înmormântării.

A îngropa, a arde sau a înneca un cadavru însamnă pentru un Pars cea mai nelegiuită abominaţie. Corpurile morţilor sunt distruse altfel, şi mult mai radical. Există în Bombay un parc splendid şi aşa de râzător încât aproape uiţi sinistra lui destinaţiune. In această veselă grădină se găsesc mai multe înalte turle. In preajma lor, pomii seculari se îndoaie subt greutatea a mii de vulturi gigantici. Când soseşte un cortegiu mortuar, se declanşază un zgomot de perdea desfăşurată brusc. Sunt sute de vulturi care întunecă văzduhul escortând de sus procesiunea funebră şi căutând să afle care din turnuri va fi ales. Când au priceput încotro merge banda de cioclii, se înalţă în vânt şi se aşază, ca în stalurile unui circ, pe bordura turlei. Acolo stau, disciplinaţi, până ce aducătorii au ieşit. Şi de îndată ce a răsunat poarta turlei închisă în urma cioclilor, ospăţul începe. Incepe cu ochii. Se pare că e felul de mâncare preferat. Şi în maximum trei sferturi de ceas nu au mai rămas pe terasa turlei decât oasele. Acestea sunt svârlite într'un puţ, unde apa disolvă cu mare rapiditate — şi aproape fără a-şi ridica nivelul — ultimele rămăşiţe omeneşti. Şi astfel carcasa terestră dispare fără urmă, dispare mult mai desăvârşit decât în riturile — în fond tot atât de barbare, ale Europenilor de astăzi. Ceea ce-i frumos şi oarecum foarte *modern* este, în cultul mazdeist, suprimarea mormântului individual; s'a gândit cineva până acum ce obiceiu absurd este asigurarea unei ridicole moşioare private pentru fiecare cadavru, cum se practică la celelalte popoare? Este o grotescă vanitate în această alianţă caraghioasă de imortalitate şi spirit burghez, — şi este o categorică impietate faţă de caracterul „comunist" al vieţii de dincolo de viaţă. Lucrul acesta l'au priceput, mai bine decât oricine, ultimii discipoli ai lui Zaratustra. Şi această concepţie înaltă alături de ideea fioroasă a banchetului de vulturi este încă un exemplu de caracterul mereu „dublu" al mentalităţii mazdeiste.

D. I. SUCHIANU

SINGURA REVISTĂ DIN ŢARĂ
TIPARITA LA TIEFDRUCK
FOTO - ROTOGRAVURĂ
pe hârtie velină în 32 pagini cu sute de clişee fotografice în culori şi un material redacţional extrem de interesant, este
„Realitatea Ilustrată"

Spovedania unei candidate la nebunie

Ca să scap de melancolie, m'am încurcat cu unul din prietenii fostului meu bărbat. Dar nu cu unul dintre cei despre care v'am vorbit. Cu altul. Cu singurul lui prieten care a refuzat să-mi intre în casă, atât timp cât fusesem măritată cu el. De data asta cel puţin, întregul câştig trebuia să-mi rămână numai mie. Nu mai eram nevoită să-l împart cu bărbatu-meu. Aceasta fusese de altfel şi intenţia primului meu amant serios, care deşi nu-mi se lăudase cu nimic, era cel mai tânăr, cel mai frumos, cel mai inteligent şi cel mai bogat dintre toţi ceilalţi în bloc. De această ultimă calitate a lui, însă nu mi-am dat seama decât după ce mi-a dovedit că mă iubeşte cu adevărat. La început bine înţeles, l-am iubit şi eu la fel. Dar ce folos?... Deşi rămăsesem aceiaşi femee cinstită care nu-mi înşelasem bărbatul niciodată, fiindcă după divorţ îndrăsnisem să-mi încredinţez existenţa mea de femee liberă, unui bărbat însurat cu altă femee, lumea credea că m'am făcut cocotă. Calificativul acesta însă, pe vremea aceea nu mă jignea câtuşi de puţin, fiindcă eram, după cum de altfel am şi rămas, femeea care nu se vinde, dar se lasă numai a fi câştigată la loterie. Se întâmplase numai că amantul care mă câştigase, să fie tocmai cumpărătorul biletului, pe care îl alesesem eu. De data asta nu mai aşteptasem să mi-l trimită tot sfântul Duh, ca pe cel de la Lausanna. Fiindcă îl cunoşteam mai dinainte, i-am dat iluzia că m'ar putea cunoaşte şi el pe mine. Păcat numai că n'a fost capabil să mă şi înţeleagă. Deşi pe vremea aceea, eram o femee aproape unică în Bucureşti, amantului meu nu-i plăcea să se bucure de mine decât ca un copil de o păpuşe căreia trebuia să-i scoată ochii şi să-i dezarticuleze membrele corpului. Deşi mă iubea cu adevărat, voluptatea amantului meu era să mă facă să plâng. Dar eu nu vream să plâng, fiindcă îmi dam seama că amantul meu se încăpăţina să-mi frângă „linia dreaptă" pe care eu speram s'o pot păstra intactă, câţiva ani, cel puţin.

Intr'o bună zi nu l-am mai putut răbda alături de mine şi am izbucnit:

— Ascultă! Să nu crezi că sunt nebună. Dar dacă ai de gând să te serveşti de mine numai ca de o păpuşe, să ştii că am să înebunesc cu adevărat. Incăpăţânarea ta a început să-mi sufoace dragostea pentru tine. Aproape nu te mai pot suferi. Să n'aşteptăm dar ce s'ar mai putea petrece mâine... Mai bine, pleacă acum... Pleacă şi să nu te mai văd în ochi.

Amantul meu m'a ascultat până la sfârşit fără să mă întrerupă. Apoi a zâmbit ca de obicei, s'a aşezat în faţa oglinzei şi privindu-se în ea, ca şi cum ar fi fost privit de mine, începu să-mi imite şi vocea şi gesturile.

— „Ah mon petit... mon petit... Quel bonheur de t'avoir trouvé".

Această frază, i-o spusesem eu în prima noastră noapte de dragoste, după care el mă întrebase dacă nu cumva o citisem într'o carte. Il ştiam inteligent şi chiar spiritual. Nu bănuiam însă că are şi o memorie aşa de bună, fiindcă din noaptea aceea nu-i mai repetasem niciodată fraza cu pricina...

Memoria lui totuş, nu mă înduioşă de loc.

— Ai dreptate... Atunci aşa era... Acum însă este altfel... Acum simt nevoia s'o repet altuia, nu ţie... Pleacă dar de bună voe... Dacă vrei, găseşte-ţi altă amantă, fiindcă şi eu voi face acelaş lucru... Te asigur... Ba te-aşi ruga chiar, să mi-l găseşti tot tu... fiindcă eu văd că n'am mână bună...

De data asta ochii amantului meu erau umezi, iar zâmbetul lui îngheţase pe un răspuns pe care însă nu mi-l dădu decât mai târziu.

La despărţire ne-am strâns numai mâinile. Eu care făceam pe supărata, nu i-am mai spus nimic. I-am rezervat lui cinstea să-mi spună ultimul cuvânt. Cuvântul lui însă avea să mă doară abia a doua zi.

— Iată plec... Nu-ţi fie teamă... că n'am să mai încerc să te văd. Plec... Dar să ştii că adevărata noastră dragoste, de-abia acum începe. Nu râde, fiindcă numai după plecarea mea, ai să înveţi şi tu să plângi... Fii totuş liniştită... Incearcă mai ales să fii fericită... Fericită însă, aşa cum ţi-aşi dori eu să fii, nu tu... Mâine dimineaţă, vei avea şi ce mi-ai cerut... Vei avea un nou amant... Nu ţi l-am găsit încă, dar îţi voi trimite, fii sigură, destui ca să poţi avea de unde alege... Ia seama însă... Alege-l pe cel mai potrivit cu tine... Ar fi păcat să te înşeli şi a doua oară. Mi-e teamă că a treia oară, m'ai putea alege tot pe mine... Şi asta ar însemna că toată viaţa ta, n'ai să faci altceva mai bun, decât să te înşeli singură.

A doua zi, începând de la ora nouă dimineaţa şi până pe la ora şase seara când am fugit de-acasă, am fost terorizată de vizitele celor cinzeci şi opt de candidaţi care mi se prezentau la fel, cu acelaş surâs de cuceritor pe buze, iar în mână cu acelaş anunţ apărut la „Mica publicitate" din toate ziarele din Bucureşti.

„Doamnă fragedă, 19 ani, frumoasă, cochetă, amabilă, cultă şi absolut desinteresată, despărţindu-se de vechiul său amant, caută un altul nou, cu care să-şi poată satisface nevoile unei întregiri romantice din toate punctele de vedere. Amatorii se pot prezenta de la ora nouă dimineaţa până la ora şase seara, la Doamna Rezeda, Strada X No. X... Intermediarii nu sunt admişi".

Canalia!... Nu-l bănuiam atât de meschin... Se ţinuse de cuvânt. Până în ultimul timp, mă considerase aceiaşi păpuşe, pe care o poţi trece din mâna unui copil în mâna altuia. Numai că de data asta, primul copil al păpuşei fusese un măgar autentic.

In stradă, răsbunarea lui, mă desfigurase parcă, complect. Urechile îmi ţiuiau de râsetele celor care citiseră anunţul lui la „Mica publicitate" şi ochii mi se împăinjeniseră aşa că pe toate reclamele de pe ziduri, nu vedeam afişat decât numele meu... Rezeda!... Singurul mare eveniment la ordinea zilei. Aveam senzaţia că fusesem asasinată ziua nămiază mare, de un individ murdar care mă umpluse mai mult de râie, decât de sânge. Eram ca şi cum mi-aşi fi privit în oglindă, propriul meu cadavru. Eram o femee moartă. Intrasem chiar în putrefacţie. Rezeda nu mai exista. Rezeda trebuia să-şi găsească alt nume... Trebuia să-mi vopsesc părul, Trebuia să mă mut în alt cartier... şi acolo trebuia să simulez o infirmitate a corpului, cu care să pot înduioşa măcar pe cei care nu aflaseră încă cine sunt.

După ce-am rătăcit pe diferite străzi ca „oarba din Sorento" când a început să se înopteze, m'am oprit în Grădina Icoanei şi m'am aşezat pe o bancă mai dosnică unde credeam că mă voi putea reculege. Dar până la reculegere, o nouă bombă avea să facă explozie în sistemul meu nervos, şi chiar în această Grădina Icoanei, unde odată cu mine intrase şi un tânăr, care mă urmărise probabil de pe stradă. N'am bănuit însă pericolul acesta, decât în clipa când l-am văzut oprindu-se brusc în faţa băncei, pe care mă aşezasem eu. La început, credeam că are să-mi spună ceva şi mă pregăteam să-l reped, aşa cum numai eu ştiu să reped pe cineva, când m'apucă năbădăile. Necunoscutul însă, n'a scos nici o vorbă şi fără să-mi ceară măcar voe, s'a lăsat să cadă greoi pe celalt colţ al băncei, ca o pasăre rănită care pică exact acolo unde se găseşte, când este atinsă de glonţ. Bănuelile mele nu mă înşelară nici de data asta. Glonţul mut, care-mi aruncase la picioare această pasăre rănită, nu puteam fi decât eu. Această idee fixă, mă mai învioră. Incepusem chiar să fiu bine dispusă. In mine totuş, clocotea nerăbdarea de a rezolva cât mai repede şi această nouă chestie de amor propriu, care lucra ciudat, se prezenta chiar în ziua în care amorul meu propriu fusese complect înghenunchiat de anunţul dela „Mica publicitate".

Necunoscutul de lângă mine, deşi avea o figură simpatică, avea în schimb un „tic" antipatic. Mesteca în gură ceva, ce parcă nu se mai sfârşea. Ticul lui era insuportabil. Parcă ar fi fost un paralitic, care mă enerva cu atât mai mult, cu cât la un moment dat îmi trecuse prin gând o nebunie care mă făcuse să surâd fără voie. Dacă necunoscutul acesta, mi s'ar fi prezentat ca un cincizeci şi nouălea candidat?... Poate că pe el, l-aşi fi primit altfel decât pe ceilalţi cincizeci şi opt... Dar acum era prea târziu. Lista candidaţilor se sfârşise complect la ora şase.

Se înoptase deabinele şi în Grădina Icoanei, la ora aceea, reputaţia mea de femee cinstită, ar fi putut fi pusă la îndoială chiar de necunoscutul de lângă mine. Mă ridic dar de pe bancă, hotărîtă să mă întorc acasă. După primul pas însă, mă răsgândesc. Mă opresc în faţa lui, ca o femee care şi-ar fi pierdut răbdarea şi cu poşeta pe care o ţineam în mâna dreaptă, îmi lovesc cu putere braţul stâng.

— Ia ascultă domnule! Ce tot mesteci în gură, de nu mai sfârşeşti!... Nu-ţi dai seama că devii enervant?

Necunoscutul care probabil fusese jignit de apostrofa mea. scoase o brichetă din buzunarul vestei, o aprinse şi după ce o ridică până la înălţimea obrazului meu, începu să-mi zâmbească cu aerul de compătimire al unui profesor faţă de un elev cu mintea întârziată.

— O bomboană de gumă, doamnă!...

— O bomboană de gumă?... Cum?... Există şi bomboane de gumă?

— Bine înţeles!... Numai că bomboanele astea, nu se mănâncă... Se mestecă numai în gură până ce încep să te plictisească şi pe urmă le scuipi jos... In schimb însă ele îţi odihnesc mintea şi-ţi menajează gâtlejul inbâcsit de nicotină.

— A!... da... Inţeleg... D-ta fumezi prea mult.

— Ca orice om care gândeşte, doamnă...

Intimitatea calmă, cu care necunoscutul acesta îmi vorbise pentru prima oară, mă făcu să-i răspund cu acelaş aer de intimitate.

— N'ai putea să-mi dai şi mie o bomboană de gumă?

— Fumaţi şi dv. doamnă?

— Şi încă cum?... Dar nu pentru asta ţi-o cer... Aşi vrea să-mi odihnesc însă şi eu mintea cu ea.

— V'a obosit cugetarea, doamnă?...

— Aşi!... De unde!... M'a obosit măgăria pe care mi-a făcut-o, fostul meu amant... Cum? D-ta n'ai cetit „Mica publicitate" de azi?...

Şi cum lampagiul primăriei tocmai ne aprinsese felinarul de gaz aerian, de lângă noi, scosei anunţul din poşetă şi il pusei în faţa ochilor.

Pe măsură însă ce-l citea, necunoscutul se încrunta tot mai mult. Işi pierduse toată căldura comunicativă de până atunci Probabil nu bănuise că femeea pe care el credea că o descoperise ca pe o „rara avis" în aceiaşi zi chiar, se lăsase să fie descoperită singură de ochii tutulor curioşilor care îi citiseră anunţul la „Mica Publicitate".

— Idioată glumă... Aveţi dreptate, doamnă... Sper însă că n'a luat-o nimeni în serios.

— Aşi! De unde?... A trebuit să suport vizitele a cincizeci şi opt de candidaţi.

Necunoscutul scăpă un sughiţ, ca şi cum i-aşi fi vârât cu de-a sila pe gât pe toţi cei cincizeci şi opt de candidaţi...

— Cincizeci şi opt?... Frumoasă sumă!... Şi dv. pe care l-aţi ales?

— Pe nimeni... Nu mi-a plăcut nici unul.

— Nici unul?... Daţi-mi voe să nu vă cred... Dv. exageraţi... Probabil că pe unul din ei, trebue să-l fi plăcut mai mult ca pe ceilalţi... Numai că poate v'aţi jenat să i-o spuneţi.

— Nu, nu... Nu e adevărat... Nu mi-a plăcut nici unul. Dacă mi-ar fi plăcut vre-unul, i-aşi fi spus-o imediat. Când îmi place cineva, nu-mi pun niciodată căluş la gură...

Necunoscutul părea că se înviorează din nou.

— Dacă este aşa, de ce-l mai chinuiţi, săracul!... Ce mai aşteptaţi, doamnă? Hai!... Spuneţi-o măcar acum...

— Cui să i-o spun?

— Celui care probabil v'a plăcut... Celui de-al cincizeci şi noulea!...

Gata!... Asta era să fie numărul câştigător. Necunoscutul avusese dreptate. Şi de bucurie strigai ca şi cum aşi fi vrut să-l scol de pe scaun, ca pe un mort din mormânt.

— Idiotule!... Parcă Dumnezeu, te-a scos în calea mea!...

Necunoscutul care se ridicase în picioare, râdea de data asta şi el, tot ca un adevărat idiot.

— Ha, Ha, Ha... Parcă Dumnezeu altă treabă n'are?...

La noua lui întrebare însă, nu-i mai răspunsei nimic. De altfel nici nu mai era posibil. Buzele noastre erau ocupate acum cu îndeplinirea protocolului obişnuit la festivităţile sentimentale. După prima sărutare mută şi lungă,... lungă de câteva secunde, urmară alte două, trei sărutări mai scurte, dar mai sgomotoase şi în fine, altă sărutare, cea mai mută şi mai lungă din toate, dar în schimb acompaniată şi de un oftat...

Noul meu amant însă, nu era un „idiot" după cum îmi plăcuse mie să-l desmierd în clipa când fusesem sigură că intrase în posesia mea. Era poet. Şi poeţii sunt obsesia femeilor care aşteaptă un amant ideal. Eu însă nu mă gândisem niciodată că aşi putea avea şi un poet amant. Amanţii ideali te plictisesc mai repede ca amanţii cu cusururi. Dar fiindcă necunoscutul acesta îmi plăcuse grozav de mult, îl acceptasem chiar aşa cum era, adică numai poet!...

Identificarea complectă, i-am făcut-o chiar în noaptea aceea, la mine acasă, unde lumina electrică nu mă mai putea înşela ca întunericul în care bâjbâisem până atunci. Era cu adevărat, amantul ideal pe care nu-l simţeam alături de mine decât ca pe adierea unui vânt de primăvară, sau ca pe chipul lui Cristos din Icoană, care deşi tace, pare că-ţi vorbeşte. Poetul meu, era gata să se întindă la picioarele mele, ca un covor de Siraz, ori decâte ori Scheherazada lui, ar fi simţit nevoia să-şi ridice spre Alah şi sufletul ei curat, nu numai sângele stricat din vârful degetelor dela picioare până în creştetul capului.

Ca să dovedim candidaţilor căzuţi la examen, că adevăraţii amanţi nu au nevoe de „Mica publicitate" şi numai de schimbul câtorva priviri cu tâlc şi cuvinte cu miez, inventarăm ceva nou, chiar în noaptea aceea. In programul colaborării noastre pe viaţă şi pe moarte, introduserăm o aşa zisă rubrică de „fapte diverse" cu care aveam să facem marţ, rubrica „Mica publicitate". De această nouă rubrică însă, ziarele nu se puteau folosi niciodată, fiindcă unicul nostru „fapt divers" trebuia să se petreacă totdeauna în dosul unor ferestre cu perdelele lăsate şi într'un cadru dublat cu stricteţe de aceiaşi fericire unică şi împrospătată din clipă în clipă.

Păcat numai că prospeţimea fericirii noastre n'avea să dureze decât „ce que durent les roses... l'éspace d'un matin" (Expresia asta o ştiu din pensionul de la Lausanna).

După isbucnirea răsboiului, poetul meu fuse mobilizat ca secretar-comptabil într'un spital din Bucureşti, unde eu reuşisem să mă angajez ca soră de caritate. Aci, printre răniţi, din care cea mai mare parte erau muribunzi, ne-am petrecut cele mai voluptoase clipe de uitare de sine. Instinctul morţii ne grăbea parcă să consumăm cât mai repede până şi ultimele noastre provizii de dragoste, ca şi cum plecarea noastră pe lumea cealaltă, ar fi fost hotărîtă în mod irevocabil. Şi s'a întâmplat aşa cum trebuia să se întâmple cu foarte mulţi dintre noi. Numai că amantul meu, mi-a luat-o înainte!... Incercările mele de a-l ajunge, nu mi-au folosit la nimic. Şi iată pentru ce astăzi sunt nevoită să mă resemnez şi să aştept până ce-mi va suna ceasul şi mie.

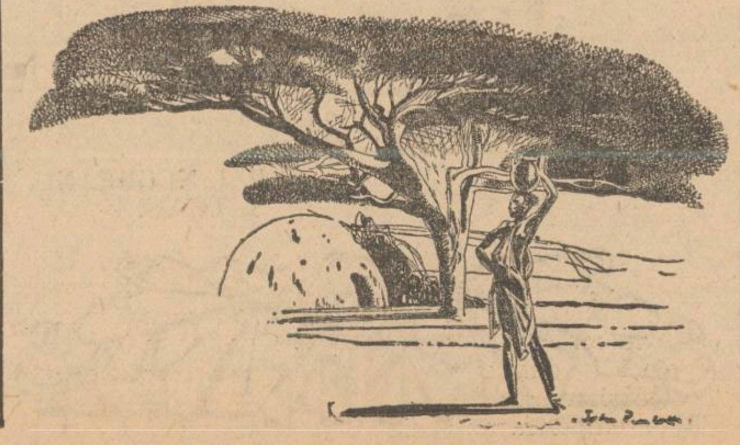
Intr'o noapte simţeam nevoia să fumez. Intâmplător însă, în noaptea aceea, în tot spitalul nu se mai găsea o ţigare. La fel se sfârşiseră în Bucureşti şi bomboanele de gumă. Faptul acesta mă enerva. El care căuta totdeauna să-mi menajeze cele mai mici enervări, vrea să plece să-mi caute ţigări în oraş. La început reuşisem să-l opresc. Nu ştiu de ce, dar în noaptea aceea simţeam nevoia să-l păstrez cât mai aproape de mine, ca şi cum ar fi trebuit să-l îngrijesc la fel ca pe ceilalţi zece bolnavi ce-mi fuseseră daţi în pază. La un moment dat însă, clopotele bisericilor începură să bată, sirenele fabricilor să urle şi gardiştii să fluere ca de obiceiu, ca să-şi facă curaj... Se anunţă un nou atac al Zeppelinului. Luminile începuseră să se stingă prin toate încăperile spitalului. Eu dădusem fuga în sala răniţilor mei, ca să le luminez măcar sufletele cu prezenţa mea de soră de caritate, iar el rămăsese singur în odaia noastră. In lipsa mea însă, o sbughise în oraş, de unde, vai!... n'avea să se mai întoarcă...

In zorii zilei, când abia începeau să se închidă ochii celor care veghează toată noaptea, ni se aduse vestea că unul dintre ai noştri îşi închisese ochii cu mult mai din vreme, şi.. pentru totdeauna. Amantul meu, iubitul meu poet, fusese găsit în poarta spitalului, cu capul sdrobit de spărtura unei bombe şi în mână cu trei pachete de ţigări fără carton.

In memoria scumpului meu dispărut, daţi-mi voe să-mi întrerup spovedania măcar pentru câteva secunde. . . . .

ION MINULESCU

(Urmează)

Procesul şi moartea unei tinere ucigaşe

Viaţa tragică a Beatricei Cenci şi a fraţilor ei a format obiectul interesului a o mulţime de scriitori, printre care e de ajuns să cităm pe marele poet englez Shelley. Tânăra şi suava criminală a fost privită în genere cu simpatie. Pentru ochiul obiectiv însă cazul pe care il povestim mai jos este încă o pildă de instinctele criminale şi viţioase ce au stăpânit pe oamenii secolului al XVI-lea, iar grozava pedeapsă, un mijloc legitim de represiune. G. C.

Un tată desfrânat

In privinţa lui Francesco Cenci, nobil roman, ilustru şi bogat, biografii nu au nici cea mai mică îndoială că era un bătrân desfrânat în cel mai înalt grad şi în stare de orice ticăloşie. Rămas văduv cu nouă copii, el se căsători a doua oară cu Lucreţia, femee de familie nobilă dar săracă, înainte de termenul îngăduit de doliu. Căsătoria nu mulţumea pe acest depravat senil, deoarece i se intentă de trei ori proces de sodomie, şi nu fu iertat de pedeapsă decât plătind 400 de mii scuzi. Ca să scape de prezenţa a trei din băeţii săi, Giacomo, Cristoforo şi Rocco, îi trimise la studii la Salamanca, economisind astfel cheltuiala întreţinerii lor, conform rangului, la Roma. Dar fiindcă nici la Salamanca nu le dădea mijloace oricât de modeste de trai, copiii se plânseră papei Clement al VIII-lea, care ordonă lui Francesco să le plătească pensiunea. Furios pe băeţi, Francesco îşi îndreptă turbarea către cele două fete ale sale, pe care le chinui într'atâta, încât cea mai mare se plânse papei. Acesta o mărită în câteva zile cu un nobil din Gubbio, scăpând-o din ghiarele bătrânului.

Guido Reni ***Beatrice Cenci***

De teamă ca nu cumva sora mai mică, Beatrice, să facă şi ea vreo plângere, bătrânul o închise într'o odae dosnică a palatului, interzicându-i orice contact cu lumea. El însuşi îi aducea zilnic mâncarea pentru ca servitorii să n'o vadă şi să-i înlesnească fuga.

In curând se întoarseră la Roma cei trei fii ai săi studenţi dela Salamanca, pe care bătrânul îi primi fără nicio simpatie. Doi din ei Cristoforo şi Rocco fură ucişi în aceeaşi noapte de nişte necunoscuţi. Bătrânul nu-i plânse, ba dimpotrivă, ocărându-i, strigă că nu va muri liniştit până ce nu-şi va îngropa toţi copiii. Libidinea îl făcea să-şi prostitueze copiii, pângărindu-i în chiar patul conjugal faţă de mama lor. In cele din urmă puse ochii pe Beatrice, care era de o frumuseţe rară. El intră de mai multe ori gol în camera fetei, încercând s'o conrupă prin gesturi de libidine şi cu ideia că din împreunarea lor incestuoasă avea să se nască un sfânt. Deşi foarte tânără, şi prin urmare naivă. Beatrice rezistă ispitelor tatălui, ceeace îi atrase un tratament violent, compus din bătăi crunte şi detenţiune. Văzând însă că acest regim dă greş, bătrânul eliberă pe Beatrice şi caută să obţină prin afecţiune ceeace nu putuse căpăta prin asprime. Profitând de libertate, Beatrice făcu trei plângeri repetate papei dar nu primi nici un răspuns la ele, probabil din cauza puternicelor legături pe care Francesco le avea la Curie.

Planuri de asasinat

Disperată, Beatrice recurse la sfaturile unui tânăr prelat Monsignor Guerra care o iubia şi o frecventa. La conciliul celor doi se adăogară şi mama vitregă Lucreţia şi fratele mai mare Giacomo, aşa încât se iscă o conjuraţie în regulă care hotărî uciderea bătrânului scelerat. Deoarece Francesco Cenci avea de gând să petreacă vara împreună cu familia la Petrella, localitate în Regatul napolitan, conjuraţii tocmiră 12 bandiţi care să-i pândească într'o pădure şi să-i ţină zălog timp de 8 zile până la achitarea sumei de 50 de scuzi. Giacomo s'ar fi prefăcut că aleargă la Roma să aducă banii şi ar fi întârziat peste cele 8 zile, pentruca banditii să omoare pe bătrân. Se întâmplă însă că Francesco plecă la ţară mai înainte de data stabilită, aşa că cursa nefiind pregătită, planul de ucidere se spulberă.

Beatrice, deşi dezolată de neizbândă, nu renunţă la idee. Ne este greu să ne închipuim că o fată aşa de tânără şi de suavă a putut fi în stare de o hotărâre atât de cruntă. Intr'adevăr, portretul lui Guido Reni ne înfăţişează un chip nevinovat de fată, cu ochii blânzi şi albaştri, cu un păr blond în chip firesc buclat, un chip de copil însfârşit, care cere mângâieri şi pe buzele căreia trece un surâs vag de tinereţe visătoare. Cu toate acestea fata dovedi un temperament energic şi de o lipsă de pietate, pe care o scuză în parte numai oroarea desfrânării tatălui, deşi nu se poate şti cu hotărâre dacă Beatrice era într'adevăr încă neconruptă. Fata dibui doi vasali ai lui Francesco, isgoniţi din statul papal şi duşmani personali ai lui Francesco, pe care îi convinse să ucidă pe bătrân pentru o recompensă de câte o mie de scuzi de fiecare. Pentru a fi mai sigură de rezultat, fata puse în băutura tatălui ei un narcotic, care îl făcu să adoarmă greu. Pe la miezul nopţii, introduse pe bandiţi în odaia lui Francesco, ea însăşi aşteptând într'o odaie alăturată făptuirea omorului. Cei doi oameni, văzând pe bătrân palid şi dormind, fură cuprinşi de sfială şi nu îndrăzniră să omoare un om fără apărare, care era de altfel stăpânul lor.

Patricidul

Când Beatrice intrând în odae zări pe bătrân încă viu, strigă mânioasă la cei doi: „Fricoşilor şi trădătorilor, la ce v'aţi mai legat să faceţi un lucru peste puterile voastre? Vă jur pe viaţa mea, că dacă nu-l omorâţi pe loc, nu mai ieşiţi vii din acest castel".

Inspăimântaţi de vorbele feti, fiindcă îşi închipuiau că palatul fusese împănat cu oameni pentru orice eventualitate, Marzio, unul din ucigaşi, puse o aşchie de lemn pe tâmpla bătrânului, iar tovarăşul i-o înfipse în cap cu o lovitură de ciocan. Apoi ţinură gura victimei astupată cu o cârpă până ce nefericitul îşi dete duhul.

După făptuirea omorului cadavrul fu aruncat într'o livadă pustie peste nişte mărăcini, îmbrăcat numai în cămaşă, pentru ca să se creadă că Francesco, voind să meargă peste noapte, pentru nevoi, la un loc retras, ce se afla într'un mic balcon cu rezemătoare joasă, ar fi căzut de sus în livadă şi şi-ar fi înţepat capul în mărăcini.

Lucrurile fură aşa de bine ticluite, încât nimeni nu crezu altfel şi Beatrice, veselă, dărui omorâtorilor peste cei 2000 de scuzi făgăduiţi, câteva daruri scumpe. Din greşală însă în loc să distrugă cearşafurile pătate de sânge, le dădu spălătoresei, pretextând un accident de natură strict feminină. Când peste câteva zile familia Cenci se întoarse la Roma, ea nu manifesta alt semn de tristeţe decât îmbrăcămintea de doliu. Comisarul Curţii napolitane, trimis să cerceteze întâmplarea, nu descoperi nimic suspect afară de rufăria suspomenită, care nu păru spălătoresei să fie maculată în chipul presupus de Beatrice. Comisarul referi totuş cazul Curţii din Roma. De teamă ca nu cumva lucrurile să se divulge, Monseniorul Guerra, trimise oameni credincioşi să suprime pe ucigaşii lui Francesco, dar nenorocul făcu ca Marzio să fie prins la Napoli, pentru bănuială de omor, şi închis.

Criminalii sunt descoperiţi

Pus la tortură Marzio mărturisi pe lângă alte crime şi pe aceea dela Petrella. Atunci familia Cenci (Lucrezia, Beatrice, Giacomo şi un frate mai mic Bernardo) fu arestată pe loc, în propriul palat, până la sosirea lui Marzio la Roma, iar apoi transportată în închisoarea zisă Corte Savella. Interogatorul luat în faţa lui Marzio nu lămuri nimic. Deşi ucigaşul susţinea că făcuse crima din ordinul Beatricei, aceasta protestând cu multă indignare şi sânge rece, intimidă pe Marzio şi-l sili să retracteze. Neputând găsi nicio vinovăţie sigură împotrivă-le, judecătorul ordonă transportarea Cenci-lor la Castel Sant'Angelo, unde şezură câteva luni cu speranţe mari că totul se va termina cu bine.

In curând însă Olimpio, celălalt ucigaş, fu prins pentru un omor proaspăt, şi aşezat la tortură mărturisi că luase parte la asasinatul dela Petrella pus la cale de Monseniorul Guerra. Citat la Curte Mons. Guerra găsi că era mai sănătos să fugă. In curtea Palatului său, înconjurat de sbiri, se aflau mai mulţi cărbunari care descărcau cărbuni. Rugând foarte liniştit pe omul stăpânirii să-l aştepte să se îmbrace, Prelatul se coborî la parter unde văzu atârnat de grilajul ferestrei sale un şorţ de cărbunar. Şi-l puse în grabă, se mânji pe faţă cu cărbune şi-şi schimbă fizionomia, umflându-şi obrajii cu câte o ceapă, îşi tăie părul şi o rupse la goană pe un cal despovărat, ce se afla în curtea palatului.

(Continuare în pag. VI-a)

Aceste întâmplări întăriră bănuiala în vinovăţia familiei Cenci. Puşi la torturi mărturisiră toţi crima, afară de Beatrice care susţinea că e nevinovată, că mama şi fraţii ei nu erau vinovaţi de nicio crimă şi că numai tortura îi făcuse să mărturisească fals. Indrăzneala şi frumuseţea fetei impresionă pe judecător, care de teamă să nu se îndrăgostească de Beatrice, se retrase din proces. Judecătorul care îi urmă, spre a preîntâmpina vraja fetei, recurse la toate asprimele, îi tăie părul, o puse la tortură şi o confruntă cu mama şi cu fraţii ei. La început ea îi privi cu dispreţ pentru slăbiciunea lor, dar apoi, mărturisi, nemaiavând încotro, crima. Fură transportaţi la închisoarea Tordinona şi osândiţi de papă să fie târâţi, în ziua următoare, de coada cailor.

Pedeapsa părându-se prea grea noblimii romane, mai cu seamă că Beatrice şi Bernardo erau aproape nişte copii, mai mulţi prelaţi, principi şi avocaţi din Roma cerură audienţă Papei, după ce prin memorii amănunţite încercaseră să-l predispună în favoarea acuzaţilor. Papa îi primi la început mânios: „Cum este cu putinţă — exclamă el — să se găsească în Roma inimi aşa de crunte şi oameni care să le ia apărarea!" In cele din urmă, îmblânzindu-se, consimţi să suspende pedeapsa şi să ţină pe Cenci închişi până când graţia papală ar fi părut mai oportună şi mai puţin părtinitoare.

Nenorocul urmări pe Cenci. Un matricid grozav se întâmplă în vremea aceasta în nobilimea romană şi neputând prinde pe criminal, papa fu cuprins de scrupule. I se păru că blândeţea arătată faţă de familia Cenci dăduse curaj ucigaşului. De aceea ordonă să se redeschidă procesul şi să se dea sentinţa. Congregaţia judiciară osândi pe Giacomo să fie torturat cu fierul roşu şi apoi omorât cu măciuca şi tăiat bucăţi, iar pe ceilalţi trei cu pedeapsa capitală. Intervenţiile ce se făcură acum în favoarea condamnaţilor nu salvară decât viaţa lui Bernardo, copil de 14 ani şi de participarea căruia la crimă nu erau indicii sigure. Acestuia nu trebuia însă să i se anunţe graţierea decât la execuţia celorlalţi la care avea să asiste.

Sentinţa fu comunicată osândiţilor la miezul nopţii, spre marea lor surprindere şi desnădejde. Făcându-şi totuşi curaj, femeile luară unele dispoziţii testamentare şi mortuare şi-şi comandară hainele cu care aveau să meargă pe eşafod. In acelaş timp pe piaţa Podului Sant'Angelo fu aşezată o tribună cu buturug şi satâr, iar în apropiere două furci.

In zorii zilei călugării din Ordinul Mizericordiei merseră la Carcerile Tordinona şi aşteptară în prag pe delicvenţi cu Crucifixul. Un accident era pe cale să deslănţue o adevărată tragedie. Câţiva cavaleri străini, care priveau dela o fereastră, răsturnară din greşeală un vas greu de pământ, ce căzu în capul unui călugăr. Acesta fu rănit mortal. Neştiind ce s'a întâmplat, mulţimea începu să fugă şi în învălmăşeală căzură alţi răniţi.

Execuţia

Insfârşit potolindu-se învălmăşeala, cei doi fraţi, Giacomo şi Bernardo, fură scoşi pe poartă. Un magistrat întâmpină atunci pe Bernardo şi-i comunică ordinul de graţiere. Pe dată mânile îi fură deslegate, iar pe umeri i se aruncă o manta de mătase cu galoane de aur, aceeaş cu care intrase în închisoare. Abia urcat în carul osândiţilor Giacomo primi din partea papei, ca o extremă favoare, dispoziţiunea de a fi numai omorât şi ciopârţit, fără tortură. Procesiunea o luă pe Strada dell'Orso, trecu prin piaţa Navona, prin Campo dei Fiori şi se opri puţin lângă palatul familiei Cenci, ale cărui ziduri fumurii se mai văd şi azi la Roma. Apoi se îndreptă spre Corte Savella spre a ridica pe femei. Acestea intrară în ultimele şiruri ale procesiunii. Lucreţia era îmbrăcată cu o haină de bumbac negru, ca o rasă, ce-i acoperea şi capul şi în picioare avea pantofi de catifea cu funte de mătase violetă. Beatrice purta o haină de tafta roşie, cu umerii în fireturi de argint, dedesubt cămaşa violetă cu flori de aur, funte de mătase sângerie şi butoni de aur. In loc de cătuşe avea petrecută în jurul mâinilor o sfoară de mătase roşie legată la rându-i de centura hainei. Amândouă purtau în mâna stângă o cruce, iar în cea dreaptă o batistă cu care-şi ştergeau, Lucreţia, lacrimile şi Beatrice sudoarea.

După ce procesiunea ajunse la locul osândei, Bernard fu lăsat să şeadă pe tribună. Dar din cauza emoţiei leşină şi numai cu greu fu readus în simţiri. Cea dintâiu executată fu Lucreţia a cărei aşezare pe scândura eşafodului întâmpină greutăţi din pricina grăsimii. Descoperindu-i-se pieptul, osândita dădu semne de ruşine. Călăul îi reteză capul în vreme ce ea recita versete din psalmi şi toată lumea constată cu uimire, când după obiceiu, capul fu ridicat şi arătat mulţimii, că păstră urme de viaţă câteva clipe. Invelit apoi într'o bucată de tafta neagră, fu pus într'un colţ al tribunei.

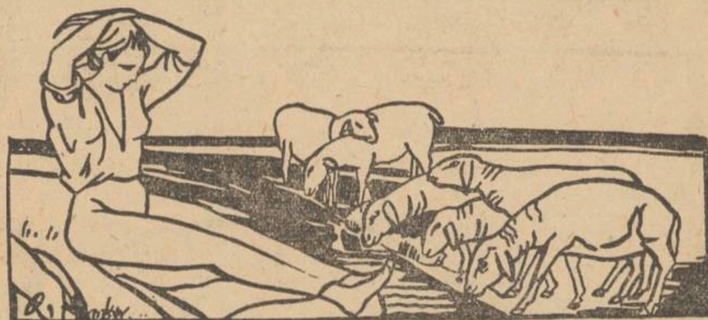
Beatrice arătă foarte mult curaj. După ce întrebă dacă mamă-sa se sfârşise bine, se aşeză pe butuc recitând *De profundis*. In timpul loviturii un picior i se ridică cu atâta putere, încât îi întoarse rochia pe spate. Când călăul vru să lase trupul în cosciug, frânghia cu care era legată îi scăpă din mâini şi cadavrul se rostogoli pe jos.

La această privelişte Bernard leşină din nou aşa de rău, încât se crezu că a murit. Cu greu fu readus la viaţă, spre a-l face să privească a treia execuţie.

Giacomo se urcă apoi pe platformă şi privind spre Bernardo, vorbi mulţimii, spre a-i arăta că Bernardo nu era vinovat de crimă în niciun fel. Călăul îi legă apoi ochii, îl întinse pe scândură, prinzându-l cu frânghii, îl lovi cu o ghioagă plumbuită în tâmple, îl jupui şi îl tăie în bucăţi, pe care le înfipse într'un par, făcându-l astfel să beneficieze de „favoarea" Sanctităţii Sale Papa.

Osânda odată terminată, Bernardo fu dus înapoi în carcera Tordinore unde fu cuprins de friguri, spre a fi eliberat ceva mai târziu contra unei amenzi de 25 de mii de scuzi, de plătit spitalului S. Trinita de'Pellegrini. Cadavrele celor două femei fură expuse la îmbucătura podului timp de patru ore cu câte două torţe aprinse pentru fiecare, apoi abandonate Ordinelor religioase care aveau să le înmormânteze.

Soarta tragică a acestor nefericiţi, în deosebi a Beatricei, sgudui nu numai pe contimporani, dar şi pe urmaşi şi, oricare îi va fi fost vina, privirea copilărească şi suavă a tinerei ucigaşe, aşa cum ne priveşte din celebrul portret de Guido Reni, îndreptăţeşte mila şi simpatia postumă a poeţilor.

François Villon

In primele douăzeci de strofe ale Marelui Testament şi dealungul întregii sale opere, Villon îşi plânge cu accentul cel mai tragic suferinţele îndurate în cumplita închisoare din Meung-sur-Loire. Episcopul Thibout d'Aussigny care, nu se ştie din ce pricină l'a întemniţat în sus numita puşcărie, capătă, în versurile poetului, culorile celui mai îngrozitor călău. Cine ştie la ce schingiuiri apocaliptice a fost supus Villon în temniţă spre a denunţa, poate, pe complicii săi, de nu poate uita şi nici ierta — cum spune el:

Pe cel ce m'a pus la munci.

Balada de mai jos, concepută desigur în temniţă, a fost scrisă numai după ce Villon fu liberat de la Meung-sur-Loire prin trecerea — pe acolo — a regelui nou ales, Ludovic XI.

Ieşit din aspra închisoare
Unde am lăsat chiar viaţa...

Villon se întoarce la Paris bătrân şi gârbov la treizeci de ani. Pe drumul întoarcerii, sau ajuns în capitală, scrie şi dictează Marele Testament unde sunt intercalate multe din baladele mai vechi precum şi cea de faţă, care e un adevărat strigăt desnădăjduit adresat prietenilor săi de petreceri şi puternicilor săi protectori din Paris, Blois, Orleans şi parcă din întreaga Franţă şi din întreaga lume. E ca un glas din mormânt al unui îngropat de viu.

ZOE VERBICEANU

Balada către prieteni

Fie-vă, fie-vă milă de mine,
Vouă, cel puţin, prieteni iubiţi!
In groapa unde zac eu nu mă ţine
Pe iarbă verde sub pomi înfloriţi.
Cum sunteţi de soartă orânduiţi:
Amanţi pe cale de 'nsurătoare,
Fete sglobii, gingaşe dansatoare,
Mlădii ca trestii, cu vino 'ncoa,
Cu glasuri vii şi ciripitoare, —
Nu-l părăsiţi pe bietul François!

Frumoşi şi liberi, cu inimi pline,
Tineri, de viaţă mereu ispitiţi,
Cu gânduri şi priviri senine,
Oameni cuminte sau nesăbuiţi,
Nu staţi la cumpăt, căci mort îl găsiţi,
Voi, cântăreţi de poezioare,
Nu-l slăviţi numai după ce moare;
Din temniţa-i rece grăbiţi a-l lua,
De unde nu 'ncape o rază de soare
Nu-l părăsiţi pe bietul François!

Veniţi să-l vedeţi de-aproape, mai bine,
Nobili seniori de biruri scutiţi,
Ce nu vă pasă de regi şi regine,
De Domnul din Ceruri mereu ocrotiţi.
Aicea posteşte, cu dinţii lungiţi,
Din Marţea de-acum până'n cea viitoare,
Posteşte de pâine aromitoare,
Nu de curcani! De unde i-ar lua
Acel care doarme pe lut de-a'n picioare?
Nu-l părăsiţi pe bietul François!

Prinţi cu renume, prieteni, oricine,
Iertarea regală cerşiţi pentru mine,
De-aici să mă scoată c'o macara.
Şi câinii s'adună când unul latră,
Ţiganul când ţipă adună o şatră, —
Doar voi să-l lăsaţi pe bietul François!

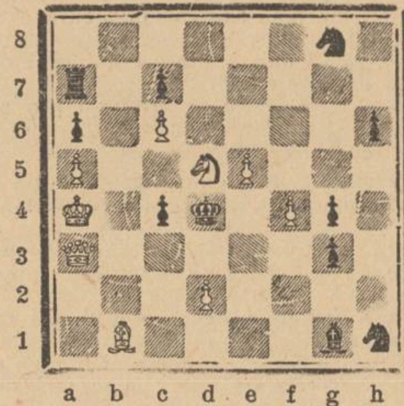
Le tura preferată a artistei Kitty Kelly dela Radio-Pictures, este revista „Cinema"

Cronica Sahului

PROBLEMA No. 435

de **I. R. Fetov**, Ismail †
(«Revista de Şah» 1925)

Negru:
Rd4, Ta7, Cg8 şi h1, Ng1, Pa6, c4, c7, g3, g4 şi h6 (11).

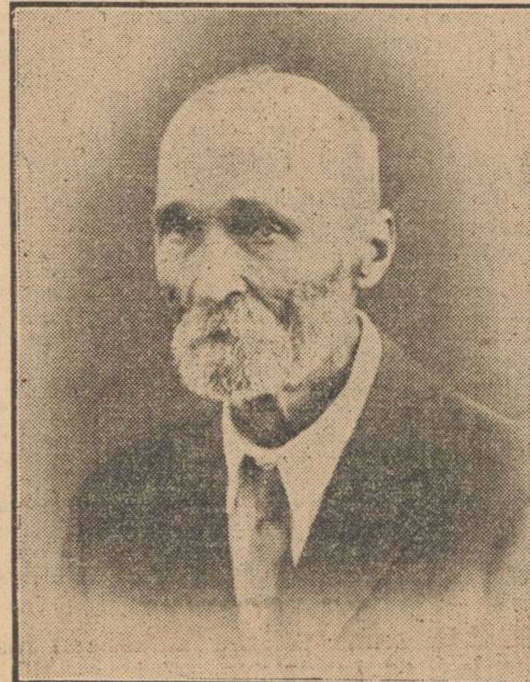
Alb:
Ra4, Da3, Cc5. Nb1, Pa5, c6, d2, é5 şi f4 (9).

Alb joacă şi face mat în 4 mutări.

Rectificare. — Problema No. 424 de Al. Nagy este corectată de autor prin adăugirea unui pion negru în c5.

I. R. FETOV

Anunţăm cu multă părere de rău încetarea din viaţă, în ziua de 22 Septembrie 1931, în urma unei pneumonii, a problemistului I. R. Fetov. Născut în 1852 în satul Vaisal din jud. Ismail, el a luat în 1870 licenţa în teologie. S'a înscris apoi la facultatea de ştiinţe naturale din Bucureşti. In urmă a plecat la Muenchen, unde şi-a luat licenţa în drept. A urmat după aceea la

† **Ivan Rodion Fetov**

Academia de Belle-Arte din Muenchen audiând în acelaş timp cursurile de la facultatea de fizico-matematice. Acolo a început să compună probleme de şah, devenind prietenul şi adeptul lui Bayersdorfer şi a colaborat la „Deutsche Schachzeitung" şi la rubrici de şah din Muenchen. Problemele sale în 3 şi 4 mutări, în stilul şcolii germane au fost bine apreciate. Publicăm mai sus una din ultimele sale probleme din care se poate vedea deosebitul său talent.

PARTIDA No. 200

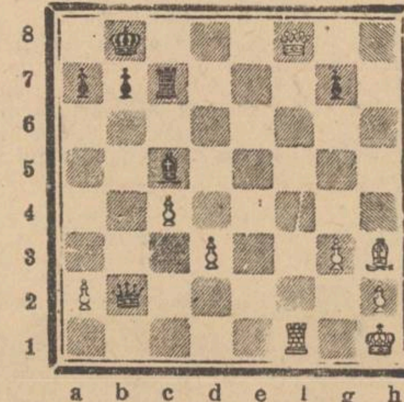
Jucată la Hastings (Anglia) în concursul internaţional de maeştri în ziua de 29 Decembrie 1931.

Alb: S. Flohr **Negru: Sir. G. Thomas**

Partidă edgleză

1. c2—c4, Cg8 f6; 2. Cb1—c3, é7—é6; 3. é2—é4, d7—d5; 4. é4—é5, Cf6—é4?; 5. Dc3×é4, d5×e4; 6. Dd1—g4, f7—f5; la Dd4 ar fi urmat Cf3! 7. é5×f6 e. p., Dd8×f6. 8. Dd4×é4, Nf8—c5; 9. Cg1—f3, Cb8—c6; 10. Nf1—é2, Nc8—d7; 11. 0—0, 0—0—0; 12. d2—d3, Cc6—d4; negrul inccarcă o combinbţie îndrăzneaţă, care însă dă greş. 13. Nc1—g5!, Df6—f5; la C×f3, ar fi urmat: N×f3 Nc6; N×f6, etc. 14. Cf3×d4!, la N×f8 negrul ar fi continuat cu D×é4; d×é, C×é2+; urmat de R×f8. 14..., Df5×g5; 15. Né2—f3, c7—c6; 16. Cd4×é6, Nd7×é6; 17. Dé4×é6+, Rc8—b8; 18. Ta1—d1, Th8—f8; 19. Dé6—g4, Dg5—f6; 20. Rg1—h1, Df6×b2; 21. Nf3×c6!, Tf8×f2; 22. Dg4—h3+. Rb8—c8; 23. Nc6—f3, Tf2×f1; 24. Td1×f1, Nc5—d6. 25. Dg3—h3+, Rc8—b8; 26. Dh3×h7, Db2—é5; 27. g2—g3, Td8—f8; 28. Rh1—g2, Nd6—c5; 29. Dh7—é4, Dé5—b2+; 30. Rg2—h1, Tf8—d8; 31. Nf3—g2, Td8—d7; 32. Ng2—h3, Td7—é7; 33. Dé4—f5, Té7—c7; 34. Df5—f8+! urmat de mat în 2 mutări.

Situaţia finală a partidei.
Negru: Sir Thomas

Alb: Flohr

P. I. NEGREANU.
S. THAU.

Curiozităţi

Expoziţie americană

In cursul anului 1933 va avea loc la Chicago o expoziţie internaţională. Comitetul organizator a avut o idee originală: La inaugurare, lămpile din palatul expoziţiei vor fi aprinse — ca semnal al deschiderii — de... razele unei stele. Ideia nu-i deloc utopică în stadiul de azi al tehnicei. Razele unei stele fixe vor fi transformate, cu ajutorul unei mari lentile, în curent electric, cu care se vor pune în funcţiune bateriile electrice. Steaua în chestiune n'a fost aleasă la întâmplare. In 1933 se împlinesc 40 de ani dela cea dintâi expoziţie internaţională din Chicago; s'a căutat deci o stea ale cărei raze călătoresc exact 40 de ani până la pământ. (Raza de lumină parcurge 300.000 de km. pe secundă, adică 10 bilioane de km. pe an.) O asemenea stea este Arctur din constelaţia Carului Mare. Razele care vor aprinde acum lămpile din Chicago au pornit deci de la Arctur acum 40 de ani. In acest răstimp prima expoziţie din Chicago a fost de mult uitată şi s'au petrecut pe pământ evenimente covârşitoare.

Vârsta Berlinului

Orăşelul Straussberg din apropierea Berlinului şi-a celebrat de curând al şaptelea centenar. Capitala, cam geloasă de această vechime, a început să caute dovezi ca să-şi stabilească o vechime cel puţin egală. Contrar obiceiului din evul mediu, nu s'a scris la întemeierea Berlinului nici un document care să-i dovedească vârsta. Primul document care ne vorbeşte de oraşul Berlin datează din 1244. Istoricii pretind că în 1232, marcgravii Johann II şi Otto III, care dobândiseră teritoriile Teltow şi Barnim, la întretăierea cărora se găsea Berlinul, au hotărît ca oraşele de pe acele teritorii să adopte obiceiurile şi drepturile în vigoare în Spandau. Legiuirile din Berlin erau însă luate după Brandenburg, de unde se trage concluzia că Berlinul ar fi existat înainte de această epocă şi că ar fi fost întemeiat prin 1230, aşa că al şaptelea centenar al acestui oraş ar fi trecut de doi ani.

Birurile în vechime

In vremurile de azi, când chestiunea impozitelor este o problemă atât de complicată, e interesant să amintim că oamenii cunosc instituţia birului încă de pe vremea lui Moise. Pe vremea aceia, Evreii plăteau Leviţilor o dare anuală în natură (a zecea parte din producţia agricolă şi animală). Faraonii percepeau de la supuşi a cincea parte a recoltei. La Atena, Solon a introdus un fel de impozit progresiv pe venit, pe lângă care exista şi un bir asupra minelor şi vămilor. La Roma impozitele se plăteau numai când era nevoe de fonduri. Aşa de pildă, după câte un războiu glorios, când visteria era plină de aur, nu se plătea nici o dare. Mai târziu, în Franţa, sub domnia lui Carol al VII-lea, se plăteau biruri extraordinare pentru cheltuelile războiului şi pentru răscumpărarea prizonierilor de rang înalt.

Un record de distanţă

E foarte interesant sborul unui porumbel călător, care — plecat din Franţa — a fost găsit şase luni mai târziu aproape de Saigon.

Faptul e cu atât mai curios cu cât pasărea executa primul zbor.

Se presupune că porumbelul călător, târît de curenţii de aer spre larg, şi-a găsit adăpost pe un vapor, care mergea în Orient.

Aer curat în oraşe

La una din întrunirile Societăţii de Medicină din Paris, doctorul Georges Rosenthal şi-a expus părerea că aglomeraţiunile umane au tot atâta nevoie de aer curat ca şi de apă potabilă.

Chestiunea aducerii aerului curat în centrele populate e la ordinea zilei şi rezolvirea ei e una din preocupările de căpetenie ale urbanismului modern.

Radio şi soarele

După profesorul Harlan T. Stetson, directorul Observatorului de Stat din Ohio, claritatea comunicărilor radiotelegrafice e în strânsă legătură cu mersul activităţii solare.

Atunci când petele-s puţin desvoltate, transmisiunile sunt puternice şi clare; din contra, dacă petele se măresc şi se înmulţesc în acelaş timp, transmisiunea devine foarte redusă şi confuză.

Se ştie că evoluţia petelor solare formează un ciclu de unsprezece ani.

In cursul ultimilor douăzeci de ani, s'au înregistrat două minime în 1913 şi 1923, şi două maxime în 1917 şi 1928.

Minim-ul viitor va cădea în 1933-1934.

Profesorul Stetson afirmă că'n cursul celor şase luni, din Martie până'n Septembrie, transmisiunea prin radio, s'a ameliorat cu 400%, deoarece petele solare s'au micşorat la jumătate în perioada aceasta.

El prevede deasemenea că'n preajma minim-ului viitor, claritatea transmisiunii radiotelegrafice va atinge un grad de claritate extraordinară.

Nicolae Nicandrov
SCENE NOCTURNE
traducere de ANA CANARACHE
au apărut în excelenta
„BIBLIOTECA DIMINEAŢA"
No. 141
70 pagini Preţul 5 Lei
De vânzare la toate librăriile şi depozitele de ziare.

Cărţi şi Reviste

MARIN SIMIONESCU-RÂMNICEANU: Libertate

Primul volum din tratatul despre libertate al d-lui Marin Simionescu-Râmniceanu vesteşte o operă de sentiment sincer şi de cugetare fecundă.

Pornind dela cele mai profunde şi mai elementare realităţi sufleteşti, autorul desleagă cu multă erudiţie problemele capitale ale existenţii noastre umane, fără să alunece în pedantismul sau în abstractismul nebulos al atâtor cercetări.

Dela început, d. Simionescu-Râmniceanu îşi defineşte clar obiectul studiului:

„Dacă Rousseau a făurit cel dintâi iluzia că *omul e născut liber şi pretutindeni e pus în fiare*, apoi tot el a contribuit cel dintâi să o şi risipească prin recunoaşterea că *impulsul poftei e sclavie, iar supunerea la legea ce ţi-ai prescris e libertate*".

Omul nu şi-a creat însă legi, nu şi-a îngrădit libertatea decât dintr'o supremă dorinţă de progres, — pentrucă fericirea noastră atârnă de perfecţionarea omului şi a operelor zămislite de el.

Pe aceste consideraţiuni îşi întemeiază d. Simionescu-Râmniceanu o serie de *premise pentru o morală a fericirii.*

Natura, spune autorul, nu crează indivizi perfect identici pe care contactul social îi diferenţiază. Inegalitatea este a naturii însăşi. Societatea tinde mai degrabă să egaleze, să uniformizeze spiritele *prin împrumutul de comprehensiune şi aptitudini pe care-l mijloceşte cultura.*

Inegalitatea pe care o crează natura nu însemnează însă paralizarea libertăţii. Individul inferior e eliberat la rându-i din inferioritatea sa de către omul superior.

D. Simionescu-Râmniceanu ajunge astfel la o interesantă diferenţiere a indivizilor în isteţi şi înţelepţi.

Isteţimea e spiritul rudimentar, care ajunge individului să-şi descopere numai persoana sa, să se suprapreţuiască şi să presupună că singura menire a naturii şi a semenilor săi este să-l satisfacă pe dânsul.

Inţelepciunea e spiritul evoluat, care prisoseşte individului peste ce-i trebue ca să-şi descopere persoana sa şi astfel trece şi mai departe să-i raporteze eul la întregul naturii înconjurătoare.

Isteţul e aspru, dispreţuitor, tiran, egoist, — înţeleptul e blând, înţelegător, milos, logic, altruist.

„Noţiunea absolutei înţelepciuni, spune d. Râmniceanu, se identifică cu fericirea absolută".

Fericirea supremă nu stă — cum crede isteţul în belşugul individului, ci în progresul colectivităţii, în jertfa de sine a înţeleptului: *existenţa deodată în sine şi în toţi,... eul în tot,... totalitatea în eu.*

Contopirea individului în colectivitate, egalitatea desăvârşită, — iată libertatea reală.

Autorul face apoi o critică severă noţiunii actuale de cultură şi procedeelor curente ale şcoalei:

„Isteţimea, acceptându-se numai pe sine, atribue insuficienţa totdeauna celuilalt, de unde — dreptul de a-l îndruma, de a-i face cu sila mentalitatea.

Poţi însă pretinde a schimba pe altul numai când consideri că bine e numai aşa cum eşti tu sau că gândeşti, înţelegi şi poţi prevedea mai mult şi mai just decât oricare dimprejur?

Dar ce ar răspunde oare tatăl dacă fiul ar întreba: care e fericirea la care ai ajuns tu, tată, în viaţă, ca să ai dreptul să-mi impui ce cale să urmez? Iar dacă învăţătura ta nu este experienţa propriei tale vieţi, cu ce drept îţi îndrumezi fiul pe o cale neştiută?

O, pedagog prin dreptul sângelui sau cel al breslei, ce ai găsit atât de bun în mentalitatea ta, ca să merite să se permanentizeze în generaţiile viitoare?"

Tinerii sunt totdeauna încătuşaţi de către cei maturi, aşa cum au fost încătuşaţi şi aceştia de părinţii lor, în virtutea unui adevăr pe care ei îl cred neschimbat. Adevărul e însă „complecta identificare cu o anume realitate, şi cum natura e o diversitate, iar realitatea — mereu viabilă, atunci şi adevărul, ca identificare cu acestea, e până la contradicţie de divers. A unifica adevărul înseamnă a diminua natura, iar dacă Divina Comedie, Faust şi cele puţine la fel apar realmente ca rezumate de univers, cauza e că spiritul din ele nu silueşte natura în scopul demonstrării unui unic adevăr, ci sunt pline de contradicţii, ca tot ce a putut să înţeleagă vreodată omul în mod disparat din lumea înconjurătoare...".

Am reprodus concepţia atât de originală şi de complexă a d-lui Simionescu-Râmniceanu, căutând să punem în evidenţă mai ales puterea de reconfortare morală a lucrării.

Autorul desvoltă cu argumente convingătoare puncte de vedere noui asupra problemelor esenţiale ale vieţii, îmbrăcând expunerea într'o formă plastică şi luminoasă.

E o operă de reflexiune organizată şi de documentare strânsă, — aşa cum se scriu destul de puţine astăzi.

H. BL.

B. TRAVEN: Das Totenschiff *) (Corabia morţilor)

Traven este un tânăr scriitor german, autor al câtorva romane: „Culegătorii de bumbac", „Trandafirul alb" şi volumul de faţă. Subiectele lui Traven sunt, deobicei, luate din viaţa colonilor şi lucrătorilor din Mexic şi America centrală. Ceeace caracterizează pe Traven este un exotism realist şi o sinceritate de ton şi de expresie care face plauzibile chiar aventurile cele mai neverosimile în aparenţă. Şi nu se poate spune că romanele lui Traven duc lipsă de aventuri şi de întâmplări ciudate, tragice şi extraordinare.

Romanele lui Traven introduc o notă nouă şi originală în genul atât de compromis al romanului de aventuri exotice. Viaţa pe care o prezintă are o patetică înfăţişare de document trăit şi autentic. Traven povesteşte deobicei la prima persoană. Scrierile lui iau astfel forma de memorii, de amintiri turnate spontan şi fără şovăire, fără pretenţie de meşteşug artistic şi totuş lăsând câteodată o impresie de mare artă şi întotdeauna dovedind un puternic talent.

In „Corabia morţilor" ni se povesteşte viaţa unui marinar american care, coborând într'un port belgian, pierde vaporul pe care fusese angajat: vaporul pleacă cu trei ceasuri mai devreme decât ora anunţată. Marinarul rămâne astfel, fără bani şi fără nici-o hârtie de identitate, într'o ţară străină. Nu se poate angaja pe alt vapor pentrucă pretutindeni i se cere livretul de marinar. Consulul american refuză să-i dea un paşaport. In acelaş timp autorităţile belgiene îl prind fără hârtii de identitate şi îl expulzează. Şi iată-l acum pe marinarul acesta devenit un „Heimatlos", un om fără patrie. După ce colindă trei sau patru ţări, alungat din Belgia în Franţa, de aici iarăşi în Belgia, apoi în Olanda şi de aici din nou în Belgia şi în Franţa, marinarul ajunge într'un port spaniol. Incearcă şi aici să capete un loc pe un vapor, dar nu isbuteşte: situaţia lui de om fără patrie a făcut din el un fel de paria, un isgonit din societate, un om care nu mai există ca membru al organizaţiei sociale.

Singurul vapor care-l primeşte este un vapor de contrabandişti, e „corabia morţilor". Intr'adevăr, aici, afară de căpitan şi de ofiţerii vasului, toţi marinarii sunt nişte oameni fără ţară, ca şi cel care povesteşte, toţi sunt nişte alungaţi din societate, nişte paria, nişte morţi. Cartea lui Traven povesteşte, în culori îngrozitoare, viaţa mi[illegible]bilă pe care o duc aceşti oameni pe corabia morţilor. Este o puşcărie în care puşcăriaşii stau de bunăvoie, pentrucă ei nu pot avea loc pe lume decât aici.

Cartea cuprinde multă revoltă şi e plină de o adâncă umanitate. Lectura ei te umple de compătimire şi de groază, dar te face în acelaş timp, ascultând povestea acestor „morţi", să te simţi mai puţin mândru de calitatea de om, „rege al naturii". Te ajută să priveşti viaţa aşa cum este şi te face să meditezi multă vreme după ce ai închis-o.

AL. A. PH.

*) In depozit la librăria Hasefer.

MIHAIL SOSCENKO: Teterkin comandă un aeroplan

Cele 43 de schiţe pe care humoristul rus, Mihail Soscenko, le-a adunat într'un volum cu titlul „Teterkin comandă un aeroplan", sunt aproape necunoscute la noi.

Oamenii lui Soscenko sunt toţi copii, nişte copii cuminţi şi gravi, care iau viaţa foarte în serios, posedă o mare doză de resemnare şi împrejurările îi târie de ici-colo, iar ei se lasă târîţi, pentrucă n'au destulă putere să se împotrivească, sau poate n'ar avea nici un rost s'o facă.

La dreptul vorbind în toată cartea nu se întâmplă nimănui, nimic excepţional. Oamenii însă privesc totul cu nişte ochi aşa de mari, şi sunt aşa de convinşi de importanţa faptelor şi de răspunderea lor, încât cele mai banale întâmplări iau proporţii de evenimente.

Aşa, bătrânului librar Teterkin, i se întâmplă nenorocirea să subscrie cu o rublă de aur la construirea unui aeroplan. Şi omul se crede obligat să se ducă în fiecare zi la fabrică să se intereseze de soarta viitorului aparat. Şi e foarte indignat când inginerul îl întreabă ce doreşte.

— Ce doresc? Eu mi-am aruncat banii pentru aeroplan. Aici, dragul meu, a fost comandat pentru serviciul nostru un aeroplan...

Trebue să-l văd.

La urmă, inginerul plictisit, îl roagă să nu mai încurce lumea.

— D-ta, ca delegat... trebue să înţelegi că...

— Delegat? Ce delegat? Nici un delegat...

Eu am băgat bani în întreprinderea asta... O rublă de aur e un nimic?

Scandal... Inginerul îi aruncă banii în faţă şi-l dă afară. Şi Teterkin pleacă foarte trist:

— O să fac comanda în altă parte... şi omul ăsta e inginer!

Sunt unele rânduri aşa de duioase, aşa de simplu scrise, aşa de fără artificii, că mi l'au amintit pe Cehov. O biată femee, Pelaghia, al cărei bărbat, Kutein a ajuns funcţionar sovietic, nu vrea deloc să înveţe carte, cu toate stăruinţele lui. Şi într'o zi găseşte în haina lui Kutein o scrisoare parfumată, scrisă de o mână de femee. Oare o înşeală bărbatul? Şi-şi bate joc de neştiinţa ei cu alte femei? Pelaghia începe să înveţe după o carte pe care i-o adusese mai de mult Kutein, după trei luni ajunge să descifreze scrisoarea misterioasă. In adevăr, era epistola unei femei:

„Venerabile tovarăş Kutein, îţi trimet cartea promisă şi sper că soţia d-tale să posede în două, trei luni, toate cunoştinţele de aici... promite-mi că ai s'o convingi să înveţe, pentrucă azi e ruşinos să fii analfabet... cu salutări comuniste". Şi biata Pelaghia plânge.

Multe sunt schiţele închinate actualei stări de lucruri din Rusia; plăcerii de a locui cu alţi cincizeci în aceiaşi casă; profesorului care a întârziat şi intră cu frică în clasă cerându-şi iertare de la „venerabilii tovarăşi — elevii", oamenilor pe care schimbarea asta bruscă i-a năucit şi care caută totuşi să se convingă că aşa e bine şi aşa trebue să fie.

Sub stilul uşor şi simplu, aproape naiv, sub aspectul unor întâmplări mici şi banale, sunt multe lucruri amare în cartea lui Soscenko. — *Z.*

JURI OLEŞA: Sâmburele de cireaşă

Tânărul scriitor sovietic Juri Oleşa, autorul „Invidiei", a publicat de curând o culegere de nuvele scurte intitulate: „Sâmburele de cireaşă".

Povestitorul, un om slab, declasat şi ratat, seamănă mult cu personagiile lui Dostoievski.

El nu se poate resemna să trăiască conform „planului economic" şi să-şi abdice complect personalitatea în favoarea massei. In nuvela ce-i poartă numele, personagiul acesta e îndrăgostit de o fată, Nataşa, care nu-l iubeşte.

Intr'o zi, ea îi dă câteva cireşi; iar el păstrează un sâmbure, pe care-l plantează în pământ. Când pomul va fi mare, va putea spune iubitei sale: „Am plantat acest pom în amintirea dragostei ce nu-mi purtai. O dragoste neîmpărtăşită sărăceşte memoria. Pomul acesta e copilul ce mi-ai dat. Spune-mi dacă, în adevăr copilul ce-l ai dela soţul tău e mai plin de viaţă decât pomul acesta născut dintr'un om căuzt în copilărie".

Un membru al Sovietului aduce mai mulţi turişti, tocmai pe terenul în care povestitoru-şi plantase sâmburele.

„Camarazi din Kursk, — zise el, — vedeţi acest loc. Aici se va ridica în curând o uzină gigantică..."

Visătorul răspunde cu o mândrie încăpăţânată:

„Nu e adevărat! Pe locul acesta va fi o grădină. Un cireş frumos va creşte tocmai în locul pe care sunteţi azi".

Oleşa apără visul şi imaginaţia. Volumul său constitue un protest contra materialismului bolşevic. De aceia a fost primit în ţara Sovietelor cu neîncredere şi rezervă.

G. W. PABST: Kameradschaft

Celebrul regisor G. W. Pabst a dat la iveală o nouă operă: „Kameradschaft" care a fost reprezentată la Berlin. Noua-i lucrare e o poemă epică de solidaritate umană, un imn închinat generozităţii oamenilor.

Cadrul e o mină împărţită în jumătate de frontieră. De o parte sătuleţul minier german; de alta satul francez. In ambele părţi acelaş aspect de mizerie, aceleaşi case triste. Aceiaşi oameni chiar, mulţimea celor ce-şi câştigă pâinea, cu preţul celei mai grele dintre munci.

Un incendiu isbucneşte în mina franceză: explozie, învălmăşeală, oamenii sunt surprinşi de dezastru. Minerii germani, care au fost martorii catastrofei, trec frontiera cu toate imputările grănicerului. Acolo se întovărăşesc cu salvatorii, se scoboară în mină şi scot pe nenorociţi la lumină. Trei dintre germanii salvatori sunt răniţi şi îngrijiţi la rândul lor de Francezi.

Nimeni nu mai ţine seamă de naţionalitate, de frontiere, — toţi au un singur gând, o singură preocupare: umanitatea, camaraderia.

După liniştirea lucrurilor, francezii într'un cortegiu vesel reconduc pe germani la frontieră. Inainte de a se despărţi, oamenii aceştia sortiţi aceluiaş destin, aceleiaşi mizerii, îşi jură o prietenie veşnică.

Un roman rustic

Noul roman al scriitorului catalan Prudencio Bertrana „L'Hereu" (Fermierul) e un tablou de viaţă rustică, o poveste simplă şi patetică în acelaş timp.

Eroul e un ţăran bogat (pagés senorito) care trăşte departe, în munţi, într'o casă veche, izolată, în mijlocul unei pajişti. El e liber şi fericit.

Deodată, atras de viaţa de oraş, se scoboară din munte hotărât să cunoască civilizaţia.

Omul natural, puternic şi sănătos dispare curând pentru a face loc unui cetăţean fără inimă şi fără o înfăţişare aparte.

Autorul a pus faţă'n faţă, cu multă îndemânare, viaţa stupidă şi brutală a oraşului şi poezia senină şi reconfortantă a naturii.

I. DONGOROZI: Ţucu

Cartea d-lui Ion Dongorozi, „Ţucu", o culegere de schiţe din viaţa copiilor, este dintre acele producţii, a căror materie interesează până într'acolo pe cititor, încât îl face să uite aproape consideraţiile de ordin estetic. Ne este aşa dar greu, urmărind cu înţelegere pe părintele care-şi notează etapele dragostei sale de prunci, să ne dăm seamă unde încetează documentul şi unde începe arta. Intrebare de altfel superfluă, căci ce oare putem noi cere unei cărţi decât să ne facă să trăim cu mai multă intensitate bucuriile de toate zilele ale vieţii? — *G. C.*

Nerone a fost un „gentleman"

Arthur Weigall, fost inspector general al antichităţilor guvernului egiptean, publică despre *Nerone* un volum, în care răstoarnă tot ce ştiam noi din istorie despre monstrul cu chip de om, care şi-a omorît întâi părintele şi apoi pe ori cine-i jignea vanitatea şi setea de putere.

După Weigall, Nerone a fost un *gentleman*, un artist mărinimos, un politician abil, care se ridica numai împotriva puritanilor şi contra invaziunii creştine.

„E cu neputinţă ca Nerone să-l fi otrăvit pe Britanicus, prin mijloace perfide — zice autorul. „Nerone avea totdeauna curajul convingerilor lui".

Pe Agripina autorul o descrie ca pe o femee crudă şi stricată, — sub aparenţe austere. Ea pusese la cale asasinarea fiului ei, iar acesta, deşi se temea de ea, o iubea şi căuta numai un mijloc delicat ca s'o abată din rătăcire.

Libertul Anicetus, devenit amiral de escadră, îi dădu împăratului ideia să construiască o corabie din acelea întrebuinţate în luptele simulate de manevră, pe care s'o poată scufunda cu ajutorul unei supape speciale. Nerone considera această faptă ca pe un gest dramatic de milă, graţie căruia Agripina putea pieri fără să ştie că o trimisese la moarte propriul ei fiu. Excelentă înotătoare, Agripina scapă însă de înec. Temându-se de răzbunare, Nerone o trimite — prin acelaş Anicetus — în împărăţia umbrelor şi apoi plânge cu lacrimi amare moartea mamei. Intors la Roma, Nerone e primit cu ovaţiuni şi mulţumeşte zeilor că a găsit puterea să consolideze imperiul, scăpându-l de Agripina.

In felul acesta, toate celelalte victime ale lui Nerone ne sunt înfăţişate sub o lumină defavorabilă, iar împăratul e scos nevinovat ca un om veşnic preocupat să nu jignească pe nimeni. Din toată cartea respiră dorinţa autorului de a găsi cu orice preţ explicaţii inedite la actele lui Nerone şi de a-şi asigura astfel prin originalitate succesul de librărie.

Un admirabil reconfortant pentru vremurile vitrege prin care trecem şi un puternic stimulent spre noui ambiţii şi noui izbânzi, va însemna noaptea minunată pe care publicul Capitalei va avea ocaziunea s'o petreacă la cel mai mare bal al presei, balul mascat şi nemascat al „Realităţii Ilustrate".

Intr'un cadru de feerie şi în deplin confort, se va putea dansa, amuza şi urmări desfăşurarea unui formidabil program artistic-coreografic-muzical, la care îşi dau concursul cele mai strălucite vedete ale scenei româneşti.

Vor fi concursuri cu premii, surprize şi inovaţiuni, care vor stârni cu drept cuvânt cea mai mare senzaţie.

Muzica va fi reprezentată prin excelenta orchestră de tangouri de sub conducerea maestrului ALEXANDRU LEON, jazzul simfonic de sub conducerea virtuoşilor ALBAHARY-SEIDMANN, precum şi o senzaţională orchestră compusă din 13 tineri amatori din buna societate, care se ascund sub titulatura „The 13 Argentinian Devils".

Balul va avea loc Sâmbăta aceasta — 13 Februarie — cu începere dela orele 10 seara, în întreg palatul Roxy din Strada Lipscani (entresol, parter şi etaj).

Biletele — în număr limitat — se pot lua din timp la agenţia Jean Feder, precum şi la „Realitatea Ilustrată".

Cum se vând obiectele de artă

Ziarele de pretutindeni au anunţat că firma Christi, cea mai celebră casă de obiecte de artă din lume, va pune în vânzare vestitele bijuterii ale familiei regale bavareze şi, printre altele, şi faimosul diamant albastru.

Numeroşi bijutieri londonezi au asistat la această vânzare; totuşi rolul hotărîtor l-au jucat colegii lor parizieni sau mai degrabă francul.

Cei familiarizaţi cu asemenea evenimente, aristocraţii englezi, aproape nici nu erau reprezentaţi în asistenţă. Negustorii din Strada Păcii, bondoci şi pleşuvi, se arătau foarte dispreţuitori faţă de concurenţii lor britanici, înalţi şi uscaţi.

— Cum s'ar putea şti ce se petrece în culisele acestei vânzări?, — am întrebat pe un celebru giuvaergiu londonez pe care-l cunoşteam.

— Lance Hannen, directorul Casei Christi, care e cel mai priceput expert în obiecte de artă, ar putea eventual să-ţi procure informaţiuni interesante, — mi-a răspuns prietenul. — Din păcate însă, d. Lance Hannen nu dă niciodată interviewuri, — a adăugat el, zâmbind.

Totuşi, de rândul acesta d. Hannen a binevoit să facă o excepţie:

„Piaţa mondială a obiectelor de artă trece astăzi printr'o perioadă foarte ciudată, care nu se poate numi o simplă criză. Cum s'ar putea vorbi de criză într'o vreme când adevăratele piese de valoare şi curiozităţile artistice găsesc cumpărători şi sunt chiar căutate? Dimpotrivă, ar trebui să ne întrebăm dacă astăzi se mai găsesc cu uşurinţă obiecte de artă *veritabile.*

In adevăr, *ocaziunile* sunt din ce în ce mai rare. Marile valori artistice sunt tezaurizate, slujesc la investiţii serioase... Vremurile sunt atât de grele încât oricât de mult s'ar oferi pe un obiect de preţ, proprietarul îşi închipue totdeauna că nu i s'a oferit cât merită.

Comorile ies la iveală

In ziua declarării războiului toată lumea se aştepta la o sărăcire generală, la scumpirea banilor. Toţi se grăbeau să vândă, şi marile comori de artă care dăduseră prilej unei întregi literaturi, eşiră la lumină în căutarea cumpărătorilor. După război, un nou val de oferte inundă piaţa, dar tranzacţiile erau şi mai anevoioase. Cererea nu era în proporţie cu oferta şi clienţii stăteau în rezervă.

Acum doi ani, piaţa a cunoscut o activitate neaşteptat de înfloritoare. Comerţul a luat o desvoltare extraordinară. Piesele cele mai rare au apărut pe piaţă, atingând preţuri fabuloase. In 1929 branşa noastră a atins cea mai mare prosperitate. De atunci însă, e mereu în decădere.

In cursul sezonului trecut nu s'au mai făcut deloc oferte interesante. Lumea a înţeles probabil că adevăratele obiecte de artă reprezintă o valoare prea serioasă ca să se scape de ele cu uşurinţă.

Să trecem acum în revistă diferitele ramuri ale acestui negoţ.

In ceiace priveşte vânzarea perlelor naturale, situaţia se prezintă cu totul altfel decât în celelalte ramuri. Din cauza modei perlelor artificiale, nimeni nu mai cumpără perle veritabile. Chiar experţii deosebesc cu greutate perla adevărată de cea falsă, — ceiace contribue să alimenteze neîncrederea cumpărătorilor.

Nu se întâmplă acelaşi lucru cu vechile tablouri de valoare. Toate pânzele marilor meşteri care se pun în vânzare ating preţuri foarte ridicate şi atrag mii de clienţi. Cele mai căutate sunt lucrările lui Rembrandt şi în genere operele şcoalei olandeze. Vin apoi marii meşteri italieni, Botticelli, Rafael şi ceilalţi. Cât despre francezi, Watteau şi portretistul Nattier sunt la modă. Dintre englezi — Reynolds, Gingsborough şi Ronney ating preţuri interesante. Sunt însă prea puţini aceia care consimt să se despartă de asemenea comori.

Picturile moderne se vând greu

Spre deosebire de tablourile vechi, pânzele moderne găsesc foarte greu cumpărători. In genere afacerile de acest fel sunt foarte slabe şi lista artiştilor care suscită oarecare interes e destul de restrânsă.

Mai bine decât pictura modernă se vinde gravura. Bine înţeles, e vorba numai de operele desenatorilor moderni de mare reputaţie. In deosebi clientela americană caută gravuri.

Aquarela a fost deasemeni foarte la modă la un moment dat. Capodoperele genului se vând şi astăzi pe preţuri destul de mari.

Mobilierul

Comerţul mobilelor vechi e astăzi foarte animat. Probabil pentrucă se călătoreşte mai mult decât oricând. Mobilele franceze sunt foarte căutate, şi mai ales piesele de dimensiuni reduse.

Piaţa porţelanului e deasemeni foarte activă. Porţelanul de China n'a avut poate niciodată un succes mai mare decât acum. Obiectele originale obţin preţuri de record.

Argintăria e şi ea foarte căutată; în deosebi vechea argintărie englezească. In schimb, obiectele de aur nu se vând deloc.

In rezumat, adevăratele opere de artă sunt căutate pretutindeni, iar obiectele oarecum inferioare sunt în dizgraţie. Banii nu mai sunt plasaţi decât în valori absolute, singurele care mai pot inspira încredere." — *h.*

INSEMNĂRI

Capitulare

D. Nichifor Crainic anunţă că eu mă voiu ocupa de administraţia acestei reviste.

Cu regret, trebue să dau o desminţire.

Căci nu există pe lume decât o singură persoană tot atât de tare în redacţie — ca şi 'n cele administrative...

Autentică

In ultimul număr al publicaţiei „Incotro?", — se povesteşte o nostimă întâmplare. Absolut autentică!

Este vorba de d. Iorga — care-i de actualitate în presă nu atât ca prim-ministru, cât ca autor dramatic.

Iată întâmplarea:

„Cu zece ani în urmă. Marghiloman urmărea cu actualul prim-ministru un aranjament politic. Cum cei doi fruntaşi nu-şi vorbiau, d. Corteanu, pe atunci director al oficiosului marghilomanist, fu rugat să comunice d-lui Iorga, dorinţa lui Marghiloman de a sta de vorbă.

— „Să spui te rog d-lui Marghiloman — ţipă prin pâlnia telefonului d. Iorga — că nu pot să-l văd, atâta timp cât la ziarul d-sale, piesele mele sunt criticate... de un domn oarecare... Davidescu... Când acest domn va fi dat afară de-acolo, atunci vom sta de vorbă".

Receptorul căzu. D. Corteanu rămase pentru o clipă stupefiat. Apoi om şiret, făcu cunoscut cronicarului că ar fi nimerit să nu-şi mai iscălească articolele câtva timp. D. Iorga fu în schimb informat că... vinovatul a fost... decapitat. Şi astfel întrevederea Iorga-Marghiloman avu loc. Se spune însă că afacerea avu şi un epilog neprevăzut. La câtva timp după întrevedere, cronicarul Davidescu, plictisit să tot scrie fără să semneze, hotărî să facă un articol elogios, într'o revistă, despre arta dramatică a d-lui Iorga. Natural, cu iscălitură. Nu trecu o zi dela apariţie şi d. Corteanu era chemat la telefon de către d. Iorga:

— Scumpe dom'le Corteanu. Ei bine, ştii că am remuşcări...

— Remuşcări? Dar pentru ce? — se minună directorul ziarului marghilomanist.

— Bine dragă, pentru bietul Davidescu. Imi pare rău acuma. Ştii că pare să nu fie chiar atât de rău pe cât îl crezusem eu. Vezi dragă, primeşte-l de poţi înapoi, că eu cred că a fost o eroare. Eu cred chiar dragă, că este un băiat bun!".

— Dacă spuneţi d-voastră, domnule Iorga, atunci îl angajez la loc" — răspunse d. Corteanu.

Şi a doua zi, articolul lui Davidescu apărea în „Steagul" cu semnătură".

Halucinaţie

Un tânăr revoluţionar a rezolvat problema omenirii.

Cum sta în pat şi se uita, bine-înţeles, pe păreţi, — „poetul" a văzut o hartă mondială:

O — ho!...
Şi harta asta-lumii 'ntregi
în mica
şi pustia mea odae
O! harta — ceia 'nfiptă în pereţi
deodată se preface 'n cucuvae
cu glas rânjind
şi gânduri de erete...

. . . .

Cu ochi halucinaţi
smulg cucuvaea
şi-apoi svîrlind-o 'n foc
rîd fioros
în spasm de fericire
Că 'n soba mea
cu limbi de soare-apune
am ars acum întreaga omenire
Şi mîine 'n zori — ha, ha,
Nu mai e lume!...

După această ispravă, autorul recunoaşte: „Un car topit de plumb mi-apasă mintea"...

Nu mai era nevoie de spus.

Explicaţie

Intr'o revistă nouă, dăm peste această strofă:

Cum se destramă jalnic visarea de mai bine,
Cum se distrug speranţe — de par'că n'ar fi fost,
Cum plînsu 'nmormântează singurătăţi divine
Lăsându-te în lume stingher şi fără rost!

Şi dacă n'ai nici un rost — faci o revistă literară...

Vitalitate

In fruntea unei reviste, găsim următoarele rânduri:

„Am fost un fenomen. Ne-am născut instantaneu şi fără durerile facerii (?). Nu ne-a trebuit mai mult de 9 luni, pentru a înţărca „şoaptele". Nu mai suntem copii".

Iar ca o dovadă de „forţă" şi de „exuberantă vitalitate", — publicaţia îşi ameninţă adversarii cu „produsul glandelor salivare" şi „cu un picior în spate".

Pe lângă „forţa" glandelor şi a picioarelor — le dorim şi altă forţă...

Posta Redacţiei

g. m. z. — Nepublicabil! Mai încercaţi. — *M. Sevastos.*

Biografia realistă a lui Gorki

Nu se putea scrie despre Gorki decât o biografie realistă, căci viaţa acestui scriitor, care uneori scrie şi pagini romantice, este lipsită de romantism.

Biografia realistă a lui Gorki a fost construită de scriitorul *I. Grusdev* şi a apărut recent în editura „Malik" care editează de predilecţie pe noii scriitori ruşi.

Intr'un volum compact *I. Grusdev* povesteşte viaţa plină de amărăciuni şi de peripeţii dramatice a lui Gorki, proectând-o în sumedenii de tablouri impresionante, de un zguduitor şi brutal realism.

Această biografie se ceteşte ca un adevărat roman, în care toţi eroii, — ucenicul, salahorul, zugravul, grădinarul, pelerinul, marinarul, revoluţionarul şi scriitorul a cărui faimă a trecut demult peste hotare, în toată lumea largă — nu sunt decât unul şi acelaş: Maxim Gorki.

Il întâlnim pe Gorki în cele mai caracteristice momente şi episoade: ca muncitor muncind pentru un codru de pâine, ca timid debutant în ale scrisului, încurajat la început de *Korolenko*, şi, mai târziu, ca unul dintre cei mai reputaţi literaţi şi artişti, considerat al doilea după Tolstoi.

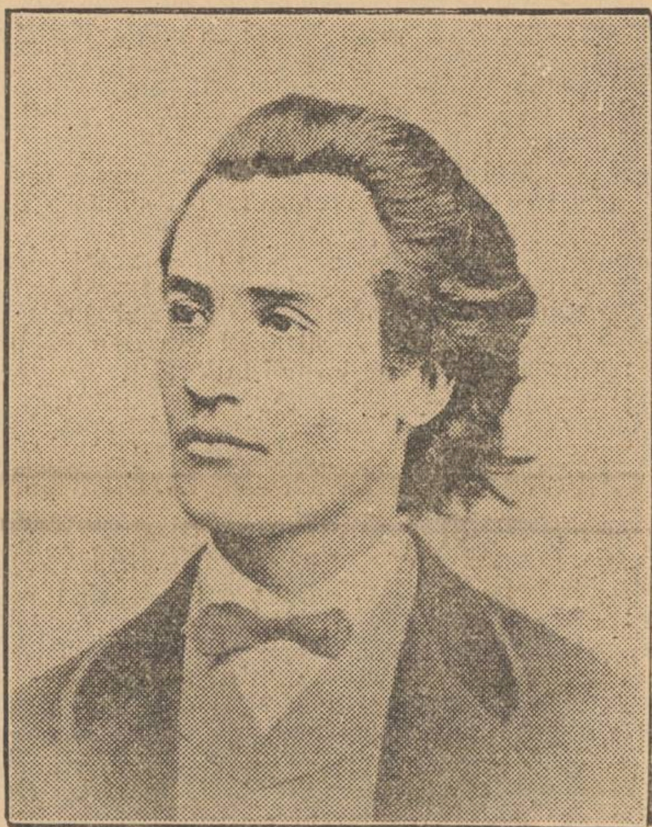
Povestirea biografică a lui *Ilia Grusdev* este sprijinită pe fapte şi acte autentice, mai toate emanate de la însuşi Gorki. Lucrarea este însoţită de un „indice" alfabetic în care sunt înşiruiţi toţi literaţii şi toate personalităţile amintite în cursul descrierei şi ea se închee cu o bibliografie cronologică a tuturor operelor scrise de Gorki.

Actualmente Gorki îşi revede noul lui roman *„Klim Samgin"* şi un volum întitulat „Universităţile noastre.

Eminescu şi Ceaicovski

La isbucnirea zguduitoarei sale tragedii mintale, ajutat fiind de un grup restrâns de devotaţi prieteni, în fruntea cărora se afla profesorul şi filologul *V. Burlă*, colaboratorul „Convorbirilor Literare", *Eminescu* plecase la Odessa, — la mare — încercând tămăduirea.

Despre timpul cât a stat Eminescu la Odessa şi modul cum a trăit acolo, nu s'a scris mai nimic — deşi acest episod biografic ar fi destul de interesant. Ceeace se ştie e că Eminescu a stat într'un sanatoriu şi că a fost îngrijit de nişte poloneze, surori de caritate.

Eminescu

Curând s'a aflat că pacientul este un poet român, ceeace interesă îndeaproape pe medicii curanţi din sanatoriu. Faptul acesta, nu se ştie prin ce împrejurare, a ajuns la cunoştinţa marelui compozitor rus *P. Ceaikovski*, care se afla la Odessa şi care, a cerut să i se procure câteva din poeziile lui Eminescu.

Să i le fi tradus oare cineva în ruseşte?

Nu se poate şti nimic în această privinţă. Fapt cert este, însă, că marele compozitor rus a utilizat poezia lui Eminescu: *„S'a dus amorul"*, pe care a armonizat-o într'o admirabilă romanţă. — *C. S.*

Un maghiar, scriitor român

Acum vreo doi ani Szabó Dezsö, autorul romanului *Ajutor!*, pe care l-a tipărit acum editura Ciornei şi-a manifestat dorinţa de-a renunţa la cetăţenia lui ungară şi de-a deveni cetăţean român subt numele de Gheorghe Mille.

Ce împrejurări dureroase pot hotărî pe un scriitor maghiar, care a folosit ani dearândul graiul strămoşesc ca să exprime artistic chinul său lăuntric, să rupă cu un trecut scump inimii sale şi să se alăture unei ţări, deşi dragi, străine totuşi?

Szabó Dezsö sau Dezideriu Szabó s'a născut şi a trăit îndelungată vreme în Ardealul românesc. Romanele sale sunt pline de personaje clujene. Dar numai atât nu poate hotărî pe un bun patriot să-şi renege patria şi să-şi aleagă alta.

Adevărul e că Szabó Deszö — luptător aprig al maghiarismului luminat — a fost în ultima vreme crud decepţionat de toate meschinăriile sistematice ale oamenilor care trâmbiţau la diverse ocazii, patriotismul lor fals şi interesat.

Romanul *Ajutor!* este expresia tragică a acestei decepţii.

Dar n'aş vrea să se înţeleagă că romanul acesta cu care face azi cunoştinţă cititorul român, e un manifest politic şi nimic mai mult. Desigur, autorul romanului închee diverse socoteli cu vulgaritatea politicii interesate şi-şi strigă durerea şi revolta. Dar romanul acesta este întâiu şi 'ntâiu un roman. Un roman în accepţiunea pură a cuvântului. In el palpită o lume şi o viaţă cu diverse şi bizare faţete.

Szabó Dezsö se dovedeşte aici unul din marii sentimentali ai literaturii universale. Dacă marea lui sufletească îşi izbeşte valurile de zăgazurile meschinăriei lumii, el lasă acest flux în libertate ca să-şi poată exprima apoi inefabila-i dorinţă de împăcare şi înţelegere.

Fără îndoială, romanul *Ajutor!* e un roman social, în care sunt zugrăvite cu realitate crudă diversele clase, mizere sau dominante, ale Ungariei contimporane. Şi *Ajutor!* oglindeşte sufletul larg umanitar al autorului lui, vibrează de nobilele sale sentimente.

Fiecare pagină e o revoltă, dar şi o renaştere. Valentin Boor, eroul romanului, nenorocit şi chinuit, poartă în inima lui o adâncă înţelegere pentru sufletul maghiar, alături de amărăciunea de-a biciui moravuri şi prejudecăţi fatale.

N'am întâlnit nicăiri, poate nici în marele Zola, pagini atât de frământătoare, atât de calde pentru cei săraci şi uitaţi. Trec pe dinaintea noastră existenţe triste, care simt intuitiv frumuseţea vieţii şi n'o pot atinge din pricina contradicţiilor societăţii omeneşti, aşa cum e ea azi alcătuită.

Acest scriitor puternic şi pasionat e un mare îndrăgostit al vieţii. E paradoxală atitudinea compatrioţilor lui faţă de opera sa, când te gândeşti că Szabó Dezsö face cu fiecare pagină elogiul mamei maghiare, al copilului, familiei, umanităţii, muncii, vieţii.

Sunt în *Ajutor!* iubiri tragice, evenimente zguduitoare, scene erotice — toate impregnate însă de suflul larg al iubirii de oameni şi de viaţă. Şi e atâta viaţă, revărsată bogat şi tumultuos, în cartea asta, că rezumatul ei ar fi o puerilitate şi în orice caz ceva inutil.

Stilul lui Szabó Dezsö?

Fondul însuşi al lucrărilor lui, ni-l descoperă. Pasionat, febril, chinuit şi plin de imagini. Nu ştiu dacă va putea cineva să înceapă lectura acestui roman şi s'o mântue înainte de-a ajunge la ultima filă.

Cucerirea pe care o izbuteşte Szabó Dezsö cu acest roman se datoreşte astfel căldurii stilului său şi fondului adânc în care tremură emoţia sentimentelor sale înalte şi dorul lui de confundare cu mizeria omenească, de transformare în bine a tristei vieţi cotidiane.

Bine s'a făcut traducându-se în româneşte această operă formidabilă şi bine s'ar face să fie cât mai răspândită. Romanul acesta, despre care spuneam adineaori că ştie să îndeplinească şi legile literare ale romanului, este — deasupra oricăror alte considerente — o lecţie de conştiinţă. Vom putea uneori să fim nemulţumiţi de asprimea expresiilor, vom putea fi uneori de opinie contrarie autorului. Dar vom rămâne uluiţi, copleşiţi de integritatea conştiinţei lui Szabó Dezsö, de înălţimea preocupărilor sale, de nobila-i concepţie despre viaţă şi lume.

Ajutor! trebue citit cu atenţie, aproape cu evlavie şi mai ales trebue pus cu încredere în mâna tineretului, a acelui tineret care poate forma mâine conştiinţa unei ţări întregi. — *L. S.*

Pentru tot ce priveşte „Adevĕrul Literar" (predarea manuscriselor, informaţii asupra lor, aducere de cărţi, reviste, etc.), a se adresa la redacţie numai Joi, Vineri şi Sâmbătă între orele 5 şi 6 d. a.

Ultimele noutăţi apărute la vitrina

Librăriei UNIVERSALA ALCALAY & Co.

C lea Victoriei 27, Bucureşti 1

Lawrence D. H.: L'amant de Lady Chatterley, roman	Lei	98.—
de acelaş autor: Le serpent a plumes, amant et fils.		
Londres Albert: Les comitadjis ou le terrorisme dans les Balkans	„	98.—
Sinclair Lewis: Notre sieur Wrenn, roman	„	78.—
de acelaş autor: Babbit Lei 110, Un americain parle Lei 78, Dodsworth Lei 98, Arowsmith Lei 108.		
Kessel J.: Fortune carrée, roman	„	98.—
Knickerbocker: Commerce rouge (U. R. S. S. contre Europe	„	78.—
de acelaş autor: Lesprogrés du plan quinquennal	„	98.—
André Maurois: Le cercle de Famille, roman	„	98.—
Marcovitch: Le Désarmement et la politique de Belgrade	„	195.—
Mardrus: L'autre enfant, roman	„	78.—
Mansfield Katherine: La Garden-party, roman	„	78.—
de aceiaş autoare: Lettres. 117.—		
Dr. Maranon: L'évolution de la sexualité et les états intérsexuels	„	156.—
Marguerite Victor: Aristide Briand	„	78.—
George Duhamel: Querelles de Famille	„	78.—
Dottin Paul: La Litterature anglaise.	„	68.—
Dubois J.: Une nouvelle humanité U. R. S. S.	„	98.—
Bakounine: Confessions	„	108.—
Barbusse: Zola(col. les contemporains vus de prés)	„	98.—
uvrage din aceiaş colecţie: Conte Sforza: Les batisseurs de l'Europe moderne, Dictateurs de l'après-guerre, vol.	„	98.—
Maurice Bedel: Une enquête sur l'amour	„	78.—
de acelaş autor: L'amour camarade	„	78.—
Colette Yver: Le vote des Femmes, roman	„	78.—
Bernard Fay: George Washington gentilhomme.	„	130.—
Humbert Jeanne: Le Pourrissoir (La prison Saint-Lazare)	„	65.—
Serge Persky: Trois épouses (Pouschkine, Tolstoi, Dostoiewski)	„	98.—
Raymond Recouly: Ou va l'Allemagne?	„	98.—
Stacpoole: L'Ile des Palmiers, roman d'aventures	„	78.—
Van Tieghem: La litterature comparée	„	68.—
Wendel Herman: Danton	„	195.—
Nazarewski: Histoire de Moscou	„	195.—

Comenzile pentru provincie se expediază şi contra ramburs. Se primesc abonamente la toate ziarele şi revistele române şi străine cu preţurile originale. Cereţi preţul-curent al abonamentelor lunare care se fac în condiţiuni f. avantagioase.
Cataloage gratuit la cerere.

Societate veselă

este titlul unui nou volum de *Schalom Alechem*, apărut în Biblioteca Dimineaţa (No. 139).

100 pagini 8 lei

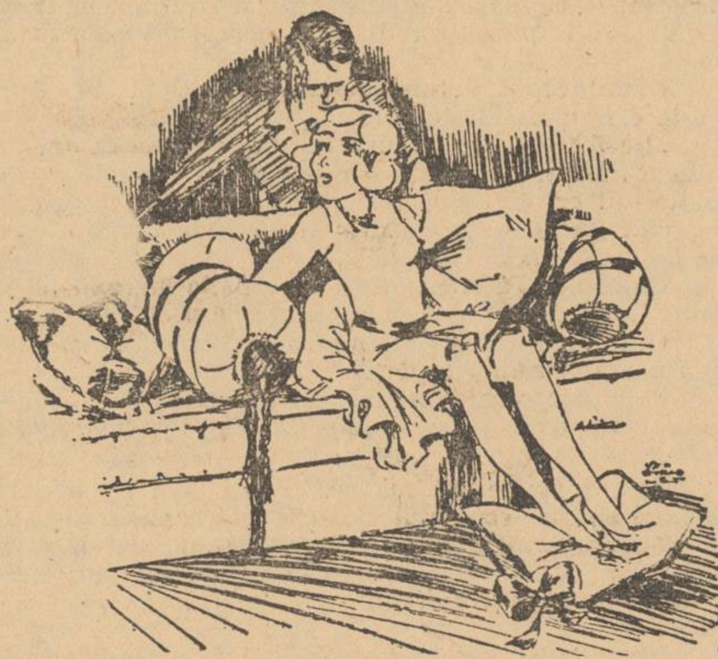
In aceeaşi excelentă bibliotecă a mai apărut

„CE-AM VAZUT IN OLANDA"

de Eduard S. Konya

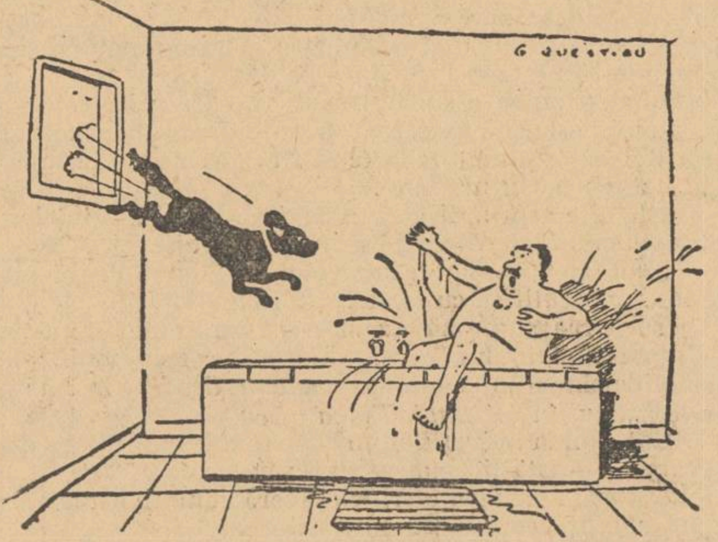
(No. 140) Preţul 6 Lei

Cadouri

— Când e ziua ta?
— Oricând vrei, dragul meu.

Câinele salvator

— Mare dobitoc şi acela care mi-a făcut cadou un câine dresat. Cum intru 'n baie, sare să mă scoată din apă.

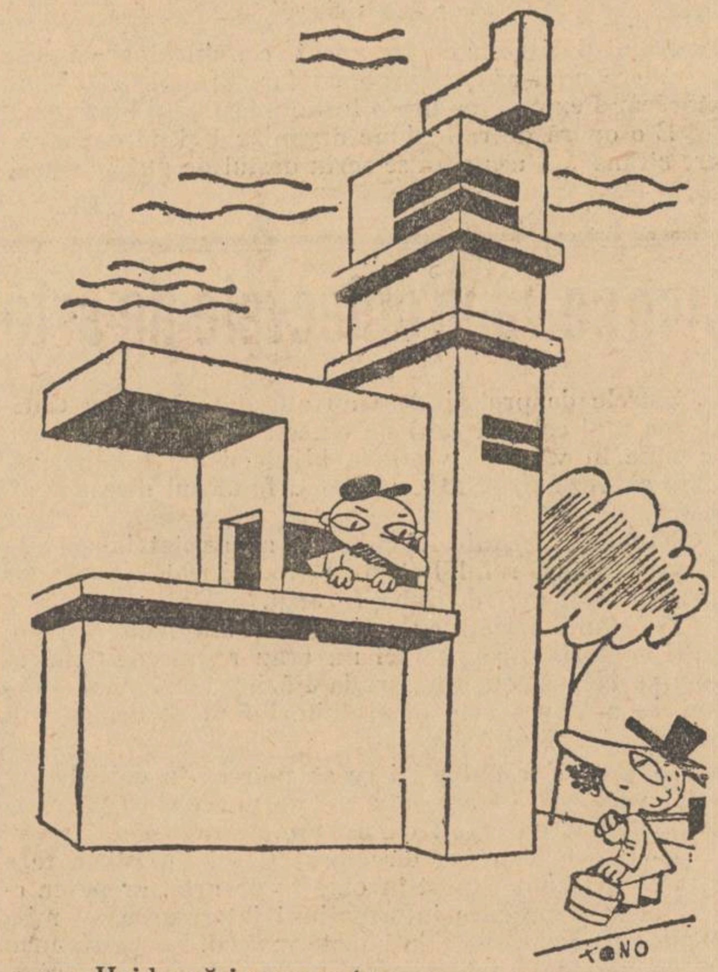
Martirele

— Trebue să vedem şi noi piesa asta. Mi s'a spus că-i o comedie straşnică.

— Dar nu astă-seară. Mi s'a spus la Institutul de frumuseţe că n'am voe să râd trei zile în şir.

Arhitectura modernă

— Haide, că-i casa gata.
— N'am pe unde să ies. A uitat arhitectul să facă uşă.

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SARINDAR) No. 7—11

ANUL X. -SERIA II-a. -No 585

7 LEI EXEMPLARUL IN ŢARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINATATE

Duminică 21 Februarie 1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAŢIUNII" SIBIIU

Adevĕrul Literar şi Artistic

FONDATORI: { AL. V. BELDIMAN 1888—1897
CONST. MILLE 1897—1920

FONDAT IN 1893

ROMANUL d-lui CONST. STERE

Printre reputaţiile mitologice ale Moldovei intelectuale, care trăesc din svonul plin de spaime şi adoraţii al mulţimii, aceea a d-lui C. Stere m'a urmărit încă de mult cu şuerul ei îndepărtat. Deşi absent fiziceşte din leagănul mitului şi expus prin natura opiniilor politice curente, la impulsiuni de ostilitate, am simţit întotdeauna fiorul prezenţei unei forţe morale, înfiptă prin rădăcini cu vaste ramificaţii, în sufletul colectiv. A aminti intelectualului moldav de contribuţia la cultură a provinciei sale, fără a pomeni nimic de d. Stere, sau a te atinge de persoana d-lui Stere, ori a o prezenta cu facilitate, iată acţiuni care îţi vor atrage întotdeauna vehemenţa şi indignarea. Şi cum se materializează, în conştiinţa noastră, prin undele admiraţiei, făptura semizeului? Ca un tunet prelung de stepă, ca un vifor smulgând tablele coperişelor şi vibrând pe loc un şir de ulmi înalţi, ca un gigant doborît de Jupiter şi sfidând cu voce cavernoasă şi subterană cerul cu fulgere. Un prieten moldovean mi-a simbolizat oratoria d-lui Stere cu această mimică simplă: spunând câteva vorbe de un înţeles volitiv şi năpraznic, amicul lăsă cărnurile maxilarului inferior în jos, trăgând totdeodată cu ele şi capetele gurii, într'un gest de hotărîre nestrămutată, de nobilă mândrie şi dispreţ. După aceea, cu mâna dreaptă strânse în pumnul mare un obstacol aerian, îl rupse din rădăcini într'o scurtă luptă muşchiulară şi-l dărâmă, prin răsucirea pumnului, la pământ, ca pe un baobab trăznit. Apoi, cu bărbia în piept, pentru o clipă de aprigă şi orgolioasă singurătate.

Până a nu-l vedea dar, d. Stere a trăit în închipuirea mea în aceste proporţii de forţă fizică sălbatecă, un leu cu mustaţă iritată şi cu labă grea. Imprejurarea de a-l cunoaşte mai de aproape, mai deunăzi, n'a schimbat esenţial această impresie dar i-a dat un contur mai uman şi mai apropiat de peisajul nostru sufletesc. Inchipuiţi-vă un boer de ţară, năvălind pe toată uşa, odată cu ceaţa şi mirosul de zăpadă, într'o haină de moşie cu blană sură la gât, bună la vânătoare caşi la oraş, cu glasul şi tusea, profunde, imperative. Vorba şi mâna îi sunt prietenoase şi egale pentru toată lumea în felul democraţiei rurale a unui fermier care dă bună ziua vecinului, trage copoiul de pielea cefei, bate vaca pe spinare şi calul din grajd pe coamă. Rectitudinea trupului este de stăpân şi capul stă aruncat spre spate, în neputinţă de a se pleca. Timiditatea, dorinţa de afabilitate se traduc în cuvinte aspre, boereşti, iar zâmbetul

C. Stere în 1883 (anul arestării) la Chişinău

ochilor este îngheţat de masca plumburie şi gravă a feţei. In jurul acestui exemplar de maestate agrară, lumea se prăpădeşte de sastisiri sau de sentimentul unei onorări superlative, frământându-şi căciula în mână. Am răsucit şi eu sufleteşte o căciulă în faţa d-lui Stere, dar viforul prelung de stepă ce-l încercuia cu zăpezi în imaginaţia mea mi s'a părut numai vântul care urlă în hornul unui conac boeresc basarabean.

* * *

Că teroarea produsă de acest bătrîn frumos şi încruntat nu este efectul unor explozibile ascunse în buzunar, ci a unei latente, bănuite vehemenţe sufleteşti care ar scoate cu un urlet leonin gloatele din inerţia lor, este un lucru pe care în cele din urmă oricine îl putea afla; dar că d. Stere va părăsi domeniul capului aruncat cu aroganţă tristă pe spate, al pumnilor rupând cu violenţă obstacole în ritmul unor vorbe aspre, cavernoase, pentruca să scrie romane, aceasta n'ar fi bănuit-o nimeni. Totuşi d-sa a făcut-o cu o strălucire care răpeşte laurii scriitorului de meserie şi cade ca un biciu pe fruntea îngustă a politicianismului pur.

Romanul românesc suferia în ultima vreme de o insuficienţă care arunca multă umbră asupra putinţei unei satisfăcătoare evoluţii Pentru un gen care presupune legături trainice cu viaţa, scriitorul român aduce o sărăcie de experienţă cu atât mai evidentă cu cât caută a se ascunde în dosul unui academism psihologic şi social. Şi aceasta este explicabil. Scriitorul român aparţine unei clase inerte, fără probleme, fără aventură şi fără întinse legături sociale. Din paginile câtorva cărţi, din banala perindare a unui număr restrâns de indivizi inexpresivi prin faţa geamurilor unei cafenele, romancierul român a crezut că poate scoate simbolica

In 1906, la Sibiu: Patriarhul Miron Cristea (pe atunci protosincel), Tiberiu Brediceanu, Octavian Goga şi C. Stere (ca director al „Vieţii Româneşti")

vieţii. In schimb, omul de acţiune, care trece frecându-se cu coatele prin mulţime, acela nu are nici voinţa, nici talentul de a reprezenta o lume pe care o trăeşte fără s'o contemple.

Dl. C. Stere a făcut acest miracol. După o viaţă agitată şi aventuroasă, spintecată ca o noapte cu fulgere, de voluptatea acţiunii, întors pe drumul de ţară al contemplaţiei, îşi trăeşte bătrâneţea din amintiri şi plăsmuire, creând pe neaşteptate romanul cel mai îmbulzit de viaţă ce s'a putut închipui vreodată în literatura românească după *Ion* al d-lui Liviu Rebreanu.

* * *

Din cele trei volume intitulate *In preajma revoluţiei* am putut citi numai pe primele două, ce au apărut de curând. Deşi legate între ele prin firul aceleiaşi existenţe, fiecare volum alcătueşte o construcţie proprie, cu o finalitate în sine şi ca atare inteligibilă fără a-i depăşi graniţele.

Volumul întîiu subintitulat *Smaragda Theodorovna* este romanul unei tinere femei care, căsătorită prea de timpuriu cu un om bătrân şi lipsit de orice technică sentimentală, pâlpâe câtăva vreme de neliniştea unei experienţe amoroase pe punctul de a se realiza şi recade apoi fără scăpare în ghiarele pruderiei şi a bigotismului, dealtfel trasă la fund şi de o necesitate atavică şi socială.

Intr'al doilea, *Copilăria şi adolescenţa lui Vania Răutu*, ni se conturează personalitatea în formaţiune a lui Vania, băiatul *Smaragdei Theodorovna*, născut în silă şi dispreţ, spre a smulge încă de tânăr buruiana prejudecăţilor boereşti, oţelindu-se prin dureri pentru un viitor turbure şi agitat, ce se deschide prin închiderea asupră-i a unor porţi de temniţă.

In romanele d-lui Stere se poate bănui numaidecât o urzeală autobiografică şi pentru cine cunoaşte mai de aproape viaţa povestitorului e cu putinţă ca totul să ia tonul clar al memoriilor. Pentru noi însă care citim naraţiunea cu interes estetic, verosimilitatea fictivă a scrierii este isbitoare. Puterea de replăsmuire a autorului este aşa de mare, procesul de distrugere în ficţiune a izvoarelor aşa de complect, încât niciun element nu mai păstrează caracterul informativ. Deaceea pentru cine nădăjdueşte să găsească în volumele acestea o simplă satisfacere a curiozităţii pentru viaţa omului, vestim o deziluzie. D. Stere a scris un roman şi ca atare intră cu toate drepturile în zona de observaţie a criticei literare.

* * *

Remarcabilă din capul locului în romanele d-lui Stere este enormitatea materialului uman şi puterea de a aduce pe scenă, fără confuzie, un număr incalculabil de persoane. Nu există roman românesc în care să mişune atâta lume tipică şi ai cărui pereţi să fie acoperiţi de un număr aşa de copios de portrete. Galeria este imensă şi arta pictorului magistrală prin simplitatea desenului şi a culoarei. In câteva linii repezi şi gesturi fugitive, omul este prezentat în toată realitatea lui sufletească, spre a fi readus mereu cu aceleaşi atribute organice.

Iată câteva specimene:

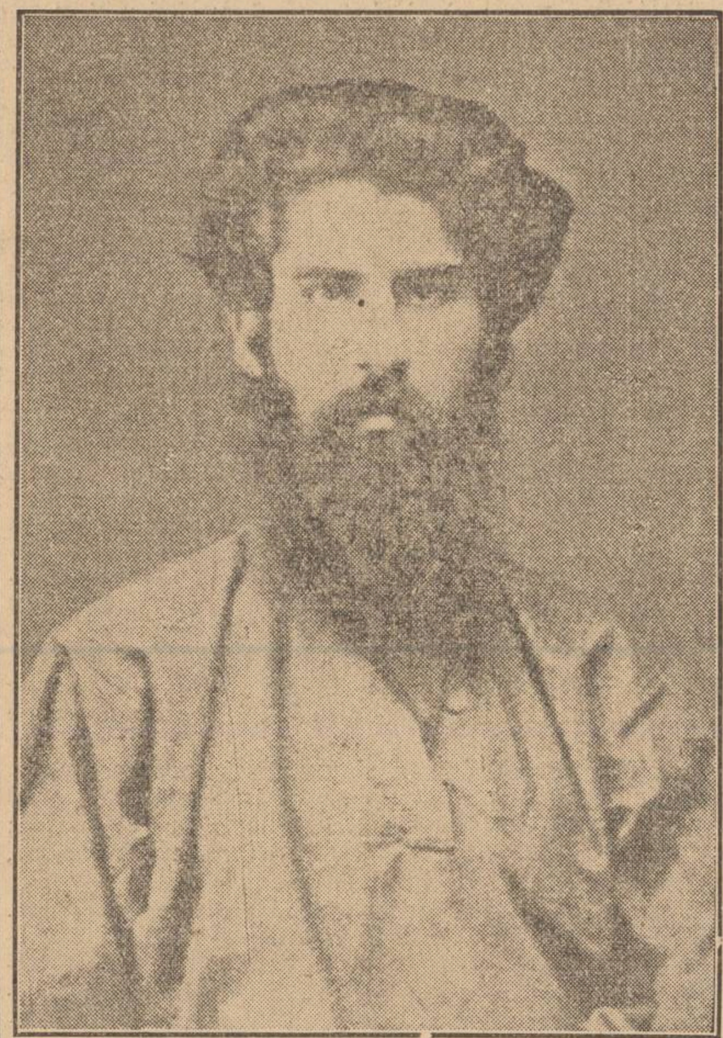
Iorgu Răutu, boer basarabean şi erou principal al primului roman:

„Foarte înalt, puţin încovoiat ca toţi uriaşii, viguros încă la vârsta de cincizeci de ani, blond, abia ofilit de primii peri albi, cu ochi albaştri senini, care, — luminând o faţă largă, încadrată de favoriţi agresivi şi dominată de un nas monumental, — făceau o impresie stranie de copil blajin şi nedumerit".

Popa Vasile, preotul satului, care prezintă din când în când violente turburări alcoolice:

„Când „armada" boerului se apropiă de biserică, se auziră dincolo, în vatra satului, pe coastă, chiote, sudălmi, strigăte năstruşnice, râsete, bocete de femei, ţipete de copii, lătrat de câni, tropot de cai. Iar când trăsurica lui conu Iorgu, intră chiar în vatra, dintre biserică şi cârciuma lui Aizic, se desvăli un spectacol demn de poemele lui Homer: dealungul vetrei galopa fără şea, pe un cal înspumat, popa Vasile, cu barba în vânt, părul vâlvoi, faţa aprinsă, numai în cămaşă şi ismene, desculţ, vociferând năprasnic:

— Ha! eu sunt Suvarov, solniţa bunicăi tale! Fugiţi încolo, păgânilor! Parastasul şi pogribania... Unul este popa Vasile! Veţi pieri fără el..." şi pornea cu calul în goană mare asupra mulţimii".

C. Stere în 1888 la închisoarea din Tabolsk

Aizic cârciumarul:

„Icoana lui se întipărea în mintea oricui l'ar fi văzut odată: încadrată de un păr negru, mărunt încreţit, o frunte palidă, peste tot încrestată de subţiri sbârcituri, se înalţă ca un fronton deasupra ochilor, odată desigur negri amândoi, dar acum unul acoperit cu albeaţă, — şi a unui nas nemăsurat de lung şi ascuţit; iar dedesupt curgea o lungă barbă roşcată în care se amestecau, ca afluenţii într'un fluviu, superbele bucle ale perciunilor".

Aristide Nicolaevici Brezò „gentilhomme campagnard":

„Pe scară se repeziră vre-o doi feciori, în livrele cu bumbii mari rotunzi de metal, pe care erau gravate armoriile fantastice ale familiei Brezò. In cerdac apăru însuşi amfitrionul, un domn între două vârste, cu trăsături care trădau un amestec puternic cu nobilul sânge al Eladei, un nas fin, ochii negri vii, cu o bărbuţă îngrijit tăiată, şi cu un craniu alb, lucitor ca o bilă de fildeş, pe care numai pe ceafă îl mărginea o rămăşiţă de peri albi".

Vasile Petrovici Bartic, Harpagon basarabean:

„Mai mult învălit neglijent, decât îmbrăcat, într'un costum vechiu de vânătoare, uzat şi lustruit de vremuri şi de lipsă de cruţare, în ciubote mari cu turetci moi, stătea drept un bătrân sprinten şi vânjos cu un cap imens, din care în jos pornea până în brâu o barbă îngălbănită de ani şi de puţină îngrijire, iar în sus se ridica un stog de păr de aceiaşi culoare şi care, caşi barba, părea de mult lăsat fără contact cu pieptenul sau cu peria. Ochii mici, căprii în nepotrivire ciudată cu rigiditatea figurii, neliniştit îşi fugăreau privirile în toate părţile, şi parcă în fiecare moment erau gata să dispară în orbitele adânci, dedesuptul cărora abia se întrezărea un nas mic şi diform ca un bob de linte".

Baronul August Milbrey von Pfälzer-Gröner zu Holstorm:

„Pe un colţ al mesei, cu un picior în pământ şi celălalt bălăbănit în văzduh, şedea un domn de vre-o patruzeci de ani, de o obezitate prea pronunţată pentru această vârstă, blond, cu ochii albaştri şterşi, dar cu nasul şi obrajii viu coloraţi şi întretăiaţi de o enormă mustaţă groasă, care se proiecta în lături, deasupra bărbiei de mult nerasă, două suliţe, în linie oblică de la la dreapta spre stânga; capul fiind totdeauna uşor plecat spre umărul stâng, faţa-i rotundă mai era brăzdată tot dela dreapta spre stânga cu alte trei linii paralele cu mustaţa: a tăieturii ochilor, a sprâncenelor şi a marginii părului pe frunte".

O madamă:

„... apăru la Năpădeni ca să uşureze sarcinile gospodăriei „madama", o poloneză din Cernăuţi, Margareta Iosefovna, o femeie între două vârste, înţepată şi prefăcută, cu o faţă rotundă, palidă, tăiată în două de o enormă gură, cu buzele întotdeauna strânse, care se întindeau ca o crăpătură aproape de la o ureche la alta".

Doi boeri:

„.... Alexandru Matveevici Vatruţă un bătrân alb ca zăpada, cu trăsături fine şi privire inteligentă, şi cu cel mai mare advocat din Chişinău Constantin Dimitrievici Chirilă, un cap de Danton, urât şi expresiv, ca o coamă de argint vechi, aruncată la spate".

Gaspar Gasparovici Nuzarian, zis „Gazeta":

„Peste tot era populară figura expresivă a acestui om mic de statură, cu un barbişon ascuţit à la Napoleon III, cu craniul luciu, fără un fir de păr şi cu ochii vii şi pătrunzători. In fiecare dimineaţă, — cu o şapcă de stofă groasă în cap iarna, şi cu o panama vara, — el se aşeza pe terasa hotelului şi nu lăsa să treacă, fără o frântură de conversaţie prietenească, pe nici un trecător cunoscut. Şi cine nu-i era cunoscut?"

S'ar putea da asemenea citate până la ebrietate. Scriitorul dovedeşte de altminteri tot atâta acuitate în observaţia omului ca şi în descripţia naturii înconjurătoare. Sobrietatea acestor tablouri scuteşte romanul de un exces de literatură, dar isbuteşte să creeze repede o atmosferă, din câteva linii, suficiente spre a da o scenă mişcării eroilor. Foarte adesea peisagiul are o animaţie interioară, ce-i dă o participare psihologică la drama umană şi în aceste împrejurări avem de aface cu adevărate portrete de natură moartă.

Caleaşca hodorogită este o vietate cu suflet rudimentar:

„Scoasă afară, sub razele nemiloase ale soarelui, nenorocita de caleaşcă avea într'adevăr o înfăţişare lugubră: enormă, neagră, lipsită de lustru, cu marginile şi colţurile roase, cu încheeturile rău potrivite, cu arcurile hodorogite, cu postavul rupt şi decolorat; acum pentru prima oară ea apăru în ochii lui conu Iorgu sub aspectul ei real, desbrăcată de farmecul amintirilor din copilărie...".

Iată mediul dezolat, calcinat, canceros de vechime în care se petrece lenta dramă casnică:

„Trei pătrimi din corpul principal, aveau acum un aspect foarte jalnic, ca toate casele părăsite şi neîngrijite, — o adevărată uriciune a pustietăţii: un parchet găurit peste tot de gropi negre, pe unde lipseau scândurile putrezite; mobila roasă, al cărei pluş sau mătasă destrămate erau străbătute de sârma resorturilor şi de câlţi sau de lână; perdelele mâncate de molii; subsolul, în care se găseau cămările de provizie şi odăile domesticităţii, duhnea ca o cloacă şi otrăvea aerul în tot conacul",

sau locuinţa putridă şi revegetalizată în care şi-a petrecut copilăria tânăra Smaragda:

„Curtea din Sănătoasa prin însuşi aspectul ei vădea ruina şi lipsa de îngrijire. Casa veche de piatră, — cu ziduri de multă vreme nereparate, cu tencuiala acoperită cu pete ca de lepră, cu geamuri ruginite şi adesea înlocuite cu petece de hârtie, cu acoperişul de şindrilă avariat, — dispărea în mijlocul bălăriilor printre care şerpuiau nişte cărări prăfuite spre portiţă şi hambaruri pe jumătate dărâmate.

Numai livada de pomi bătrâneşti, în dosul caselor, rămânea ca amintire a belşugului de altădată".

Fineţea descriptivă a d-lui Stere, cu atât mai evidentă cu cât apare fragmentar pe medii de indiferenţă narativă cursivă, revelă o subtilitate psihologică şi o predispoziţie poetică, nu rareori, suave, ca în imaginea de bal a d-nei Theodorovna:

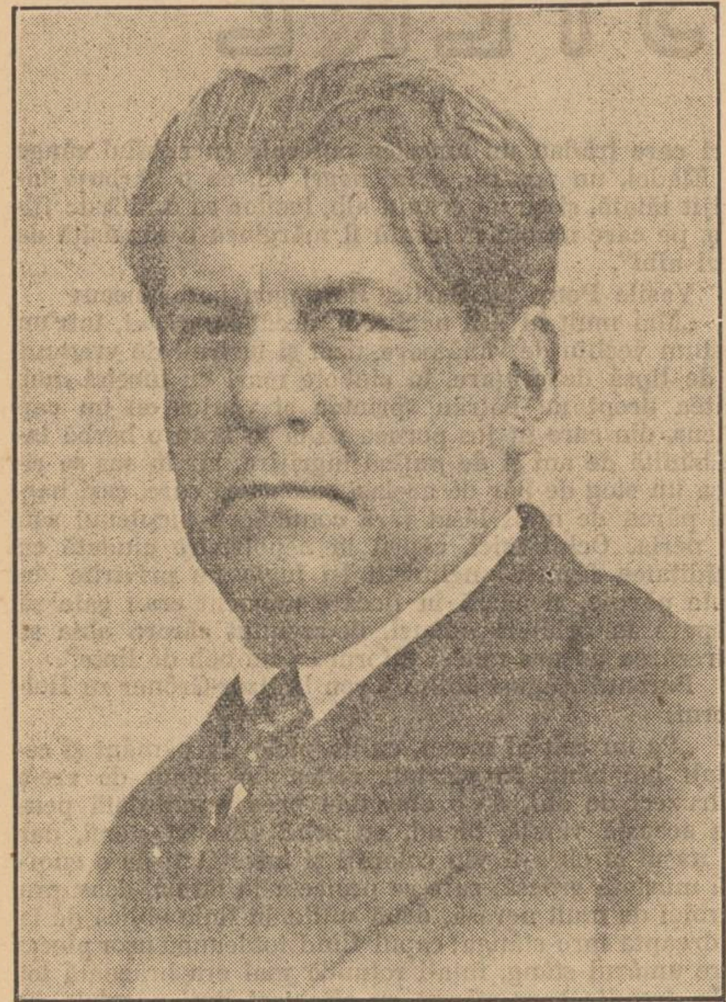
„Stânjenită de această atingere, ruşinată de torsul ei desvălit, deasupra căruia se înclina graţios capul cavalerului, ea parcă nici nu atingea pământul, dusă ca

(Continuare în pag. II-a)

o petală de uraganul delicios; şi, răpită de vârtej, i se părea că toate candelabrele se aprind şi se topesc în cercuri şi dungi de foc".

* * *

Un asemenea talent ar fi, se înţelege, cu deosebire remarcabil la un om care debutează la vârsta de 60 de ani în literatura creatoare, dar n'ar desăvârşi liniile programatice ale unui roman. Puterea de evocare, descripţia constructivă, fincle estompe stilistice în prezentarea lucrurilor şi a oamenilor sunt însuşiri ce pot să nu ne scoată din cărarea îngustă şi monotonă a memoriilor. Din punctul de vedere documentar, d. Stere a făcut o imensă, incomparabilă frescă a boerimii basarabene dela sfârşitul secolului trecut, operă de romancier, de sociolog şi de istoric totdeodată. Nu mă îndoesc că aceste merite îi vor fi arătate de cei în drept.

C. Stere, astăzi

Criticei literare îi revine favoarea de a prezenta pe creator.

* * *

Tema centrală a primului volum ar fi încurcat în stufurile sale pe un scriitor oricât de experimentat. D. Stere a ieşit la liman cu o lucrare magistrală prin densitatea problemei psihologice. Un boer bătrân, rustic, elementar sufleteşte, se căsătoreşte cu o fată de 15 ani, inexpertă şi ea în complicaţiile vieţii erotice, dar vag aspirativă, chiar când o neînţeleasă oroare îi întunecă tabloul deliciilor casnice. A înfăţişa un urs păduratec, bun la suflet, dar împiedicat în adoraţia sa grosolană, de prejudecăţi străvechi, de structură aproape animalică a sufletului său, boer de ţară pentru care morala conjugală înseamnă copulaţie deasă şi temerea orgolioasă ca în casă „să nu cânte găina", aceasta este ceeace d. Stere a plăsmuit cu măestrie, dându-ne mişcătorul şi totdeodată ridicolul spectacol al bătrânului soţ, care e admis sau repudiat cu tot aşternutul în sau din odaia soţiei, după cum condiţiile sanitare ale acesteia din urmă îngădue sau nu singura formă de dragoste cunoscută de grozavul mascul. Şi cu toate acestea bătrânul are un scâncet grav de turburare sentimentală, un fior de suavitate pe care nu şi-l poate exprima:

„Dar spre mirarea lui, el se simţea acum atras de curtea părăginită a lui Toader Cacioni, simţia nevoie de prezenţa Smărănditei, în faţa ei însă nu putea găsi nici un subiect de conversaţie. Iar când ea îi adresa o întrebare, la sunetul acestei voci, care i se părea aşa de muzical şi argintiu, i se tăia respiraţia, tot sângele îi năvălea în cap, parcă-i răsunau în urechi clopotele tuturor catedralelor din lume".

Cu aceiaş magistrală elementaritate de linii şi fineţe a fost tras şi portretul Smaragdei. Rănită prea de timpuriu de violenţele unui zel conjugal dinamic, ea visează o înseninare a cerului, o existenţă de delicii sentimentale în care era pe cale s'o atragă ispitele unui conte polonez şi s'o împingă nevoile vârstei de 18 ani. Dar Smaragda se smulge repede, cu prilejul îmbolnăvirii unui copil, din calea tentaţiei, spre a deveni femeea prudă şi austeră, cenzuratoare a moravurilor judeţene şi o bigotă uscată şi aspră. Elementele imponderabile ce determină această dramă sufletească au fost, cu multă abilitate, pregătite. In Smaragda luptă natura şi societatea şi înving, după o scurtă luptă, prejudecăţile sociale, simbolizate în religie şi morală, sub apăsarea cărora, tânăra soţie cade strivită în aclamaţia subconştientă a unei lungi serii hereditare.

Vania Răutu (vol. II) este exponentul revoltei jugurilor sociale şi al reîntoarcerii la un instinct mai sigur de omenie. Şi în romanul acestuia, abia început, enorma perindare de figuri vii şi de privelişti este orientată în jurul unei drame sufleteşti: ura dintre doi fraţi, Vania şi Tosia, sub ochii părtinitori şi crunţi ai unei mame înăcrite de bigotism, procesul de soluţie şi atracţie a sufletelor după legi mai largi decât acelea ale sângelui. Dramă sguduitoare şi simplă care ne face să alergăm gâfâitori de curiozitate şi simpatie, de-alungul multelor pagini.

* * *

Pentru o experienţă sufletească şi istorică aşa de întinsă d. C. Stere a ales singurul stil potrivit: alergarea călare, în tropot, pe drumul neted al observaţiei şi meditaţiei clare, poposind cu ochiri scurte asupra câmpurilor de acţiune, biciuind cu analiză subtilităţile şi oprind în frâu cu spume, fraza, în faţa scenelor primordiale. Nici pedanterie verbală, nici descripţie abuzivă, nici lirism inoportun: o aparentă rezervă de proces-verbal subţiată de inteligenţa şi de latenţa subtilităţii psihologice, sub care se ascunde însă un rar simţ de nuanţe şi de ritmică a gândirii, ce revelă un artist desăvârşit.

Cu aceste merite salutăm pe d. C. Stere ca pe unul din cei mai de seamă prozatori ai literaturii contimporane.

G. CALINESCU

Caleidoscop intelectual

A murit părintele filatelismu ui

Intr'un azil de săraci din Anglia a murit de curând William Josef Palmer, odinioară regele filateliştilor. Marele lui magazin din Londra, care avea legături de afaceri cu toate ţările globului, număra printre clienţi pe cei mai de frunte bărbaţi ai Angliei, în frunte cu însuşi regele, precum şi numeroşi milionari americani.

Comerţul acesta îşi avea origina într'o simplă întâmplare: Găsind pe stradă o marcă triunghiulară dela Capul Bunei Speranţe, la o epocă în care sportul colecţionării mărcilor era încă la început, Palmer şi-a dat seama că se puteau câştiga bani cu mărcile rare. S'a adresat atunci cunoscuţilor cu relaţiuni transoceanice, care-i cedau bucuros „ţicnitului" toate mărcile străine. Filatelismul făcând progrese, s'au găsit concurenţi care au deschis magazine mai mari, după principii comerciale moderne, lăsându-l pe predecesorul lor în urmă. Cum pe de altă parte, Palmer era un om foarte generos, care-şi risipea banii în acte de filantropie, el a rămas în cele din urmă pe drumuri şi a murit acum sărac şi ignorat într'un azil de săraci.

Bilanţ teatral

Robert Klein, directorul teatrului „Künstlertheater" şi „Renaissance-Theater" din Berlin, a publicat într'un număr recent al revistei „Querschnit" bilanţul acestor două teatre, pe stagiunea 1930-1931. Nu e lipsită de interes o mică înşirare de cifre care vor vorbi mai eloquent decât orice frază, despre situaţia teatrelor berlineze.

Teatrele acestea au încasat suma de 1.891.326 mărci, ceiace ar reveni la 6.300 mărci pe seară, o sumă mulţumitoare.

Şi amândouă teatrele au cheltuit suma de 2.154.461 mărci, din care 82.000 de mărci impozite pe lux, 25.000 alte impozite, iar plata personalului întreg se ridică la suma de 1.300.000 de mărci. Desigur, nu-i un buget prea echilibrat. In schimb, dacă nu-i prea norocos în afaceri, dl. R. Klein e un specialist în a schimba numele.

„Trebue să dea vaca lapte?" aşa a botezat el o piesă pe care a şi jucat-o dealtfel pe scena ambelor teatre.

Şi pe când se repeta bucata lui Lessing, „Minna von Barnhelm" cineva i-a propus titlul: „Trebue să se căsătorească vaca?"

Se vede însă că acest titlu nu intra cu totul în vederile lui Klein, deoarece piesa a rămas la vechiul ei nume.

Sau e numai o dovadă de respect pentru părintele teatrului german?

Bollschweiler

Deşi aproape necunoscut, Bollschweiler, pictorul care a dat unele dintre cele mai frumoase tablouri de animale, locueşte în mijlocul Berlinului, nu departe de grădina zoologică.

E un om de vreo patruzeci de ani, cu părul pieptănat într'un fel de creastă de cocoş, cu nişte ochi mici şi ascuţiţi şi care toată ziua trăeşte între animalele lui. La început, Bollschweiler era un mediocru portretist. Odată, pe când era în Capri, întins pe un pat, o pisică dintre sutele de pisici de Capri a intrat în odae şi i s'a aşezat pe piept. Omul a studiat-o cu deamănuntul şi i-a întâlnit ochii. Avea o privire de o expresivitate greu de închipuit. Şi Bollschweiler a pictat-o.

De atunci, a pus o înţelegere şi o dragoste din ce în ce mai adâncă în noua lui meserie. In mijlocul atelierului său, o odae mare, aproape goală, călugărească, plină de tot felul de jivine, Bollschweiler îţi aminteşte de acel vechi cântăreţ care trăia între păsări şi ajunsese la convingerea că şi el e o pasăre; căci e şi el un posedat, stăpânit cu totul de lumea pe care şi-a creiat-o şi în mijlocul căreia trăeşte, fără să-l preocupe lumea dinafară.

Elevul lui George Enescu

In cursul unui turneu european, tânărul violonist Yehudi Menuhin, a dat la Paris un concert cu concursul profesorului său George Enescu.

A fost admirată nu numai prodigioasa precocitate a acestui băeţel de patrusprezece ani, ci şi virtuozitatea-i excepţională şi mai cu seamă muzicalitatea care-l face interpretul desăvârşit al lui Mozart şi Beethoven.

Tânărul virtuos e clasat printre maeştrii contemporani ai arcuşului.

Heinz Tietjen

Toată Germania ştie astăzi cine e Heinz Tietjen; e referentul teatrelor germane pe lângă ministerul instrucţiunii, ştiinţii şi al artei şi intendentul general al tuturor teatrelor de stat din Germania (inclusiv opera).

Se spune însă că nici cei mai renumiţi flecari nu ştiu să povestească aproape nimic din viaţa acestui om slăbuţ, tăcut, delicat. Se mulţumesc toţi să strângă din umeri. E totuşi interesant de urmărit drumul pe care l'a făcut omul acesta ca să ajungă aici unde e azi.

Deşi e un îndrăgostit şi un adânc cunoscător în materie de muzică, Heinz Tietjen nu s'a născut într'o familie de artişti. Tatăl său era negustor în Maroco; mama sa era englezoaică. Heinz s'a născut în Maroc, în 1881, în timpul acelor încâlcite diplomaţii pentru stăpânirea Marocului. Urmărind cu pasiune conflictele. Tietjen a ajuns la concluzia că nu poate fi o altă meserie mai frumoasă ca cea de diplomat. Deşi foarte tânăr, un băeţandru, s'a apucat serios de lucru. A învăţat engleza, franceza, spaniola, italiana, araba, pe lângă germana, pe care o ştia de acasă.

Pe când traversa marea, spre Europa, a avut norocul să-l întâlnească pe Arthur Nikisch; lungile discuţii asupra muzicii, pe care le-au avut, l-au făcut pe Tietjen să-şi îngroape pentru totdeauna cariera diplomatică şi să-l urmeze pe Nikisch la Leipzig, ca elev. In urmă a ajuns dirijor de capele prin provincie, la Tier, la Breslau, şi apoi chemat în orchestra operei din Charlottenburg. Intr'o seară, pe când se cânta „Tristan şi Isolda" îi vine rău dirijorului, Fritz Zweig, după primul act.

Ce e de făcut?

— „Nimic, răspunde liniştit Tietjen, faceţi întuneric când mă urc la pupitru."

Tietjen a dirijat restul serii şi nimeni n'a băgat de seamă schimbarea care a avut loc.

De aci înainte, drumul lui a fost neted şi uşor de urmărit.

E un om tăcut, care n'a făcut niciodată sgomot în jurul său. Nu face parte din nici un partid politic şi nimeni nu ştie care-i sunt părerile. Se zice, de altfel, că ar fi înscris în toate partidele mari, şi pentru orice eventualitate, şi în cel naţional.

(Querschnitt. dep. Hassefer).

Un film pacifist

„No man's land", filmul vorbitor german realizat de un tânăr rus, Victor Trivas, a obţinut un mare succes la Berlin.

Nu se ştie precis ce-au apreciat mai mult berlinezii: valoarea artistică a filmului sau spiritul său pacifist. Ca şi „Tragedia minei" de Pabst, filmul pledează în favoarea apropierii dintre popoare, condamnând războiul cu toate ororile şi absurdităţile lui.

Intîmplarea face ca în timpul unui atac să se întâlnească într'o groapă, asvârliţi de acelaş obuz, cinci oameni: un lucrător german, un mecanic francez, un funcţionar englez, un dansator negru şi un croitor evreu.

Ei se găsesc acolo uniţi prin aceiaşi nenorocire, şi solidaritatea le inspiră o repulsie violentă pentru răsboi.

Filmul e simplu şi omenesc, cu tablouri minunate şi cu o variaţie de scene foarte bogată.

Expoziţie germană

O interesantă expoziţie de artă germană a fost inaugurată la Oslo în prezenţa familiei regale a Norvegiei. Ea e considerată în mare parte ca un răspuns la marea expoziţie organizată acum patru ani în Germania de pictorul norvegian Oskar Munch, şi a cărui artă a exercitat o influenţă profundă asupra picturii germane contemporane.

Expoziţia actuală a reunit două sute de tablouri şi sculpturi. Maeştrii cei mai însemnaţi ai Germaniei sunt reprezentaţi acolo. Dintre pictori sunt: Kirchner, Heckel, Schmidt-Rotluff, Nolde, Kokoschka, Beckmann, Hofer, Feininger, Kler, iar dintre sculptori: Georg Kolbe, Ernst Barlach etc.

Desene celebre descoperite

In Biblioteca din Salzburg s'au găsit printre alte lucrări, a căror origine datează din timpul principelui arhiepiscop din Salzburg, Wolf-Dietrich, văr cu Maria de Medicis, opt sute de desene datorite maeştrilor italieni. Majoritatea artiştilor creatori aparţin şcoalelor din Veneţia şi Bolonia.

Capodopera acestei colecţiuni e un desen de Tintoreto pentru celebrul său Paradis din sala de consiliu a Dogilor, a cărui schiţă minunată se găseşte în muzeul Luvrului.

O nouă dramă de Hauptmann

In curând va apărea în editura Fischer o biografie completă a lui Gerhart Hauptmann, scrisă de Hans v. Hülsen şi aprobată de marele literat german.

In acelaş timp se anunţă apariţia unei noi drame a lui Hauptmann, intitulată „Vor Sonnenuntergang" (Apus de Soare), care se va juca chiar în stagiunea aceasta la Berlin, în regia lui Reinhardt şi apoi — cu Jannings în rolul principal — la Viena. Piesa este o nouă prelucrare a temei „Regele Lear" şi una din cele mai puternice creaţiuni ale lui Hauptmann.

A apărut No. 11—12

Viaţa Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

Cu următorul sumar:

Gala Galaction . . . . . *Altare subterane.*
Pavel Pavel . . . . . *Protecţia minorităţilor în Europa nouă.*
Ion Minulescu . . . . . *Negru şi alb (Versuri).*
Petre Pandrea . . . . . *Exproprierea ţărănimii.*
I. Agârbiceanu . . . . . *Păscălierul.*
T. A. Bădărău . . . . . *Biologia şi genetica experimentală.*
George Lesnea . . . . . *Isus prin oraş (Versuri).*
Dr. S. Irimescu . . . . . *Iniţiativa particulară şi azistenţa oficială în combaterea tuberculozei*
Dragoş Protopopescu . . . *Goana.*
G. Călinescu . . . . . . *Eminescu şcolar la Cernăuţi.*
Petru Comarnescu . . . . *Spiritul american şi spiritul european.*
M. D. Ioanid . . . . . . *Desmeticire.*
Lotar Rădăceanu . . . . *A. Cotruş, un poet al Ardealului.*
Paul Zarifopol . . . . . *Cronica literară (O replică din „Macbeth").*
N. E. Lahovary. . . . . *Cronica externă (Conferinţa de la Geneva şi primejduirea păcii).*
P. Nicanor & Co. . . . . *Miscelanea (Sărbătorirea d-lui Octavian Goga. — Nu pentru d. Nichifor Crainic, ci pentru cititori. — Ideologia conservatoare. — Pactul de neagresiune).*
Recenzii. — Revista Revistelor. — Mişcarea intelectuală în străinătate.

Preţul 60 lei

ANUL LITERAR 1932 DEBUTEAZA CU

PAPUCII LUI MAHMUD

ROMAN DE

GALA GALACTION

UN VOLUM DE 240 PAGINI LEI 50

ED. „ADEVERUL" S. A.

Toţi iubitorii de literatură aleasă cari au citit ultima noutate a Editurei «CUGETAREA»

MIMI BLUETTE

— FLOAREA GRĂDINEI MELE —

roman al marelui scriitor italian GUIDO DA VERONA s'au convins atât de marele talent al autorului cât şi de frumuseţea nebănuită a romanului

EMILE SCHREIBER

Cum se trăeşte în Rusia Sovietică

Viaţa socială

S'au afirmat cele mai mari aberaţii asupra situaţiei create femeii în regimul sovietic.

Legenda colectivizării femeilor continuă să obsedeze pe mulţi cercetători, care adaugă acestei calomnii puerile o exagerată stăruinţă.

S'au făcut numeroase critici — întemeiate — instituţiilor sovietice; trebue însă împiedicată răspândirea informaţiunilor eronate.

Femeia se bucură în Uniunea Republicilor Sovietice de toate avantagiile şi de toate neajunsurile unei desăvârşite emancipări.

Fiind din toate punctele de vedere egală cu bărbatul, drepturile sale fiind perfect identice cu ale acestuia, urmează în chip logic că ea nu se mai bucură de o protecţie deosebită.

Dealtminteri, situaţia aceasta se va extinde, mai curând sau mai târziu, în toate ţările unde feminismul va ajunge la înfăptuirea năzuinţelor sale.

Căsătoria

Căsătoria în Rusia Sovietică este, precum se ştie, o simplă formalitate administrativă, adică simplul fapt al înfăţişării celor ce se căsătoresc, în faţa autorităţilor, care constată că de-aci înainte ei sunt uniţi.

E foarte adevărat că se poate reveni oricând asupra acestei hotărîri, fie prin consimţământul mutual, fie chiar prin voinţa uneia din părţi.

Această concepţie se bazează pe principiul că unirea a două fiinţe nu are, pentru stat, alt interes decât procrearea.

De-asemeni, statul nu se îngrijeşte de urmările acestor căsătorii decât în măsura în care socoteşte că apără interesele copilului.

Inregistrarea căsătoriei e menită să uşureze statului, ca şi părinţilor, stabilirea paternităţii.

Dacă în cursul anului care urmează divorţului se naşte un copil, înregistrarea căsătoriei slujeşte la autentificarea naşterii acestui copil şi înlesneşte determinarea sarcinilor reciproce ale părinţilor care s'au despărţit.

Acelaşi rezultat se poate atinge fireşte şi 'n amorul liber, nerecunoscut oficial, însă atunci au loc cercetări, mărturii, proces şi judecată, care laolaltă alcătuesc un complex de dificultăţi pe care părinţii normali se străduesc dela început să le evite.

La un popor cu moravuri atât de simple ca poporul rus, legiferarea e creată pentru oameni de moralitate recunoscută, iar nu pentru excepţiile foarte rare care pot, fără îndoială, să profite de avantagiile căsătoriei, dar care, la urma urmei, izbutesc să-şi atingă scopul oriunde, fără să mai treacă prin faţa funcţionarilor însărcinaţi să le înregistreze intenţiile.

Am întrebat în nenumărate rânduri pe rusoaice măritate, de diferite condiţiuni sociale, funcţionare, lucrătoare, ţărănci, care este părerea lor asupra actualului regim al căsătoriilor. Proporţia celor mulţumite de sistemul legal stabilit şi de soţul lor, mi s'a părut egală cu a tuturor celorlalte ţări.

Căsătoriile fericite au în Rusia Sovietică aceiaş trăinicie ca pretutindeni.

Femeia (ştiind mai dinainte că bărbatul cu care se mărită nu va avea prea mari dificultăţi ca s'o părăsească) chibzueşte şi alege cu multă prevedere pe viitorul ei soţ.

Legea nu protejează în chip deosebit pe femee, dar se ocupă special de mamă. Dacă aceasta e părăsită, legal sau nu, tatăl e dator să contribue cu jumătate din cheltuielile de întreţinere ale copilului.

Când o femeie şovăe între mai mulţi taţi posibili, fiecare dintre ei e obligat să depună partea sa proporţională, până când copilul e în stare să-şi câştige singur existenţa.

Sistemul acesta dă uneori loc la abuzuri, dar Ruşii socotesc că e mai bine ca victimele să fie de sex masculin. — *h.*

Varia

■ Doamna *Cornelia Babic-Daniel*, cunoscutul pictor, va expune ultimele sale lucrări, în cursul lunii Martie, în atelierul său din Strada Ceres 17 (Izvor).

■ Marele pictor german, Franz Masereel, autorul „Imaginilor dintr'o metropolă", a lucrat în colaborare cu celebrul autor de filme animate, Berthold Bartosch, un film pe tema volumului său de gravuri de lemn, întitulat: „Istoria unei idei".

■ Scriitorul rus, Ilya Ehrenburg, a fost dat judecăţii de marele industriaş cehoslovac Thomas Bata, proprietarul uzinelor de încălţăminte din Zlin, în urma unor articole publicate în „Das Tagebuch" din Berlin, prin care denunţa pe regele ghetelor ca un mare exploatator al lucrătorilor lui.

■ Anul acesta se împlinesc o sută de ani dela naşterea lui Ippolito Nievo, mort la treizeci de ani. Ippolito Nievo este autorul volumului de poeme *I poetici componimenti* şi al comediilor rămase inedite: *Pindaro Pulcinella, I beffeggiatori, Le invasioni moderne.*

■ Ultimul roman al d-lui Joseph Kessel se numeşte *Fortune carrée.*

■ Una dintre cele mai bune vieţi romanţate, se spune că este *George Washington, gentilhomme* de Bernard Fay.

NOU! A apărut

Em. Gârleanu

NUVELE

în Biblioteca Dimineaţa

No. 142 90 pagini 7 Lei

CITIŢI

CELEBRUL ROMAN

MI-E FOAME

de Georg Fink

Editura „Adeverul" Preţul 80 lei

Portrete literare

Ion Pillat

Dacă e adevărat că opera fiecărui scriitor corespunde, ca tonalitate generală, unei culori dominante sau unei împărechieri de nuanţe, atunci putem spune fără şovăire că poezia lui Ion Pillat dă o impresie de alb şi aur. Chiar când în versurile lui Pillat e vorba de toamnă, de noroi, de frunze veştede, de ploaie şi de ceaţă, tonul rămâne mereu acelaş: domol şi blând ca un vânt de amiază printre coloanele albe ale unui templu.

De altfel Ion Pillat evită, din temperament, priveliştile schiloade ale toamnei. Respinge, în general, tot ce în viaţă e murdar, penibil, trist sau neisprăvit. Insetat de perfecţiune, Pillat, în faţa vieţii, este silit câteodată să o dispreţuiască, s'o hulească şi s'o acuze. Pentru că viaţa, de multe ori, nu e nici albă nici aurie aşa cum îl îndeamnă sufletul pe Ion Pillat s'o vadă şi s'o cânte. Din cauza aceasta poetul suferă. Dar e o suferinţă uşoară şi repede înăbuşită: suferinţa artistului în dezacord cu realitatea. In versurile lui Pillat acest acord nu apare, însă, aproape niciodată. Poetul a găsit că până şi această suferinţă, totuşi atât de estetică, e urâtă, penibilă, ostenitoare. E mai comod să extragi din viaţă cantitatea maximă de frumos, să închizi ochii la spectacolele triste şi, la nevoie, să creezi tu singur materialul frumos, atunci când îţi lipseşte, şi să te izolezi într'o operă făcută din armonie, împăcare cu sine şi calmă contemplare :

> *Là tout n'est qu'ordre et beauté,*
> *Luxe, calme et volupté...*

Unul din volumele de poeme ale lui Ion Pillat poartă, tocmai, titlul de „Grădina între ziduri". Un titlu care s'ar potrivi întregii lui poezii. S'ar putea bănui că Pillat şi-a adunat în această grădină, atât de orgolios închisă, plante ciudate, flori rare şi specii necunoscute. Te-ai aştepta, înainte de a intra, să găseşti, în sere perfecţionate, copaci aduşi din ţări îndepărtate, flori care cresc prin pădurile virgine ale Braziliei, cactuşi monstruoşi ca nişte caracatiţe buboase, baobabi uriaşi, orchidee complicate, lalele negre, trandafiri albaştri, arbori cu frunze multicolore, pudice sensitive, flori insectivore şi poate floarea aceea fabuloasă care înfloreşte odată la o sută de ani; prin crengi şi pe pajişti ai bănui poate păsări măiestre, papagali pestriţi, marabuţi tacticoşi, pasărea paradisului şi — cine ştie — chiar pasărea Roc din basme şi pasărea Fenix...

Cine şi-ar închipui toate acestea, s'ar înşela. Grădina lui Ion Pillat, nu e nici seră, nici grădină botanică, nici muzeu de istorie naturală. Şi să ne grăbim să spunem că această înşelare este o delicioasă surpriză. Decâteori nu ni s'a întâmplat să fim invitaţi în cabinetul de curiozităţi al lui Des Esseintes (ştiţi, eroul rafinat şi maladiv din „A rebours" al lui Huysmans!) şi ne-am trezit în grădiniţa ridiculă a lui Tartarin din Tarascon!

Intre zidurile cu care şi-a împrejmuit grădina — ziduri de piatră veche cu creasta verde de muşchiu — Ion Pillat a răsădit flori simple şi care cresc prin grădiniţele cele mai sărace şi mai umile, micşunele şi ochiul boului, gura-leului şi nalbe, maci şi albăstrele. Prin copaci — mesteceni albi, plopi svelţi, sălcii pletoase — s'alungă şi ciripesc vrăbii şi stigleţi, piţigoi şi mierle. Nimic exotic nicăieri. E o grădină de ţară. Mai exact, o grădină perfect imitată după o grădină de ţară: o grădină de conac boeresc. Florile sunt simple, dar orânduirea lor e savantă şi complicată. Un grădinar meşter a desenat pe straturi, cu ajutorul acestor flori simple, arabescuri ciudate; a ondulat pajiştele, a tuns frumos iarba, a rotunjit stufişurile, a periat aleile, a retezat arborii. Ba chiar, din loc în loc, a aşezat, pe un postament de bolovani colţuroşi, o fină statuetă de marmură, o urnă antică, un vas preţios. Ce stilizată grădină de ţară! Şi cât de ciudată e împărecherea asta de sălbătăcie şi civilizaţie, de farmec rustic şi rafinament!

Ion Pillat n'a scris decât versuri. Proza nu-l atrage. Dragostea lui de perfecţiune îl îndeamnă să-şi netezească cu îngrijire fiecare stih şi fiecare vorbă scrisă. Totuş poemele lui nu dau niciodată impresia unei sforţări. Versul curge limpede şi lin, niciodată forţat, fără icnituri de rime silite, ţâşnind mereu proaspăt şi curat.

Ion Pillat n'a scrie decât versuri. Proza nu-l atrage. Nu se potriveşte cu talentul lui, descriptiv şi calm, detaşat de viaţa de toate zilele. A avut norocul să nu fie niciodată obligat să-şi facă din scris o profesiune. Pedealtăparte gloria cotidiană nu l-a ispitit. Din când în când Pillat, din chioşcul confortabil pe care şi l-a ridicat în mijlocul grădinii, priveşte în depărtare, peste ziduri, copaci, flori şi păsări. Sunt flori şi păsări asemeni florilor şi păsărilor din grădina lui. Dar sunt flori cu petalele câteodată pătate de noroi sau ofilite de arşiţă; şi sunt păsări cu pene zburlite, cu aripi obosite şi ciocuri flămânde. Sunt pasările şi florile vieţii...

Poetul nu sufere mult timp această privelişte. Artist o'impic şi fericit, el îşi întoarce ochii din nou spre micul lui Versailles rustic dintre ziduri, spre rafinata lui grădină de ţară, alcătuită cu artă şi gust, aşa cum Maria Antoinetta, odinioară, îşi clădise lângă Trianon un sat în care se retrăgea din când în când ca să se joace de-a ţăranca... Un sat cu colibe confortabile şi bine aerisite, cu uliţi întortochiate romantic, bine pietruite şi măturate, cu florării şi stupării model, un sat orânduit frumos, sclivisit şi cochet ca o vitrină de jucării, — un sat căruia nu-i lipsea nimic, decât doar ţăranii...

AL. A. PHILIPPIDE

GOMPLECT REORGANIZAT,,

A APARUT ASTAZI

INTR'UN NOU FORMAT

REVISTA POPULARA

„RADIO-FONIA"

RADIO ŞI ŞTIINŢA PENTRU TOŢI

56 PAGINI, PE HARTIE VELINA, 10 LEI

PLASTICA

Impotriva consecvenţei plate şi a imitaţiei naturaliste, care nu mai corespund dinamicei timpului nostru, împotriva lipsei de onestitate şi de adevăr a atâtor bătrâni meşteri fără circulaţie deosebită, dar exagerat încurajaţi de oficialitate, s'a deslănţuit o aprigă bătălie artistică.

In avangardă, s'au aşezat — cum era şi firesc — reprezentanţii artei nouă.

Lupta n'a ajuns încă la finalul hotărîtor, dar elocventele izbânzi marcate în desfăşurarea ultimelor expoziţii îndreptăţesc cel mai larg optimism.

Nu e vorba de înlocuirea unei formule perimate prin alta, ci numai de o revizuire şi o împrospătare a mijloacelor.

In locul platitudinii pretenţioase şi a risipei de pitoresc sufocant, se cere esenţă, adâncire, inspiraţie, fantezie, avânt.

Impregnată de sensibilitate fecundă, arta îndrăzneaţă a d-lui *Marcel Iancu* slujeşte în această direcţie un generos imbold.

Scutit de amănuntul anecdotic banal şi de consistenţa lui convenţională, obiectul — pretext plastic al armoniilor de linii şi nuanţe — e redus în opera d-lui Marcel Iancu la o simplă valoare decorativă indiferentă şi incidentală.

Artistul situiază într'o nouă perspectivă elementele lumii reale.

Insufleţind suprafeţele şi neglijând volumurile, construcţiile de imaginaţie ale d-lui Marcel Iancu definesc în cadru nu numai probleme originale de tehnică, de compoziţie şi de armonie, dar chiar un alfabet plastic inedit. E o viziune care dezleagă obiectul din spaţiu şi din întregul lui, rezumându-l — printr'o cromatică de vrajă — în planuri şi linii abstracte.

Ritmul acesta geometric al formelor izolate şi al culorilor rafinat distribuite, ne descifrează chipul interesant în care simpla sugestie a naturii poate deveni temă în artă.

E o concepţie la adăpostul căreia mulţi farsori modernişti au căutat să-şi ascundă dezolanta lor sterilitate.

Marcel Iancu — **Peisaj**

Dar dacă d. Marcel Iancu a ştiut dela început să evite convenţia, dulcegăria şi sentimentalismul, d-sa, în noua lume expresivă în care gândul plastic se încheagă totdeauna divers şi nou — fără convulsii menite să epateze, — a rămas acelaş artist îndrăgostit de materia vie, de forţa şi bogăţia culorii.

Bucuria unui Picasso român...

* * *

Impreună cu d. Marcel Iancu expune în sala Mozart şi d-na *Militza Petraşcu*, sculptoriţă de atitudine cutezătoare (ne gândim la „Foca", la „Gângania" şi la „Jeana d'Arc" din expoziţiile anterioare).

In actuala fază, mai mult realistă, a manierei d-sale, d-na Militza Petraşcu aduce aceiaşi sensibilitate concentrată. In plus — o preocupare stăruitoare pentru accentul simplu şi propriu.

Tehnica portretelor înfăţişate de d-na Petraşcu nu mai are însă libertatea desăvârşită de linie şi volum a vechilor d-sale modelări.

Ca fel de exprimare cel puţin, artista e pe un drum de concesie care nu-i e tocmai prielnic.

Titina Căpitănescu — **Desen**

Am văzut, spre exemplu în sala Ileana la bustul d-nei Marioara Voiculescu (o lucrare pe care dealtminteri n'o socotim realizată) atâta grijă realistă încât până şi piatra inelului purtat de model era foarte atent şi special cizelată.

Contradicţia între spiritul independent de odinioară — firesc şi bogat în isvoare de expresivitate statuară nouă — şi migala fără rezultat echivalent a câtorva înfăptuiri actuale, am dori-o întâmplătoare şi definitiv încheiată.

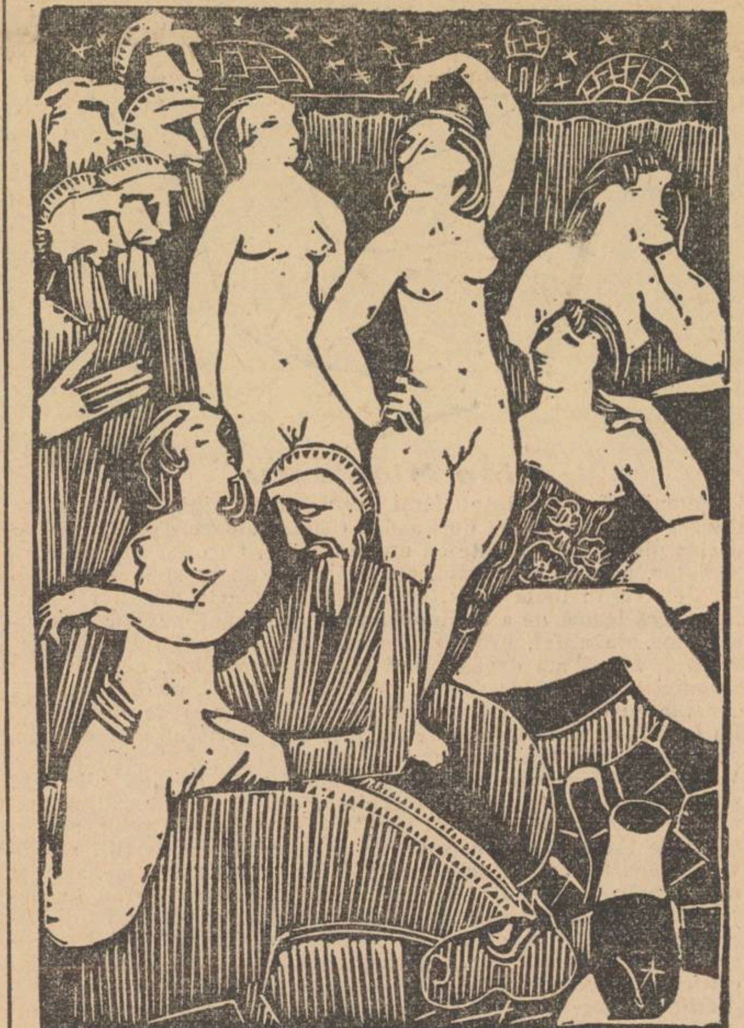

Jean David — **Desen**

In ascensiunea talentului d-sale, micile întârzieri de azi vor trebui totuşi socotite printre cele mai utile şi mai rodnice etape de studiu.

* * *

O nouă grupare, desigur tot atât de puţin durabilă ca şi celelalte, expune în foyerul Teatrului Maria Ventura: d-ra Titina Căpitănescu, d-nii Ştefan Constantinescu, Jean David şi Hrandt Avakian.

Ştefan Constantinescu — **Xilografie**

In afară de tinereţă — nu ghicim nici un alt argument pentru această prezentare împreună.

D-ra *Titina Căpitănescu* îşi îndrumează stilul către un lirism degajat, vioi, graţios, dând liniei evoluţie firească şi coloritului — ritm expresiv. Factura generală a schiţelor, gouachelor şi desenelor aquarelate desvălue o delicată naivitate de inspiraţie.

Mai grav în tehnica gravurii în lemn şi mai sensibilizat în aquarelă, d. *Ştefan Constantinescu* aduce o siguranţă de meşteşug pe care d-ra Căpitănescu încă nu şi-a însuşit-o.

Şi mai izolat în această atmosferă e d. *Jean David*, artist cu mult umor al liniei şi cu imaginaţie bogată.

Compoziţiile d-sale în peniţă, studiul de mâini şi nudul reveleazâ un desenator abil, neobsedat de ecourile realităţii exacte.

In sfârşit, d. *Hrandt Avakian*, în laviuri, aquarele, schiţe, gravuri şi laviuri aquarelate, ni se înfăţişează corect şi clar, ca o aducere la adevăr a celorlalţi.

Arta e însă numai atât?

H. BLAZIAN

Reflecţii academice

Idiot şi inidiot

Aţi pus, iubite Domnule, ne scrie un cititor, un joben în capul unui sugaci. Titlul era greu şi purta un număr prea mare, pentru o notaţie uşoară. Aflaţi că „Arta de-a fi idiot" reprezintă cel puţin un tratat în câteva volume. Imi dai voie să schiţez o tablă de materii? Aş dori ca această operă să fie scrisă şi popularizată.

Prefaţă. A se explica pe înţeles că Arta de a fi idiot e tot una cu Arta de-a fi imbecil, aşa că amândouă subiectele se vor trata într'o singură lucrare, numărul editorilor amatori de scrieri de fond împuţinându-se considerabil.

A se face deosebirea esenţială că idiot nu e tot una cu antecedentul lui natural, prostul, şi că reprezintă o stare intelectuală, evoluată. Prost poate să fie cine vrea, pe când funcţiunea socială de idiot este rezultatul unei vreri şi a unei educaţii. Idioţia e un doctorat. Niciodată prostul nu poate să devie un idiot, el rămâne prost la toate gradele progresului, adică respectabil. Ba e chiar trebuinţă de niţică inteligenţă ca să parvii să fii idiot.

Problemă: se poate ca un vlăstar de notabilităţi consacrate şi care dă semne de inteligenţă (arpegii la pian, recitarea poeziei Rodica la 3 ani, deslegarea şaradelor la cinci, talent teatral precoce admirat acasă, etc.) poate, zic — întreb — să aspire la situaţia de idiot? Adică atunci când se bucură de vârsta majoratului şi ambiţionează să conducă popoarele.

Răspuns: Cum de nu! sau mai bine zis: Ba bine că nu! Cu studiile făcute şi cu drepturile electorale stabilite, orice tânăr poate mângâia idealul de a deveni idiot. El va deveni cu atât mai idiot, vreau să zic: cu atât mai îndreptăţit, cu cât va putea să demonstreze o ascendenţă mai lungă, mai strălucită, în specialitatea conducerii. Nu e o taină decât din punctul de vedere al formaţiei, că sunt familii predestinate să ţie în mâni frânele Statului şi să dea din ele, paralel, cele mai inflexibile serii de idioţi.

Principii: Fără idioţi, viaţa socială ar echivala cu o mare suferinţă. Ar începe genul inteligent să se amestice unde nu se pricepe, autoritatea adevărată, iritată, gravă şi masivă, şi respectată, aparţinând exclusiv, ca un tact personal special şi ca o însuşire de născare, genului idiot.

Să ne închipuim ce ar fi un Consiliu de administraţie, un Comitet executiv, o Societate de savanţi, compuse din aşa numiţii inşi inteligenţi. Nu se poate această calamitate, sunt de acord, dar presupun. Ştii ce s'ar întâmpla? Toţi mebrii acestor glande de activitate, mai înainte de-a se pronunţa în acte, şi-ar pierde vremea cea mai utilă, gândindu-se la ce şi-au propus să facă. Ar intra numaidecât în joc aşa zisele idei şi judecăţi, comitetele şi consiliile ar deveni sfioase şi nehotărâte, împiedicate în exerciţiul funcţiunii lor de nişte ficţiuni, pe care noi idioţii nu le avem: scrupule, obiecţii, suplimente de anchete, documentări, etc. Când e atât de lucru şi în viaţa comercială şi la Stat, înţelegi ce urmări funeste ar avea prezenţa neidioţilor la punctele motoare ale vieţii.

Pentru buna clasificare a energiilor creatoare, trebuie adoptată adevărata nomenclatură: idiot şi in-idiot, în această ultimă mare clasă, din care iese elita perfecţilor idioţi, încăpând toată caracuda socială, şchiopi, gângavi, cocoşaţi şi inteligenţi.

Specia inteligentă reflectează, se codeşte, analizează, evident inferioară. Miniştrii şi prim-miniştrii nu l-au simpatizat niciodată. El mai are şi detestabilul nărav că răspunde, că nu se conformează exact, că lasă loc şi pentru el, pentru închipuita lui cugetare. Niciodată să nu-ţi iei aderenţii, confidenţii, oamenii de încredere, secretarii, contabilii, directorii din această pleavă catastrofală. Te împiedică de la bine şi de la frumos; de la idiot.

Dar o meteahnă intolerabilă a speciei e pretenţia ei de a fi şi cinstită. E ridicul. Cinstea aparţine idiotului întreagă. Căci ce este aşa numita inteligenţă decât o şiretenie, o şoaldă, o pungăşie? Cumpănirea asta, codeala asta, întortochiarea în fel şi chipuri a lucrului naturii, pe care Dumnezeu l-a făcut oblu, ce-i decât o zarafie, o misitie, o escrocherie? Să te păzeşti ca de foc de omul, care după vechiul tarif, ţi se pare cât de puţin inteligent.

Eu prefer, în calitate de idiot, acestui lichelism al personalităţii, pe prostul sadea. Am nevoie să zic cuiva că este om de treabă, un om cumsecade şi-mi aleg oamenii care pot merita această fundamentală distincţiune. Inteligenţa mă sâcâie, mă complică, mă amplifică. Ai băgat de seamă: nu vreau să fiu jignit de prezenţa în generaţiile contimporane, a oamenilor care se cred inteligenţi. Existenţa lor e o sfidare. Imi plac oamenii cumsecade şi pace! mă prăpădesc după ei. Şi am de ce Imi place omul să fie înainte de toate cuviincios, să-l găsesc totdeauna la uşe, gata să-mi scoată paltonul şi şoşonii şi să mi-i puie. Unde-i omul de treabă? Prezent! El e totdeauna prezent. Şi-mi place şi elasticitatea lui estetică: pe lângă că stă în picioare, el se mai şi încovoaie, onduleazâ, par'că să nu i se vadă nici figura. Ii stă frumos, bată-l vina! Omul cuviincios se scoală de pe scaun oridecâteori rosteşte numele meu în absenţă, iar dacă sunt de faţă şi-l poftesc să şadă, el stă numai pe una optime a părţii lui sedentare. In devotamentul lui, el zice: şapte optimi din şezutul meu le ţin în aer şi ţi le consacrez Dumitale, adică dumneavoastră, forma ceremonioasă.

Acest lucru e valabil nu numai în politică şi societate, dar şi în manifestările acelea care, ieşind din individ sunt o prelungire a lui în spaţiul cultural. Arta de-a fi idiot e universală. Eu nu pot să sufăr de pildă ca un scrib să mă ia subţire, să-mi povestească, aşa, din capul lui, lucruri aşa zise subiective, degenerări de lucruri, permiţându-şi să vadă cu ochii lui şi să disolve şi să strecoare cu creerul lui. Nimeni n'are dreptul la creer decât idiotul, pentrucă el e conform. Iată de ce prefer literatura directă şi sinceră. Să vă dau un exemplu:

„Titlu: Vaca şi mă-sa bivoliţa albă.

Intr'o zi, a venit la puţ Marin, ciupind pe Cătrina de colea, de unde ştii d-ta. Cătrina i-a tras o palmă. Porcule! îi zise Cătrina. Eşti însurat şi ai opt copii şi tot de blăstemăţii te ţii. Să ştii că am să te spui leichii. Şi de m'oi spune, fă, tâţoaso, ce-are să fie ? zise Marin. N'o să fie nimic. Ia mai bine dă ciutura'n coa, să-mi adăp vaca".

Şi aşa mai departe. Asta este a scri de-a dreptul, otova şi sănătos.

T. ARGHEZI

Spovedania unei candidate la nebunie

. . . . Şi-acum, reiau spovedania sfârşită în România mică, pentru a mi-o continua în România mare.

Prestigiul meu de femee şi cetăţeancă română, evoluase odată cu prestigiul ţării mele întregite. In cuprinsul nouilor ei frontiere, am debutat cu doi prinţi de-odată, dintre care unul era chiar prinţ român. Cine?... Regret, dar nu vă pot spune. Nu-l mai căutaţi, fiindcă nu-l veţi putea identifica niciodată. Voi avea grija, ca vorbind de el, să vi-l prezint aşa cum aşi vorbi de un altul, deşi toţi prinţii sunt la fel.

Prinţii sunt ca sfinţii. Te închini lor, fiindcă n'ai avut niciodată ocazia să-i cunoşti în carne şi în oase. Coboară-i însă din icoanele lor de lemn, bătute în argint şi aur şi invită-i bunăoară să stea cu tine la masă. Sfinţii ca şi prinţii, vor proceda la fel. Se vor grăbi să se coboare până la tine, dar numai din curiozitate. Işi vor vârî apoi nasul prin toate farfuriile cu mâncări şi după ce vor alege numai pe cele cu miros mai picant, îşi vor umple buzunarele cu ele şi se vor retrage să le mănânce singuri, în cadrul aceloraşi icoane de lemn, bătute în argint şi în aur. Şi-aşa vor continua să-şi singularizeze existenţa divină, până ce le va suna şi lor ceasul când vor fi mâncaţi de carii sau de... anticari.

Tot aşa era şi prinţul meu. Ca orice prinţ român însă, de bine, de rău, îl puteai întâlni câteodată şi pe Calea Victoriei, nu numai zugrăvit pe lemn. Eu l-am întâlnit însă, într'o seară la şosea. El era în automobilul lui, iar eu în pantofii mei de antilopă neagră. Când m'a zărit din goana automobilului, probabil s'a gândit că aşi putea face şi eu, figură frumoasă în colecţia lui. A oprit automobilul, ceva mai departe de mine, şi coborînd grăbit, mi-a eşit înainte, oprindu-mă şi pe mine din drum. La început n'a vrut să se recomande, probabil de teamă să nu mă emoţionez şi să mă facă să leşin de atâta cinste. După ce m'a salutat cu un singur deget la pălărie, ca şi cum m'ar fi cunoscut de când lumea, m'a întrebat dacă sunt dispusă să fac cu el un „tour” până la Otopeni. Eu i-am răspuns, aşa într'o doară: „De ce nu?” iar el a exclamat „Brava!... Asta-i muzica ce-mi place”. Şi ca să-mi dea dovadă că este aşa, mi-a sărutat mâna, de data asta foarte ceremonios. Prinţul mă minţise însă, fiindcă muzica ce-i plăcea, nu eram chiar eu... Era o muzică militară care cânta „Madelon” la bufet. Bine înţeles că această primă minciună a lui m'a desgustat. Dar ce m'a desgustat mai mult, a fost altceva... Un gest pentru care trebuia să-i întorc spatele. L-am răbdat totuş, de curiozitate să văd până unde poate merge un prinţ în România mare. In loc să mă invite în automobilul lui, în faţa căruia, mă dusese chiar el de braţ, prinţul m'a rugat să mai aştept câteva minute, până ce şofeurul lui va găsi un automobil de piaţă, liber. Explicaţia era următoarea. Automobilul lui era deschis şi în automobil deschis prinţul nu eşea decât cu nevastă-sa. Pentru plăcerea de a mă conduce până la Otopeni, îi trebuia un automobil închis. Probabil că prinţul nu-şi da seama, că salvând onoarea nevestei sale, îmi jignea amorul meu propriu. Şi totuş, nu l-am pălmuit, deşi la un moment dat, simţeam pe sub mânuşe o grozavă mâncărime în palma dreaptă. L-am acceptat aşa cum se prezentase, sau mai bine zis, aşa cum înţelegea el să mi se dăruească cu trup şi suflet, adică în forma unui sfânt oarecare dintr'o icoană de preţ, pe care de altfel o poţi vinde ori când.

Deşi ca om de lume, prinţul meu avea o sută de calităţi, avea totuş şi un cusur, un mare cusur, un cusur pe care nu-l pot avea decât prinţii şi bine înţeles, sfinţii pe care nu-i poţi niciodată convinge să stea cu tine la masă. Se temea să se arate în timpul zilei în compania mea, probabil de teamă să nu-şi piardă prestigiul boeriei, moştenit dela strămoşii lui, care ca şi el îşi păstrau întreţinutele la mahala. Noroc însă că eu locuiam în apropierea Foişorului de foc, cartier care nu este cotat chiar ca mahala.

In schimb, prinţul meu mă îmbuiba cu tot felul de bunătăţi şi — excepţie rară — nu era chiar aşa de sgârcit ca sfinţii, care după ce-ţi golesc buzunarul şi sufletul, te bagă în mormânt, dar nu alături de ei, ci în compartimentul destinat muritorilor de rând... Scrisorile, florile, banii şi din când în când, chiar şi câte o bijuterie de la Resch, prinţul mi le trimetea (n'am înţeles niciodată, dece) numai prin şofeurul lui, care părea a-i fi pe lângă om de încredere, până la o anume margine protocolară, chiar un bun prieten. Adevărul era, că şofeurul prinţului era tot prinţ ca şi el. Era un fost locotenent într'un reghiment de cavalerie din garda imperială rusă, care după dezastrul ţarismului, în locul unei problematice insigne de „comisar al poporului” în Rusia, preferase volanul sigur al unui automobil princiar în România.

Intr'o seară, şofeurul prinţului, îmi aduse o scrisoare în care amantul meu, se ruga să-l ert că nu mă poate vedea, după cum ne înţelesesem cu o seară înainte. In schimb, îmi punea la dispoziţie automobilul lui (probabil fiindcă era noapte) ca să mă folosesc de el, după cum aşi fi crezul de cuviinţă până în zorii zilei.

In primul moment, scrisoarea prinţului îmi încruntase sprâncenele. Surâsul semnificativ al şofeurului însă, mă făcu să-mi capăt iar buna dispoziţie. Cum era vară şi afară o căldură înăbuşitoare, o plimbare de o oră la şosea, era bine venită.

In automobil însă, mă aşezai ostentativ în faţă, lângă şofeur. Dacă prinţul ar fi aflat lucrul acesta, probabil s'ar fi supărat. E drept că pentru amanta unui prinţ nu era tocmai convenabil lucru să-şi frece coatele de bluza albastră a unui şofeur, chiar când acest şofeur ar fi fost tot prinţ ca şi stăpânul său. Dar mie nu-mi place să stau niciodată singură, nici într'un fund de automobil, nici într'un fund de sofa. Pe mine însă ceeace mă plictisea, nu era părerea prinţului despre atitudinea mea, ci atitudinea liniştită a şofeurului, care nu se uita decât în botul automobilului, ca şi cum lângă el nu s'ar fi găsit nimeni. In atitudinea lui plină de respect pentru mine, eu nu vedeam însă, de cât o necuviinţă. Ca să-l pedepsesc dar, după o goană nebunească pe şoseaua Ploeştilor, îl oprii brusc în dreptul unei pădurici cufundată în întuneric. Şofeurul credea că am să-i dau ordin să întoarcă. Eu însă, îl rugai să intre în pădurice. Nu ştiu dacă el pricepuse sau nu intenţia mea. Işi încleştase însă mânile pe volan, refuzându-mă net. In schimb, încercă să-mi explice pentru ce era nevoit să procedeze aşa. Dacă automobilul ar fi fost al lui, poate că n'ar fi ezitat o singură clipă. Dar cu automobilul prinţului, nu îndrăsnea să rişte o pană, sau poate chiar un accident mai grav, ale cărui consecinţe i-ar fi fost fatale. Argumentele lui mă enervau. Rusul ăsta, parcă n'ar fi fost prinţ adevărat. Raţiona exact ca un mujic. Dar prinţ sau mujic, pe mine nu mă interesa decât bărbatul de lângă mine. Ca să-l fac dar să mă priceapă, i-am şoptit la ureche pe un ton misterios:

— Dar dacă în automobilul stăpânului, te-ai găsi cu amanta ta?... Ce-ai face atunci?... Ai întoarce-o acasă fără să te atingi de ea, sau aţi da buzna împreună cu automobilul în pădurice?

Şofeurul tresări, îşi făcu de trei ori semnul crucii şi-mi şopti la fel în ureche şi pe acelaş ton misterios.

— Taci, taci... păcătoaso!... Taci să nu ne-audă Batiuşca de sus, că în loc de pădurice, ne ducem dracului de-a dura până în fundul iadului.

Inţelesei atunci că rusului, nu-i era teamă de iad şi numai de mine. Ii era teamă probabil, să nu-l denunţ prinţului şi să-şi piardă slujba care pentru el preţuia mai mult chiar, decât o aventură cu amanta stăpânului. Pe mine însă, tocmai această teamă a lui, mă făcea să-l împing tot mai mult spre întunericul din păduricea în care nu se auzea decât cântecul greerilor.

După o jumătate de oră aveam satisfacţia că reuşisem şi de data asta, ce-mi pusesem în gând. Reuşisem să-i dovedesc rusului că iadul de care se temea el, era cu totul în altă parte decât în acea pădurice, din care odată intrat, nu mai puteam eşi decât ca Adam şi Eva, goniţi din paradis.

A doua zi şofeurul prinţului veni fără automobil, ca să-mi destăinuiască între patru ochi şi pe îndelete, focul pe care i-l aprinsesem în inimă. Abia atunci mi-am dat seama că şi inima ruşilor se aprinde tot aşa de uşor, ca şi inima românilor. Toate parcă sunt de paie. Numai că de data asta deşi aprins de curând, focul acesta ruso-român, ameninţa să devină un adevărat incendiu capabil să ne carbonizeze pe amândoi de-opotrivă. Cele câteva clipe petrecute în pădurice îi rămăseseră înfipte în inimă ca nişte cuie în cauciucul unei roţi de automobil. Dacă le-ar fi scos imediat, cauciucul s'ar fi desumflat şi automobilul ar fi rămas în pană, fiindcă nu mai avea şi alte cauciucuri de rezervă. Dar exact acelaş lucru s'ar fi petrecut şi dacă nu s'ar fi atins de el. Cauciucul dar trebuia reparat urgent şi reparaţia asta nu i-o puteam înlesni decât eu singură.

Rusul recunoştea că ar fi fost o adevărată nebunie, dacă i-aşi fi acceptat propunerea. Dar tot o nebunie la fel, era gata să facă şi el pentru mine, dacă i-aşi fi pretins-o. Era gata să fugă cu mine în Rusia, să facă act de supunere regimului bolşevic, să-şi reia locul şi gradul în armata roşie, să-şi reintre în posesia averei părinteşti confiscate de noul regim şi să mă facă princesă autentică, deşi nevestele tuturor celorlalţi prinţi rămaşi în Rusia, nu mai erau decât nişte simple gospodine anonime.

Propunerile prinţului rus, deşi-mi gâdilau în mod plăcut amorul meu propriu de româncă burgheză, nu-mi făceau totuş impresia că ar putea fi realizabile, ca să mă lase furată de perspectivele unei noui aventuri. Socoteam că cele câteva clipe petrecute în întunericul păduricii, nu meritau cinstea să le mai afişez şi în lumina zilei, chiar în Rusia bolşevică. Rusul însă cugeta altfel. Dacă amorul lui propriu de prinţ autentic, îi îngăduise o primă umilinţă de a renunţa la titlul lui de nobleţe nu-i putea permite s'o mai repete şi cu titlul de amant al meu. In lipsă dar de altceva mai bun, şofeurul amantului meu înţelegea că amanta stăpânului său, să fie numai amanta lui, chiar dacă ar fi continuat să rămână şi mai departe ca întreţinuta prinţului...

Bine înţeles că noua lui propunere mă jignea. Rusul însă nu era vinovat. Era numai consecvent în încăpăţinarea colectivă a rasei sale. Era sclavul ideii fixe, că ruşii trebue să stăpânească Constantinopolul. Or, în cazul de faţă Constantinopolul lui, eram eu. Iar eu, trebuia să mă cedez lui, nu de plăcerea de a-mi schimba stăpânul, ci forţată de imperativul categoric al celor 80.000 de lei, pe care într'o bună zi, mi-i aruncase pe masă.

Deşi încântată de surpriza ce-mi făcuse, simţii totuş că trebue să roşesc. Dar ca să pot fi şi eu tot aşa de consecventă cu mine, ca şi el, închisei ochii şi nu mă mai privii în oglindă de cât după ce roşeaţa sinceră din obraz începuse să împrumute culoarea roşeţei falşe a pudrei. Pe vremea aceea, 80.000 de lei, echivalau cu aproape un cartier din Constantinopol. Or, cum nu era vorba decât de un singur rus, cred că-i cedasem chiar prea mult.

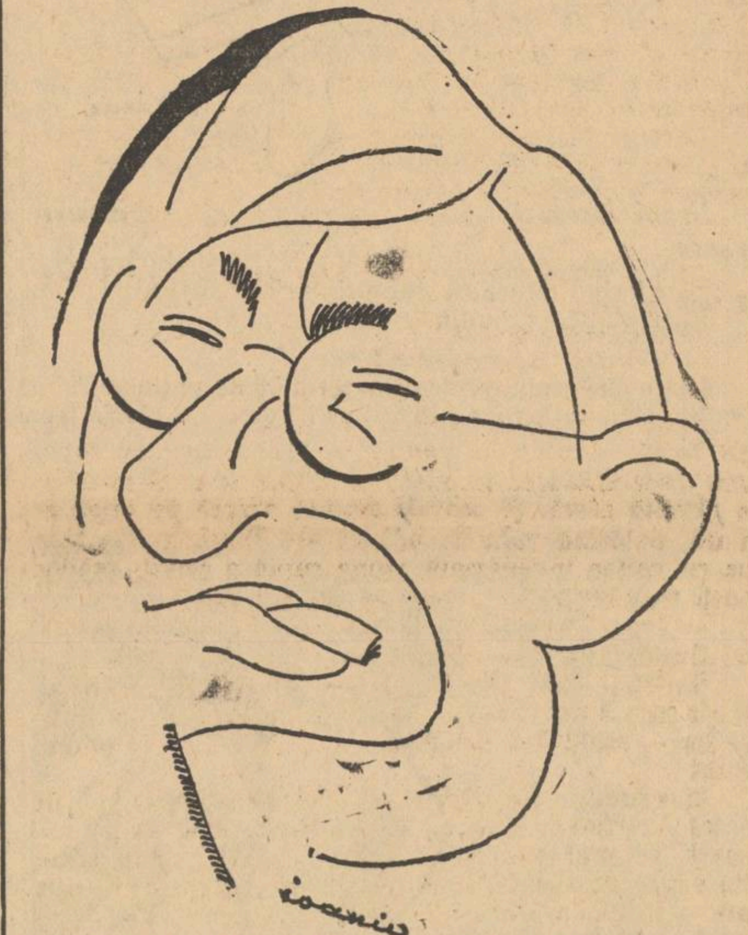
Puţin timp după aceea însă, într'o noapte când eşeam împreună dintr'un cinematograf, doi agenţi secreţi, care ne urmăriseră fără să bănuim, ne arestară pe-amândoi chiar în poarta casei mele. Noroc că după primele cercetări făcute, eu fusei pusă în libertate. Noul meu amant însă, fuse expediat mai întâi la Jilava, apoi la Văcăreşti, şi după îndeplinirea formalităţilor, expulzat din ţară.

Deşi prinţi amândoi, unul din cei doi amanţi ai mei, vânduse automobilul celuilalt amant, ca să-i poată cumpăra amanta pe care până atunci n'o putuse avea decât cu chirie... Şi iată cum Constantinopolul, deveni iar liber!...

Povestea mea şi a celor doi prinţi care-mi fuseseră amanţi, seamănă cu povestea vânătorului, care umblă după doi epuri de-odată. Ii scapă din bătaia puştei pe-amândoi. Tot aşa i-am scăpat din mână şi eu. Odată pe amândoi. Nu-mi mai rămânea dar de făcut decât să mă întorc iar la vechea mea formulă dinainte de răsboi. Un singur amant... Numai câte unul... Şi acela chiar... Un amant anonim...

* * *

Băiatul băcanului din colţul străzii noastre, era elev la conservator, unde urma clasa de declamaţii a d-lui Livescu. Asta

Ion Minulescu

însemnă că nu putuse sfârşi liceul, ca să aibă dreptul să se înscrie la Universitate, deşi astăzi Conservatoarele erau puse pe acelaş picior de egalitate cu universităţile. Ca orce elev de conservator, băiatul băcanului, nu mai era cum se spune, un „puţoi” ci om în toată firea, cu care la nevoe te puteai afişa în lume fără teamă de a te compromite. Prestigiul elevilor de conservator, de altfel, urmează imediat după prestigiul ofiţerilor, a căror vârstă n'a depăşit încă gradul de căpitan. Aceştia sunt singurii favorizaţi de soartă, pe care femeile s'au obişnuit să-i accepte cu ochii închişi, chiar din prima lor zi de cunoştinţă. Eu însă îl cunoşteam mai de mult. Il cunoşteam chiar mai bine, de cum îl cunoştea familia...

Băiatul băcanului era, ca şi tatăl său, de origină albaneză şi de reputaţie dubioasă. In schimb, era băiat bun, adică manierat, mai mult tăcut decât vorbăreţ, şiret, lacom, gelos, acaparator de tot felul de fuste scurte şi cu vădite dispoziţii să devină un viitor „star” de cinematograf. Pentru asta însă, aştepta să plece în străinătate, fiindcă în filmele ce se lucrau în România s'ar fi putut compromite pe viaţă. Aşa păţiseră toţi colegii şi colegele lui, care încercaseră să ridice prestigiul naţional al filmului românesc. Nu-i putuseră înghiţi nici publicul, nici critica, şi nici măcar amanţii interpretelor sau amantele interpreţilor... Meseria dar ce şi-o alesese de-ocamdată, probabil până la moartea lui tată-său, îi da un aer de încredere în sine „en gros” aşa după cum era de altfel indicat chiar pe firma băcăniei părinteşti. Eu însă, nu l-am consumat niciodată decât „en detail”.

Eu şi băiatul băcanului, eram vechi prieteni din copilărie. Nu ne jucasem însă niciodată împreună. In schimb, ne salutam politicos decâte ori ne 'ntâlneam. Câte odată chiar ne şi zâmbeam ca şi cum ne-am fi acontat viitorul, iar când aveam timp de pierdut, ne tachinam cu aventurile noastre de dragoste pe care le povesteam cu atâta lipsă de bun simţ că ne bufnea râsul pe amândoi. Când mă prindea în băcănie, se oferea să mă servească singur. Asta însemna că la plată îmi făcea totdeauna câte o reducere de câte 10 şi chiar 20 la sută.

Intr'o seară, îmi oferi chiar două bilete de favoare la Teatrul Naţional, unde până atunci nu fusesem decât cu bilete plătite de amanţii mei. Deşi îmi oferise biletele fără să-mi mai fi dat nimic altceva de înţeles, eu ghicisem totuş, că adevărata intenţie a generosului meu donator era să merg la teatru cu el, şi nu cu altcineva. Nu vedeam dece l-aşi fi refuzat, mai ales că l'aşi fi putut supăra şi hotărî pe viitor să nu mai îmi dea nici bilete de favoare, nici reducerea obişnuită dela 10 până la 20 la sută.

Am pornit dar la teatru împreună, deşi nu îndeplinisem încă condiţiile, ca să formăm o adevărată pereche de tineri. Păream numai un frate şi o soră. Un frate mai mare care-şi conduce la teatru sora mai mică, de teamă să nu fie acostată noaptea pe stradă de către satirii bucureşteni. Această atitudine demnă, până ce-am ajuns la teatru, am păstrat-o cu sfinţenie. Odată instalaţi pe locurile noastre însă, ne-am dat în petec.

Piesa era scrisă parcă anume să placă numai unui public special de îndrăgostiţi. Incepea cu un sfârşit de dragoste veche şi se sfârşea cu un început de dragoste nouă. Era o piesă banală pe care noi o găseam totuş genială, fiindcă probabil amândoi ne încadrasem instinctiv în câte unul din rolurile celor doi protagonişti. Elevul de conservator mai ales, uitase că se găseşte alături de o femee de condiţie, fiindcă pe la mijlocul actului al treilea începuse să-mi pipăe pulpele, la fel ca în scena ce se desfăşura în faţa ochilor noştri. Urmarea acestui gest deplasat, fuse că după sfârşitul piesei, ne trezirăm pornind la braţ, ca şi cum ne-am fi înţeles mai dinainte ce trebue să facem....

Se spune că o piesă, numai atunci este bună, când după lăsarea cortinei, ea continuă să se repete în fantezia tuturor perechilor de spectatori din noaptea aceea, care la nevoe, o pot pastişa chiar, numai din memorie. La fel făcurăm şi noi, deşi propriu zis, nu eram încă, nici acum chiar o pereche adevărată. Abia la „Gambrinus” unde intrarăm pentru câteva minute ca să gustăm ceva, începurăm să ne anticipăm în ceeace trebuia să devenim foarte curând. Pe măsură ce goleam câte un pahar de „Pinot noir” mai mult, ne dam seama, că fantezia noastră, era una şi aceiaşi. Asistasem dar la reprezentarea unei piese bune, pe care noi, o şi învăţasem parcă pe din afară. Nu ne mai rămânea decât s'o repetăm, bine înţeles, în altă parte şi când am fi găsit de cuviinţă, dacă nu chiar în noaptea aceea.

In drum spre casă, ne gândeam ce uşor se poate scrie o piesă de teatru, când autorul are o amantă care îl înşeală cu un prieten care este critic dramatic, şi a cărui amantă la rândul ei, îl înşeală pe critic cu autorul dramatic. Şi fiindcă era vorba de cum se poate construi o piesă, ne oprirăm în faţa unei clădiri care tocmai se găsea în construcţie şi ea. Era o clădire cu opt etaje, ceva ce nu se mai văzuse la Bucureşti, ceva tot aşa de grandios ca şi piesa pe care ne gândeam s'o construim şi noi. O grămadă enormă de cărămizi aranjate geometric, se ridica din spatele unei alte grămezi mai mici de pietriş, ca şi cum un paravan de culoare „brique” ar fi ascuns o stofă de culoare „sable”. Noaptea era luminată numai de stele şi de un felinar cu gaz aerian, care fâsâia în faţa noastră ca şi cum ne-ar fi invitat să luăm loc. Ne trezirăm parcă fără voe, chiar în decorul piesei, pe care o aplaudasem trei sferturi de oră în urmă...

Elevul de conservator, a cărui memorie părea a fi excelentă, începu să declame cu oarecare aproximaţie, câteva frânturi din replicele actului al treilea, în care femeea din lumea bună ceda artistului din lumea cafenelelor. Ca să-l încurajez, scăpai câteva bătăi de palme discrete. Actorii însă, la cel mai mic semnal de aplauze, îşi pierd minţile, mai ales când aplauzele vin dela femei. La fel se petrecu şi cu băiatul băcanului, care deşi nu era încă actor diplomat, dar ca elev în ultimul an al conservatorului, era angajat ca bursier al Teatrului Naţional. Işi aruncă pardesiul pe grămada de pietriş apoi închise cu bastonul robinetul de gaz aerian al felinarului care se stinse, şi luându-mă în braţe, se rostogoli cu mine greoi pe canapeaua improvizată la fel după cum se petrecuse şi la teatru...

ION MINULESCU

(Urmează).

Bicentenarul lui George Washington

In aceste vremuri când entuziasmul stăpâneşte atât de puţin pe oamenii roşi de îndoială şi nemulţumire, s'a nimerit să cadă şi comemorarea bicentenarului naşterii lui George Washington. Din fericire, evenimentul acesta nu pretinde atât de multă avântare entuziastă, cât înţelegere dreaptă şi potolită. Semnificaţia apariţiei istorice a lui Washington nu stârneşte o admiraţie oarbă pe care oamenii încercaţi greu pot să o mai manifeste astăzi, ci mai mult recunoaşterea rolului pe care un om modest a avut să-l joace mai mult chemat de dinamismul realităţii decât de propria lui ambiţie.

Washington nu ilustrează un tip de erou romantic sau de individualist genial care simte şi vrea să-şi impue propriile idealuri unei întregi colectivităţi. Washington nu are decât puţine trăsături comune cu Napoleon sau Alexandru cel Mare, căci ambiţia puterii şi grandoarei nu l-a frământat niciodată. Dacă el a avut intuiţia şi viziunea unui viitor de libertate şi armonie americană, pe acestea el nu le-a degajat decât din realitatea socială, iar nicidecum din voinţa sa proprie de a le realiza cu orice preţ prin sine şi pentru propria sa încercare şi verificare. Mai curând decât geniu, George Washington a fost *un om de vocaţie*, dacă prin vocaţie, împreună cu d. Prof. C. Rădulescu-Motru, înţelegem acea putere care nu stă în individualitate, „ci în înlănţuirea individualităţii la finalitatea nobilă a unui ideal”. Acest ideal în cazul lui Washington era deja virtual în realitatea socială a vremii şi marele American, prototip exemplar al unei culturi care nu se va întemeia nici pe puterea de creaţie colectivă şi nici pe genialitatea individuală, ci pe vocaţia armonioasă ce consistă din raţională conlucrare între individ şi colectivitate, — nu va face decât să-l descopere şi să-l ducă la realizare. In acest sens, se poate spune că Washington a fost în primul rând *un om de acţiune*, adică un exponent creator şi practic al cerinţelor vremii.

Caracterizat ca un om calm, modest şi ferit de orice tulburări şi crize interioare, dar, după cum ni-l arată faptele sale, şi spirit tenace, drept, cinstit şi calculat, Washington era menit să fie generalul şi comandantul unor oameni care mai mult decât orice vroiau să-şi apere demnitatea, egalitatea şi independenţa. Intre coloniile engleze depe cealaltă coastă a Atlanticei şi metropolă, conflictele erau nu numai de ordin economic (taxe grele sau nedrepte) ci şi de raporturi de legalitate. Englezii americani nu înţelegeau raporturile de dependenţă faţă de actele arbitrare ale Angliei, pe care ei trebuiau să le respecte, fără a-şi fi spus cuvântul la alcătuirea lor. Conflictul nu era doar material, ci el avea origina în anumite principii de echitate legislativă. Armatele coloniilor unite aleg conducător pe Washington şi cu el înfruntă ele defecţiunile, lipsurile materiale şi asperităţile războiului.

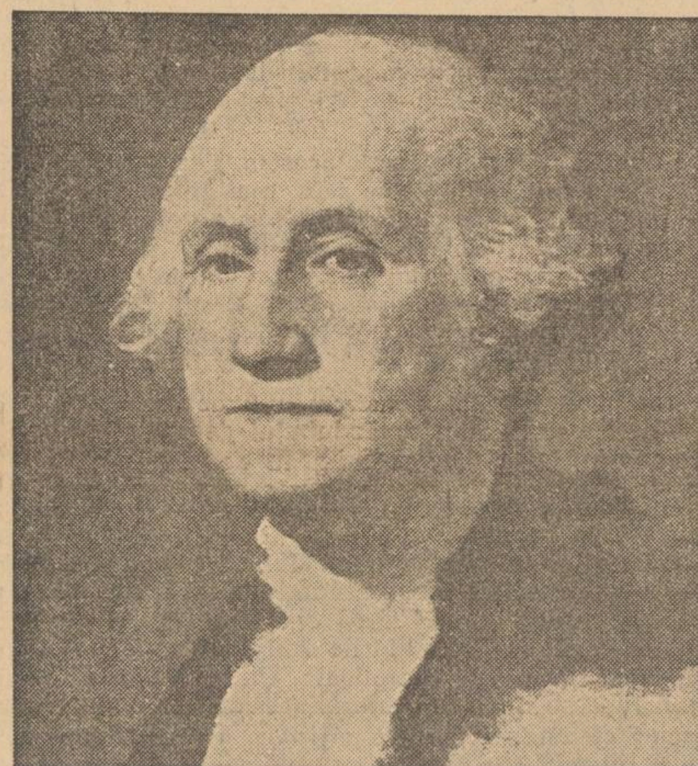
Independenţa Statelor-Unite ale Americii declarată în 1776, nu a fost realizată decât prin sacrificii şi lupte în care Americanii au învins prin strategie, calcul, răbdare, iar nicidecum prin acte avântate, inconştiente, bazate pe noroc. Războiul a fost dus nu de un romantic, ci de un tehnician; nu de un geniu orgolios, ci de un fermier prudent. Duşmanul era obosit, hărţuit, blocat. Destinul Statelor-Unite se ţesea cu credinţă în Dumnezeu, cu raţiune în fapte şi cu încredere în puterea acţiunii continui, tenace şi drepte. *Washington anticipa sensul inteligenţii*, aşa cum l-au conceput, mai târziu, gânditorii pragmatişti americani: abilitatea de a răspunde cu succes unor situaţiuni dificile. Independenţa americană a fost rezultatul unor victorii bazate pe inteligenţă şi dreptate, iar nicidecum pe un eroism gratuit şi strălucitor.

Washington a fost un revoluţionar legalist, practic şi, dacă vreţi, provincial. Scopul său era precis, delimitat şi în interesul propriei sale naţiuni. Washington nu şi-a avut viziunea sa imperioasă şi generoasă în cadre mondiale. El a fost interesat în destinul propriei lui patrii. Atât.

Când, mai târziu, Preşedinte de Republică putea să ajute ca şi în Europa şi mai ales în Franţa să izbândească principiul libertăţii, el a refuzat să intervie, creind astfel acea atitudine de izolare a Statelor-Unite faţă de afacerile europene şi pe care numai Wilson a căutat s'o nimicească datorită viziunii sale altruiste de fericire mondială.

Poate că Washington, — om liniştit şi fermier deprins să-şi îngrijească propria lui moşie şi să nu se amestece în certurile vecinilor, — a dus o astfel de politică şi din pricină că vedea în Europa prea mult capriciu, pasiune şi duşmănie între oameni şi între naţiuni. Unui spirit ambiţios şi vanitos o astfel de situaţie i-ar fi pricinuit motiv de avânturi eroice. Lui, însă, spirit calm şi disciplinat, o astfel de situaţie i-ar fi năruit credinţa în linişte, în administrare metodică şi în organizare paşnică. Venerat ca un erou şi ca Preşedinte ales de două ori în fruntea naţiunii creiate prin vrednicia sa şi a celorlalţi cetăţeni, Washington se retrage în liniştea patriarhală a moşiei sale dela Mount Vernon, după ce cunoscuse şi opoziţiuni şi atacuri din partea politicianilor cu idei potrivnice celor ale sale.

A rămas om şi cetăţean când putea să fie supraom şi rege. Condus de bun-simţ, acest om despre care Chateaubriand spunea că nu e prea impresionant să-l vezi, a construit un nou tip de personagiu istoric, pe care mai ales devenirea Americii îl va accentua din ce în ce mai mult: spiritul iubitor de linişte constructivă; muncitorul care ştie să se supue cerinţelor timpului şi apoi să se retragă la munca sa; omul care să nu fie înebunit de puterea care îi revine la un moment prin concursul împrejurărilor şi care să rămâe cât mai mult om. Dacă aşa a fost George Washington, el nu putea să fie, după cum adesea s'a afirmat, un suflet lipsit de interioritate. Pentru a-l înţelege, contemporanii săi nu aveau la îndemână multe tipuri de felul lui Washington. Decât, poate, pe Cincinatus. *Washington deschidea în istorie epoca omului de vocaţie*, care se substitui celeia a geniului individualist. Din trăirea lui Washington aceasta ne pare mai semnificativ decât toate miturile postume pe care patriotarzii americani le-au născocit pentru a consfinţi unicitatea-i exemplară. Pentru ei, Washington este omul care nu a minţit niciodată. Pentru noi, George Washington rămâne omul de vocaţie, adică acela care a ştiut să-şi înlănţuiască personalitatea sa la finalitatea nobilă a unui ideal social. Umilinţa şi modestia s'au împreunat în acest om cu vrednicia şi energia, — căci în el, ca într'atâţia Americani, puritanismul şi viaţa nu s'au anulat, precum măririle nu i-au

George Washington

înecat modestia. Ca şi Woodrow Wilson, Washington putea să se reîntoarcă la sine însuşi cu mulţumire şi seninătate, căci vieţuirea democratică a acestor două spirite însemna, deopotrivă, bizuire pe sine cât şi serviciu social. La 22 Februarie, se comemorează, aşa dar, naşterea unei personalităţi mari şi democrate şi nu a unui erou genial. Dată mare şi oarecum nouă în istoria omenirii.

PETRU COMARNESCU

Hrandt Avakian — **Gravură**

Pastel japonez

Prietenului Marcel Rozen

Lin-lin, ciocănelul
Piosului bonz,
Loveşte inelul
Cu sunet de bronz

In liniştea multă
Ca'n templele vechi
Caişii ascultă
Cu flori la urechi.

Din slavă-i tezaur
In luncă şi'n lac.
Canarii de aur
Ecouri desfac.

Şi'n lac luminiş e
De-azur şi parfum,
In care Gheişe
Fac larmă, duium.

Li-i sufletul: streajă
Din luna'n solii,
Şi inima: mreajă
De melancolii.

Li-s frunţile: albe
Răsfrângeri de vis,
Şi glumele: salbe
De hohote li-s.

...Suave pervaze
De blând adevăr,
Pe negrele raze
Din ochi şi din păr...

Se mlădie'n boiuri
Şi-o clipă dispar,
Dar sprintene'n roiuri
De stropi reapar:

Sub limpedea lene
De farmec prelins,
Un stol de sirene
Din basme desprins..

Ţâşnind depe maluri
Isvoarele'n dungi,
Se sfarmă de valuri
Cu clinchete lungi.

Leiţi de străluciri,
Ce'n nimburi le'ncing.
Cireşii pe luciuri
Petalele'şi ning.

Pe pajiştea rasă,
Umbrelele sânt,
Ciuperci de mătasă
Clintite de vânt...

Gălbuele fete,
Cu-al zilei colan,
Zoresc să-şi desfete
Zglobiul elan.

Plutind spre grădina
Cu lotuşii uzi,
Le curge lumina
Pe umerii cruzi.

Şi'n bura iscată
De-un dulce mister,
Se pare că'noată
Pe larguri de cer:

Prin molcumul vaer
Din plopii pitici,
Glumindu-şi prin aer
Picioarele mici...

Astfel risipite
Pe-al undelor clin,
S'avântă pripite
Spre vagul destin.

Zvârlind crizanteme
S'adună în cor
Şi cântă poeme
De vis şi de dor.

Prind pumni de răcoare,
Şi râd şi se mint,
Privite de soare
Şi peştii de-argint.

Când bronzul, sihastrul
Cu zumzete'n grai,
Mângâe albastrul
Castel samurai...

GEORGE LESNEA

Februarie 1932.

HENRI BORDEAUX

Privelişti de zăpadă

Răsărit de soare

Trecătoarea Uriaşului leagă Chamonix de Gourmayeur, Savoia de Italia. La mijlocul trecătoarei se află un adăpost, adăpostul Torino, în care am putut să petrec noaptea, aproape confortabil, la o înălţime de peste trei mii de metri. Călăuza mea mă trezi ca să-mi arate răsăritul soarelui. Simţise că s'apropie zorii zilei după semne pe care le simt numai vânătorii şi oamenii dela munte. Semnele acestea erau greu de bănuit, pentrucă era tocmai vremea lunei pline, care se cobora încet la orizont şi care n'avea să-şi sfârşească drumul înainte de a răsări soarele. M'am ridicat, urmându-mi călăuza şi, ajunşi afară, ne aşezarăm să aşteptăm răsăritul, în liniştea încremenită de ger.

Vălurile străvezii ale văzduhului de argint păreau cutremurate de un fior prelung. In dosul zidurilor vinete ale munţilor din zare se urzea ceva neobişnuit şi tainic, ceva care stătea din clipă'n clipă să apară. Lumea zăpezilor eterne părea că simte acest lucru şi că se reculege într'o pioasă aşteptare. Şi, deodată, o săgeată de aur, pornită dintr'un arc nevăzut, atinse vârful lui Mont Blanc, ale cărui zăpezi sângerară ca un trup viu. Regele Alpilor îşi primea coroana. Dar nevăzutul arcaş săgeta mereu, şi toate piscurile se luminară rând pe rând, ca nişte făclii. Piscul *Aiguille Noire* străbătu văzduhul ca un vârf înroşit de lance. *Dintele Uriaşului* se înălţă, însângerat, în azurul aurit. Incendiul se întinse pretutindeni şi gheţarii căpătară nuanţe de migdali înfloriţi. Lumina se plimba domoală prin livezile cerului. Şi atunci Maestatea Sa Soarele apăru, şi toate piscurile se'nfiorară de plăcere, în timp ce luna, posomorâtă, se furişa spre apus...

In sanie

Ajunsesem la Gurnigel, care e un platou aproape de Berna, prielnic sporturilor de iarnă.

— Vrei să vii să vezi concursul de ski la Staffelalp? Am un loc în sanie.

Sania, graţios încovoiată în chip de lebădă, era dusă de doi cai negri şi frumoşi, cu zgarde de zurgalăi la gât. Mă urcai, învelindu-mă în blănuri de vulpe şi de urs.

Pădurea prin care trebuia să trecem ca să ajungem pe coasta văii unde era terenul de ski, înainte de a coborî în sătuleţul Staffelalp, părea un decor de legendă scandinavă, legenda florilor iernii şi a tăcerii albe. Bătrânii brazi centenari erau plini de polei şi atât de încărcaţi de zăpadă, încât fulgi mari cât pumnul se desprindeau, în lunecarea săniei, la tropotul molcom al cailor. Printre cregile împovărate, soarele, ici şi colo, îşi strecura săgeţile de aur, înfigându-le domol în muşchiul moale al pădurii. Era o plimbare de feerie. Nu se mai auzea nici tropotul cailor nici alunecarea săniei. Părea că nu mai înaintăm decât împinşi de puterea muzicii, de ritmul zurgalăilor. Ori, dimpotrivă, părea că priveliştea se desfăşura ca un film, în timp ce noi stăteam pe loc prefăcându-ne că mergem înainte. Clipele treceau, nebănuite, misterioase şi subtile, ca şi cum s'ar fi mistuit şi ele în atâta alb imaculat, asemeni unor pietre aruncate şi dispărute fără zgomot în zăpadă...

Ne oprirăm la capătul terenului de ski ca să vedem cursa. La picioarele noastre se întindea lacul Thoune, verde şi îngheţat, ca un smarald într'un inel, şi, în faţa noastră horbota scânteetoare a piscurilor cu gheţarii atârnaţi în văzduh ca nişte grădini. Soarele scălda munţii de jos până sus, iluminându-i şi aprinzând focuri de-alungul povârnişurilor lor ameţitoare. In curând, pe măsură ce avea să coboare spre orizont, soarele avea să le accentueze şi mai mult conturele, înainte de a-i împodobi, spre seară, cu toate nuanţele florilor primăverii...

Baletul patinorilor

Concurs de hockey şi de patinaj la Gstaad, aproape de Berna. Când am sosit, partida de hockey era pe sfârşite. Dealtfel nici n'aş fi avut gust să asist. Eram atras de un alt spectacol, mult mai delicios: o fată care tocmai sosise — aceia care, după părerea tuturor avea să câştige premiul de patinaj — o Englezoaică, natural; în lumea asta cosmopolită Englezii, deobicei, triumfă în sport. Fata purta un costum de lână albă şi o bonetă la fel, cu un pampon în vârf. Sânii erau bine strânşi în corsaj şi rochia largă lăsa picioarele să se mişte în voie. Talia, înălţată de patine, şi părul blond deschis ca paiul, tăiat scurt, îi dădea o înfăţişare de băiat; însă ochii albaştri, de-o limpezime de isvor, obrajii netezi, fără o cută, expresia copilărească şi mirată a feţii, aduceau aminte de păpuşile articulate şi senine din vitrinele marilor magazine.

După partida de hockey patinajul se goli. Ghiaţa lucea ca o oglindă, în care munţii de zăpadă îşi răsfrângeau chipul nemişcat. Apoi oglinda se însufleţi. Rând pe rând, fiecare concurent execută figurile impuse. La figurile acestea geometrice şi fixe Englezoaica învinse pe toţi, dar fu şi ea la rândul ei învinsă, la figurile libere, de o Franceză subţirică cu bonetă verde care, cu graţie şi ingeniozitate, alcătui o serie de motive decorative. Sub oţelul patinelor ei, pe care soarele le preschimba în juvaeruri de aur scânteetor, prinseră viaţă pe oglinda gheţii mii de arabescuri ciudate, o întreagă dantelă fină şi savantă, care se urzea şi distrăma mereu ca pânza Penelopei. Câteodată îşi domolea cadenţa, ca şi cum ar fi şovăit o clipă, apoi din nou se asvârlea înainte, alerga, se înşuruba în loc şi, mlădiindu-se, pornea iarăş. Ca Mercur avea aripi la călcâie. Ritmul ei, niciodată acelaş şi niciodată frânt, era delaolaltă dans şi vers. Ritmul acesta cânta plăcerea de a trăi în aer liber, bucuria mişcărilor armonioase, libertatea în spaţiu a trupului omenesc desrobit din toate legile gravităţii. Fata aceasta, gnom minuscul în măreţia priveliştii din jur, devenea dintr'odată centrul acestei privelişti. Părea că toată frumuseţea iernii şi a munţilor nu fusese adunată decât ca să slujească de decor jocurilor acestei fetiţe, care culegea toată această splendoare, agăţându-şi-o, pană albă, la beretă...

Bobsleigh

Pe pista dela Saanenmöser cinci săniuţe stau rânduite una după alta, gata de plecare. Fiecare are un nume, ca bărcile de pescari sau yacht-urile. Săniuţa noastră se numeşte: „Fii fără grijă". E condusă de o fată, fata cu bereta verde. E rândul nostru. Plecăm. Cum a ajuns pe coastă, săniuţa ia vânt. Echipajul, bine dresat, manevrează iute şi sigur. Trecem un viraj ameţitor cu o precizie desăvârşită şi fără să încetinim. O bucurie nouă mă cuprinde la goana asta nebună prin zăpadă, cu faţa biciuită de vântul aspru îndulcit de soare, cu ochii culegând, ca nişte mâni lacome care s'aruncă printre flori, splendoarea munţilor în azur, cu pieptul liber în vestonul de lână şi cu sufletul îndârjit de luptă. In faţa mea văd mereu bereta verde, nemişcată, pentrucă pilotul nu trebue să se clintească din loc. Şi fata cu bereta verde dovedeşte un straşnic sânge rece, ca un vechi căpitan de bobsleigh, frânând pe nesimţite la virajuri, aşa ca să-şi păstreze iuţeala. Şi iată ultimul viraj. Sania s'apleacă, urcând în plină viteză coasta pârtiei. Dar a ajuns prea sus. Iat-o pe creastă. Trece deasupra. Se răstoarnă. Mă ridic din zăpadă. Mă pipăi întrebându-mă cum de nu mi-am rupt nimic. Nimeni nu-i rănit. Munţii sunt blânzi cu cei care îi iubesc...

Traducere de AL. A. PH.

Cumpăr
„Amintiri din Junimea"
de G. PANU
Oferte la ziar sub G. P.

Trei zile de congres la Bratislava

de PROFIRA SADOVEANU

Elegie în 3 acte, un prolog şi un epilog

Ziua a doua

Aşi vrea să mă duc să văd Dunărea, aşi vrea să rătăcesc prin cartierul vechiu şi cartierul evreesc, aşi vrea să mă urc la cetate şi totuşi iată-mă iar în cuşca congresului, pe băncile acum mai goale, netezite proaspăt în lumina clară şi albă a dimineţii.

Se discută lucruri importante.

— Priveşte la Omuleţ cum ascultă de grav, în picioare, cu mâna în pieptul hainei. Parc'ar fi Napoleon.

— Napoleon de vată... umplu eu imaginea cu figura albă şi mozolită de somn a celui despre care e vorba.

Un cap al mesei lungi din valea plângerii s'a sculat în picioare.

Vorbeşte un ceas cu mănunchiul de foi litografiate pe care le ţine în mână, apoi se aşează jos în aplauzele plescăite trezite din somn.

Frigul mi s'a urcat fierbinte spre cap — ca la şcoală când profesorul trece cu condeiul pe foaia catalogului cu litera ta — studentul cu faţa ciupită de vărsat de lângă mine s'a înălţat în bancă, trăsnindu-mi în urechi.

— Congres.. naţiune... Europa centrală... interese economice... uniune internaţională...

Banca a intrat în mine. Şi când secretarul cel blond şi drăguţ cu privirea dulce dă semnalul sfârşitului, afară strada ne primeşte cu pale de soare rece şi ascuţit şi paşi morocănoşi spre muzeul Primăriei — pe care nu se poate să nu-l vedem.

Pe subt bolta adâncă de piatră cu albe arcade gotice. O curte largă şi pietruită cu cerdacuri înalte şi boltite ca la arhondaricul mânăstirilor noastre. In săli nenumărate, cu lucruri multe şi disparate, într'un amalgam încâlcit de nume şi de date felurite. Sala galbenă, sala verde, sala muzicii, sala brună, sala de gală, sala gotică... Statuia Mariei Terezia, bustul lui Liszt, drapelul doctorului Kurban, capete baroce, portrete celebre... Apoi salonul cel mare al primăriei cu mobilă secol, cu gobelinuri scumpe pe pâreţi — pe care ni le explică în amănunt doamna mititică şi palidă cu păr de cânepă. Şi sala mare şi tristă, cu scaune sărace şi prăfuite, pe care ar fi luminat-o altădată prezenţa Impărătesei Maria Tereza.

Lucruri răsfoite în grabă, cu Primarul monumental şi oficialităţile în frunte şi turma amestecată şi zgomotoasă a studenţilor pe urmele lor.

— Nu fac două parale... Mai bine mergeam direct la masă.

Glasul ne-a izbit în limbă adevărată — românească lată şi grea.

— Studenţi români?

— Trimişii Bucureştiului.

Puţin aer proaspăt, în încleierea străinătăţii.

Apoi, în cupola verde a hotelului Karlton, la mesele lungi — în fum, zgomot şi pustietate, cu capul greu de închisoarea impusă; în vreme ce ziua se scurge rămasă afară. Şi soarele aruncă aramă pe după amiază, netezind valurile adânci ale Dunării; iar colo sus, pe colina îndepărtată, ruina ruptă a cetăţii regilor morţi tace copleşită în raze de nisip galben.

— Nu, ne urcăm sus la hotel — răspundem invitaţiei Omuleţului de-a colinda împreună prin oraş.

Sufletele sunt obosite, ne spânzură strivite. Vor să fie singure numai cu ele. Să se scalde în pacea şi liniştea lor — scuturând scaeţii şi râia obligaţiilor de plumb vânăt.

In stradă, când scoborâm după un somn adânc de piatră strivită în mucezala posacă a odăii hotelului. soarele nu mai este. Ni se lasă pe suflete acelaşi cenuşiu aspru de agonie de iarnă şi doamna din colţ — pe care o întrebăm pe unde să apucăm spre Dunăre — parcă ar purta cortel ca să se apere de ceaţa care picură aburi uscaţi.

— Pe linia tramvaiului numărul 1, drept înainte.

Multe biserici. Şi multe statui plouate jupit de vreme — înconjurate de gărduţuri de piatră.

— Parc'ar fi morminte.

E tristă şi săracă Bratislava şi mucezala care cerşeşte spre cer în haine pătate ne întreabă ce căutăm la Dunăre pe-o zi aşa de tristă.

Se'ntunecă ziua pe sufletele noastre. Vântul a început să tragă tare şi-un soldat verde trece pe bicicletă, fără zgomot de roate.

Şi deodată, am ajuns.

Acolo, unde-i pământ întins de apă, e Dunărea?

Aici, de pe malurile de piatră, nu se poate privi bine. Urcăm pe podul înalt de fier şi intrăm în Impărăţia vijeliei vântului care ne flutură şi ne plesneşte cu vârfuri ascuţite şi ne îneacă auzul cu mugete surde.

— Vezi să nu răceşti, trageţi gulerul hainei — îi strig tovarăşei fără glas, numai mişcând buzele.

Ea nu m'aude.

Privim, cu inimile izbite puternic şi viforos, la fiinţa care nu-i nici om nici cer şi care se zbate omeneşte în şanţuri adânci de apă grea şi priveşte neclintit până în zare ca cerul dulce şi înţelept.

Lumina zilei pe ducă — ca o mireasă strălucitoare — s'a lăsat furată toată de coardele de oţel ale braţelor fluviului. Se scaldă pe luciu, culegând la suprafaţă toate pietrele preţioase ale adâncului. Şi mai ales smaragde verzi şi topazuri galbene şi safire puternice cu sclipiri trandafirii.

Iar pe maluri, Bratislava a rămas întunecată. Numai sus, în vârful cerului, cetatea regilor vechi, mică ca o jucărie stricată de un copil, arde roşu în apusul vântului.

— Cum trece apa jos, în creţuri mici, ca pe-o lespede de cremene lucie.

— Şalupele — reptile negre legate cu lanţuri de ţărm.

— In stânga, pe malul scufundat al Austriei, drumuşorul uscat trece pe subt copaci slabi şi ofilit galbeni.

E numai Dunăre. E numai sară. E numai inimă ridicată în val, purtată uitat pe ceasul neaşteptat pe care s'ar fi putut să nu-l găsim şi el ne aştepta.

Se'ntunecă. Parcă ai ajuns la sfârşitul lumii şi nu poţi trece mai departe.

Lumina se cufundă în ape. Cetatea se stânge şi se preface în cărbune pe cerul miop. Ţărmul aprinde ochi de lumină clipitori. Apele scad gălbii şi deprimate. Cerul se topeşte cenuşiu. Cetatea dispare. Dunărea se'ntunecă şi se lipeşte cârtiţă pe cerul topit.

Şi-atunci Bratislava, asvârlind artificii albe, îşi înalţă comorile de lumini înstelate pe ţărm, râzând senin că ne-a păcălit atâta vreme.

Ziua a treia

Trecem pe podul de tablă al Sfântului Mihail şi intrăm în cartierul vechiu. Azi nu ne ducem la Congres; e dimineaţă clară cu abur dulce albastru şi soarele de pe marginea de jos a cerului făgăduieşte lumină caldă. E linişte copilăroasă pe ulicioarele strâmte şi hodorogite. Trecem din nou pe subt arcada scundă de piatră a nopţii dintâiu, lăsând înapoi în spate turnul nalt al bisericii dela poarta cartierului — care se turteşte pe un trup aşa de gros şi pipernicit.

Şi ne-a izbit iar în faţă turnul Clariselor. Azi nu-mi mai pare monstru. Dar şade aşa de măreaţă şi masiv barbară la marginea drumului, cu coastele ei umflate puternic şi trist, cu turnul fin şi subţire ţesut de mâni de cer, că ne apucă de suflet strâns şi ne ţine de-alungul ei, privind-o îngrijorat şi neîncrezător. E adevărat că-i moartă oare? Se uită mic şi tainic prin ferestruicile de floricele galbene de fier, îşi umflă pieptul în afară parcă ar avea aer şi răsuflet înăuntru. Dar când îi venim la picioare şi scoatem capul pe după dânsa, la poarta largă de lemn, ni se lipeşte zbârlit pe suflet, pâretele ei gol şi plat, un singur zid fără suflet fără inimă, pierit de mult. Iar în locul trupului, o ogradă banală şi neruşinat de sănătoasă în fund cu biblioteca Universităţii.

Şi tot nu-mi vine să cred. In zidul gros, pe care-l privesc într'un ochiu cu neîncredere fugind când pe-o parte când pe alta, aşi vrea să cred năzdrăvan că tot e'nchis ceva — ce poate nimeni nu ştie.

Cu capul întors, ne împletim pe-o străduţă nouă, care ne aruncă în ochi obloanele ei de muşchiu şi ruginire, cu uşi şi ferestre bătute în ţinte de mucezală uitată. Nu se vede nimeni, în case nu cred să trăiască cineva. Doar colo, unde ferestrele sunt înalte şi albe, altoite monstruos pe claia de gunoiu.

Ne coborîm în vale, ne cufundăm în uliţa curată. Pereţii de piatră cresc pe de margini în metereze zâmţate de cetate. Deasupra, pe prăpastia fărâmiţată cu gunoaie şi hârtii, se înalţă absurd ogrăzi omeneşti. Balii de spălat rufe, frânghii cu petice colorate, coteţe murdare de scânduri. Şi când alergăm în sus cu suflet de cinci ani, pe drumuşorul de scări de piatră mâncată, spre poarta mică cu clanţă ferecată — deasupra căreia se împrăştie un copac ce parcă-i în floare — glasuri de câni răguşiţi se smuncesc trăsnind spre frunţile noastre. Iar peste spetele noastre care râd de poznă înapoi pe scări, apare stăpânul sus în capul stăpânirii — cu scufie, cu papuci de pâslă şi cu obraz trandafiriu pe jiletca bătrână.

— Nu, nu dorim nimica, nu răspundem noi întrebării blajine şi mirate în cuvinte neînţelese.

A rămas sus copacul, pe aburul albastru rozietic al dimineţii care creşte.

— Intrăm la Universitate?

Vârîm numai capul, ca să vedem cum băncile plâng acuma goale, uitându-se înspăimântat şi penibil spre noi.

Afară, soarele a început a picura blândeţe şi ne duce tainic în dosul Universităţii în haină nouă de clădire modernă — unde, călcând prin bălţi proaspete — a plouat astă noapte? — dăm în piept cu zidul masiv cenuşiu-verde al catedralei Sf. Martin. Aici e spatele ei, nu-i nici o uşă. Firide multe în coapsă-i, cu statui de sfinţi împietriţi; fântâna Sfântului Ioan Botezătorul, capelă jucărie lipită în colţ de trupul bisericii mai mari. Şi-i 'naltă catedrala, că'n zadar ne sucim gâturile; Universitatea i-a luat vârfurile şi acum se uită la noi pe ferestre pudrate cu chipuri de studenţi.

Galoşii lui Signor Dottore, călcând aplecat prin bălţi.

— Cum, nu sunteţi la Congres? Am fost şi-am vizitat catedrala. Prin partea cealaltă e intrarea.

Cotilim pe lângă ziduri. Şi-apare poarta înaltă şi gravă, c'o băbuţă mititică şi boţită c'o mână ce de-abia ajunge la picioarele clanţei.

E portarul? Nu se uită la noi, intrăm înăuntru.

Inaltă şi înţeleaptă, cu cer rotunzit, paşnic şi senin. E simplă, cu puţine podoabe. Lumină nu-i multă, dar izvorăşte din pielea ei de piatră, murmur răcoritor şi bun — mângâiere de bunic încă verde. Ne aşezăm în fund, pe bănci şi stăm aşa. Ni-i bine, nimeni nu spune nimic, nu cere nimic, parcă n'ar fi casa Domnului ci-un templu al sufletului drept. Băbuţa cea turtită — ba nu, e-o alta dar e tot ca dânsa — spală pe jos pe lespezile reci. Moaie'n căldare, freacă cu cârpa şi nu ne vede. E-o împărăţie a bătrânelor pitice? Mă uit prin colţuri, m'aştept să văd una la lumânări, alta la altar. La altar, în faţă, o statue mare ne opreşte să-i vedem neclintirea de sfânt.

Şi-am ieşit, căci tot trebuia să ieşim odată. Şi-i doar ziua descoperirilor, mai avem de fericit.

Da. Nici n'am făcut doi paşi. Când am trecut uşa şi-am privit înainte, o vale de scări se râpea în jos, neaşteptat şi deschis. Am coborât cu exclamaţii, până am ajuns jos, în strada dreaptă şi aşezată pe care circulau căruţe şi tramvaie.

Ne-am uitat în sus, unde rămăsese lumea cealaltă, şi-am urcat iar. Acuma numai la Cetate ne putem duce, e pe-aici pe undeva sus, dar nu se vede şi nu ştiu pe unde s'o ajungem.

Urcăm pe scările multe de lângă podul Sfântului Mihail. Rătăcim o clipă pe-o stradă întunecoasă care nu iese nicăeri, ne'ntoarcem şi pornim la deal pe lângă Sinagoga masivă şi cochetă, pe-o stradă în pantă de pântece rotund. Case puţine, copii care se joacă strigând şi îmbrâncindu-se în glodul moale al uliţei. Se vede că e drum ce ese din oraş, înspre rohatcă — casele încep a fi numai pe-o parte şi sus, în capăt, orizontul se lărgeşte alb, gol de soare dulce şi jilav ce-ţi moaie sufletul brusc.

Aşa urcă, spre cetatea copilăriei copilul plecat şi-acuma reîntors, cu inima fluturând şi pipăind locurile moarte, cu lacrimile în gât fără să ştie de ce — căci nu i-a murit nimeni — culegând din praful drumului, fără noimă, pietricele sărace — pe care le vâră în sân ca un hoţ.

E glod tot mai mare. Picioarele se'ncleie înfundat, fără sprijin tare. Şi domnul cu cortel şi pălărie înaltă a rămas în capătul trotuarului isprăvit, uimit că nu ne întoarcem cu el. Un picior ici, altul colo. Copiii aceştia

(Continuare în pag. VI-a)

ne pot spune dacă pe-aici pe unde se vede poarta de piatră fără rost în câmpia înaltă, se intră la Cetate.

— Nu, pe-aici nu-i voie. Tocmai pe dincolo.

Când am isprăvit de muncit prin brazdele glodului, pe lângă ziduri — cu sufletele pâlpâind brusc în sbatere orbită, ne trezim pe marginea Primăverii.

Cu ochii zumzăind cald, de pe înălțimea de coastă a colinei, Dunărea se prăpăstuieşte în vale, adâncă şi largă, mergând lin şi fericită în soarele intens de praf de aur ce-o ridică în abur verziu şi albastru spre cerul de lehuză proaspătă. A înviat — când nu se ştie — sufletul fierbinte şi pătimaş al zânei pământului şi a clocotit zâmbet revărsat şi pierdut Dunării şi i-a înfiorat galben palid malurile ieri sărace.

Drumuşorul săpat, la marginea malului subt noi, coboară iute şi vesel spre ape albastre — ori nu, verzi presărate cu soare.

Cetatea alăturea, deoparte, e mucezită abur, neagră la rădăcină de pământ de groapă, înconjurată de mustăcioara numai părere de iarbă — pe pajiştile încă zemuite de apă.

— Şi-i departe Viena?

— Nu. Un ceas jumătate cu vaporul ori cu tramvaiul pe coastă. Eu sunt de-acolo, dintr'un sătişor alăturat şi-abia aştept să isprăvesc armata şi să mă întorc.

— Ii urăşti pe Cehi?

— Să-i urăsc? Nu, n'am de ce să-i urăsc. Dar mi-e dor de-acasă.

Luminile albastre ale soldatului, care ne serveşte de călăuză, se uită în soare peste primăvară care s'a ridicat din pământ în furnicări de ace fierbinţi şi-a pus şi'n el fiorii văzduhului.

Când isprăvim de vizitat şi ieşim pe poarta cea mare — care porneşte pe trepte nesfârşite spre oraş — îi dăm câteva coroane mai mult ca să-i simţim înduioşat privirea nedumerită şi fericită de acest dar neaşteptat.

Şi-acuma?

Parcă nu mai este nimica de făcut pe lumea asta. Gângănii isvorâte din aburul pământului, pârjolindu-se pe spate şi pe pântec în strălucirea de apă vie a căldurii, cu capetele mici şi prizărite cufundate în topirea moale a dezgheţului. Şi timpul sfârâie pe loc deasupra noastră — mângâindu-ne cu mâni calde, soarele aruncă pâlpâiri de fulger, înălţimea flutură alene din aripi albe — scârţâind subţire pe cerul despicat albastru.

Şi-auzi... Topirea dezgheţului a şi 'nceput a curge pe văi, în picuri rari şi grei, cu lovire de clopote bătrâne desmorţite din înălţimea întunecoasă a turnului Sf. Martin şi căzute pe inima mea de aramă fierbinte.

Nu m'am oprit la Universitate. M'am uscat repede în camera dela hotel şi-am coborât cu rochie uşoară subt pardesiul descheiat, cu tocuri înalte, cu ghiocei la butonieră. Şi oamenii se întorceau cu plăcere după mine.

Când n'am găsit colegii în sălile pline şi îmbâcsite de căldură, am ieşit întovărăşită de secretarul cel blond cu privirea dulce ca să-i găsesc la „Museum" unde avea loc banchetul zilei aceleia. Şi nu ştiu zău de ce — fără nici un rost — ne-am abătut pe malul Dunării, în fluturări de suflete 'nflorite alb şi'n cuvinte uşurele de frunze tandre.

Apoi, după amiază, am căutat iar sufletul pe străzi cu firme de litere pocite şi'ntoarse, cu decalogul lipit pe uşe cufundate în pământ, pe potecuţe înguste şi murdare, care m'au dus iar deasupra Dunării, s'o alint potolită de căldură în privirea roş somnoroasă a apusului.

Iar la gară, Omuleţul se plimba agitat aşteptând trenul, învârtind ca pe-un animal viu gentuţa de piele rotundă — în sul jupuit.

Epilog

In odăiţa strâmtă a trenului, aşi vrea să dorm. Mi s'a stins soarele pe suflet. Capul mi-e amorţit, unde să-l pun?

Pe mine se rup glasurile ţiuitoare ale americancelor, se frânge ascuţit lumina albă a becului care ar trebui să fie stâns. De ce nu am o casă unde să mă duc?

Tovarăşa mea şi-a scos pantofii şi şi-a acoperit picioarele pe banchetă cu fularul. Cehii care se distrează cu americancele au răguşit. Au adus însă patefonul care să le învie glasurile. Un teanc de plăci. N'am să mor oare de toate?

Vremea se scurge încet, în iadul oboselei cu spini. O clipă, şi-o clipă şi alta. Vai, trenule, de ce nu zbori pe lacrimile mele?

S'a isprăvit. Eu nu mai pot.

In compartimentul în care am intrat, Omuleţul doarme, sforăind cu gura căscată. M'aşez lângă el.

— Eşti aici? Lângă mine?

Imi spun ochii lui miraţi fericit din somn, deschişi pentru o clipă pe portiţa oboselei, în vreme ce din gură cuvinte în nici o limbă îi spune vis.

Dar m'am întors din nou în odăiţa mea — iad acum cu luminile stânse. Două, trei... Se-apropie cu paşi de plumb dimineata. Chicotele fulgerate, ghete atârnate de vârful uşii, glume nesărate pe socoteala colegului lor gras ce doarme: gâdileli şi înţepături, placardă aninată de gâtu-i. La sfârşit, o mică bătălie strânsă şi scurtă înfundată de palme. Şi mic şi puţin somn resfirat — de cleiu înroşit în foc.

Mă scobor în Praga. Sufletul mi se lasă leşietic pe străzile înăsprite de ceaţă posomorîtă. Aşi vrea să dorm, cu lacrimile ude pe perna jilavă. Să dorm mult, înspăimântată de ceva, ceva ce caut şi nu mai este.

Primăvara.

Abia o găsisem şi-am pierdut-o iară.

PROFIRA SADOVEANU

Nicolae Nicandrov

SCENE NOCTURNE

traducere de ANA CANARACHE

au apărut în excelenta

„BIBLIOTECA DIMINEAŢA"

No. 141

70 pagini **Preţul 5 Lei**

De vânzare la toate librăriile şi depozitele de ziare.

Cronica teatrală

Maria Ventura

Ca'n fiecare sfârşit de iarnă, d-ra Maria Ventura a venit şi 'n anul acesta cu fioruri de dragoste — prevestitoare a primăverii.

A jucat „Patima", o piesă interesantă de Fr. Vosper. Păcat că între autor şi artistă s'au intercalat cuvintele cleioase ale traducătorului. Pentru o astfel de piesă era nevoe de un cuvânt zvelt, pur, fin... Se cerea ca aceiaşi patimă care clocotea în inima eroului şi a eroinei, să clocotească şi în inima traducătorului. Ea chiftea însă numai ca apa călduţă din vulcanii glodoşi...

Temperamentul d-rei Maria Ventura este atât de puternic, încât chiar vorbele plate ale traducerii au căpătat viaţă şi originalitate — fiind puse în mişcare de glasul acela armonios şi cald.

Maria Ventura

Artista a trăit pe scenă o iubire — încă una, aceiaşi şi profund deosebită de toate iubirile reprezentate de dânsa.

A visat o lume aparte — cu stânjinei şi cu soare, cu gesturi largi... S'a mulţumit cu un cămin, care-i dădea siguranţa, punctul de sprijin în viaţa tulbure — plină la tot pasul de surprize dureroase. S'a resemnat în braţele unui bărbat cu o voinţă puternică — dar pe care nu-l iubea. A primit prima sărutare aproape cu repulsie şi spaimă. Partenerii au început apoi să îndeplinească dragostea şi să se chinue.

Soţul — de-o rece luciditate — făcea parcă pe sufletul ei experienţe psihologice. Metoda era vivisecţia. N'a avut el pentru dânsa delicata tandreţă — ci spiritul dictatorial de dominare, antipatic şi 'n societate şi în familie. Dictatura casnică s'a isprăvit ca toate dictaturile: prin revoluţie.

Eroina s'a îndrăgostit de un altul. L-a iubit cu patimă. Dintr'o fire comună, patima a făcut o personalitate tragică — purtată de împrejurări, subt hotărîrea implacabilă a fatalităţii, pe lângă crimă până la eşafod.

D-ra Maria Ventura s'a bucurat copilăreşte de flori şi de basme. A construit şi ea poveşti — pe care le-a trăit aidoma. Eroina nu era de părerea unui personaj care spunea că „dragostea-i povestea pe care ţi-o spui în taină ţie însuţi". Vroia dimpotrivă să-şi realizeze visul. Se încurca însă în realizări.

Am văzut-o în braţele unui om pe care nu-l iubea — supusă şi răzvrătită în acelaşi timp. Am văzut-o, subt puterea lui fascinatoare, torturată până la voluptate — respinsă, atrasă şi dominată într'un spasm de durere eliberatorie.

Dar am văzut-o şi iubind simplu — pe tânărul frumos care din întâmplare i-a ieşit înainte. D-ra Maria Ventura a avut pentru dânsul priviri lungi — cât drumul pe care trebuia să-l facă el, cât depărtarea viitoare dintre amândoi.

Apoi — în scena de dragoste — artista a utilizat parcă nu numai bogatele şi diversele resurse ale unei femei de talent în exprimarea amorului... A făcut parcă apel la inepuizabilele comori ale genului feminin. Braţele şi trupul ei expresiv au luat atitudinile unui lung şir de eroine de pe scena vieţii. Faţa i s'a crispat şi i s'a liniştit în fel-de-fel de chipuri. Zâmbetul i s'a primblat pe buze dela un colţ la celălalt — ca pe-o ţiteră divină... un ciocănaş din puf de păpădie. Iar glasul, blând şi aspru, a gemut furtunos ori s'a topit într'o şoaptă molatecă. Când însă patima îi devasta sufletul până 'n fund — trupul îi încremenea, glasul era stins... Rămâneau doar ochii întredeschişi prin care se zărea zbuciumul din adâncuri, de unde gestul şi vorba nu-s în stare să scoată nimic. Numai gândul îşi poate scobori până în fund, în fântânile ochilor, cangea răscolitoare de mâl şi de pietre scumpe aruncate, odată, acolo...

Am văzut nu o piesă — ci pe d-ra Maria Ventura iubind şi suferind.

M. SEVASTOS

O carte pentru toţi!

UN ALMANACH COMPLECT ŞI BOGAT ILUSTRAT

cu un cuprins senzaţional, este almanahul revistei „Realitatea Ilustrată" pe 1932

PREŢUL 30 LEI

CITIŢI AZI:

LECTURA No. 367

FLOAREA LITERATURILOR STRAINE

HENRI BORDEAUX

— Membru al Academiei Franceze —

SPOVEDANIA UNEI TINERE DE AZI

Lei 5, Scrierea complectă la chioşcari şi librari.

Societate veselă

este titlul unui nou volum de *Schalom Alechem*, apărut în Biblioteca Dimineaţa (No. 139).

100 pagini **8 lei**

In aceeaşi excelentă bibliotecă a mai apărut „CE-AM VĂZUT IN OLANDA" de Eduard S. Konya

(No. 140) **Preţul 6 Lei**

Cronica Sahului

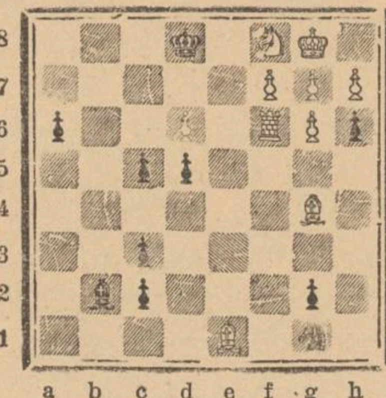
PROBLEMA No. 436

de **Alexandru Nagy**, Bucureşti

(inedită)

Negru:

Rd8, Cg1, Nb2, Pa6, c2, c3. c5, d5, g2 şi h6 (10).

Alb:

Rg8, Tf6, Cf8, Né1 şi g4, Pd6, f7, g6, g7 şi h7 (10).

Alb joacă şi face mat în 3 mutări.

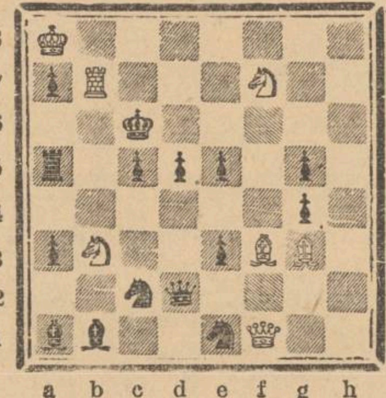
PROBLEMA No. 437

de **A. Nagy**, Bucureşti

(inedită)

Negru:

Rc6, Dd2, Ta5, Cc2 şi é1, Na1 şi b1, Pa3, a7, c5, d5, é3, é5, g4 şi g5 (15).

Alb:

Ra8, Df1, Tb7, Cb3 şi f7, Nf3 şi g3 (7),

Alb joacă şi face mat în 2 mutări

Rectificare. — In problema No. 435 (Fetov), calul alb se găseşte în c5, iar nu în d5, aşa cum se poate vedea din nomenclatură, care e exactă

PARTIDA No. 201

Jucată la Bled (Jugoslavia) în concursul internaţional de maeştri în August 1931.

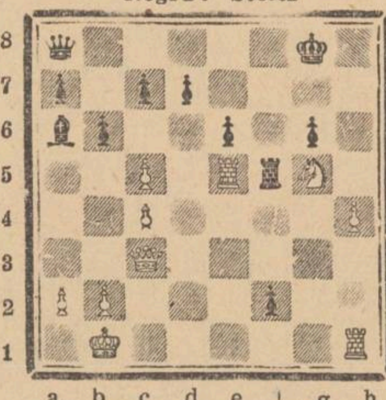
Alb: G. Stoltz **Negru: E. Colle**

Apărarea lui Aiechin

1. é2—é4, Cg8—f6; 2. é4—é5, Cf6—d5; 3. c2—c4, Cd5—b6; 4. c4—c5? această mutare nu procură albului nici un avantaj şi negrul reuşeşte cu uşurinţă să egalizeze jocul Mai bună e mutarea obicinuită d4, 4...., Cb6—d5; 5. Cb1—c3, Cd5×c3; 6. d2×c3, Ca8—c6; 7. Cg1—f3, g7—g6; 8. Nf1—c4, Nf8—g7; 9. Nc1—f4, 0—0; 10. Dd1—d2, b7—b6; 11. h2-h4, h7—h5; 12. 0—0—0, é7—é6!; la b×c alb ar fi început atacul prin g4! şi ar fi obţinut cu repeziciune poziţie de câştig. 13. Nf4—g5, f7—f6, necesar, căci la Dé8 ar fi urmat Nf6 şi la Cé8 c6 şi partida neagră e pe jumătate pierdută. 14. é5×f6, Ng7×f6. 15. Dd2—c2, Dd8—é8; 16 Nc4—d3. Rg8—g7; 17. g2—g4, h5×g4; negrul e obligat să ia pionul, căci g×h ar fi deschis imediat o linie de atac pentru turnul alb. 18. Td1—g1, alb îşi desvoltă atacul; sacrificiul calului e corect, deoarece la g×f3 alb câştigă în toate variantele prin N×g6! 18...., Nf6×g5+; 19. Cg3—f5, Cc6—é5! 20. Nd3—é4, Nc8—a6! o cursă diabolică în care albul, sigur de victorie, cade, primejduindu şi partida. 21. Né4×a8? alb crede că combinaţia negrului nu-i va aduce nici un folos. Mai bine ar fi fost pentru alb c4! 21...., Cé5—d3+!; 22. Rc1—b1, Dé8×a8!; mai bine ca T×f2. 23. c3—c4, forţat, căci negrul ameninţă T×f2 cu câştigarea turnului sau a damei. 23...., Cd3—é5; c4. Dc2—c3, Tf8—f5; 25. f2—f4; mai bine ar fi fost o mutare de apărare de ex b3 combinaţia albului e împiedecată în mod elegant de către conducătorul negrului. 25...., g4×f3 e. p.; 26. Tg1—é1, f3—f2!; la d6. alb ar fi continuat cu C×é6 urmat de C×c7, iar la Rf6 cu T×é5, T×é5; C×f3 şi câştigă. 27. Té1×é5, Rg7—g8!!; negrul joacă cu un turn mai puţin: bine înţeles că D×a1, ar duce la pierderea damei prin Té1+. După a-

Situaţia partidei după a 27-a mutare a negrului.

Negru: Stoltz

Alb: Colle

ceastă mutare negrul recâştigă cel puţin turnul cu o poziţie superioară în final. 28. Th1—f1, Da8—g2; 29. Dc3—d3, la Dc1 ar fi urmat T×é6 cu ameninţarea D×f1 şi Té1+, iar la Dh3. D×h3; C×h3, T×é5 şi negrul rămâne stăpân pe situaţie. 29...., Na6×c4! foarte elegant jucat; o greşală teribilă ar fi fost T×é5 căci ar fi urmat D×g6+ şi mat prin Df7 sau Dh7. 30. Dd3×c4, Tf5×é5; 31. Dc4—d3, Dg2×f1+! şi alb abandonează.

P. I. NEGREANU.
S. THAU.

Toţi şahiştii din ţară trebue să citească rubrica de şah a revistei „Rebus" (No 20) care va conţine: Partide jucate la matchul recent Timişoara Bucureşti şi la campionatul Cercului C. F. R.

PAGINA TEORETICĂ — PROBLEME — NOUTĂŢI.

Turneul prin corespondenţă!

Cronica muzicală

Concert simfonic dirijat de compozitorul Maurice Ravel

Marele compozitor *M. Ravel*, însoţit de d-na *Marguerite Long*, profesoară a Conservatorului din Paris, fac un turneu în Europa.

Duminică 14 Februarie, ei au dat un concert extraordinar la Ateneu, consacrat numai muzicii lui *Ravel* şi dirijat de autor.

Când asculţi acest frumos program, nu poţi să nu faci reflecţia, după zicătoarea franceză, că nimeni nu-i profet în ţara lui. Vreau să fac aluzia la faptul că reprezentantul cel mai autorizat al muzicii franceze nu a putut să obţină marele titlu de „grand prix de Rome"! El concură de patru ori pentru acest premiu, obţinu în 1901 un al doilea accesit şi căzu în 1905 — ceiace provocă o indignare generală.

Maurice Ravel a dat de la început dovadă că posedă calităţi extraordinare de compozitor. Primele sale compoziţii: un quator, un trio, câteva compoziţii pentru piano, au pus în valoare originalitatea-i desăvârşită.

Compoziţia sa atât de bizară *„Histoires naturelles"*, după siluetele de animale ale lui *Jules Renard*, şi opera-i comică: *„l'Heure espagnole"* — sunt mărturiile cele mai elocvente ale spiritului său original, ironic, mordant chiar, şi anarhic în ce priveşte formula obişnuită a compoziţiilor muzicale. Muzica sa, prin ritmul ultra-modern pe care l'a adoptat, se asociază la graţia rafinată a dansului de azi.

Maurice Ravel ne prezintă o muzică bine cizelată şi cu un relief pronunţat, care-i dă viaţă, după cum culoarea meşteşugit aplicată pe o pânză ne dă un tablou admirat de toată lumea.

Acum treizeci de ani se vorbea de mişcarea muzicală „debussystă", azi trăim într'o atmosferă de „ravelissme", foarte apreciată de amatorii de muzică. Publicul în aceşti treizeci de ani s'a format în spiritul modern, încât un compozitor ca Ravel a găsit terenul favorabil pentru a face să prindă concepţiile sale.

Maurice Ravel trece drept emanaţiunea adevărată a muzicii franceze, capabilă să atragă multă simpatie şi să provoace curiozitate şi entuziasm.

Primirea făcută de către public la concertul de Duminica trecută dovedeşte curentul ce există la noi pentru muzica modernă.

Concertul ultra-modern de deunăzi pentru pian şi orchestră a avut acelaş succes ca şi la Paris şi la Viena. S'a bisat finalul „Presto" — o adevărată perfecţie de tehnică componistică modernă.

D-na Long, care stăpâneşte în mod desăvârşit stilul lui Ravel, a executat la pian cu o perfectă tehnică şi eleganţă partea-i de colaborare. Este o colaboratoare bine aleasă şi care arată că în astfel de concerte nu este nevoe de o virtuozitate predominantă, după cum se obişnueşte în clasicele concerte pianistice ale simfonicelor.

Ultimele trei bucăţi, cu care se încheea programul: „la Valse", „Pavane pour une infante défunte" şi „Boléro", au obţinut succesul la care ne aşteptam. Considerăm concertul simfonic dirijat la noi de Maurice Ravel, ca un mare eveniment muzical.

Epoca muzicii moderne a început în Franţa după Berlioz. Dela 1870 până în prezent, Franţa a scos la iveală o falangă de compozitori, care au imprimat muzicii un caracter nou. Francezii au dat astfel dovadă de o forţă vitală nebănuită în ce priveşte arta sunetelor şi de care în ultimul timp nu a dat dovadă nici un alt popor cu atâta intensitate şi originalitate.

Când ne gândim că această perioadă de mai bine de jumătate de secol a fost întreruptă de două războae, fără ca mersul progresiv al muzicii să sufere. Mai mult, marelui război mondial se datoreşte „ritmul nou" de care se vorbeşte atât de mult în muzică şi care n'are nimic a face cu ritmul nou adoptat de politicianii vechiului continent.

Insă, muzicanţi ca Ravel şi ca toată pleiada de „technicieni" moderni, servesc nu numai muzica în general ci şi prestigiul ţării pe care o reprezintă. I. PAL.

Curiozităţi

Inventatorul gulerului tare

Gulerul tare nu e o invenţie prea veche; datează abia din 1891. Inventatorul, G. D. Brown, trăeşte şi astăzi şi e patronul unui magazin de mode bărbăteşti din Mayfair.

Iată cum povesteşte singur, întâmplarea mulţumită căreia a ajuns la ideia creării unui guler tare:

— „In 1891, spune el ziaristului indiscret care l-a descoperit, stăteam aici, la tejghea, ca şi acuma, când intră un American şi-mi comandă nişte cămăşi, după un model adus de el. Gulerul, întărit cu căptuşeli, făcea o singură bucată cu cămaşa. Am croit o cămaşă la fel, am detaşat gulerul, l-am scrobit şi l-am pus în vitrină. Desigur că n'a fost prea bine primit, la început. Cu vremea însă...

Cu vremea însă, oamenii care nu purtau guler tare, au ajuns o excepţie şi se numărau pe degete: Wilhelm II, Clemenceau şi Briand; în schimb, Chamberlain poartă unul cu două numere mai mare, ceiace e foarte englezesc, se zice.

Tot lui Brown i se datoreşte şi gulerul moale, care face o bucată cu cămaşa, care s'a bucurat de o mare simpatie din partea lui Lenin.

Dacă şi-ar fi patentat invenţiile, Brown ar fi ajuns la o bogăţie fabuloasă; e curios însă, că a refuzat totdeauna să facă acest lucru. — Z.

Săpături

Pe o stâncă foarte înaltă se găseşte săpat la Madara în Bulgaria un relief reprezentând nişte călăreţi, cu o inscripţie care nu s'a putut descifra decât în 1922 şi care a dovedit că în locul acela se află mormântul vestitului Han bulgar Krum din secolul al IX-lea.

Făcându-se acum săpături prin împrejurimi, s'a dat la iveală pe platou un castel măreţ, mai multe palate monumentale de piatră, precum şi diferite altare păgâne. Sub stâncă s'a desgropat o întreagă cetate. In alt strat s'au găsit peşteri preistorice, morminte şi locuinţe omeneşti din timpuri străvechi. S'a descoperit şi un nympheon din epoca romană, ruine de ziduri şi monezi din epoca bizantină. Regele Boris şi cărturarii bulgari vin mereu să se intereseze de lucrările în curs. Rezultatele au fost comentate de Edith de Vasvary într'o lucrare editată în ungureşte şi franţuzeşte de muzeul naţional din Budapesta, sub a cărui direcţiune s'au făcut săpăturile.

Cărți și Reviste

ILJÀ EHRENBURG: Die Traumfabrik
Malik Verlag*)

Se zice că în Rusia sovietică sistemul producției literare e cam așa: o comisie constată la ce gen și la ce stil e bun fiecare scriitor, apoi i se interzice să depășească măcar cu o iotă genul și stilul care i-au fost atribuite fiecăruia spre exploatare. Judecând după ultimele scrieri ale lui Ilja Ehrenburg îți vine să crezi că cele de mai sus sunt mai mult decât o butadă.

Acea comisie imaginară i-a dat scriitorului de care ne ocupăm următoarea însărcinare: „să iei pe rând diversele mărfuri ce le produce capitalismul: automobile, chibrituri, filme etc., și în jurul fie-căreia să-mi scrii câte o carte. Cartea să fie fără subiect propriu zis: începi, spre pildă, prin a vorbi de un fabricant de filme, îi faci biografia, apoi faci să vie vorba despre un colaborator sau un concurent al lui, și te plimbi așa din om în om prin toată lumea. Ai să intercalezi descrieri și explicații despre rolul cultural și economic pe care îl joacă marfa respectivă, și, bine înțeles, întregul are să aibă tendință comunistă."

Până acum Ehrenburg a ajuns cu împlinirea programului până la filme: *„Fabrica de visuri"*.

Bine înțeles că acest scriitor rămâne om de talent — ori cât s'ar căzni, lucrul ăsta el nu-l poate ascunde. Ultima lui carte se pretează la următorul artificiu, de care Ehrenburg uzează cu multă dibăcie: spune la șir titluri de filme, povestește la șir subiecte de filme, și acestea prin „adevărul" lor, prin nuanța de cotidian pe care o posedă intens, fac o atmosferă lugubră. Simțim toată trivialitatea intelectuală, toată platitudinea micburgheză care ne înconjoară.

I. D. G.

G. S. VIERECK UND P. ELDRIDGE: Autobiographie des ewigen Juden*)
(Paul List Verlag)

„Autobiografia Jidovului rătăcitor" este o carte greu de clasat într'o categorie anumită. Jidovul rătăcitor își povestește două mii de ani din viață, din clipa când l'a blestemat Isus până în vremea marelui războiu din 1914. Asistăm la o trecere în revistă a istoriei universale. Fapte cunoscute sunt povestite din nou și interpretate altfel decât au fost interpretate până acum. Așa, de exemplu, judecarea lui Isus sau moartea lui Mahomet. Este o interpretare realistă și naturală, câteodată originală și ingenioasă. Autorii, prin gura lui Ahasverus, încearcă să răstoarne multe credințe și să ridiculizeze multe superstiții. Cu ironie și inteligență isbutesc acest lucru mai întotdeauna.

Un exemplu, între altele: Cândva, într'un îndepărtat veac de mijloc, pe vremea primelor cruciade, Jidovul rătăcitor își pune în cap să se improvizeze pustnic făcător de minuni și să fondeze o mânăstire. Intrebuințează niște mijloace pueril de simple pentru a înșela o populație ignorantă, superstițioasă și abrutizată. Este o minunată satiră a miracolului.

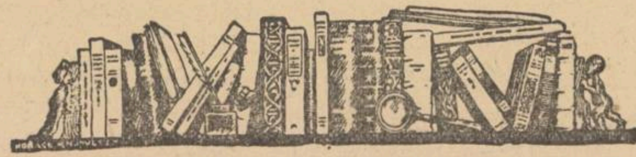
Jidovul rătăcitor, în drumul lui prin timpuri, face cunoștință cu cele mai strălucite personaje ale istoriei. Memoriile lui cuprind pagini savuroase și evocatoare, pline de grandoare epică. Ahasverus știe să-și aleagă oamenii. Alege întotdeauna sufletele cele mai ciudate și apare în perioadele turburi și frământate ale istoriei omenirii. Cartea devine astfel o galerie de curiozități istorice, foarte interesante.

Un personaj curios și turburător este o femeie care, blestemată să trăiască veșnic ca și Ahasverus, îl urmărește mereu de-alungul vremurilor, sub alte nume și înfățișări. E prințesa Salomeea, fata lui Irod, încarnație a Lilithei preadamite.

Cartea aceasta este un minunat roman fantastic, împletit, totuși, cu o intenție satirică evidentă și construit cu multă inteligență.

A. P.

*) In depozit la librăria Hasefer.

LUGNÉ-POE: „Acrobaties"
Librairie Gallimard, Paris

Prin 1922, un grup de entuziaști — în fruntea cărora se aflau, mi se pare, tânărul actor de mare talent Armand Pascal, mort nu de mult la Paris, și d. B. Fundoianu, astăzi regisor la Paramount-ul parizian, — a înjghebat în București o academie populară de studii teatrale, care s'a numit întâiu *Atelierul* și mai apoi *Insula*.

In jurul artei actoricești și a științei teatrului, se desbăteau acolo seral, probleme noui aduse de vântul artei moderne și se făceau încercări de-a se înscena piese de idei, cum a fost *In fața porților de aur*, sau piesele repertoriului vechi în înscenări moderne, cum a fost *Căsătoria silită* de *Molière*. In preajma acestor talente și energii tinere, respira aerul unei activități neobosite, al unui avânt și unei febrilități pe care le-am putea invidia noi, cei de azi, dacă nu ni-ar fi rușine.

Mi-am amintit de toate acestea la lectura celui de-al doilea volum de *Souvenirs et impressions de Théâtre*, intitulat *Acrobaties* al lui Lugné-Poe.

Se știe că Lugné-Poe e întemeetorul și animatorul celui dintâiu și puternic teatru parizian de artă modernă, de îndrăzneală tinerească, de inspirație și idee. numit „Théâtre de l'Oeuvre". Aci s'au putut reprezenta, cu înțelegere deplină și într'o manieră originală, piese refuzate sau cu premiera amânată la calendele grecești de către unele teatre grave și mediocre, piese care se abăteau, intenționat sau nu, dela rețeta bine știută a comediei pariziene. S'au reprezentat opere de-ale d-lor Claudel, Gide, Copeau, Duhamel, Romains. iar din repertoriul străin: Evreinov, Pirandello, Shaw, Valle-Inclan și așa mai departe.

In cartea recentă a lui Lugné-Poe e vorba de „Acrobațiile" pe care li-au făcut oamenii bine intenționați din jurul teatrului *de l'Oeuvre* ca să impună nume noui și viguroase și să facă cunoscute altele înadins uitate sau trecute cu vederea.

Acrobaties e o carte de amintiri, în care viața pulsează de însuși jocul grațios al amintirilor. Și fiindcă e vorba de amintirile recente ale unui om de litere luminat și artist, cartea are darul să fie antrenantă și plină de interes.

D. Lugné-Poe, atunci când istorisește epoca de entuziasm, de dorul de-a cheltui energie și talent al tinerilor dela „Théâtre de l'Oeuvre", are darul — împrumutat dela amintirea însăși, care este caldă și francă — să pună în mișcare entuziasmul nostru latent.

Se desvălue în această carte cum poți izbuti să zgândări ideea amorțită, să torni febrilitate în inimi, să agiți și să înfierbânți, fără o para în pungă și fără intenția de-a ți-o umple, când pe tine însuți te chinue ideea și nobila ambiție a artei.

Este în cartea d-lui Lugné-Poe nu numai amintire, amintire stilată și proaspătă. Ci și puțină istorie: istoria unei epoci și unei opere. Fiindcă „Théâtre de l'Oeuvre" n'a fost o scenă de cutezanță juvenilă, de spectacole abracadabrante, numai moderne să fie. Pe scena asta, s'a izbutit a se face înțelese opere de înaltă artă și în atmosfera cea mai prielnică lor. Cine a văzut la „Oeuvre" adesea jucată de soții Pitoeff — vreo piesă de Pirandello, de exemplu, s'a dus apoi, curios. să-i cerceteze opera întreagă, cu alte piese, cu romane și cu povestiri.

Bogate în documente — pe care iarăși amintirea le aduce — „Acrobațiile" d-lui Lugné-Poe, trebuesc urmărite de către generația noastră tânără, care trebuie să învețe entuziasmul limpede, chiar și de către acei din generația noastră care nu se interesează în mod expres de arta teatrului.

L. SEBASTIAN

Viața Românească
No. 11-12

Numărul acesta cuprinde un bogat material, interesant și divers. Literatura este reprezentată printr'o nuvelă a d-lui Agârbiceanu intitulată „Păscălierul", prin poezii de Ion Minulescu și George Lesnea și o bucată intitulată „Altare subterane" în care părintele Gala Galaction povestește cum s'au înfiripat la Roma cele dintăi catacombe:

Catacombele au pornit deobicei dela simpla căsuță de îngropăciune particulară. Când familia creștină — familie în spirit și iubire — începu să crească, în criptele primilor creștini, martiri sau nu, începură să fie depuși și alții de aceeaș nădejde. Pentru ca lucrurile să fie în acord cu legile imperiului, creștinii, plini de grijă pentru odihna hainelor lor pământești, alcătuiră vaste tovărășii funerare. Sub numele unuia dintre membri, sub numele unui cleric important — deobicei cel mai mare — sau sub numele unui grup, aceste tovărășii de îngropăciune au putut să prospereze multă vreme și să adoarmă bănuelile și vigilența autorităților romane.

D. G. Călinescu publică capitolul V din *Viața lui Mihail Eminescu*, care va apărea în curând în editura Cultura Națională.

Capitolul acesta tratează despre epoca de școlărie a poetului la Cernăuți.

Spre a ne face o idee de chipul cum știe d. Călinescu să creeze atmosfera de înțelegere a sufletului eminescian, citâm sugestiva descriere a Cernăuților din epoca 1858—63:

„Gravurile vremii ne păstrează înfățișarea Cernăuților de altădată. Iată imensul, dreptunghiularul Ringplatz, așa de neted flešterit. Nimic gotic nicăeri. Austria trăia din arta italiană settecentescă, prefăcută pentru înțelegerea și nevoile ei. Imensele, monotonele masivuri geometrice de zidărie se prefac în Austria în cazărmi fumurii și triste închisori. Ceva din îmbătrânita clasicitate a Lombardiei se vede dar și în arhitectura cazematei cu turn din această piață și a caselor celorlalte, afară de vreun coperiș de țiglă ce cade mai repede. Pe drum lumea împestrițată a Bucovinei potopite de străini. Largul chervan cu coviltir se întâlnește cu landoul baronial, în care o prea distinsă pereche se preumblă păzită la spate de un rece lacheu. Țărani români, ruteni, tîrgoveți trec pe lângă jidovi cu caftan și undrofițiri austriecești. Pe larga Hauptstrasse se opresc trei călăreți în fața unei căzărmi cu gherete vărgate pentru sentinele, iar poștalionul aleargă răscolind colbul tras de patru perechi de cai, biciuiți aprig de surugii. Ceva din tristețea imensității cesaro-crăești strică vioiciunea verdelui peisagiu.

O oficialitate de pripas s'a năpustit asupra nodurilor de sate romînești, din provinciile de peste munți, creînd orașe artificiale. Căzărmi nesfârșite, școli și instituțiuni oficiale gigantice răsar astfel fără rațiune în mijlocul maidanelor ce nu pot fi umplute, dând o falsă impresie de civilizație. In această năvălire de zidărie germanică, bisericuța de lemn, învelită cu șindrilă mai sta ca un semn al simplicității pământului până ce și aceea fu strămutată mai către margine în Clocucica.

Aci își petrece Eminescu aproape șapte ani din copilăria sa, cunoscând unul din aspectele lentei înstrăinări a neamului care-l va durea mai mult".

La cronica literară d. Zarifopol, sub titlul „O replică din *„Macbeth"*, execută câteva acrobatice divagații pe tema poeziei pure:

„Pe căi felurite poezia caută să devie pură de intenții practice sau științifice (ceeace, stilistic, e tot una).

„Mallarmé, în teorie și prin exemplu, a dat glas celor mai radicale cerințe: suggerare, nuanță, muzicalitate, — cu disconsiderare deplină pentru funcțiunile practice ale vorbirii.

„Pe înconjur, poezia nouă s'a întemeiat și prin desolemnizare: brutalitățile lui Verlaine, cu insultele lui de apaș erotic; humorul, a cărui desvoltare se poate arăta cu o linie ce pornește dela vechiul Heine și culminează în Francis Jammes, iar, mai sus, în Mathias Lübeck, în Philippe Soupault, sporadic în versurile lui Valéry Larbaud sau ale lui Paul Morand. — Alții, prin parataxă ca în poezia chineză, construesc peisaje de un linearism abrupt, în surprize caleidoscopice, aci tari, aci delicate. Toți se silesc a găsi înrudiri nebănuite ale înțelesurilor cu muzica vorbei, dincolo de simplele armonii imitative. Și totul spre paguba raționalismului".

Revista mai conține articole semnate de Pavel Pavel, dr. S. Irimescu, T. A. Bădărău, Dragoș Protopopescu, Lotar Rădăceanu, etc., numeroase recenzii, precum și o „Miscellanea", vie și interesantă, ca deobicei.

P.

Ultimile noutăți apărute la vitrina

Librăriei UNIVERSALA ALCALAY & Co.

Calea Victoriei 27, București 1

	LEI
Aldanov: La clef, roman	98
Colette: Ces plaisirs	78
Coudenhove Kalergi: Staline & C-ie	42
Edmond Fleg: Ma Palestine	98
Radcliffe Hall: Le puits de solitude, roman	156
Maurice Heim: Ombres chinoises, roman	78
Kralik: Histoire de Vienne	195
Sinclair Lewis: Coups de pompe gratis, roman	98
Dr. Legendre: L'Asie contre l'Europe (la crise mondiale)	117
Meredith H.: Stock Exchange (la bourse de Londres)	162
Paul Morand: Fléche d'orient	98
Gral Nollet: Une expérience de desarmement	156
Marcel Pagnol: Pirouettes, roman	78
Perochon Ernest: L'Eau courante, roman	78
Georges Roux: L'Italie Fasciste	78
Rachilde: L'Amazone rouge, roman	78
Noël Vindry: La maison qui tue, roman d'aventures	78
Herbert Wild: Le dernier avatar de Sambor Ruthland, roman	98
Stefan Zweig: Freud	98
Walter Brown: La seconde Hypothése, roman d'aventures	78

O INOVAȚIE A EDITORILOR DIN FRANȚA

Cele mai mari succese în colecțiuni cu prețuri mult reduse
„Le Livre d'Aujourd'hui" publică romane de autori cu reputație ca: Dekobra, Pierre Frondaie, J. Kessel, Marcel Prevost etc., vol. lei 42.

Bibliotèque Plon Relié a apărut peste 100 vol., volumele Lei	24
Collection „Le Masque", romane detective, vol. „	42
„Le roman cosmopolite" autori ca: Wilde, Baring, Mann etc., vol. „	42
„Collection Succès" Bedel, Rancat, Maurois, etc. „	35

Se primesc abonamente la toate ziarele și revistele române și străine cu prețurile originale. Cereți prețul curent pentru abonamente lunare f. avantajoase. Comenzile se expediază și contra-ramburs.

Cereți revista „Le Mois" o sinteză generală a activității mondiale în toate domeniile. Apare lunar, trimiteți prin mandat poștal suma de lei 105 și o veți primi cu întoarcerea curierului. Prospecte gratuite la cerere.

Despre „Cruciada pentru anemonă" a principesei Bibescu

Ultima carte a principesei Bibescu e — ca și penultima — o poveste din călătorie. Autoarea de data asta se întoarce din *țara anemonei*, din Pământul-Sfânt, din patria Crăciunului. Ca și — cu o carte înainte — Egiptul, prințesa Bibescu ne descrie Palestina insistând asupra detaliului cel mai caracteristic dintr'o țară: asupra florii sale principale; căci acele fragmente de uscat care sunt țările își ghemuiesc întreaga lor semnificație în conturul amintirii unei flori, așa cum oamenii își condensează personalitatea într'o iscălitură. Pământul poveștilor creștine iscălește cu parafa anemonei. Și creștina privilegiată care e prințesa Bibescu a plecat în pelerinaj la floarea aceasta. Iar la întoarcere a scris pe coperta cărții ei de însemnări titlul — singurul titlu care se potrivea: „Cruciadă pentru anemonă".

Am vrut să spun cetitorilor români — mai înainte de lectura însăși a cărții — ce anume vor găsi întrînsa. Dar am fost întrecut în aceasta de un confrate francez, pe care nu îl cunosc, dar care mi-a dat voie să spun pe românește ceiace el scrisese în revista franceză „La revue générale" despre realismul foarte special și metaforic al principesei Bibescu. Și autorul acestui studiu își amintește atunci de formula atât de grațioasă pe care o întrebuințează florăresele din Englitera: „Say it with flowers", zic ele, adică: „asta mai bine spuneți-i-o cu flori".

Dar să nu împietăm asupra terenului altora, și să trecem cuvântul d-lui Edmond Joly.

„Say it with flowers". Așa ne sfătuesc acele credincioase eleve ale prerafaeliților care sunt buchetierele engleze. Și cineva de curând a dat lozincei un înțeles plin când, în aceste întunecate zile de iarnă, ni-a adus parfumul Crăciunului pe buze: este Principesa Bibescu și cartea ei: „Cruciadă pentru anemonă", care mai e, pe deasupra, și un nou exemplu al curiosului succes al esseului acompaniând defavoarea crescândă a romanului. In deosebi cărțile de călătorii iau astăzi forme din ce în ce mai liberate, mai disprețuitoare față de biata simplă aventură.

„Cruciada pentru anemonă" îi era rezervată Principesei Bibescu. Ea știe într'adevăr să „spună cu flori" ceeace nimeni până acum nu putuse spune. Intreagă evangelica primăvară din Pământul-Sfânt, și toată dulceața Crăciunurilor se află cuprinse în anemonă. Deja în Egipt, Prințesa Bibescu descoperise gâlceava dintre lotus și nufăr, și obținuse, din mărturisirea petalelor cu arcuiri de undă, revelația Țării Soarelui. In mânile ei, anemona, mai sigur decât bagheta unei zâne, devine talisman, sau mai bine zis acel „charism" sacru care îi va permite să guste, să trăiască și să gândească Pământul-Sfânt, cu o putere necunoscută încă.

Să încercăm să descoperim mecanismul minunii. Arta autoarei nu se oprește nici la imaginile curente, nici la ideile uzuale. Ea prelungește emoțiile în toate corespondențele lor, și fiecare cuvânt îl reînsuflețește prin toate rezonanțele lui. Ascultați cum poetesa își explică singură secretul acestei vrăji: „Sufletul meu are o firească aplecare către nevoia de a înlănțui. Mereu doresc urmarea. Imi trebue un început, și în al doilea rând vreau ca nimic să nu se isprăvească. Activitatea caracteristică a spiritului meu este gestul de a înșira un colier de mărgele, adică o sporire care revine asupra ei-înșiși. Zilele de ploaie ale copilăriei mele, un fir de ață, ac, o cutie cu perle de sticlă, m'au făcut să învăț fericirea. Să dau unei perle perla următoare. Să înnod, să nu rup niciodată, să merg înainte, să adaog, să nu pierd nimica, au fost marile mele plăceri. Continuitatea în diversitate —, aceasta îmi era vocația".

Ar părea că e numai un delicios tablou al copilăriei și simple cuvinte grațioase pentru a ne spune spiritul acesteia. In realitate avem, formulată aci, însăși legea artelor, a artei care dobândește toate prin descoperirea de raporturi armonice între noi și lume, și care păstrează toate prin perpetuitatea operei conforme ritmului de „adăogire revenind asupra ei-înșiși". Fermecată putere a verbului, care rezumă aci subtilele căutări ale unui Mallarmé, Royère, Valéry. Această putere de sinteză, nu numai în gândire dar și în formă, în alegerea fiecărui cuvânt așezat astfel încât să dea radiații nouă, rezonanțe inedite, acea „continuitate" creatoare, își trage izvorul din frumusețea pe care o transfigurează. Or, florile sunt frumusețea lumii, după cum frumusețea e sufletul lucrurilor. Cu sprijinul florilor învățătoare de frumusețe în felul nu al abstracției moarte a visului grec ci în felul acela neîntrerupt al naturii, autorul cucerește împărăția unei exprimări nouă. Și singurul nume care i se potrivește este acela de poet. Fiindcă e poet, deaceia Principesa Bibescu se simte desrobită de technicele convenționale. Căci deși adesea acceptă în verbul ei înaripat cele mai frumoase versuri subtil ascunse subt o urzeală aeriană, ea ascultă de o armonie mai înaltă, ale cărei legi se află într'însa, al cărei răsunet merge în miezul vieții, cu fermecătoare „reîntoarceri" care prefac vorbele în aceleș chip cum se transformă avântul din care s'au născut. Citiți rândurile scrise de ea asupra craniului lui Adam: „Acest craniu, după numele căruia se numește și locul, acest cap de mort, această tivgă tare, această țeastă încăpățânată, acest cap al lui Adam în care trebue, fie ce-o fi, să facem să încapă Invierea".

E lesne de închipuit ce e în stare o asemenea bogăție de exprimare să facă din povestirea unei călătorii. Locurile și lucrurile de artă văzute capătă, prin istorisirea lor dealungul sufletului poetesei, o reînoire de viață și de autenticitate omenească. A înțelege tot, și a trăi tot. Tot ce este pe pământ. Această beție, Principesa Bibescu ni-a tradus-o, fotografiată la punctul cel mai de sus al puterii sale. Ea înflăcărează, ca nimeni până acum, cea mai prețioasă dintre călătorii, aceia făcută la Pământul-Sfânt. Sunt oameni pe care primul conflict cu lucrurile îi dezamăgește, care, în fața cutării vulgarități, cutării urâciuni, se opresc. Dar „cruciatul anemonei", poetul frumuseții neîntrerupte ca și viața, el, suprimă poticnelile și urmărește frumusețea luată în totalitatea ei. După ce a suferit din pricina meschinăriei măruntelor sanctuare schismatice care morcelează gloria mormântului golit, autorul revine în chilioara asompționistă unde regăsește întâmpinarea anemonei, și printr'însa se ridică până la gloria templului creștin, la gloria nenumăratelor biserici care au schimbat fața pământului: „Subt puterea unei călduri binefăcătoare, anemonele se deschiseseră, cu petalele magnific întinse. Se făcuseră mari în timpul lipsei mele. La lumina unei singure lămpi, ele străluciau cu acea scânteiere potolită pe care o au unele catifele. Purpura lor densă era ca stropită cu praf de perle fine. Privirea mea se afunda în inima lor neagră și pletoasă. Prezența lor în celula mea o sfințea. Uitam de toate celelalte lucruri. Eram sigură că văd, însfârșit, ceva pe care Mântuitorul îl văzuse și el, floarea de câmp care îi smulsese cunoscutul său strigăt de uimire. Se slujise de ea pentru a alunga neliniștea, pentru a spune neamului omenesc cel lipsit și despuiat, neam lovit de legi somptuoare de excepțiune și de un lung blestem: Nu vă tulburați; vedeți cât de regală este aceea care azi e, și mâine nu va mai fi, și care totuși nu poate să nu mai fie încă. Visul meu s'a prelungit târziu în noapte în jurul jarului. Toată mediocritatea zilei dispărea; toată rușinea se făcuse nevăzută; slobodă și singură, eram ocupată să dărâm și să reclădesc Jerusalimul". Și atunci avem evocarea tuturor bisericilor creștine făcând pământului veștmânt, un veștmânt mai frumos decât acel al lui Solomon, asemenea frumuseții florilor. Aceeaș spiritualitate a imaginii în imnurile delicioase care se înalță pentru grota din Betleem prelungită în toate leagănele și toți pomii de Crăciun, pentru pietrele care îl lapidară pe Ștefan și care trag după ele în sus pietrele dela Chartres, Amiens, Reims.

Intr'un spirit de dreptate, această vedere adâncă și largă instalează integritatea dogmei creștine susținută de acordul ei cu sufletul nostru, cu viața acestei lumi, cu simțul intim al Istoriei. De aceia autorul vrea să se numere printre acei credincioși care aduc în templu cel mai mult aur, cea mai multă tămâie.

Ne vom feri să-i cerem exactitatea unui scolastic. Calea ei e alta, — nu însă divergentă. Autoarea își regulează împărțirea cărții după treptele adevărului divin. Scrisoarea întâia e trimisă unui cuvios călugăr; a doua „cavalerului", cruciadul de ieri, reformatul — vai! — de astăzi; a treia scrisoare: unui rege; alta nobilului anonim, „gentilului", necredinciosul de azi — și de totdeauna; iar ultima „epistolă" e scrisă morților noștri, așa de departe de noi, așa de aproape de Dumnezeu! Toți prin cuvântul de mântuire și prin contagiunea cu aceste vieți unanime, reînvie pământeasca frumusețe și adevărul divin, înfățișate în conexiunea lor evidentă, așa cum ni se arătau prin rana sacră încercată de mâna sfântului Toma. Și astfel, o „epistolă către morți" e cel din urmă cânt al poemului acestuia mai real ca un roman; un elan până la înfricoșătorul hiatus al timpului nostru.

Cruciada pentru anemonă se întinde dincolo de universul frumuseții până la noaptea de taine luminată de credință, de credința strictă, de credința pur catolică. Datorită întregimii acesteia viața cea plină de cruzimi, lumea cea plină de rele se înfățișază transfigurată viziunii poetului; grație credinței pământul apare împodobit cu biserici, ca în niște veștminte de nuntă; împodobit cu leagăne și cu „pomi-de-crăciun", cu calvare și cruci împlântate în șosele, cu cripte misterioase. Și tot credința e aceea care îngădue aceste prodigioase lărgiri simboliste, aceste „corespondențe" beaudelaire-iene.

Paralel cu parfumurile, cu sunetele și culorile, — la ea credința răspunde vieții, evanghelia răspunde epistolei, frumusețea răspunde adevărului; totul iscă pe Dumnezeu. Și în „Țara Crăciunului" „Cristul Imposibilului" este și stăpânul care poruncește la „tot neverosimilul care nu s'a întâmplat încă". Și, la aceste înnalte speranțe care se întâlnesc cu cele mai esențiale nevoi ale sufletului, se adaogă, în toată această cruciadă pentru Singura floare care durează, duioasele amănunte la care se oprește o inimă în părerile sale de rău pentru trecutul dus.

D. I. S.

INSEMNĂRI

„Atenţia"

D. Nichifor Crainic se plânge că guvernul e „atent" numai cu teatrele (cumpărând stocuri de bilete pentru profesori, magistraţi, ofiţeri, etc.), şi nu-i „atent" cu revistele — care „mor" din această lipsă de „atenţie". Concluzia: „atenţie" — cât mai multă.

Admirăm modul de expresie — subţire şi gingaş — al d-lui Nichifor Crainic.

Ce eufenism tandru: atenţie!

Aşa... nişte ochi unşi cu untdelemn, fixaţi în suportul în formă de lumânare al becurilor din candelabru spre inducerea Domnului în eroare... un glas cucernic scos ca dintr'un cimpoiu de mătasă... şi un gest — jumătate a binecuvântare şi jumătate a pomană: „atenţie"...

Dar tocmai de abuzuri în chestii de „atenţie" am învinovăţit pe d. Nichifor Crainic care, neputând aştepta sau neavând încredere în dreptatea lui Dumnezeu, m'a dat în judecată în faţa oamenilor.

E o lipsă de abilitate.

„Atenţia" trebuia suspendată până la darea verdictului — când acuzatul, intrând în temniţă, n'ar mai fi putut face nici o remarcă în presă.

„Umilii"

Ziarul „Cuvântul" îşi bate joc de „viaţa celor umili".

E foarte explicabil!

Totdeauna personalul de serviciu al curţilor s'a identificat cu boerii — manifestând un suveran dispreţ pentru „mojicime".

De ce să fie astăzi altfel?

Metoda istorică

Ziarele — reviste nu mai există — ne combat în felurite moduri. „Neamul Românesc" îşi închipue că aceste atacuri ne fac „zile negre"! Am dori ca toată zilele noastre să fie ca cele de acum...

Ziarul d-lui Iorga însă ne ia în mod istoric.

„Neamul Românesc" descopere nişte versuri ale autorului acestor rânduri, scrise la vârsta de optsprezece ani — în care se spune: „Dar să-l înjur pe Dumnezeu nu pot!"

Iată deci un fost ortodox în polemică cu d. Nichifor Crainic, actual ortodox! Deci — flagrantă contradicţie!

Nu ştim dacă are valoare de confesiune religioasă, în faţa altarului, o „cronică veselă" — în care printre altele se justifică credinţa în Dumnezeu pe considerentul: „Intotdeauna eu aprob guvernul".

După cât pricepem însă, identitatea nu-i perfectă. Am mărturisit numai că nu-l înjur pe Dumnezeu (d. Nichifor Crainic nu concepe decât laudă sau înjurătură). N'am spus însă că am mers şi cu pantahuza.

Vezi că în fond nu-i o chestie de religie, ci de politică a religiei — chiar de politicianism bisericesc....

... Politicianism care n'are comun cu altarul decât potirul — ajuns la proporţii şi forme de clondir — şi căldăruşa miraculoasă.

Posta Redacţiei

M. P. — V'am primit poeziile şi scrisoarea versificată către redacţie, scrisoare care începe cu următoarele două strofe:

Dacă veţi găsi cumvà
Bune cele ce vă scriu,
De ce nu le-aţi publicà
Nici acum, nici mai târziu?

Ce e drept, nu-s Domnul Lesne
Să vă pot cânta pe strună,
Nici mai greu şi nici mai lesne,
O cântare cât mai bună.

Păcat că poeziile nu-s la înălţimea scrisoarei!

P. H. — Am remarcat poezia „Eu tot încă te priveam":

Uitat de zei, uitat de-ai tăi, din spate păreai Fecioară
Copilă cu sânii virgini...

Vra-să-zică şi din faţă...

C. D. — V'am primit scrisoarea:

„Isbutită ori nu (poezia), sunt sigur că va prilejui răspunsul d- voastră.

Mi-am înfrânt cu greu respectul ce-l am pentru hârtia albă şi repede m'am convins cât e de greu să scrii când n-ai nimic de spus.

Nici eu, dealtfel n'am prea bună idee despre mine..."

Ca şi noi...

X. — Din poezia „Acelaşi" citez începutul:

Singuratec! Ce mai vrei?
Nu mai vreau să ştiu de tine
Cântul trece,
Vremea vine
Fluturând aripa
Şi în cartea amintirii
Note de prohod,
— Cotcodacul firii —
Ghemuite's intr'un nod.

Iar din poezia „Pribeag" — sfârşitul:

Torcând durere şi destin
La poarta voastră 'nchisă...
Mă bălăcesc în vin.

In nopţile albite rod
Portalul veşniciei,
Şi mă întind în glod.

Intinde-te!

C. E. Imi scrieţi:

„In dorinţa de a mă forma în ceeace priveşte executarea de versuri, pasteluri şi fabule vă rog dacă binevoiţi a mă încuragea prin publicarea lor!"

Nu pot să vă „încuragez", deoarece lăsaţi de dorit „în ceeace priveşte executarea de versuri...". — *M. Sevastos.*

Afacerea Aragon

In vreme ce savantul Einstein scria articolul asupra dezarmării, care trebue concepută întâiu şi 'ntâiu pe legalizarea refuzului serviciului militar, — în Franţa, un poet de stânga literară, un suprarealist, anume Louis Aragon, este dat judecăţii şi condamnat la câţiva ani de închisoare, inculpat fiind că a căutat să excite militarii la nesupunere şi că a îndemnat la atentate, cu o poemă a sa, intitulată „Frontul roşu" şi publicată în „La littérature de la Revolution Mondiale".

In jurul acestui proces şi spre apărarea poetului care are dreptul să-şi rimeze şi ritmeze gândurile, în modul cel mai liber, câţiva scriitori francezi de vază, au semnat un protest, din care extragem următoarele:

„Nu ştiam până mai acum câteva zile că fraza poetică, supusă cum e determinărilor ei concrete particulare, ascultând prin definiţie legile unui limbaj exaltat, având propriile-i riscuri în care nu parvine niciodată s'o epuizeze consideraţia sensului ei literal — nu ştiam că fraza poetică poate fi judecată asupra conţinutului ei imediat şi la nevoe încriminată judiciarmente în acelaş fel cu oricare altă formă măsurată de expresie. Singurele urmăriri intentate lui Baudelaire ne fac conştienţi de ridicolul la care s'a expus o legislaţie care, în neputinţa ei, ar fi cerut cont lui Rimbaud şi lui Lautréamont, de elanurile destructive ce freamătă în operele lor, acele elanuri puse după împrejurare pe aceiaşi treaptă cu diverse crime de drept comun. Poezia lirică, care în al douăzecilea veac în Franţa, n'ar putea, prin determinările ei istorice, să trăiască decât din reprezentări extreme şi să nu se producă decât ca o deslănţuire de mişcări interioare violente, se va găsi oare dintr'odată în faţa persecuţiilor rezervate şi formelor de expresie exactă a gândirii? Având în vedere imposibilitatea de înţelegere a textelor poetice pe care o poţi aştepta dela acei care pretind să le judece nu după calitatea lor artistică sau umană, ci după litera lor, în aşa fel ca să le poată opune cutare sau cutare articol din codul penal, este locul să ne întrebăm dacă poetul însuşi pentru prima oară nu încetează de a-şi mai aparţine, dacă nu este silit să plătească printr'o adevărată dezerţiune morală dreptul de-a nu-şi petrece viaţa în închisoare".

Edgar Wallace

Dela succesul repurtat de Conan Doyle cu Sherlock Holmes, n'a mai existat autor de romane poliţiste atât de popular ca Edgar Wallace. Popularitatea internaţională a acestui autor, mort la 10 Februarie, la vârsta relativ tânără de 57 de ani, n'a fost întrecută decât de cifra beneficiilor realizate de Wallace ca jurnalist, editor şi romancier.

Născut la Londra, Wallace a absolvit şcoala normală şi apoi a intrat în armată, unde a servit şase ani. Repurtând oarecare succes cu o serie de schiţe din viaţa militară, a intrat în ziaristică şi apoi agenţia Reuter l-a trimis pe frontul anglo-bur, de unde Wallace a trimis câteva reportagii, care l-au făcut cunoscut marelui public.

Rămas câţiva ani după război în Africa, în calitate de corespondent al lui „Daily Mail" şi apoi ca proprietar al ziarului „Rand Daily Mail" înfiinţat de dânsul, Wallace s'a întors după câţiva ani la Londra, unde a lucrat ca reporter criminalist la un răspândit cotidian, creându-şi o mare popularitate prin lămurirea unor crime complicate.

Primul său roman, „Clopotarul", a obţinut un strălucit succes de librărie, dar i-a adus beneficii mici din cauza contractului oneros cu editorul. Wallace s'o hotărît atunci să-şi editeze singur scrierile. Dându-şi seama că nervii generaţiilor de după război cereau o hrană mai picantă decât le-o furnizau Sherlock Holmes şi Arsène Lupin, Wallace scrise rând pe rând „Vrăjitorul", „Broasca Mascată" şi toate celelalte cărţi, care nu lasă nimic de dorit din punct de vedere al acţiunii complicate, al brutalităţii şi cruzimii eroilor. Unele romane, transformate şi în piese de teatru, i-au adus câte 3—4000 de lire sterline pe săptămână! A scris vre-o 140 de romane, sute de povestiri şi vre-o şase piese. Cu romanul „Contesa cea ciudată" a atins recordul repeziciunii, scriindu-l în *patru zile*. Pentru o nuvelă, n'avea nevoe decât de timpul dintre prânz şi cină.

In ultimii ani, Wallace s'a dedicat şi politicii; voia să-şi pună în slujba societăţii experienţele lui în domeniul criminalistic, înfiinţând un fel de contencios pentru îndrumarea victimelor şantajelor, care se săvârşesc în număr mare la Londra de către escroci ce nu pot fi prinşi decât foarte rar. Wallace s'a ocupat şi cu ocultismul spre a lămuri crimele şi furturile încurcate.

Moartea lui Wallace nu lasă bineînţeles un gol ireparabil în literatura mondială, dar răpeşte multor milioane de cetitori o distracţie plăcută — în care-şi înecau pentru câteva ore necazurile atât de apăsătoare ale vremurilor de azi. — *C.*

Enrico Corradini

Prin moartea lui Enrico Corradini, Italia a pierdut un scriitor de seamă şi un precursor al ideologiei fasciste. Corradini a debutat cu o serie de drame influenţate profund de lucrările lui Gabriel d'Annunzio şi a fost membru influent al grupului format în jurul revistei florentine „Il Marzocco". In tragedia sa „Iuliu Cezar", se întrevede, îndărătul conflictului dintre dictatorul roman şi Senat conflictul dintre spiritul Romei antice şi Italia modernă. Romanele sale cele mai cunoscute sunt: „Patria îndepărtată" şi „Războiul îndepărtat".

Două din lucrările lui Corradini exprimă ideile sale politice: „Unitatea şi puterea naţiunilor" şi „Reforma politică în Europa".

Jules Verne şi istoria literară

Afară de meritul de a fi fost un genial vulgarizator, istoria literară aproape că nu-i concede lui Jules Verne o altă valoare. Şi astfel îi clasează şi opera în capitolul literaturii vremii sale. Lanson se serveşte de o asemenea afirmaţie în atacul său împotriva lui Zola: „N'a fost nici măcar un vulgarizator ca Jules Verne!"... Dar această singură recunoaştere a unei valori a romanelor copilăriei noastre, această înlăturare aproape a lui Jules Verne din Istoria literară, cum spunea de curând marele istoric literar al secolului XIX în Italia, Guido Mazzoni este nedreaptă. Pentru că Jules Verne, pe lângă intuiţia-i cu care a anticipat nenumărate invenţii şi descoperiri, care, pure fantezii în operele sale, au găsit în întregime realizare mai târziu, ba au fost şi întrecute; a fost şi un mare scriitor şi în cărţile sale, tratând chestiuni ştiinţifice sau literare; prezintă una din cele mai ciudate forme de invenţiuni, care este hrănită de o fantazie ce se ridică la rangul de mare artă.

Nu este o reabilitare a lui Jules Verne, ci o justă apreciere a unei valori, care a fost neglijată până acum, dacă nu în totul ignorată. Iar cărţi ca aceea a lui Edmondo Marcucci se citesc cu aceeaş plăcere cu care altădată se citeau romanele „profesorului şi educatorului tinereţii noastre," cum îi spune, lui Jules Verne, Guido Mazzoni. — *C. N. N.*

Parvenitismul... literar al Americanilor

„Spectator" publică un studiu a lui Alan Porter despre cultura americană. Autorul susţine că cultura adevărată exclude totdeauna sentimentul de inferioritate şi că „numai cine se ştie parvenit, se comportă ca atare".

Americanii sunt surprinzători de bine informaţi asupra chestiunilor literare, artistice şi ştiinţifice, şi totuşi parcă se scuză mereu de lipsa lor de „tradiţie". Clasa mijlocie e posedată de demonul conferinţelor. Mii de conferenţiari veniţi din Europa sunt ascultaţi cu evlavie. Pus să aleagă între un spectacol de teatru şi o conferinţă aridă, Americanul o alege pe cea din urmă. Mania conferinţelor a ajuns atât de departe, încât unele familii dau dineuri de gală urmate de conferinţe. Toţi trăesc sub obsesia: „să nu fim mai prejos în cultură decât vecinii". Sunt căsnicii, în care unul dintre soţi e veşnic urmărit de teama ca tovarăşul său să nu-şi trădeze cumva lipsa de cultură. In genere, în familiile clasei de mijloc, femeia este aceia care ţine stindardul culturii.

Autorul îşi închee studiul cu speranţa că va veni şi ziua când Americanii se vor şti „cultivaţi din naştere" şi când nu se vor mai teme că-s consideraţi inferiori.

Zece oameni, zece simboluri

In „The New-York Times Magazine", d. P. G. Wilson are ideea fericită să facă zece portrete simbolice ale „unor oameni care seduc prin personalitatea lor imaginaţia popoarelor".

Autorul acestor zece portrete are grija să spună — şi bine face — că persoanele alese de d-sa „nu-s cele mai importante, nici cele ale căror nume vor trăi mai mult în istoria lumii; ci s'ar putea zice că, pentru moment, sunt supraoamenii publicităţii moderne".

Cei zece sunt: *Prinţul de Galles, Mussolini, Stalin, Papa, Ghandi, Ford, Lindberg, Einstein, Charlie Chaplin* şi *Bernard Shaw.*

Portretele sunt foarte scurte şi nu au intenţia decât să sublinieze ideea, acţiunea, instituţia pe care fiecare din aceste personaje ilustre le reprezintă.

Asemenea gen de portretistică îşi are, se'nţelege, defectele lui. Dar dacă rândurile d-lui Wilson despre Einstein şi Shaw sunt insuficiente, în schimb caracterizările fugitive făcute pe seama unui Mussolini sau Ford sunt, pe lângă spirituale, foarte juste.

„In Ducele, spune d. Wilson, lumea a regăsit oglindirea măreţiei trecute a Romei. Singurul om cu care Mussolini se aseamănă este (ca să nu mai vorbim nici de el însuşi, nici de prietenii lui personali, Alexandru cel Mare şi Napoleon) este Iuliu Cezar, cuceritorul Galiei, astăzi Franţa, şi al Bretaniei, astăzi Anglia".

Despre Bernard Shaw: „Shaw a stat să asculte foarte atent ceiace spune marea majoritate a semenilor săi; după care spune contrariul".

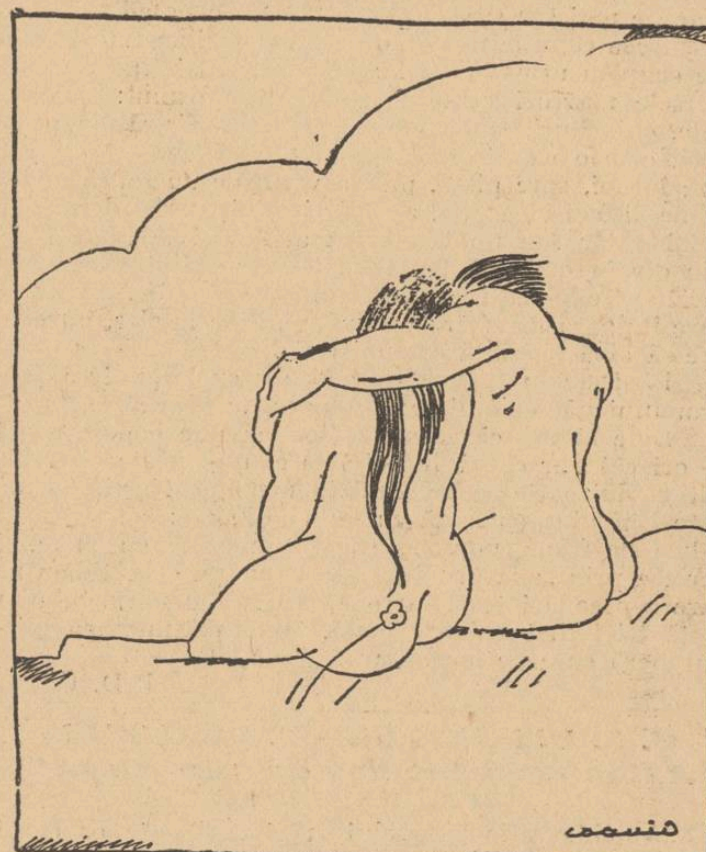
Secretul celebrităţii lui Ford: „Tot ceiace face Ford, tot ceiace spune, just sau fals, înţelept sau trăznit, este interesant fiindcă, în sfera lui specială, a triumfat magistral".

Rudolf Stratz

Reputatul romancier Rudolf Stratz s'a născut la 1864 în Heidelberg ca fiu al unui rus germanizat şi a studiat istoria la universităţile din Lipsca, Berlin şi Göttingen. A intrat apoi în cariera militară devenind ofiţer, dar părăsi după doi ani acest mediu şi-şi reluă studiile istorice. Apoi Stratz întreprinse mari voiajuri prin toată Europa şi în Orient. In 1890 se stabili ca scriitor la Berlin, ocupându-se cu critica teatrală. In 1891 debută cu succes în literatură cu piesa „Scrisoarea albastră" şi scrise apoi mai multe romane şi nuvele, între altele romanul de cazarmă „Serviciu" care făcu repede numele lui obşteşte cunoscut.

Dintre lucrările lui dramatice a făcut vâlvă piesa „Viespi", biciuind anumite tipuri de „cavaleri" ale societăţii. Rodnica lui artă de povestitor a mai creeat un şir întreg de romane extrem de captivante, dintre care pomenim: „Moartea albă", „Sermana Thea!", „Montblanc", „Fecioara nebună", „Altheidelberg fermecătoarea", „Dă-mi mâna", „Tu eşti odihna", „Sermanii bogaţi", „Sângele inimii", „Elixirul dragostei", „Pumnul uriaşului" etc. A mai scris şi fermecătoare nuvele publicate în câteva volume sub titlurile: „Cartea dragostei", „Samum", „Aştept fericirea", Mâna Fatmei", „Ceasul al 12-lea", etc. Una din acestea „Sidi Benzel — romanul unei purificări" face cuprinsul ultimului număr al valoroasei publicaţiuni „Lectura — floarea literaturilor străine". Stratz trăeşte şi scrie acum pe moşia Lambelhof în Bavaria de sus.

Adam şi Eva

Adam. — Jură-mi că eu sunt primul tău bărbat!...

Audienţele

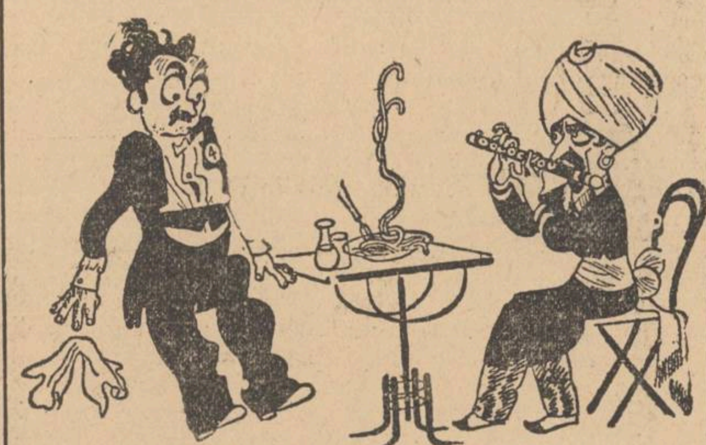
Preparative pentru o audienţă la Ministerul de Instrucţiune.

Şcoala nouă

Un dejun în clasă...

Vrăjitorul de şerpi...

...în Italia.

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SARINDAR) No. 7—11

ANUL X. - SERIA II-a. - No 586

7 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
14 LEI EXEMPLARUL IN STRAINĂTATE

Duminică 28 Februarie 1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII" SIBIU

Adevĕrul Literar și Artistic

FONDATORI: { AL. V. BELDIMAN 1888 – 1897
CONST. MILLE 1897 – 1920

FONDAT IN 1893

Din fericirile trecutului

Ni-am făcut un obiceiu: să ni închipuim că viața din trecut a fost o succesiune infinită de bunătăți, de fapte morale; că oamenii de acum o sută de ani în urmă — și chiar acei de mai încoace — au fost niște supra-oameni, a cărora pomenire trebue să ni fie sfântă, ca și amintirea sfinților cărora se închinau.

Nu-i așa. Au fost și în trecut, precum sunt și astăzi, oameni buni, cinstiți, alături cu criminali și imorali. Doar nu vor avea pretenția, acei care vor trăi în veacul viitor, că pungașii, pe care-i terfelim noi astăzi, ar fi fost quintesența corectitudinii.

Mai cu samă când vine vorba despre morală, despre relațiunile familiare, este o părere unanimă că lumea de astăzi este un prăpăd, că numai bieții strămoși au dat pilde netăgăduite de dragoste, de respect, de bunăcuviință în sânul imaculatelor familii de odinioară.

Dar n'a fost aceasta o regulă generală, după cum nu putem să aruncăm în acelaș hârdău, de murdărie, pe toți oamenii de astăzi, dintre care mulți merită un asemenea tratament.

Avem puține documente în care se oglindește viața intimă din trecutul nostru. Scrisori cunoaștem foarte puține. De sigur că mult nu scriau străbunii noștri, dar și puțini sunt printre noi care să-și păstreze corespondența, și de sigur că și mai puțini de aceștia se găseau printre cei bătrâni.

Dela un vechiu boer al nostru, Vasile Millo, dela Spătărești, lângă Folticeni, au rămas un număr de peste 300 documente, pe care le-au păstrat cei doi fii ai lui. Unul dintre ei a fost întemeetorul teatrului românesc, marele nostru artist Matei Millo. Fratele său, Alecu, le-a lăsat și el moștenire, și astăzi se păstrează în Muzeul Folticenilor.

Intre documentele acestea, care de care mai interesante, începând cu anul 1529, am găsit o lungă scrisoare din Maiu 1827, cu următoarea adresă: „Intru cinstită mâna Dumisale iubitei noastre ieacă Sultanei Millo Spătăresei cu multă fiească plecăciune. — Spătărești".

Sultana *Milu*, foastă prima soție a Agăi Iordache Bașotă, dela Șoldănești, lângă Folticeni, mort în 1784, era nevasta lui Matei Milu, tata lui Vasile Milu; Matei era, deci, bunicul actorului Matei Millo. Bătrânul Matei Milu, Postelnicul, din căsătoria cu Sultana, a avut nouă copii, între care o fată măritată cu un boer bine cunoscut în Moldova, un nume care se mai menține, și de aceea îi dau numai inițiala K. Autorii scrisorii aceștia sunt copiii acestui K., două fete și un băiat, care se tânguesc bunicăi lor, *ieaca*, precum se spunea, pe atunci. de suferințele ce îndură dela tatăl lor.

N'am să omit nimic din această scrisoare, fiind din cale afară de interesantă.

Iat-o:

„Cu multă fiească plecăciune sărutăm cinstită mâna matale ieacă!

„Noi într'atâte rânduri am arătat și ne-am jăluit cu lacrămi, și prin scris, și prin viu graiu supărările și necazurile ce pătimim aice despre acesta ce din nenorocirile noastre ni se numește de tată. Intâi, că după ce pe milostiva noastră maică ni-au omorât-o, după cum este cunoscut matale și tuturor megieșilor, și ne-au lăsat săraci de maică, apoi ne-au sărăcit și ne-au lipsit și de zestrea maicei noastre, prăpădind tot, care eu nici soră-mea măcar un inel cât de prost dela biata maica noastră nu avem, pe lângă aceste, de cum se scoală dimineața, și până ce dă Dumnezeu și se culcă sara, stă cu paharul de rachiu și de vin în mână, și după ce se înbată, și treaz fiind, măcar că aceasta rareori se întâmplă, apoi feliuri de feliuri de pricini găsește, după ce pe toți îi bate și îi suduie, atât slugi din casă, cât și țigani, apoi dacă vine și câte un țigan din sat, din nenorocirea lui, la acea vreme, apoi vai de dânsul. Sudălmile lui sunt aceste: de sfânta cruce, sfânta pricistanie, lege și sufletul. In scurt arăt matale că nici țiganii acest feliu de sudălmi nu or fi suduind. Cu acest feliu de sudălmi și de batjocuri suntem și eu, și sora mea, și frații mei bagiucuriți, până în sară, și după ce amurgește apoi face pe țigani cu deasila de-și aduc țigancele lor de curvește. Acest feliu ni-au fost traiul până acum, dar acum ne mai vrând nici țiganii să-și mai aducă femeile, nici țigancele a mai veni la dânsul, vroește ca cu noi, însuși cu fiicele sale, să curvească. Ah! ieacă, în ce pedeapsă ne aflăm, ce urgie dumnezeiască, în ce foc vroește a ne lăsa; păcatul va fi a matale, căci într'atâtea rânduri ți-am zis și ți-am și scris, pe soră-mea cea mai mică și cu deasila au vrut să o tragă la umblătoare, ca să-și facă râs de dânsa, și numai că i-au zis că a țipa și a răcni, și așa abia au putut scăpa sărmana. Apoi noi, după datorie, arătăm matale toate pătimirile câte le pătimim, și cu lacrămi ne rugăm mătale ca să-ți fie milă de noi și să ne scoți din mâna tiranului și vrăjmașului acestui fără de Dumnezeu, căci noi sântem în primejdie și trupește și sufletește, căci acum văzând că noi nu vrem să împlinim cugetul lui cel nelegiuit, care nici dobitoacele nu-l fac. au început a ne îngrozi și cu bătăi, giuruindu-ne pe fiieștecare zicând 50 și păr la 100 bice că ni va da, carele bieții frații noștri îndestule bătăi sufere. Ce poți cunoaște māta iiecuță dela un om ca acesta, sau ce aștepți, după ce el pe noi, fiicele sale, cu toate feliurile de chipuri ne sâlnicește ca să curvească cu noi. Deosebit de aceasta, dacă sfârșește pe toți de suduit și de bagiucurit, atât pe noi cât și pe supușii săi, și vede că nu-și poate înplini scoposurile lui cele nelegiuite, apoi stând și uitându-se spre sfintele icoane, începe a sudui tot cu acest feliu de sudălmi pe Mântuitorul Hristos și pe precurata Maica sa Fecioara, și pe toți sfinții, și apoi de acolo începe a chema pe unul și pe altul, și pentru nimică li dăruește țigani, cheltuește feliuri de feliuri de cheltueli cu iscoade ce nu sânt pentru starea sa. Au cheltuit peste 7000 mii lei, și au făcut un cerdac care cred că-i fi auzit de dânsul, și cunoscut de toți, și în scurt arăt mătale că după cum au prăpădit zăstrea maicei noastre, voește să prăpădească și puțin ce au mai rămas, și noi să rămânem pe ușile creștinilor, și iarăși adăugim a ne ruga mătale ca să-ți faci și pomană și să-ți fie milă de noi, făcând toate chipurile și să ne scoți din focul și pedeapsa aceasta, căci aceasta este cea de mai pe urmă tânguire care facem mătale, și dacă și după aceasta māta nu te vei sili a ne pune la cale, atât pe noi cât și pe frații noștri, și a ne scoate din mâinile acestuia, apoi noi cu hotărâre să știi māta că singuri ne vom omorî, și vei da samă de sufletele noastre, căci altă nădejde nu ni-au mai rămas, nici a mai răbda și a mai suferi cruzimile lui nu putem. Și cu aceasta sântem

A Dumitale pre plecate fiice

Cassandra K.
Harieta K.

Cassandra era fată cu o cultură neobișnuită. Iscălește cu litere latine, o caligrafie admirabilă, cu dublu *s* nemțește. Cealaltă fată, Harieta, pare să fie iscălită de mâna scriitorului, care iscălește și el cu kirilice. Până și cerneala din iscălitura Casandrei este alta, ceea ce ar însemna că locuia într'o cameră separată. unde-și avea biuroul ei.

Scrisoarea se încheie cu adaosul acesta:

„Și eu scriitorul pre plecat nepotul Dumitale Sevastian împreună cu frații mei, cu multă fiească plecăciune sărutăm cinstită mâna Dumitale ieacă și ne rugăm pune-ne la cale ca să nu mai rămânem în focul și în pedeapsa aceasta, atât noi precum și bietele surioarele noastre, că încă toate câte pătimesc și pătimim nu sântem vrednici a le scrie, și sânt a matale

pre plecat fiu

Sevastian K.

Ce viață chinuită! Și cât de fericiți credem noi că trăiau străbunii noștri!

Se vorbește, în scrisoarea aceasta, despre un „cerdac", pentru care omul nechibzuit a cheltuit șapte mii de lei. O sumă fantastică, pentru vremurile acelea.

Cred că există și astăzi, acest cerdac. E o terasă, la etaj, deasupra gangului sub arcadele căruia am intrat și eu, în toamna aceasta, la prietenul care m'a invitat la dejun. Moșia, pe care e clădit acest castel vechiu, a fost una din moșiile părintelui așa de vițios, de care se jăluesc copiii lui. Aici trebue să fi locuit el; prin camerele acestea mari trebue să-și fi pândit el fetele, pe care le râvnea, cu mintea lui tulburată.

Am cunoscut și casa dela altă moșie a lui; dar era o construcție de lemn, cum sunt multe altele prin sate. care nu îngăduia un cerdac așa de costisitor, „cunoscut de toți", cum spune fiu-său. Casa aceasta a înghițit-o Siretul, când a venit odată mare, de și-a surpat malurile.

Zilele trecute eram în orașul în care și-a sfârșit zilele bătrânul Sevastian, autorul din copilărie a scrisoarei acesteia. Oamenii în vârstă, care nu l-au apucat în viață, dar au auzit povestindu-se despre el, mi-au arătat casa în care a trăit, și mi-au spus că fiul călca aidoma pe urmele tatălui său. Nu va fi încercat el să-și siluiască fetele — dacă va fi avut — dar nici ușă de biserică n'a fost. Surcica nu sare departe de trunchiu, zice înțelepciunea poporului nostru,iar învățații ar putea să tragă, din faptele acestea, concluzii despre minunățiile atavismului.

ARTUR GOROVEI

Din Martial

(Epigrame) (Cartea I)

XXXII

Nu te iubesc, Sebidius!... De ce, să-ți spun, nu pot.
Nu te iubesc: doar asta ți-o spun și-atâta tot.

LVII

Mă 'ntrebi, o Flaccus, cum doresc eu a fi, sau nu a mea aleasă ?
Nu vreau să fie nici prea bună, nici prea din cale mofturoasă.
Să țină calea mijlocie, fiind nici prea, nici foarte-foarte,
Nu vreau nici tare să mă chinui, nici să mă plictisesc de moarte.

LXIV

Fábulla ești drăgălașe, pe cât știu, și tinerică
Ești în adevăr bogată, cine poate să n'o zică?
Dar când prea mult mi te lauzi cu acestea, 'ți spun pe dată:
Nu mai ești nici tinerică, nici drăguță, nici bogată.

LXXV

Cine 'n loc de tot lui Linus jumătate-i dă, socot,
Că din împrumutu-i pierde jumătate 'n loc de tot.

LXXXIII

Când cățelul tău, Manneia, chip și buze-ți linge ție,
Cum să mă mai mir de-un câine, că mănâncă murdărie?

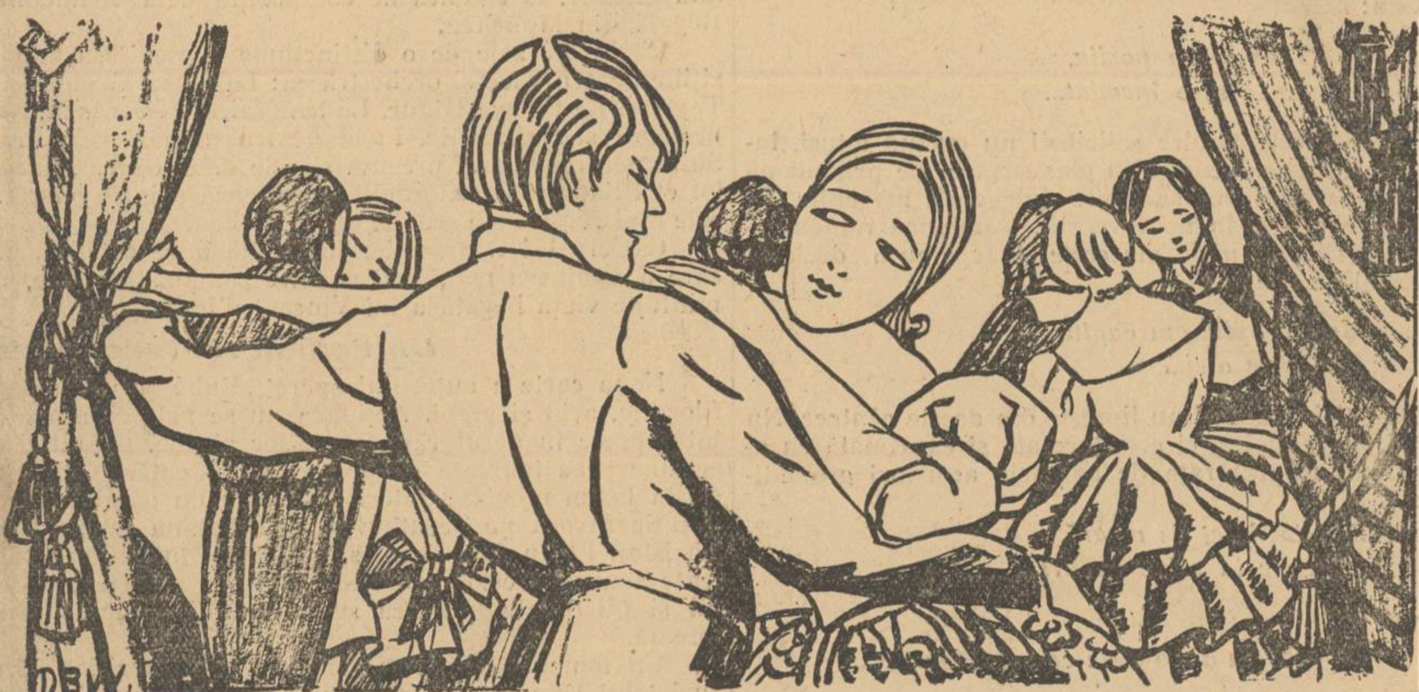
IX

Om mare-a fi vrei, Cotta, precum ești om drăguț,
Dar om drăguț, o Cotta, e doar un om micuț.

X

Pe Maronilla soață vrea Gemellus;
Cu dor, cu rugi, cu daruri o'ntețește.
— I'așa frumoasă ea? — E slută groaznic!
— De ce o place-atunci? — Fiindcă tușește...

I. M. MARINESCU

Prea multă muzică...

de OTILIA CAZIMIR

Inainte „ a asculta muzică" era un eveniment. Un eveniment pe care-l așteptai, pe care-l pregăteai, — fie că era vorba de dus la un concert, fie că era vorba de o simplă placă de patefon care-ți aducea în odaie acordurile unei orchestre, vioara solemnă a lui Kreisler, vioara senzuală a lui Heifetz ori glasul de aur curat al lui Carusso. Ascultai ce vroiai și când vroiai — și erai liber să nu asculți nimic.

Acum, muzica ți-e impusă cu deasila. Trebuie să asculți orice și trebue să asculți oricând. Ca să-ți cumperi un creion, ești obligat să consumi un sfert din valsul vienez pe care-l hârâie și-l pocnește cu exasperare aparatul de radio instalat în librărie. Magazinele care vând aceste moderne instrumente de tortură au transformat străzile în bâlciuri. Fiecare *haut-parleur* instalat în drum are pretenția să urle el mai tare, — ca să nu se mai audă celelalte. Ici, un tenor italian umple văzduhul cu o arie din Rigoletto. Peste drum, e muzică românească, cu fluere și chiuituri. La doi pași mai încolo, cineva ține o conferință într'o limbă necunoscută și ciudată, sfădindu-se parcă cu întreg universul. Grăbești pasul. Și auzi din urmă amestecul de glasuri și de sunete împrăștiindu-se gratuit și inutil, — cum urlă încă copiii după ce le-a trecut durerea loviturii.

Otilia Cazimir

O iei pe străzi mai lăturalnice. Sârmele revelatoare de pe case îți înfig în inimă ghimpele îndoelii. Și deodată, pe toate ferestrele primăvăratec deschise se dau la dumneata, cu înverșunare, vauri de sunete venite din toate punctele muzicale ale continentului. (Mulțumim lui Dumnezeu că măcar America nu se aude încă!) Melodiile se țin după om pe stradă, ca niște câni întărâtați.

Prietenul la care te duceai înainte să bei o cafea și să stai de vorbă tihnită într'un fund de divan, te invită acum cu febrilă încântare:

— Vii diseară la noi? Am un radio nou, foarte puternic...

Te hotărăști să stai acasă. Te simți antimuzical feroce. Dar tocmai atunci vecinul dumitale e cuprins de o violentă și prelungită criză muzicală. Deschide ferestrele și o ține până la trei în ziuă. Ești silit să mănânci în tempo de vals, să-ți faci conturile pe măsura unui tango argentinian, să gândești în ritm de fox-trott, — iar dacă adormi, să te visezi războinic din Africa centrală, pornind la luptă în sunetele tam-tamului înebunit. Ce inocent ni se pare acum „pianul domnișoarei" din vecini, de pe vremuri! Cânta un ceas, cânta două, dar de la o vreme fetei îi amorțeau degetele și se făcea liniște. Aparatul de radio răgușește, dar nu amorțește niciodată. Și te pomenești visând, ca o supremă binefacere, un aparat care să limiteze sonoritatea instalatiilor de radio la un singur apartament.

Cinematograful așa zis mut, nu era nici el complect mut. In șanțul de ghips de subt pânză, pe unde acum se plimbă doar șoarecii, cânta o orchestră. Cânta potolit melodii banale pe care nu erai obligat să le asculți. De obiceiu, nici nu le auzeai. Acum, Vitaphoanele te prind din stradă în ghiarele lor sonore. Parcă se darmă edificiul. Și cum să nu asculți? Ca să se sărute, eroii sunt obligați să cânte în prealabil un duo. Te miri că nu le trece gustul de sărutat în vremea asta. Puntea unui vapor trebue să ne servească un cor de marinari. Orice local public, un jazz cu negri. Și „eroul" filmului, în loc să fie un băiat frumușel și sprinten, ca să înțelegem de ce și-a pierdut fata capul, e de cele mai multe ori un domn cu stomacul proeminent, cu două rânduri de gușe subt bărbie și cu unul la ceafă și mai mult sau mai puțin chel: un tenor celebru. Se mai întâmplă și altfel. Eroul, băiat drăguț, e obligat să facă pe tenorul de operă cu firișorul lui de voce bun doar pentru cançonete.

Știu cum doresc copiii bicisnici, hrăniți cu compoturi, să culeagă un măr de pe copac, — fie crud, fie pădureț, numai măr adevărat să fie.

Așa ne-am săturat de ceiace Duhamel numește „muzică în cutii de conserve", încât uneori ni-e dor să auzim pe stradă, de după gardul cu salcâmi colbăiți al unui local cu grădină dela periferie, glasul hapsân și răgușit, dar cel puțin natural al unui lăutar adevărat:

Mai ham un si-hingur dor...

* * *

Dar nu cântă numai aparatele: cântă și indivizii. Pe stradă, în tren, în tramvai, în casă, toată lumea fredonează. Se cântă pretutindeni și oricând, deși trăim în vremuri lipsite de bucurie. Și de obiceiu se cântă acelaș cântec, printr'un fenomen de obsesie colectivă. E vorba de ceiace se chiamă, cu un cuvânt îngrozitor, pe care nu pot nici să-l scriu fără să mă cutremur, „șlagăre". Le lansează cinematograful sonor și le popularizează radio-București la ora siestei când „cântă", cu glas de acadea topită, plăci de patefon. Melodia la modă durează cât trandafirii: un sezon, ori și mai puțin. Pe urmă vine alta la rând, pe urmă alta. Cine le mai ține minte pe toate? Inainte, aveai vreme să-ți legi o amintire de un cântec. Acum nu se mai poate: n'ai când.

Mă gândeam că poate totuși lucrul își are partea lui bună. Se cântă, — cu atât mai bine. Omul cântă și la necaz, nu numai la bucurie: cântă ca să „se mai ia". Melodiile astea cu care ne bombardează apusul, efemere, impersonale, artificiale oarecum și exasperant de asemănătoare între ele, pot fi totuși mai „subțiri" decât vechile cântece lăutărești de mahala, — prin urmare ar putea face, pe nesimțite, educația muzicală și chiar literară a publicului mijlociu și submijlociu. Tineretul are nevoie de cântece de dragoste, și *Luna doarme* ori *Subt caisul rourat* au căzut de mult în desuetudine.

Dăunăzi, un băiat slab și spălăcit, îmbrăcat cu o tristă eleganță, striga la un colț de stradă, graseind:

— Grăbiți-vă și cumpărați cartea de cântece! Cele mai noi romanțe și tangouri cântate cu succes de Moscopol și de alți tenori mondiali! Numai zece lei douăzeci și patru de cântece...

M'am uitat în dreapta și în stânga: nu era nimeni pe drum. Am dat zece lei și am luat broșurica portocalie cu textul celor douăzeci și patru de romanțe și tangouri. Și am citit:

Garufa, corpul tău svelt mă excită,
Garufa, buzele-ți știu doar să mintă.
In noapte ochi-ți cu sclipiri ciudate
Mă îmbată m'amețește
Mă transportă
In abisul de azur!

„Subiectul" e acelaș la toate cântecele. E vorba peste tot de câte o — scuzați — guriță:

Sărutul dulce cine mi-l va da
Și cine 'n nopțile senine
Imi va dădea guriți sublime?

Sau:

Formele-ți divine
Mie-mi aparține,
Jeana,

(Continuare în pag. II-a)

Tot trupul tău
Cu buze feline
Jeana...

Sau:

Dragă Elisabet,
Să-mi dai un sărut discret,
Jur că mersul tău cochet
Şi trupuşorul tău
Toate sunt pe gustul meu...

Sau:

Vino iar, senorita,
Să te sorb încodat...

Toate aceste tandre solicitări nu exclud totuşi, încrederea în sine. Tenorii cu glas suspect de primadonă tabagică nu mai vor să cânte dulcegării învechite. Le trebuie ceva mai în nota vremii. Versiunea românească a lui *Du bist nicht die erste* începe cu o declaraţie destul de indiscretă:

Multe copile am capturat
Serile pe alei...

Dar nici „poezia" nu lipseşte din aceste cântece. Nu „pură", bine înţeles, ci co-interesată şi exprimată cu acelaş înalt dispreţ faţă de banalele acorduri gramaticale:

Sunete dulci de vioară
Trezeşte în mine simţiri...

Sau:

Ai ochi ca două stele ce mă adoarme...

Sau:

In nopţi cu stele prin rămurele
Dăm *gura ta ca s'o sărut...*

Şi nu lipseşte nici poezia patriotică, în genul uitatei:

Mândrul june-al vieţii mele
La oaste s'a dus...

Numai că eroul e mai pozitiv şi mai puţin sentimental. Acum se cântă, pe arie de dans:

Azi goarna a sunat,
De tine mă despart
Dar însă vezi şi nu uita.
Adio cu dor
Iţi cânt iubirea mea în cor
Eu am plecat
Căci tricolorul m'a chemat...

Nu prea se înţelege cum vine chestia cu cântatul iubirii *în cor... Dar însă,* — oricum e mai modern.

* * *

Nici unul din aceste cântece la modă n'a cunoscut o carieră mai durabilă şi mai glorioasă, ca tangoul *Dă-mi guriţa.* S'a cântat vre-o doi ani, fără întrerupere. A tocit milioane de ace de patefon. A servit de preludiu şi poate de argument hotărâtor în toate aventurile sentimentale care s'au înfiripat subt domnia lui. De utilitate practică universală şi incontestată, era bun pentru orice împrejurare. L-au întrebuinţat deopotrivă timizii şi îndrăzneţii. El exprima mai precis, mai direct şi mai comod ca oricare altul sentimentalismul grăbit şi practic al tineretului modern.

Ajunsese o obsesie. La ceaiurile dansante, în momentul când jazz-istul „cu voce" relua insinuant refrenul, dansatorii îşi aplicau mai insistent palma umedă pe omoplaţii paternerei şi-i fredonau în ureche, cu mai multă sau mai puţină convingere, după împrejurări:

Dă-mi guriţa s'o sărut,
Căci pentru sărut e dată...

Pe-o bancă izolată din marginea unei alei, vedeai o păreche de îndrăgostiţi. Fata, puţin îmbujorată şi încă nehotărâtă. Băiatul, aplecat asupra ei, murmura ceva. Te gândeai:

— Aştia fac încă romantism, săracii... Pariez că el îi spune poezii de Eminescu!

Şi grăbeai pasul, întorcând discret capul în altă parte. Dar tot aveai vreme să prinzi, din treacăt, un murmur langurос:

Dă-mi guriţa s'o sărut...

Când se întâmpla ca obiectul dorit să aibă trei silabe, nu-ţi mai puteai exprima decât pe muzică nevoile cele mai banale:

Dă-mi ţigara s'o aprind...
Dă-mi scrisoarea s'o citesc...
Dă-mi parale să mă tund...

Dar toate au un sfârşit. Cântecul s'a uzat de prea multă întrebuinţare. S'a cântat mai rar. Pe urmă nu s'a mai cântat. Mor şi cântecele dela o vreme, de plictiseală. Incepusem să-l uit.

Dăunăzi mă întorceam acasă, pe-o vreme umedă şi tristă de iarnă. Se însera. Ningea, cu ploaie în două. Lumini galbene îşi răsfrângeau tristeţa în glodul trotuarelor. Nu era mai nimeni pe stradă. Doar înaintea mea mergea un pui de om îmbodolit într'un şal mare, petrecut pe subsuori şi înodat la spate. Ţinea o mână în sân, în cealaltă, vânătă de frig, avea o sticlă unsuroasă. Telepăia prin glod cu încălţările prea mari şi mormăia ceva, cu ochii în pământ. Parcă plângea.

Imaginaţia, sentimentală din lipsă de ocupaţie, s'a pornit să inventeze o poveste tristă, — o poveste cu lacrimi, pentru pagina de Crăciun a ziarelor. In cartierul acesta sărac unde se înghesuesc prin căsuţe umede oameni fără pâne, o văduvă necăjită şi-a trimis copilul să cumpere untdelemn ori gaz în sticla asta unsuroasă. Şi băiatul (ori poate fata) a luat banul în pumnişorul îngheţat şi a plecat. Şi pe drum i-a amorţit mâna şi a scăpat banul. Şi acum îl caută prin glod şi plânge domol, cum plâng copiii umiliţi pentru care şi lacrimile sunt un lux...

M'am apropiat încet şi m'am aplecat. Din şalul care lăsa în ploaie numai ochii mititei şi vârful nasului roşu, pornea un glas înăbuşit şi subţire, dar foarte convins:

Dă-m guriţă s'u surut...

OTILIA CAZIMIR

Caleidoscop intelectual

Moartea unui compozitor

A murit compozitorul Walter Courvoisier. Originar din Elveţia (s'a născut la Riehen, aproape de Bâle în 1875), el şi-a făcut toată cariera muzicală la München. După studii serioase cu profesorul Ludwig Thuile Courvoisier şi-a înlocuit maestrul, după moartea acestuia în 1907, la catedra de compoziţie dela Academia Regală din München.

Lied-urile sale de o distincţiune deosebită, compoziţiile pentru voce şi orchestră ca: La Muse, Groupe du Tartare, Le Fleuve Dinur, Le téméraire, Fête des Morts, prologul său simfonic, Fuga pentru pian şi cele şase Suite pentru vioară, precum şi cele două opere Lancelot et Eliane şi Les Corneilles, contează printre operele cele mai reuşite ale şcoalei din München.

Cariera lui Courvoisier împărţită între catedra, pe care o conducea magistral şi între compoziţiile sale, aminteşte viaţa bogată a lui Vincent d'Indy.

Un roman nietzscheean

Noua carte a autorului operei „Rubé" e un roman filozofic, arid şi greoi. Acţiunea nu se petrece aşa din întâmplare în aerul rărit al văilor alpine. De altfel o acţiune prea marcată e aproape inexistentă. Cititorul asistă la un monolog interior, în care un gânditor singuratic invocă pe Zarathustra, pe Satana şi pe Isus Christos. El nu face decât să reflecteze în antiteze violente asupra acestor probleme: viaţa şi moartea, păcatul şi plictiseala, puterea supra-omului şi slăbiciunea umană.

Un moment chiar, se gândeşte să-şi sacrifice fiica furiei lui Dumnezeu, aruncând-o într'o prăpastie.

Nimic nu se întâmplă. Numai proza frumoasă se desfăşoară ca un torent.

Cartea, cu tot talentul autorului şi cu pasagiile sale frumoase, rămâne prea abstractă şi — ceiace e şi mai rău — mai mult oratorică decât filosofică. Nu de geaba poartă titlul de „Tempesta nel nulla (O furtună în neant).

Expoziţie turcă

Preşedintele federal al Austriei a inaugurat la Viena în ziua de 15 Ianuarie marea expoziţie a celor „Şapte secole de artă turcă".

Colaborarea ministrului de Externe al Austriei, cu guvernul turcesc şi cu Institutul Strzygowski dela Universitatea din Viena a făcut posibil o manifestare artistică cu atât mai importantă, cu cât civilizaţia turcească e destul de puţin cunoscută în Occident.

Printre sutele de obiecte expuse, interesante sunt hainele de ceremonie, de o splendoare excepţională, ale sultanilor Baiazid II şi Soleiman Magnificul, covoarele din toate epocile, arme preţioase, bijuterii, manuscrise, etc.

Muzeele turceşti (mai ales muzeul Top Kapu Serail din Constantinopol) şi colecţiile particulare din toate părţile au ajutat mult la îmbogăţirea expoziţiei.

Fotografii admirabile permit formarea unei idei asupra arhitecturii otomane.

Arta turcă modernă, din zilele noastre, deasemenea e reprezentată mai cu seamă prin tablouri de pictură ultra-modernă.

Premiul trienal

André Baillon a obţinut premiul trienal de literatură franceză pentru perioada 1929-1931.

Romanul premiat este „Perce-oreille de Luxembourg". Dar de sigur juriul belgian a premiat întreaga operă a scriitorului.

André Baillon a debutat în literatură în anul 1920, publicând la Bruxelles: „Moi quelque part"... Carte de un realism exasperant, în care-i povestită — cu toată sinceritatea — însăşi viaţa autorului.

Romanul acesta aducea un accent nou, neaşteptat. Tonul direct, factura aşa de simplă, candoarea şi cinismul său — au atras imediat atenţia.

In afară de orice şcoală, Baillon aducea o formulă existentă: povestirea simplă, adevărată, care însă nu e posibilă şi acceptabilă, decât fiind prezentată cu mult talent

Acelaş procedeu şi pentru celelalte cărţi: „Par fil special" (viaţa unui jurnalist), „Un homme si simple" (el însuşi), „Le Perce-oreille de Luxembourg" (viaţa unui copil), „Zonzon Pepette", „Le pot de fleurs", „La vie est quotidienne" şi „Délires".

Drama cerebrală, care serveşte de fond lucrărilor sale e scoasă din însăşi viaţa lui. Personagiul central e totdeauna autorul, cu imaginaţia maladivă şi a cărui închipuire dă divagărilor sale o valoare fantastică într'un decor real.

André Baillon are o limbă perfect adaptată stilului său, fraze fluide şi repezi, replici nervoase.

Comorile lui Tutankamon

La muzeul din Cairo au sosit patruzeci şi nouă de lăzi care conţin tot ce s'a putut transporta din mormântul faraonului Tutankamon. In una din aceste lăzi se află un cufăraş sculptat, care a fost găsit printre dărâmăturile încăperii ce slujea de anticameră mormântului propriu zis. La prima vedere s'ar crede că lădiţa e de fildeş; de fapt e de lemn acoperit în întregime cu plăci de fildeş sculptat în baso-relief. Capacul e din fildeş colorat în roş şi negru; sculptura reprezintă pe rege şi regină, într'o grădină, înconjuraţi de fete care culeg flori. Lădiţa aceasta constitue unul din cele mai frumoase exemplare de artă care compun colecţia comorilor lui Tutankamon.

Sarcofagul care cuprindea mumia faraonului era închis în patru sanctuarii, în patru tabernacule. Actualmente toate aceste tabernacule vor fi expuse în nişte vitrine şi aşezate astfel ca să poată fi examinate sub toate aspectele. Acum se pot vedea limpede inscripţiile şi sculpturile care decorau pereţii acestor sanctuare.

S'a primit la Cairo şi o caleaşcă regală, deosebită de toate căleştile faraonice găsite până acum, de o lucrătură rafinată şi încărcată cu podoabe de tot felul, caleaşcă menită să ilustreze în chip strălucit arta egipteană. — *Ph.*

Mehmet Ranf Bey

Mehmet Ranf Bey, reprezentantul vechii şcoale literare turceşti a murit de curând, în vârstă de cincizeci de ani într'o casă de sănătate din Stambul.

Romanul său: „Septembrie" şi culegerea de poezii intitulată „Perle negre", au fost celebre acum treizeci de ani.

Cine va fi regina gingăşiei 1932?

Publicaţiunea „Magazinul" organizează în zilele de 27 şi 28 ale acestei luni, la Sinaia, concursul pentru desemnarea celei mai frumoase, mai elegante şi mai distinse doamne din România.

Doamnele din societate, care doresc să participe la acest concurs, se pot înscrie de pe acum la redacţia „Magazinului", strada Const. Mille 7—9, Bucureşti, sau la Sinaia, în ziua de 26 Februarie a. c.

Nu există altă condiţiune de admitere, decât aceea ca fiecare concurentă să întrunească într'un grad cât mai mare, calităţile de distincţie, drăgălăşenie, atracţiune, care laolaltă, formează gingăşia unei femei.

Concursul va avea loc în cadrul unor serbări grandioase, festivaluri artistice, serate dansante, cortegii carnavaleşti, etc.

Alegerea se va face astfel: candidatele — în timpul celor două zile de serbări — vor purta câte un semn distinctiv şi publicul participant va alege, prin vot, pe aceea pe care o va considera demnă de titlul „Regina Gingăşiei", fiecare înscriind pe un buletin, preferinţa sa. Va fi considerată aleasă candidata cu maximum de voturi.

Se vor împărţi diplome tuturor concurentelor şi se vor da premii primelor trei alese, în ordine.

Fără îndoială că acest concurs va fi un prilej de petrecere şi distracţie amuzantă în cadrul pitoresc al munţilor acoperiţi cu zăpadă.

Toată lumea bună va veni la Sinaia, cu atât mai mult, cu cât se acordă tuturor care pleacă Sâmbătă şi Duminică la aceste serbări, 50 la sută reducere pe căile ferate.

CITIŢI
CELEBRUL ROMAN
MI-E FOAME
de Georg Fink
Editura „Adevărul" Preţul 80 lei

Emile Schreiber

Cum se trăeşte în Rusia Sovietică

Avortul

O altă formă de protecţie a mamei e îngăduirea avortului.

Problema aceasta se pune în Rusia Sovietică în condiţiuni cu totul deosebite decât la noi.

In Franţa, mortalitatea infantilă e una din cele mai mari primejdii sociale. Morala şi legea osândesc deopotrivă mijloacele de restrângere a natalităţii.

In Rusia Sovietică, chiar după îngăduirea oficială a avortului, populaţia continuă să crească în fiecare an cu trei milioane de suflete.

In urma introducerii maşinismului *à outrance* şi din cauza diminuării progresive a întrebuinţării mânii de lucru, Uniunea Sovietică are mai mult interes să-şi stabilizeze populaţia decât s'o lase să se înmulţească prea mult.

Pe de altă parte, elita intelectuală rusă admite avortul din alte două consideraţiuni: una, de ordin filosofic, e dreptul femeii de a dispune de trupul ei; cealaltă — de ordin medical — se întemeiază pe faptul că avortul, operat într'un spital, de către un specialist şi cu toate măsurile de igienă necesare, nu constitue decât un pericol neînsemnat în primele două luni de sarcină, când e permis, dar e adesea mortal când e făcut de o moaşă ignorantă şi neglijentă. Or, spun Ruşii, o femee hotărâtă să avorteze îşi aduce totdeauna la îndeplinire gândul.

Sovietele nu numai că permit avortul, dar îl şi recomandă.

Astfel, am asistat la reprezentarea unui film, care era proectat în toate sălile de cinematograf ale Uniunii Sovietice şi în care se explica prin imagini (desene anatomice animate) cum provoacă moaşele hemoragii adesea mortale şi cum ştiu să preîntâmpine aceste hemoragii medicii de spital.

Totuşi, avortul nu e cu desăvârşire liber.

Când o femee are intenţiunea să profite de această dispoziţie avantajoasă a legii, trebue mai întâi să fie examinată de un fel de juriu, alcătuit din bărbaţi şi femei din popor, aleşi dintre cei mai oneşti cetăţeni.

Femeia expune în faţa acestui juriu motivele care o îndeamnă să avorteze. Motive uşor de închipuit, pentrucă sunt cam aceleaşi totdeauna şi pretutindeni: părăsire, mizerie, boală, numeroşi copii în viaţă, etc.

Juriul hotărăşte în chip definitiv dacă cererea trebue admisă ori respinsă.

Prostituţia

O altă particularitate a regimului sovietic e dispariţia aproape totală a prostituţiei, care nu e legal recunoscută şi face obiectul unei represiuni foarte severe.

Fără îndoială, infracţiunile sunt posibile.

Un industriaş străin, pe care l-am cunoscut la un hotel din Moscova şi cu care am discutat această chestiune, a pus rămăşag că va cina în aceiaşi seară la hotel în tovărăşia a două femei de stradă, — şi a câştigat prinsoarea.

Am rămas chiar foarte uimiţi de eleganţa — atât de rară în Rusia de azi — pe care o arborau cele două profesioniste.

Desigur că şi în porturile Mării Negre, ca şi la Leningrad, unde supravegherea e mai severă, există o prostituţie clandestină. Dar, faţă de toate celelalte ţări din lume, Uniunea Sovietică deţine un loc de frunte în acţiunea de combatere a prostituţiei.

La Moscova există o casă de reeducaţie a prostituatelor, în care femeile învaţă un meşteşug: fabricarea bonetăriei, de pildă.

Egalitatea civilă a sexelor mai are şi alte consecinţe pentru femeia rusă: e întrebuinţată ca şi bărbatul, uneori chiar mai mult, la muncile cele mai grele.

In toată Rusia am văzut echipe de femei lucrând la terasamentul căilor ferate, femei-tâmplar, etc.

Dela şase sute de mii, cât a fost acum patru ani, numărul femeilor muncitoare din Rusia Sovietică s'a urcat la opt sute de mii. — *h.*

Varia

■ Romain Rolland a publicat o culegere de articole, cu titlul: *„Goethe şi Beethoven"*.

■ Ziarele franceze anunţă apariţia unui roman de Maurice Maeterlinck: *„Paianjenul de cristal"*.

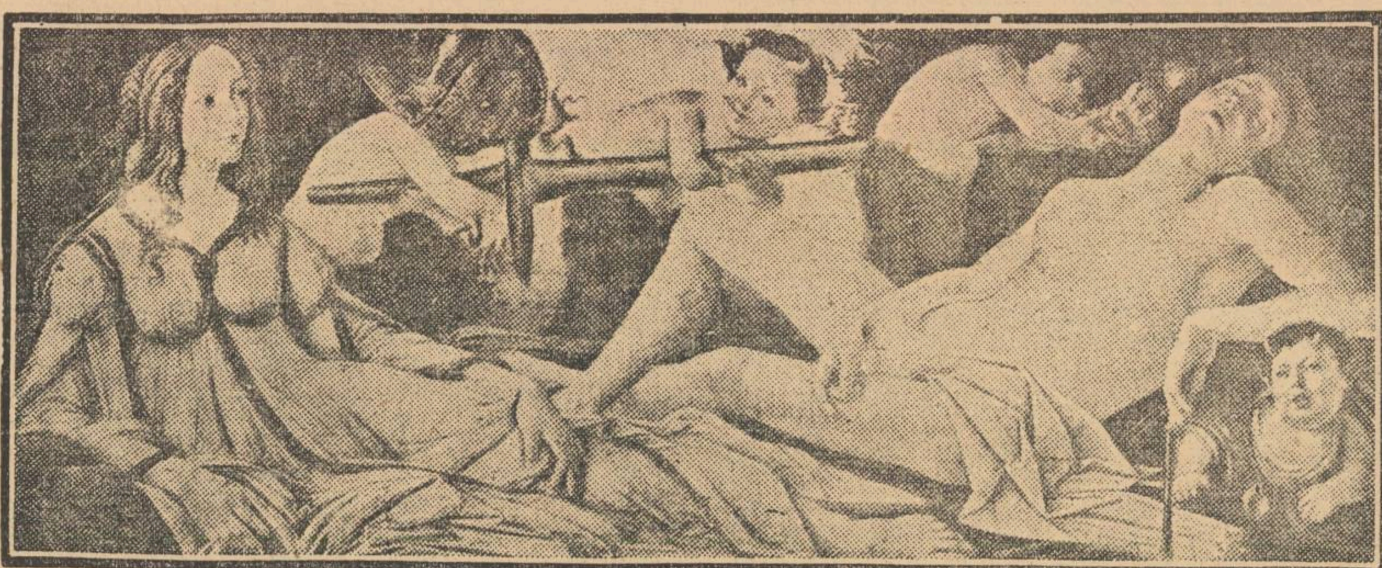
■ Scriitorul Odd Arnesen a publicat la Stuttgart o monografie despre *„Roald Amundsen"*.

■ Presa germană anunţă că Erich Maria Remarque va părăsi în curând Germania şi se va stabili definitiv în Olanda.

■ Pentru stimularea interesului faţă de rarităţile bibliofile, se organizează la Florenţa o expoziţie internaţională de cărţi. Din toate ţările se vor trimite la această expoziţie ediţii vechi, manuscrise, miniaturi şi alte rarităţi bibliofile. Vor participa cei mai vestiţi anticvari şi bibliofili din lume.

NOU! A apărut
Em. Gârleanu
NUVELE
în Biblioteca Dimineaţa
No. 142 90 pagini 7 Lei

MISS ROMÂNIA 1932
cea mai frumoasă fată a ţării, va fi aleasă în curând de marea revistă
REALITATEA ILUSTRATĂ
Toate amănuntele acestui mare concurs, la care s'au înscris un număr covârşitor de candidate, - se găsesc în ultimul număr al revistei.

PLASTICA

Am anunțat în numărul nostru trecut expoziția dela Hasefer a pictorului italian *Massimo Campigli.*

Intr'o tehnică monotonă, de tencuială (care mânjește parcă din neglijență și rama tabloului), artistul desprinde din fondul mat al pânzei imagini original și uneori viguros indicate.

Puterea de sugestie a compozițiilor acestora figurale e alimentată și susținută de întreaga naivitate pe care o transmit desenele copiilor și arta primitivă.

Isvoarele acestea de inspirație desvoltă în structura stilistică a picturii d-lui Campigli o armonie decorativă caracteristică, ecoul unei picturi murale îndepărtate, către care preocupările artistului s'ar părea că se îndreaptă.

Dar această disciplinare a meșteșugului după arta copiilor și a primitivilor, această căutată stângăcie de expresie conține o netăgăduită vibrație vitală.

Imaginile expuse — deși sumare, statice și uniforme — sunt totuși opere intens studiate.

S'ar putea bănui că d. Campigli e lipsit de sinceritate, pentrucă nu practică nici pitorescul, nici convenția.

Noi credem mai degrabă că e câteodată prea brutal în afirmarea concepției sale eliberate de canoanele rigide și de *obiceiurile* consacrate.

Massimo Campigli — Portret

Ideia plastică se desăvârșește în chip firesc mai întâi în viziunea artistului, iar numai după aceia — în materie.

Lucrarea unui artist e susceptibilă de retușări și întregiri, tocmai din această lăuntrică și tumultuoasă necesitate de a pune de acord gândul plastic cu expresia lui materială.

Massimo Campigli — Familie

Există însă o categorie de artiști care — ca și d. Massimo Campigli — transcriu spontan și aproape irațional imaginea plastică, menținând-o în tot timpul elaborării în armonie cu viziunea inițială confuză și rudimentară, pe care o pot multiplica la infinit, dar n'o adâncesc niciodată.

Massimo Campigli — Portret

D. Campigli studiază în suprafață, în număr, în repetiție, — nu însă în profunzime. De-aceia, opera d-sale poate stârni curiozitatea cercetătorilor, dar nu-i capabilă să-i convingă prin emoții.

Arta copiilor din Toscana e amuzantă și simbolică. Imitând-o, d. Campigli ajunge la o contabilitate grafică plină în acelaș timp de ironie caricaturală și de misticism dubios.

E totuși o svâcnire ce-și caută sensul.

* * *

In locuința sa din Intrarea Zalomit No. 10, caricaturistul *Dralex* a organizat o foarte originală frescă de figuri parlamentare.

Dralex — D. Subsecretar de Stat

Sunt o serie de imagini familiare, fixate cu umor și pricepere artistică.

D. Dralex realizează cu îndemânare și sensibilitate, într'un ton plastic destul de personal, o caricatură colorată în care se deslușesc unele însușiri prețioase de claritate și precizie.

Meșteșugul d-sale e însă prea facil. Caracterizările — prea uniforme.

Evitând acest îndemn necontrolat, această alunecare primejdioasă spre clișeu, d. Dralex poate năzui către izbânzi definitive.

H. BLAZIAN

Spovedania unei candidate la nebunie

de ION MINULESCU

Băiatul băcanului, noul meu amant, ca mai toți elevii de conservator, avea un prieten bun, sublocotenent de roșiori, care tocmai își făcea stagiul de specializare la Școala de cavalerie din Sibiu. Deși ofițer excelent, prietenul amantului meu, dezerta din școală, în fiecare Vineri seară ca să poată petrece la București zilele de Sâmbătă și Duminecă.

Intr'una din aceste nopți, ne găseam câteși trei, într'o grădină de vară, unde intraserăm, cum se spune, „puși pe chef". Cheful nostru însă, avea să se sfârșească alandala. După primul pahar de șampanie, amantului meu îi sări țandăra, nu știu din ce anume motiv, și plecă lăsându-mă singură cu ofițerul de roșiori, pe care de altfel, de abia îl cunoscusem.

Dacă ar fi jucat numai teatru ca altădată, n'ași fi avut nimic de zis. Dar după două ore de așteptare zadarnică, îmi dădui seama că plecase cu adevărat. Gestul inexplicabil al amantului meu, începuse să mă plictisească. Tot așa de plictisit ca și mine, părea și ofițerul de roșiori. Plictiseala lui se agrava însă, cu o emoție galopantă, fiindcă de câte ori încerca să caște gura, mă lăsa cu fraza nesfârșită... Până atunci știam doar, că ofițerii de cavalerie nu sunt buni decât să facă curte femeilor. Nu bănuiam dar că pot exista și ofițeri de cavalerie, cărora o femee ca mine, să nu le poată scoate din gură ,nici măcar un compliment convențional.

Când simții că nerăbdarea începe să mă sufoce, îndrăsnii să-l întreb:

— O să fii așa drăguț, ghinărale, să mă conduci până acasă ?

La auzul cuvântului „casă" însă, sărmanul meu ofițer de roșiori, își căpătă ca prin farmec și glasul și dispoziția.

— Acasă la dv., sau la mine?

Intrebarea lui deplasată, mă făcu să tresar ca și cum ofițerul care îmi vorbea în clipa aceia, nu mai era acelaș ofițer cu care până atunci tăcuserăm împreună un „duo" de plictiseală. Mă grăbii totuș să-i răspund, de teamă să nu fi fost greșit înțeleasă:

— La mine.... La mine, ghinărale.... Nu la d-ta!...

Și fiindcă ofițerul de roșiori tot mai părea nedumerit, adăogai :

— De altfel, dacă nu mă înșel, d-ta nici nu stai la București... Stai la Sibiu.

— Exact... La Sibiu!... De-aceea am și îndrăsnit să vă invit la mine acasă.

Incepuse să mi se facă negru în fața ochilor. Ofițerul de roșiori, parcă se schimbase într'un ofițer de geniu.

— Pe mine?... La Sibiu?...

— Bine înțeles!... Fiindcă numai la Sibiu... adică numai la mine acasă putem fi la adăpost... Acolo nu ne cunoaște nimeni... nici pe dv.... nici pe mine... Pe dv. fiindcă o să vă vadă pentru prima oară, iar pe mine fiindcă are să mă confunde ca de obicei, cu ceilalți ofițeri de cavalerie din garnizoană...

Sublocotenentul de roșiori, parcă îmi vorbea ca un general combatant de divizie...

— Bravo, ghinărale... Bravo!... Planul d-tale strategic, este admirabil... Numai că... ce-are să zică prietenul d-tale?....

— Dă-l dracului de prieten!... Ce? Asta-i prieten?... Ne lasă singuri cu masa neplătită aproape de miezul nopții?...

— Nu-ți fie teamă, că masa o pot plăti și eu...

— A, nu, nu!... Asta pentru nimic în lume... De-ar fi să renunț la dv. și masa tot o plătesc... O plătesc și p'asta... și pe cele dela Sibiu. Pe toate... chiar dacă ar fi să stau la masă cu altă femee, nu chiar cu dv...

— Cum vine asta, ghinărale? D-ta îmi vorbești serios? Imi propui să fugim împreună?...

— Și de ce nu? Impreună, și dacă vă convine, chiar pentru totdeauna!...

Ofițerul de roșiori începuse să m'amuze. De când își regăsise glasul, mai căpătase parcă nu știu de unde, și ceva duh. Mă supăra numai faptul că vorbea cu mine ca și cum ar fi instruit un recrut.

— Iartă-mă, ghinărale, dar d-ta trebue să fii nebun.

— Sărut mânușițele, că așa și este. Specialitatea noastră a ofițerilor de cavalerie... Dar numai atât cât ne permite regulamentul. Altminteri am putea fi reformați...

Ofițerul de roșiori începuse să-mi pară din nou idiot. Parcă ar fi fost unicul ofițer așa de idiot, din armata română. Eram totuș curioasă să aflu unde vrea s'ajungă.

— Destul, destul, ghinărale... Destul, te rog... c'a început să mă doară capul.

— Tocmai fiindcă vă doare... Schimbați aerul Bucureștilor și o să vedeți cum are să vă treacă imediat. Trenul pentru Sibiu pleacă la 11 și 45. Putem găsi chiar un compartiment la „wagons-lits". Și mâine dimineață, la 10 și 30... începeți să respirați din aerul curat al Sibiului!...

N'am mai putut răbda. I-am sărit de gât, dar nu l-am sărutat, din cauză că mesele din jurul nostru nu se goliseră încă toate. In schimb, l-am sgâlțâit de epoleți până ce-am rămas cu ei în mână:

— Ah! mon petit... mon petit... Quelle bonne chose que tu es !... Quel bonheur de t'avoir trouvé.

Iar după ce l-am lăsat să se desmeticească:

— Hai mai repede „mon petit" să nu pierdem trenul. Lasă-mă numai să-mi fac bagajele, și sunt a ta... toată... toată... ca și întreg plutonul de roșiori pe care-l comanzi...

Când trenul pornea din gară, ofițerul se plecă spre urechea mea și cu glasul întretăiat parcă de aceiași emoție care la masă îl împiedica să vorbească, îmi șopti:

— Vai!... Ce frică mi-a fost!... Dacă ar fi prins de veste albanezul, nu știu zău, ce s'ar fi petrecut cu noi. Pe mine mai ales, ar fi fost în stare să mă ucidă...

Albanezului însă, puțin îi păsa de ce s'ar fi putut întâmpla. Am aflat în urmă că elevul dela conservator, tot teatru jucase și în noaptea când mă lăsase singură în grădină cu ofițerul de roșiori. Se învoiseră amândoi. El mă trecea ofițerului și ofițerul îi trecea o cântăreață de café concert. Băiatul băcanului însă ca orice elev de conservator, nu făcuse decât să-și repete unul din viitoarele lui roluri de artist. Fostului meu amant dar, nu-i puteam reproșa nimic. Ofițerului de roșiori însă, i-am plătit-o... Și încă, cum?... Cu vârf și îndesată... N'am mai așteptat să-l ucidă albanezul și l-am ucis chiar eu. L-am ucis când mi-a căzut în mână... dar bine înțeles cu cealaltă mână... sau mai bine zis cu două perechi de palme, cârpite pe ambii obrazi într'un cerc de ofițeri care instruiți de el, încercau să mă treacă din mână în mână ca pe vivandiera garnizoanei. Noroc că pe mine, nu m'a condamnat nimeni. El însă a fost trimis în consiliul de răsboi, apoi reformat din armată... și pe urmă, n'am mai auzit de el nimic. Parcă ar fi dispărut fără urmă. Probabil nu învățase încă cum trebue să te regăsești, așa după cum mă regăseam eu, decâte ori credeam că m'am pierdut.

* * *

Intoarsă acasă, aflu că în lipsa mea, băiatul băcanului spărsese casa de bani a lui tată-său și dispăruse cu câteva sute de mii de lei. La început, toată lumea bănuise, și cu drept cuvânt, că fugise cu mine. Mai târziu însă, se aflase că plecase singur la Paris. Iși dăduse probabil seama că până să moară tată-său, îmbătrânea și el, și nu mai putea deveni „star" de cinematograf.

Imi vine să cred că dacă n'ași fi plecat cu ofițerul de roșiori la Sibiu, astăzi ași fi fost și eu la Paris ca și el. Numai că... cine poate ști?... Dacă albanezul s'ar fi purtat cu mine și la Paris tot ca la București, m'ar fi trecut probabil unui ofițer de dragoni sau de cùirasieri. Mie însă, mi-ar fi fost egal orice s'ar fi întâmplat. Ce-ași fi dorit din tot sufletul, era numai să mai trec odată frontiera, dar de data asta s'o trec cu piciorul drept, nu cu cel stâng cum o trecusem când am fost la Lausanna.

Noroc însă că întâmplarea îmi scoase în cale, sau mai bine zis, în compartimentul „Rapidului Ardeal" pe atașatul de presă de la Legațiunea ungară, care tocmai fusese mutat dela București la Praga.

Aventurile în tren sunt tot atât de neprevăzute ca și accidentele de tren. Sunt trenuri care zi și noapte aleargă neîntrerupt, ani întregi, pe aceleași șine, fără să li se întâmple cel mai mic neajuns. Altele însă, n'apucă bine s'o pornească din gară și la primul macaz, se alege praful de ele. Așa a fost și cu mine. Deraiarea mea a avut loc între Ploești și Câmpina, fiindcă dela București până la Ploești, atașatul de presă își băuse cafeaua cu lapte în vagonul restaurant. Cum am scăpat teafără, nu pot să-mi dau seama nici astăzi. Destul să spun numai, că în loc să mă cobor la Sinaia, unde aveam întâlnire cu un bancher în camera 25 dela „Palace Hotel" m'am pomenit la Episcopia Bihorului.

Atașatul de presă ungar mă cucerise cu pașaportul lui diplomatic pe care adăogase și numele meu, probabil în mod clandestin, cu două tichete de „wagons-lits" până la Budapesta, și cu asigurarea formală că acolo îmi voi putea complecta toate lipsurile din geamantanul meu, fără nici un ban. La început crezusem că mi se întinde o cursă de prost gust, mai ales că în unguri nu aveam aici o încredere, din cauza atitudinii lor agresive față de români. La Budapesta însă, mi-am dat seama că nu toți ungurii sunt șoviniști și că atașatul meu de presă, deși un simplu salariat al statului ungar, era totuș neam de grof. Noul meu amant era așa de ambalat după mine că aproape nu-i mai venea să plece la Praga să-și ia noul post în primire. Victoria lui sentimentală asupra mea îl răsbunase parcă până și de pierderea Ardealului. Prietinilor lui, eram prezentată ca o adevărată pradă de răsboi în toată regula, în fața căreia se striga „elien" și se goleau atâtea sticle de șampanie, că apele Dâmboviței dela București, s'ar fi putut umfla cu ele, cât apele Dunărei dela Budapesta... Și când mă gândesc că eu mă dădusem prizonieră ungurilor de bună voe!... Ce naivi mai sunt și diplomații unguri, când le cade cineva cu tronc la inimă!... Parcă ar fi români!...

Dar punctul culminant al aventurii mele, începută în trenul București-Budapesta, avea să fie întoarcerea mea la București, tot cu trenul, bine înțeles, dar nu dela Budapesta și dela Praga, și nu tot cu atașatul de presă ungur ci cu consilierul legației cehoslovace din București...

Mulțumesc lui Dumnezeu că a avut și de data asta grijă de mine, căci altfel cine știe prin ce țară străină mi-ar fi putrezit astăzi oasele.

La Praga, unde însoțisem pe atașatul de presă ungur, făcui cunoștință cu un brazilian, proprietarul unor plantații vaste de cafea, cu care mă învoisem în secret să plec mai întâi la Hamburg și de acolo să ne îmbarcăm pentru Rio de Janeiro. In ultimul moment însă, dorul de țară mă făcu să-mi calc cuvântul de cinste, mai ales că începusem să mă cam îndoiesc de cinstea brazilianului, a cărui avere personală nu i-o puteam controla numai după un simplu carnet de cekuri.

In schimb alesei pe consilierul de legație cehoslovac, care tocmai moștenise o frumoasă sumă de bani în valută forte, cu care se întorcea la București să-și reia în primire postul diplomatic și activitatea amoroasă.

Când m'am văzut din nou în țară, eram nebună de bucurie. Ca să-mi sărbătoresc reîntoarcerea, mi-am vândut toate vechiturile din casă și mi-am comandat mobile „nouveau style" de la Praga. Noul meu amant avusese delicateța să nu se folosească de nici una din mobilele prin care se perindaseră foștii mei amanți. Un an și jumătate n'am schimbat la Banca Marmorosch Blank, decât coroane cehoslovace. Mobilele mele cele noui și coroanele cehoslovace care nu se mai sfârșeau, mă făceau să mă cred încă tot la Praga și nu la București.

Norocul părea că de data asta n'are să mă mai părăsească, mai ales după ce făcui cunoștință cu un moșier din Moldova, care își pusese în cap să mă despartă de cehoslovac. Leii lui românești însă, față de coroanele cehoslovace, păreau așa de mici, că mi se făcea milă de ei, și în loc să-i cheltuesc, îi depuneam pentru orice eventualitate, tot la Banca Marmorosch-Blank.

Dar când ai doi amanți bogați și delicați care te iubesc la fel, este greu să-ți dai seama pe care din ei, l-ai putea pune pe primul plan. De obicei, de teamă să nu greșești, și să pui în locul celui care merită, tocmai pe cel care nu merită, îi pui pe-amândoi pe planul al doilea, iar pentru planul întâi, îți găsești un al treilea amant. Așa a fost de când lumea și tot așa am crezut că este bine să fac și eu, de teamă să nu fiu acuzată de naționaliști că n'ași fi tradiționalistă.

Când eram mai mică, tata obișnuia să-mi spună, nu știu dece, că totdeauna merele din grădina vecinului, îți par mai frumoase decât merele din grădina ta. Nu știu dacă se poate spune acelaș lucru și despre pere. Dar eu care sunt mare amatoare de pere (nu fac nici o aluzie la franțuzescul „la poire") nu pierd niciodată ocazia să fac, cum zice românul, pe: „Pică pară mălăiață în gura lui nătăfleață". Așa s'a întâmplat și de data asta cu mine. Mi-a picat o pară nouă. Dar nu chiar o pară mălăiață... O pară bine coaptă, zămoasă și dulce. O pară de altfel pe care eu o ochisem de mai multă vreme, dar care probabil nu era încă destul de bine coaptă, de oarece nu mi-a picat în gură, sau mai bine zis, în mână, decât în ziua de 23 Iunie 1926.

Noul meu amant, nu știam ce ocupație are. M'am ferit să-l întreb de teama să nu am vre-o deziluzie. Știam doar că după nume, este român. Pe mine însă, care pe vremea aceea contam pe încă doi amanți siguri, ceeace mă preocupa în primul rând la noul meu amant, nu era nici naționalitatea nici religia și numai originalitatea lui de om și mai ales de amant. El a fost și cred că va rămâne primul și singurul meu amant, de care mi-a fost teamă că n'am să mă mai pot despărți. Sunt amanți pe care îi iubești câte odată, așa de mult, că parcă începi să-i urăști de necaz.

Așa era și noul meu amant. Era amantul — „semn de întrebare" care în anume clipe îți sugerează umilința de a-l iubi fără să te întrebi pe cine iubești. Era amantul-„rachetă" care odată aprins, nu știi cu câte injecții multicolore este capabil să-ți lumineze întunericul simțurilor. Și mai era amantul-„otravă" pe care este destul să-l sorbi în anumite doze, ca să te simți complect vindecată deși știi bine că ești bolnavă pe ducă!... Era Regele amanților, după cum Regele Solomon era Regele regilor...

Eu însă, probabil n'am știut cum să-l dozez, fiindcă după cum vedeți, m'am curățat. In schimb, odată cu mine s'a curățat și el și odată cu noi doi, s'a mai curățat și un prieten al lui, care în mod fatal îi luase locul în inima mea. Iată ce înseamnă să încerci să te curarisești singură fără concursul medicului specialist, care dacă ne-ar fi indicat doza exactă, ne-am fi putut salva și continua să rămânem aceiași amanți care fusesem până atunci.

Amantul meu n'avea decât o singură superioritate față de mine. Credea în existența sufletului în care eu nu puteam crede, fiindcă după cum v'am mărturisit, eu nu am suflet. Eu am numai minte. Dar amantul meu, pe lângă suflet, probabil că mai avea și minte, tot cași mine. Numai că de obicei golul din capul unui bărbat este mai mare decât golul din capul unei femei. Când capetele sunt goale, amândouă golurile sunt la fel. Dar dacă întâmplător sunt pline cu minte, în capul unui bărbat, fatal intră mai multă minte decât în capul unei femei. Amantul meu deci, avea mai multă minte decât mine.

Intr'o zi ne-am certat pe o chestie de bani. Era vorba însă, de banii altora, nu de banii noștri. Eu, cel puțin, până atunci nu-i cerusem niciodată bani. Il lăsam să mă plătească numai cu sume, pe care eu îl făceam să creadă, că le rezerv operelor mele de binefacere. Din ziua aceea însă, nu l-am mai văzut. De obicei ne vedeam la câte două zile, dacă nu chiar și în fiecare zi. Dar de data asta, trecuseră două săptămâni și amantul meu nu-mi da nici un semn de viață.

Deși mai aveam încă doi amanți, mărturisesc totuși că o ruptură fără nici un fel de explicație, m'ar fi jignit. Eu nu sunt femeea pe care un bărbat o poate uita ca pe o umbrelă la garderobă. Dar nu sunt nici femeea pe care comisionarul clubului o poate aduce acasă a doua zi, ca să capete bacșiș. M'am hotărît dar să nu mă mai gândesc la el. De altfel, ce trebuia să continue să mă intereseze, era în primul rând, consilierul de legație cehoslovac, care nu-și mâncase încă nici pe sfert moștenirea, iar în al doilea rând moșierul din Moldova, care în anul acela, avusese, sărmanul, o recoltă cam slabă. Câtva timp m'am luptat cu mine însumi să nu care cumva să fac vreo nouă prostie. Bucuroasă că reușisem să-mi pun iar viața pe roate solide, ajunsesem să cred chiar că am descoperit „piatra filosofală"... Dar de unde?... Am o scuză însă. Vina n'a fost a mea, nici de data asta... A fost tot a lui...

Intr'o bună zi — cea mai afurisită zi din viața mea — primesc vizita unui necunoscut pe care deși nu-l văzusem nici odată până atunci, îmi făcea totuș impresia că nu mi-ar fi cu totul strein. După statură și trăsăturile feței mai ales, ași fi jurat că este chiar amantul meu care mă părăsise. Numai că de data asta, îl revedeam parcă după o boală grea care îl îmbătrânise cu vreo doi, trei, ani. Eram sigură dar, că necunoscutul nu putea fi decât fratele sau vreo rudă apropiată a fostului meu amant.

Nu era însă nici una, nici alta. Ii era numai prieten. Un prieten de care el nu-mi vorbise niciodată și cu care eu trebuia să fac cunoștință în lipsa lui. Și era fatal să fie așa, fiindcă aerul plouat cu care mi se prezentase nu era decât efectul emoției cu care se pregătea să-mi anunțe o veste tristă. Amantul meu se sinucisese, bine înțeles, din cauza mea!...

In clipa aceea am simțit surpându-se în mine, întreg Foișorul de foc, al cărui acoperiș distrus și el tot de foc, îl zăream resfrânt în aceiași oglindă în care mă priveam și eu.

Urmarea emoției din primul moment, a fost o cădere pe sofa, ca și cum ași fi leșinat... Imi păstrasem însă cunoștința întreagă dar îmi țineam ochii închiși, fiindcă în clipele acelea, nu mai puteam suporta lumina zilei, decât filtrată printre gene.

Necunoscutul din fața mea mă privea speriat și nemișcat, ca și cum ar fi fost numai apariția unui om absent. La rândul

(Continuare în pag. IV-a)

meu, l-am lăsat să m'aştepte la fel, ca şi cum nu m'ar fi găsit acasă. Prezenţa lui nu mă interesa decât ca o curiozitate pentru mai târziu...

Vestea pe care mi-o adusese însă, mă torutra ca pe o hoaţă de cai. Şi tortura asta era cu atât mai grozavă cu cât mi-era teamă să nu mă trădez în faţa unui necunoscut, din ochii căruia mă săgetau parcă privirile fostului meu amant sinucis pentru mine. Tăcerea din odae şi imobilitatea noastră solemnă, mărea atmosfera sinistră din jurul celor două exemplare umane, din care unul părea un cadavru, iar altul o statue de bronz.

Gestul nesocotit al amantului meu, începuse să mă desguste. Probabil că cei care nu erau încă la curent cu adevărul, aveau să-mi arunce sinuciderea lui, tot în spinarea mea. Atât îmi mai trebuia acum, când abia reuşisem să-mi regăsesc liniştea sufletească alături de consilierul de legaţie cehoslovac şi de moşierul din Moldova.

Simţeam cum încet, încet imaginea amantului sinucis, se cufunda tot mai adânc în negura de sub pleoapele ochilor mei închişi, iar în locul ei, cum începea să-mi apară tot mai clară, imaginea necunoscutului de lângă mine care, ca şi o pasăre Phoenix, renăscuse din cenuşa celuilalt. Deocamdată însă, această pasăre cobitoare n'avea încă curajul nici să-şi mişte aripile, nici să-şi caşte pliscul... Aşa că cele câteva clipe tragice, le petrecui amuzându-mă să ghicesc care din noi doi avea să pună capăt acestei scene teatrale, a cărei nobleţe tragică degenerase în grotesc.

Noroc că necunoscutul din faţa mea, îmi ghicise parcă gândul. Şiretul!... Işi aplecase uşor urechea de-asupra gurii mele, cercetându-mi respiraţia. El, nu ştiam ce-ar fi putut înţelege din respiraţia mea. Mie însă, respiraţia lui, îmi gâdela obrajii cu o aroganţă aşa de dulce, că nu mă mai putui abţine, şi-i mulţumii printr'un „merci, mon petit" scăpat printre buze, mai mult fără voe... Dar necunoscutul probabil nu auzise decât pe „mon petit" de oarece pe „merci" îl şoptisem aşa de uşor că aproape nu-l auzisem nici eu. Mângâierea mea deci, nu-i produsese nici un efect. Iată o situaţie nouă la care nu mă aşteptam şi care în momentul acela începuse să mă enerveze...

Oare prietenul fostului meu amant era „idiot" cu adevărat, sau încerca numai să-şi bată joc de mine? Ca să-l demasc, mă hotării să-mi deschid ochii mari. Dar nici acest nou avertisment agresiv, al meu — nu-l hotărî să-şi schimbe atitudinea. Nu-mi mai rămânea decât să-mi joc ultima carte. Nedumerirea lui de „viţel la poarta nouă" cu care continua să-mi menajeze siutaţia critică, în care mă găseam, mă înfurie la un moment dat, aşa de tare, că nu mai putui răbda şi-i servii o frază grosolană cu care reuşii în fine, să-l sgudui din creştet până în tălpi.

Şi iată cum, ca de obicei, partida fusese câştigată şi de data asta, tot de mine.

Bunul prieten al fostului meu amant, care cu un sfert de oră mai 'nainte îmi adusese vestea sinuciderii lui, îmi depunea acum la picioare, plin de emoţie, regretul pentru durerea ce-mi pricinuise fără voia sa, iar pe gură, senzaţia unei chei de siguranţă cu care şi-ar fi încuiat un lacăt personal, pe care nu mai trebuia să-l deschidă nimeni, afară de el...

ION MINULESCU

(Sfârşitul în Nr. viitor).

Eschimoşii

In ultimul număr al ziarului „Lu" d. Russel Owen publică despre Eschimoşi următoarele:

Intr'o lume care se pregăteşte pentru transformări repezi, poporul Eschimoşilor, cel mai izolat, se simte influenţat ca şi celelalte. Rasa aceasta ciudată de la Nord ne-a dovedit prin multe exemple că păstrează o strânsă legătură cu civilizaţia. Se pretinde — ceiace e un neadevăr — că o parte din Eschimoşi dispar treptat. Intr'adevăr în Labrador au dispărut grupe întregi de Eschimoşi. La fel şi împrejurul golfului Hudson. In celelalte părţi însă, rasa persistă.

In cele mai frumoase timpuri ale civilizaţiei lor, când se răspândeau spre Vest şi Est împotriva cuceritorilor, numărul lor nu depăşea 40.000. Astăzi mai sunt încă în număr de 34.000 de-alungul malurilor mării Arctice. Nu din cauza bolilor sau a obiceiurilor nouă, a scăzut numărul lor. Numai în părţile inaccesibile dela Nord, Eschimoşii au rămas adevăraţii urmaşi ai strămoşilor lor, vânătorii de balene şi foci. In Alaska şi Canada au devenit vânători de animale cu blănuri căutate, uneori chiar negustori. In Groenlanda, s'au grupat împrejurul misiunilor şi poştelor, construindu-şi case şi părăsind colibele de piatră.

Acest nou regim n'a fost totdeauna bun pentru ei, însă era inevitabil. Dacă Eschimoşii au biruit tuberculoza şi bolile care îi asaltau, e neîndoios că se vor adapta condiţiilor moderne de viaţă.

Amestecul raselor

In acest caz se va întâmpla contrariul de ce s'a petrecut acum un secol, când Skrelingii absorbiră treptat pe colonii părăsiţi, aduşi în Groenlanda de Eric cel Roşu. Nansen crede, că aceşti oameni, veniţi din nordul Europei, ne mai primind nimic dela ai lor, au fost nevoiţi să adopte felul de a vâna şi obiceiurile ţării, devenind cu timpul „indigeni" adevăraţi.

Printr'o evoluţie în sens invers, Eschimoşii de azi trăind la frontierele civilizaţiei, s'au unit cu alte rase, adoptând moravurile oamenilor albi. In insulele îndepărtate însă e prea puţin probabil ca viaţa să se fi schimbat. Acolo călătorul alb trebue să adopte îmbrăcămintea şi obiceiurile indigenilor, pentru a putea trăi.

Sunt mai multe feluri de Eschimoşi. In Canada septentrională, unii din ei trăesc în condiţiile cele mai primitive. Spre Apus, alţii trăesc în case cu paturi de fier şi luminate cu electricitate. Intre aceste două extreme, se află o întreagă varietate de indigeni, unii perfizi şi neîncrezători, alţii sociabili, primitori şi inteligenţi, iar alţii de-un aspect diferit de triburile vecine. Au fost consideraţi ca descendenţi ai indigenilor şi Scandinavilor din Groenlanda. Rasmussen, exploratorul arctic, socoteşte că aceşti oameni „blonzi" sunt poate tipuri modificate, provenind din alte cauze biologice.

Care este origina Eschimoşilor? Se crede că în trecutul depărtat au venit din unele regiuni ale Asiei, poate de pe coasta siberiană şi au emigrat spre Nord. Poate expansiunea triburilor indiene a silit pe Eschimoşi să scoboare fluviile până la mare şi să vâneze focile, morsele şi renii.

Rasmussen crede că au fost două mari migraţiuni de Eschimoşi. Primii au plecat din Alaska şi s'au răspândit până în Groenlanda şi au fost înlocuiţi în clipa decadenţei lor de triburile indigene de avant-gardă, venind din interiorul ţării.

In Alaska se află Eschimoşi înalţi, care la fel ca şi strămoşii lor vânează balene, trăesc în case şi fac unelte din pământ, la fel cu cele de care se serveau spre Est, vechii Eschimoşi. Sunt ultimii veniţi, care trăesc în colibe de zăpadă iarna, şi vara în corturi de piele, vânând renii.

Moravurile raselor primitive

Oricare ar fi origina Eschimoşilor, este un lucru dovedit că la început rasa se deosebea prin obiceiuri de actualii Eschimoşi.

Popoarele acestea primitive hibernau pe lângă râuri, aveau sănii trase de câini, hăituiau vulpile, pescuiau somnul, vânau balene, foca, morsa, ursul şi renul. După actualii locuitori, bărbaţii purtau pantaloni din piele de urs, iar femeile cisme înalte din piele de focă la fel cu cei de azi. S'au retras spre Nord, sub presiunea popoarelor venite din interior. Unii dintre ei au rămas în insula Southampton, de unde au dispărut definitiv în anul 1903. Dispariţia lor e o dovadă isbitoare, a celor ce se întâmplă, când locuitorii triburilor primitive se transformă prea repede: cu puştiie ce li s'au împărţit, exterminară vânatul ca la un simplu exerciţiu de tir, iar în anul următor muriră toţi de foame.

Eschimosul modern

Eschimoşii moderni sunt oameni simpli, primitivi, trăind în regiuni sterile, din carne de ren, urs, focă şi de morsă. Marea i-a pus în legătură cu civilizaţia occidentală. Văzură într'o zi, înaintând imense case plutitoare, cu pânze umflate de vânt, şi rămaseră uimiţi în faţa oamenilor, care au putut „pune atâtea lemne la un loc". Au învăţat dela omul alb unele lucruri; au adoptat armele de foc şi în unele cazuri casele, îmbrăcămintea şi hrana lui. Adeseori se lasă arestaţi cu plăcere: au ocazia să mănânce până la saturaţie clătitele agentului de poliţie. Au văzut nu numai vase care plutesc pe mare, dar şi altele care bubue în aer. Şi-au masacrat vânatul cu împuşcături, îndepărtându-l aproape de la migraţiunea anuală şi în unele cazuri au murit de foame.

Eschimoşii regiunilor polare, urmaşi ai vechilor, rase, şi-au păstrat cultura mai bine decât ceilalţi. Trăesc în regiunile cele mai septentrionale, la aproape o mie kilometri de polul Nord, de-alungul coastei occidentale a Groenlandei. Din cauza izolării şi depărtării, civilizaţia nu a pătruns la ei decât de puţin timp.

Pentru Eschimoşi viaţa este aspră; ei sunt economi, înmagazinând hrana în ascunzători, pentru tot timpul iernii. Viaţa lor este regulată de climatul ţării. Adeseori se hrănesc cu carnea crudă a animalelor pe care le ucid pe uscat sau pe apă. Parcurg distanţe lungi cu ajutorul câinilor, zelul lor e recunoscut. Sunt un popor fericit şi mulţumit; râd cu uşurinţă, pentru ei munca fiind isvor de veselie.

Se află în interior triburi, destul de depărtate de aşezămintele negustoreşti, care şi-au păstrat simplitatea şi mândria. Membrii lor trăesc în colibe de zăpadă, unde au luni întregi o temperatură de 50 sau 60° sub zero, dar ei spun că nu sufăr de frig. Nu se duc spre coaste. Trăesc din carnea de ren, iar pentru lămpi se servesc de seu, în loc de grăsime de balenă. Uneori se hrănesc cu lichen şi muşchiu, pe care-l frig, dar hrana lor esenţială e crudă. Vânează după vechile obiceiuri şi nu suferă deseori de foame.

Curaţi şi inteligenţi, neînrâuriţi încă de civilizaţie, Eschimoşii canadieni sunt mulţumiţi de soarta lor. Albii n'au avut dorinţa să se aventureze în regiunile lor pustii, situate la apusul golfului Hudson, unde nu se găsesc destule blănuri şi asta a fost scăparea lor. Se pare că exemplul acestor triburi, adevereşte teoria că, un popor primitiv este mai fericit, lăsat în pace. Insă se poate ca educaţia şi instrucţia să-i îmbunătăţească soarta.

Popoarele de la Nord, au prea puţin respect de viaţă. Unii mor accidental la vânătoare alţii din lipsuri Copiii de sex feminin sunt gâtuiţi la naştere, fiindcă fetele, care nu vânează, sunt guri inutile. Când un bărbat îmbătrâneşte şi nu se mai poate duce la vânat se spânzură cu aprobarea tovarăşilor săi. Omorul e ceva obişnuit. Omul alb aducând împreună cu progresul pericole noui, aduce şi legiuiri împăciuitoare.

Tradus de C. D.

PROLOGUL MARII REVOLUŢII
A APĂRUT
IN PREAJMA REVOLUŢIEI
ROMAN
de CONST. STERE
PROLOG:
SMARAGDA TEODOROVNA (vol. I)
Copilăria şi adolescenţa lui Vania Răutu (vol. II)
fie-care volum 350 pagini 80 lei.
Roman din viaţa Basarabiei de odinioară.

O carte pentru toţi !
UN ALMANACH COMPLECT ŞI BOGAT ILUSTRAT
cu un cuprins senzaţional, este almanahul revistei „Realitatea Ilustrată" pe 1932
PREŢUL 30 LEI

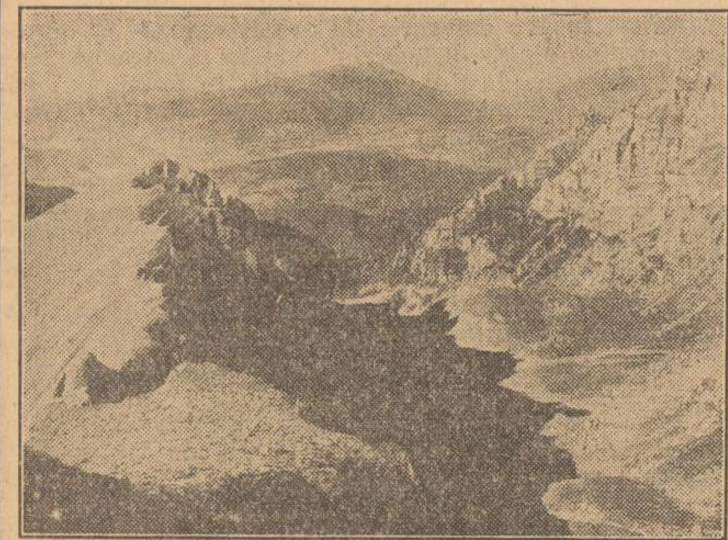
Toţi iubitorii de literatură aleasă cari au citit ultima noutate a Editurei «CUGETAREA»
MIMI BLUETTE
— FLOAREA GRĂDINEI MELE —
roman al marelui scriitor italian GUIDO DA VERONA s'au convins atât de marele talent al autorului cât şi de frumuseţea nebănuită a romanului

Şocietate veselă
este titlul unui nou volum de *Schalom Alechem*, apărut în Biblioteca Dimineaţa (No. 139).
100 pagini 8 lei
In aceeaşi excelentă bibliotecă a mai apărut „CE-AM VAZUT IN OLANDA" de Eduard S. Konya
(No. 140) Preţul 6 Lei

Aşterne-te drumului...

Am stat un sfert de oră în sala *Ileana* de la „Cartea Românească", între două sute de icoane ale frumuseţilor româneşti, puse acolo cu grije şi gust de către oamenii bine intenţionaţi de la Direcţia Presei din Ministerul de Interne. Sunt fotografii curate şi luminoase ce reproduc imagini ale unor ţinuturi din ţară, pe care ghiceşti că s'a plimbat, să deseneze frumos, mâna meşteră a lui Dumnezeu.

Toate aceste fotografii — fiecare cu ceva particular — sunt o invitaţie, insistentă şi irezistibilă, de-a vizita locurile pe care le înfăţişează. Citeşti pe aceste pozitive fotografice, prinse în obiectivul aparatului în cea mai mare parte de către gustul şi pasiunea câtorva amatori, citeşti atmosfera şi limpezimea altitudinilor; îmbietoarea serpentină a unui drum între munţi; sufletul unei stânci, unei ape, unei troiţe; îndrăznelile avântate ale unui turn sau unei catedrale din cutare oraş; cochetăria în jocuri de lumini a unei pieţe publice şi aşa mai departe. Peisajul rural, peisajul urban şi cu deosebire peisajul carpatin vin ca o dulce obsesie să-ţi şoptească la ureche frumuseţea ţării în care trăeşti, dar care ţi-e străină.

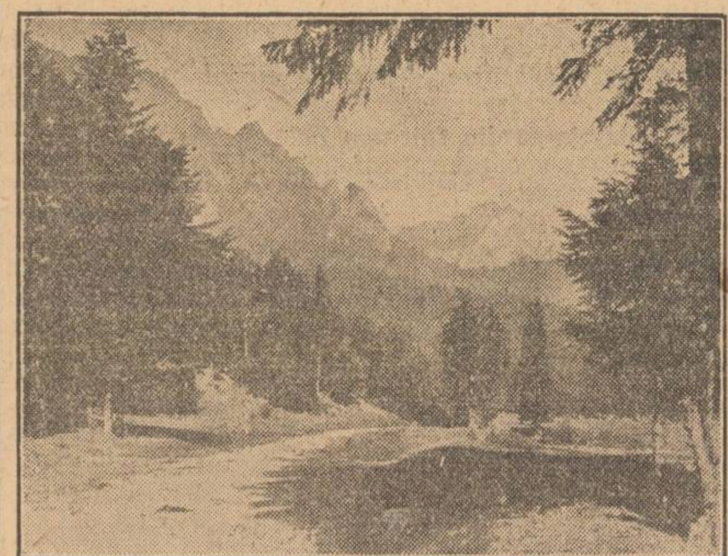

Valea Mălăeştilor în Bucegi

Chiar dacă nu-ţi sunt cunoscute peisajele înfăţişate de fotografiile expoziţiei de la „Ileana", încă te învinge emoţia uşoară a priveliştii armonioase, clare. Când însă toate sau o parte din acele imagini îţi sunt familiare, atunci ai prilejul de a-ţi aduce aminte. Dar fie că-ţi sunt, fie că nu cunoscute, imaginile — toate — te îndeamnă să te aşterni la drum, să cercetezi fiecare colţ din ţară în care dorm cuminte şi ascunse frumuseţile, să baţi la porţi de schit, să strângi mâna unui unchiaş înţelept şi simplu, întâlnit pe o uliţă de sat, să respiri aerul înălţimilor, să luneci cu şalupa pe Dunăre şi să priveşti linia tristă, frământată, fără sfârşit a Pontului Euxin...

Sunt în ţara noastră peisaje care coprind în ele pace şi frumuseţi şi infinit. Şi stau aceste peisaje neştiute, necercetate, fiindcă atenţia noastră n'a ştiut să se oprească la ele. Politica românească a strigat la un moment dat că vrea totul „prin noi înşine". Deaceea zac şi azi atâtea bogăţii şi posibilităţi de bogăţie nevalorificate. Nu ştim preţui propriul nostru bun, din pricina — desigur — a „nonşalanţei" noastre balcanice.

Iată locurile grele de frumuseţi naturale pe care le prezintă expoziţia „România în fotografii". Câţi din noi le ştiu? Cine a bătut acele drumuri şi a urcat acele înălţimi?

Spre Dihamu (Bucegi)

Ar trebui înfiinţată o şcoală specială de turism, care să te 'nveţe cum să te 'mbraci pentru drum, ce merinde să-ţi aşezi grijuliv în raniţa de drumeţ, pe cine să iei de tovarăş, ce drumuri să calci, câte popasuri ai de făcut şi unde şi să te 'nveţe mai ales să furi din frumuseţile priveliştilor ca să le ascunzi, gelos, în inima ta.

Un curs de început pentru această academie turistică, îl face desigur această expoziţie de care vorbim. Iniţiativa şi ideea Direcţiei Presei sunt de esenţă nobilă şi se fac vrednice de toată lauda noastră.

In acel sfert de oră cât am stat în sala „Ileana", am urmărit, pe lângă fotografiile cu amintiri, privirile vizitatorilor, ce se arătau atente, atrase, interesate, cucerite. Şi dacă printre vizitatori, va fi unul care la vară să pună mâna pe alpenstock şi la spinare să pună rucksakul, iniţiativa şi ideea pe care a pus-o în aplicare hărnicia tinerească a d-lui Bădăuţă îşi va fi ajuns ţinta. Expoziţia care, mi se pare, mai rămâne deschisă până la sfârşitul acestei luni, ar trebui vizitată îndeosebi de oamenii cu temperamentul indiferent, care au uitat entuziasmul şi s'au înstrăinat de emoţia caldă pe care ţi-o procură frumuseţea naturii şi cealaltă frumuseţe, particulară, a ţării noastre.

Astfel, se va înmulţi poate numărul drumeţilor, al acelora ce vor călca înţelepteşte pe locurile bătute de piciorul încercat al Bucurei Dumbravă şi al lui Calistrat Hogaş. Mai ales, nădăjduesc că îndemnul viu de-a te aşterne drumului pe care-l dă „România în fotografii" va atinge cu deosebire inima tineretului care trebue să umble, să cerceteze, să înveţe. Fiindcă turismul e sportul care nu respinge învăţătura. Dimpotrivă. Umblând, înveţi şi cunoşti. Inveţi simplitatea şi bunătatea; cunoşti opera lui Dumnezeu şi inima omului.

L. Sb.

Tablete

Nea şi puzderii

Zăpada, bine înţeles, e zăpada întinsă, cum e scris ca un giulgiu, care acoperă, după starea sufletească a redactorilor de articole hibernale, sau cu un un linţoliu mortuar câmpia sau ca o blană de zibelină. Comparativul linţoliului e oarecum exagerat — natura în niciuna din lunile anului nu-i prea macabră iar asemuirea cu blana şi zibelina e niţel cam bombastică. Câţi strămutători în cuvinte ai fenomenului meteorologic au desvelit corpul cu piele de lotus al adoratei, dintr'o mantie de hermină? Ca să îmbraci o singură cucoană, trebuiesc măcar 200 de piei de ale şoaricelui alb ca zăpada, cu sfârcul cozii negre — şi dacă n'ar fi existat bunul iepure de casă, darnic şi risipitor cu blana lui, mai pură în alb, decât chiar a zibelinei, nici Curţile de Casaţie nu şi-ar putea complecta de tot atributele rangului şi prestigiului de solemnitate.

Dar mai e o zăpadă, mai sus de nămete şi peste troian, zăpada dintre cer şi pământ, fulgul nepipăit fără să piară, puful transparent de cristal, inspirat în broderiile lui ridicule şi splendide, dela păinjeniş. Aceaş geometrie îl urzeşte, care cristalizează mineralele, înfloreşte muşeţelul, circumscrie frunza, variază ţesutul interior al copacului şi îngroaşe laba cu trei lăbuţe a ramurii de brad. Şi sunt mai multe zăpezi într'o singură zăpadă, dacă le analizează din geam ochiul de fulgere stagnante al pisicii.

Mâţa naibii se uită de un ceas întreg pe fereastră simpatizând cu ninsoarea. Şi-a curăţat unghiile, ca o mare prinţesă, care nu ştie să spele dar iubeşte contactul îndelungat cu persoana ei minusculă a cosmeticelor, destinate să-i catifeleze căutătura, să-i sângere gura şi să-i îndulcească grumazul, sânul şi şoldul. Oglindită într'o peliculă reflexă de aer, pe care numai mîţele o zăresc, ea şi-a spălat capul, dela urechi la bărbie, şi-a pieptănat toată coada şi, proaspătă ca o fetişcană cu barişul portocaliu, se joacă prin sticla lucarnei cu muştele albe. Zăpadă microscopică, ninsoare de pilituri de marmură şi pulberi, o ediţie pentru pisicile de serai, amatoare de mătăsuri cu ciucuri, de şaluri moi, de bibelouri şi cărţi cartonate.

Ascultă. Nu e adevărat că zăpada vine din ceruri şi nori. Nu se poate. N'ar avea nici vreme nici putinţă să cadă de-atât de sus. Ştiinţele dumitale de pisică nu se vor putea împăca uşor cu meteorologia. Trebue să fie altceva şi-aci, o vrajă, o ameţeală, o beţie. Ia te uită cum vin cu miile, cu sutele de mii, cu milioanele, din toate părţile, încrucişate unele cu altele, unele încete şi plutitoare, altele rapide scântei îngheţate, depănate din sute de mosoare învârtite, în parte fiecare, într'un sens. Râjneşte, vântule, râjneşte! Şi tu, Marine, fă pârtie cu lopata de lemn prin dantelă şi zibelină.

Oeufs à la coque

Dacă te-am mâncat 50 de ani cu linguriţa din coaja ta scobită, nu înseamnează, Oule, că ţi-ai pierdut metafizicul şi subiectivul.

Să facem o fărâmă de anatomie şi să ne mirăm de gingaşa ta învelitoare de hârtie minerală, căptuşită cu o foaie de trandafir. Nişte găini proaste dau la lumină fără fanfaronadă, capodopera cotidiană, pe care nicio tecnică, nici un talent şi nici o ştiinţă nu-l pot nici încerca. Dacă ar lipsi cotcodăcirea de la urmă, cu care strigă în univers găina că a făcut un ou, miracolul s'ar petrece necunoscut.

Oul s'a făcut, ca şi soarele şi floarea, în ignoranţă şi onestitate, departe de regulamente şi puncte de vedere şi fără să aibă nevoie să fie măcar descoperit. Subt o stivă de bârne, găina şi-a pus ouăle câte unul, şi, într'o zi, Paraschiva scoate din groapă 15 şi le aduce în coşul aşternut cu o batistă albă. Avem tablouri, statuete şi gravuri în culori, semnate cu nume ilustre dar coşul cu ouă anonime, aşezat pe velinţa mesei, e mai frumos. Desenul lui fără greş e mai pur decât al lui Ingres. Umblă 'ncet că se sparge!

Contimporan cu Babilonul, cu Fenicia şi cu Praxitel, oul durează când toate pietrele lor s'au învechit, tot atât de fragil — şi proaspăt...

Pe dulapurile noastre, în străchinile de pământ, stau în lumină mere şi ouă, rumene merele, palide 'n alb ouăle. Şi încă nu ne-am deprins să gândim şi să credem ce zicem. Le ouă cu adevărat găina, proasta din hambar, fugărită pe bălegare de un cocoş ca orişice cocoş?

Bursuc

A venit şi el să mă latre, zdrenţuros şi încâlcit în paie. Caricatură corcită, din zece dulăi, aduşi din zece părţi de miros. In căpăţâna lui de cretin clipesc ochii mici ai unui câine cârn. Labele din faţă de patru ori mai groase ca finele picioare dindărăt, aparţin unui tată care n'a dat nimic din fiinţa lui cozii, tăiată de natură scurt. Pieptul lupului se cântăreşte cu şoldul ogarului. Are şi patru voci deosebite în lătratul lui împrumutat, şi, a cincia şopteşte; vocea inimii lui, adevărată, cu care mă recunoaşte, după ce m'a lătrat.

Ii pare rău, oftează şi se încurcă prin ciubotele mele, ca să mă întârzieze şi să se poată explica mai pe 'ndelete. Era să-l calc: stângaci şi greoi, s'a răsturnat cu burta 'n sus şi era să rămâie aşa, ca să-l mângâi pe singura întindere de piele curată din zeghea lui flocoasă. Dar a băgat de seamă că nu e vreme de glume şi, cocoloşit ca o perină, s'a sculat de jos, şoldiu şi diagonal, ca şi cum ar porni cu două singure picioare.

M'a prins şi mă ţine cu dinţii de geamantan. Şi se uită la căciula mea. Imi dă drumul şi o latră. L-a păcălit căciula de oaie, cu care nu m'a mai văzut niciodată. Pe trecători îi latră întâi după căciulă. Il supără moţul. Inţeleg şi turtesc căciula. E mulţumit.

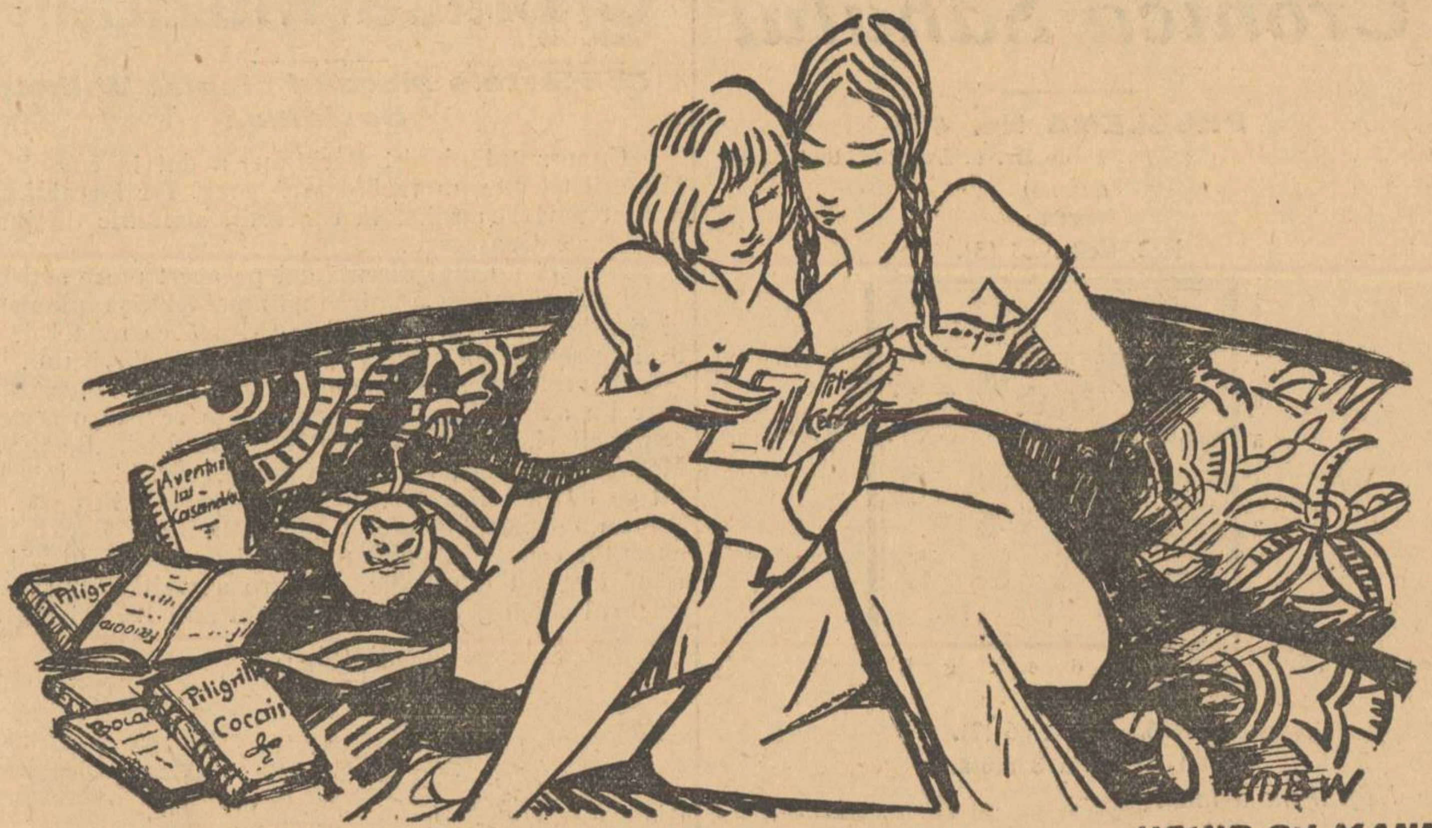
Cine ştie ce fel de câine ai să ieşi! Te-am păstrat când îţi era părul creţ şi făptura ca o tărtacă. Acum, te-ai lungit şi te faci. Spinarea anapoda, grumazul strâmb, botul mic, încheieturile cotonoage, o ureche îndărăt, o ureche înainte, ochii nişte mărgele caraghioase. Fugi, monstrule, şi ascunde-te în paiele de unde ai venit!

Socotind că-i stă bine să cânte, el a scos a şasea voce din beregată şi a dat un chiot nou. Bursuc experimentează, ca un fabricant de trompete de mucava, sonorităţile gâtlejului contradictorii şi hibride, cu o notă mai sus decât trebuieşte.

Şi după ce m'am scăpat de el cum am putut, Bursuc îşi caută de lucru. Se gândeşte la ceva şi muşcă de jos. Şi mănâncă zăpadă.

O să-i răcească toate coardele vocale şi o să răguşească.

T. ARGHEZI

HEINRICH MANN

Prigoniţii

A murit ieri şi Linda Barocci. Avea şaisprezece ani. Toţi care au cunoscut-o spun că ar fi meritat să aibă o viaţă fericită, pentrucă era fată bună şi vrednică; dovedise că e aşa încă cu mult înainte de nenorocirea care a lovit-o, pe vremea când stătea la bariera Agnese, în casa unchiului ei Nazzari, care se ţinea după ea.

Nazzari Umberto îşi avea grădinăria chiar lângă mânăstirea Santa Agnese. Era un bărbat chipeş, cu faţa rumenă. Linda, blondă, albă şi delicată, nu scăpa de el, când îl apuca dragostea, decât luând-o la fugă: grădina lui Nazzari e mare şi se sfârşeşte în câmp.

Când Nazzari nu dădea pace fetii, intervenea deobicei nevastă-sa, cucoana Amelia, sau mai bine zis ieşea în pragul uşii şi începea să-şi strige bărbatul cu porecle care numai vorbe de dragoste nu erau; dar de venit să-i despartă nu venea niciodată, din pricină că era cam grasă şi se mişca greu. Femeia asta trupeşă avea inimă bună şi n'o făcea niciodată pe Linda răspunzătoare de patima lui Nazzari. Mai mult chiar: se arăta blândă faţă de Linda şi mereu spunea lui bărbatu-său că faptele lui nelegiuite au s'aducă o nenorocire.

Dar el nici nu voia s'audă. Impotrivirea fetei îl aţâţa şi mai mult şi mereu îi da târcoale, mai ales la ceasul când peste Campagna se lasă amurgul. Vecinele o zăreau pe Linda furişându-se şi tupilându-se măruntă şi uşoară ca un liliac, şi pierind cine ştie unde. Pe locurile acelea pământul e potricălit de găuri ascunse care duc la vechile catacombe, unde găseşti greu pe cine cauţi şi dai de multe ori peste oameni pe care nu i-ai căutat şi care fug de lumina zilei. Nazzari trebuia să aştepte afară până când îi plăcea Lindei să iasă. Odată chiar se spunea că a aşteptat patruzecişiopt de ceasuri în şir. Fata era aşa de disperată încât se rătăcise în catacombe şi când a ieşit era aproape sfârşită de foame.

Mătuşa Amelia dela o vreme nu mai putu răbda. Făcu ce făcu şi hotărî pe Nazzari să dea voie fetei să plece. Linda îşi căută un loc de fată în casă în Roma; Nazzari nu-i dădu voie decât cu condiţia ca să aleagă o casă serioasă şi unde să nu fie bărbaţi tineri.

Doamna contesă Marinetti îşi are palatul pe Via Argentina şi locueşte singură cu o menageră Bona Chichetti, tot aşa de bătrână ca şi ea. Tocmai avea nevoie de o fată în casă. O luă pe Linda. Amândouă bătrânele erau mulţumite de ea şi oridecâteori venea Nazzari — şi asta se întâmpla de două ori pe săntămână când aducea legumele — i se spunea că Linda se poartă foarte bine: nu se duce în oraş decât cu treabă, seara nu iese niciodată şi în casă nu intră niciun bărbat.

Totuş într'i bună zi bătrânele văzună venind un bărbat. Avea optsprezece ani, era cărbunar şi îl chema Aldo Canta, de loc din Montreale, provincia Aquila, de unde era şi Linda. Venise ca s'aducă sacul cu lemne pe care Linda le cumpărase pentru bucătărie; o însoţi pe fată până în faţa casei.

Când veni a doua oară intră şi urcă cu ea scara până la etaj, în odaia unde doamna contesă stătea lângă cămin împreună cu bătrâna Chichetti. Când văzu pe cei doi tineri în pragul uşei le spuse să intre. Aldo spuse că Linda i-e dragă şi Linda spuse că a hotărât să se mărite cu Aldo. Bătrânele răspunseră că trebue să dea de veste despre asta şi grădinarului. Fata începu să plângă şi băiatul plânse şi el de ciudă, pentrucă fata îi spuse cum stau lucrurile.

Lacrămile lor înduioşară pe cele două bătrâne, aşa că nu spuseră nimic lui Nazzari. Totuşi grădinarul începu să fie bănuitor, fiindcă Linda nu mai părea aşa de sfioasă, nu mai umbla cu capul plecat şi cânta, veselă.

Şi aşa se întâmplă că Aldo şi Linda într'o seară când se plimbau prin faţa casei, zăriră la colţul străzii Barbieri pe Nazzari, dar de data asta fără legume şi lipindu-se de ziduri. Fata, tremurând de frică, apucă de mână pe Aldo şi-l trase în casă.

— Să ştii că ne-a văzut, spuse ea în şoaptă. Ce facem acuma?

Aldo spuse:

— Nu vreau să mă ascund. Lasă-mă să ies, Linda, şi ai să vezi cum are să se sfârşească.

Ea însă se agăţă de braţul lui din toate puterile şi îl rugă fierbinte să nu facă ce are de gând, pentrucă Nazzari e fratele mamă-si. Şi, ca să fie sigură, îl trase cu ea pe scară.

Nazzarri, în vremea aceasta, deschisese uşa dinspre stradă şi urcase după ei. Ajunseră în goană la primul etaj.

In urma lor grădinarul striga:

Mi-ai furat fata! Ai s'o păţeşti cu mine!

Aldo îi răspunse:

— Ba ai s'o păţeşti tu cu mine!

Ajunseră acuma toţi în faţa odăilor contesei. Bătrânele ieşiră, atrase de zgomot. Văzându-le, grădinarul se opri, aşa că tinerii avură timp să se urce şi să se închidă într'o odăiţă dela mansardă.

Răsuflară o clipă uşuraţi, se aşezară şi se uitară speriaţi unul la altul.

Linda rosti:

— N'am vrut să-ţi spun, dar ştiam... Am văzut eri un călugăr dela Sant' Agnese, care ne pândea... Şi atunci am ştiut că s'a sfârşit cu noi...

— Dar nu s'a sfârşit deloc, spuse Aldo.

— Ba da, acuma are să mă ia de aici...

Nu, n'are să isbutească, spuse Aldo.

In clipa aceea auziră paşi pe scară. Nazzarri sgâlţâia uşa, deşi bătrânele încerceau să-l domolească cu vorba. El nu auzea nimic şi striga tot timpul că ticălosul i-a ademenit fata...

— Ce ne facem dacă sparge uşa? spuse Linda.

Aldo deschise fereastra şi văzu că odaia dădea spre un colţ al curţii. Pe celălalt perete al colţului, era un balcon. Aldo se gândi să sară cu Linda pe balcon. Spuse fetii că va încerca să treacă el întâi, şi pe urmă va ajuta-o să treacă şi ea.

Ea însă îi arătă balconul crăpat, balustrada ruptă şi peretele dărăpănat al casei. Casa acesta e într'adevăr foarte veche; e nelocuită de multă vreme şi nu se mai îngrijeşte nimeni s'o repare.

Cărbunarul nu mai scoase nici-o vorbă, în timp ce Linda stătea nemişcată; el sări pe fereastră, se apucă de un colţ de fier din părete, îşi sprijini piciorul într'o crăpătură a zidului, pe urmă în alta mai departe şi aşa ajunse la balcon. Se urcă încetişor pe balcon, pătrunse în casă, găsi o scară pe care o scoase şi o întinse, sprijinind-o de fereastra Lindei.

— Vino, îi spuse el, şi ea veni — târându-se pe scara pe care el n'o proptise de balustrada ruginită a balconului, ci o ţinea strâns cu amândouă mânile.

Linda ajunsese la mijlocul scării în genunchi deasupra golului, când în dosul ei uşa sări din ţâţâni şi Nazzarri năvăli în odaie. Când o văzu pe Linda, glasul i se opri în gât şi pumnul îi încremeni în aer. Bătrânelor le veni ameţeală. Pe balcon Aldo o luă în braţe pe Linda şi amândoi se făcură nevăzuţi în întunericul casei părăsite.

Din toţi numai grădinarul nu era mulţumit. Făcu un scandal îngrozitor în curte şi pe stradă. Oamenii râdeau de el; nici gardiştii nu-l credeau, pentrucă clădirea era închisă din toate părţile. Câţiva fură de părere să arunce din curte o frânghie până la balcon. Insfârşit isbutiră, dar când traseră de frânghie căzu o piatră de sus, aşa că nu mai încercară să tragă mai departe.

Deabia a doua zi dimineaţa Nazzarri găsi pe acela care avea cheia şi putu să deschidă casa. Impreună cu el intrară o mulţime de alţi oameni, pentrucă întâmplarea aceasta umpluse toată mahalaua; toţi o priveau drept o aventură ciudată, care nu era lipsită de primejdie. Se îngrămădeau acum cu toţii, rătăcindu-se prin odăile goale şi speriindu-se unii pe alţii cu glasuri stranii de stafii.

Cei doi îndrăgostiţi, în vremea aceasta, se retrăgeau din faţa urmăritorilor, ascunzându-se prin colţurile cele mai îndepărtate ale casei şi aşa ajunseră iarăş în odaia prin care veniseră. La lumina zilei odaia părea aşa de pustie şi de părăsită, de parcă aici în faţa lor s'ar fi sfârşit lumea.

— Acuma chiar nu mai putem merge mai departe, spuse Linda.

— Incă un pas, spuse Aldo.

— Cu tine! rosti Linda, şi ieşiră amândoi pe balcon, oprindu-se lângă balustrada care începu să se clatine.

Din curte oamenii îi văzură; feţele lor erau severe şi calme, ochii lor larg deschişi şi fruntea lor învăluită de văzduhul albastru al dimineţii. Sub picioarele lor podeaua balconului trosni. Ei ridicară braţele, voind să se agaţe de ceva, dar negăsind nimic se apucară unul de altul.

Se prăvăliră îmbrăţişaţi. Aldo, care căzu dedesubt. muri imediat. Linda căzu peste el. O duseră încă în viaţă la spitalul Santo-Spirito. Din fericire rămase fără cunoştinţă. In timpul nopţii muri şi ea. Avea şasesprezece ani; Aldo avea optsprezece. Mama ei locuia în Montereale, provincia Aquila.

Trad. de AL. A. PHILIPPIDE

Revista „ŞTIINŢA"

A apărut No. 1, anul I al revistei trimestriale „ŞTIINŢA" redactată pe înţelesul tuturor de *Ing. L. Florin* şi cuprinzând următorul sumar:

1) 30 ani de T. F. F. 2) Problema calendarului. 3) Cronologia anului 1932. 4) Buletinul timpului. 5) Efemeride astronomice. 6) Ploaia de stele aşteptată în prima noapte de Paşti. 7) Calcule meteorologice. 8) Aur şi radiu în Marea Neagră. 9) Bibliografii. 10) Curiozităţi, probleme, jocuri, şah, etc.

Preţul unui exemplar 10 lei. Costul abonamentului pe 1 an 40 lei, pe ½ an 20 lei. Corespondenţa şi mandatele se vor trimite pe adresa: *Ing. L. Florin — Căsuţa Poştală 70, Bucureşti I.*

Gloria şi decăderea unui curtean rus

Eroul acestei povestiri a fost într'adevăr un mare demnitar al Rusiei lui Petru cel Mare şi istoriile vorbesc de el. Soarta sa inegală a impresionat pe contimporani şi urmaşi care l-au învăluit în legendă. Pentru aceea dăm povestea lui aşa cum a pătruns în Franţa secolului al XVIII-lea, din svonul îndepărtat.

Din covrigar sfetnic împărătesc

Alexandru Danilovici Mencicof era fiul unui covrigar, căruia i se îngăduise să aşeze o magherniţă în faţa Kremlinului din Moscova. Tată-său îl trimitea să-i vândă produsele pe străzile oraşului şi el, mulţumită figurii sale isteţe şi chipului de a-şi striga marfa, isbutia să vândă zilnic un număr mare de covrigi. El avea obiceiul să intre în curtea palatului, unde soldaţii de gardă, distraţi de glumele sale, îi erau cei mai buni clienţi. De pe fereastra apartamentului său, Petru cel mare, copil încă pe atunci, îl zăria în fiece zi şi-i asculta cu plăcere glumele. Norocul făcu ca într'o zi, un soldat trăgând de ureche pe tânărul glumeţ, Ţarul să fie atras de ţipetele plăcintarului. Chemat în faţa Impăratului, tânărul plăcu prin ţinuta sa îndrăzneaţă şi făcu o impresie aşa de bună încât fu luat la curte ca copil de casă. De aci încolo Mencicof deveni umbra nelipsită a lui Petru cel Mare. Observaţiile sale strecurate cu discreţie şi tact, fără să supere pe sfetnicii tronului, îl făceau mai preţuit. Când mai apoi descoperi o conjuraţie împotriva ţarului şi-şi dovedi talentele sale în luptele împotriva lui Carol al XII-lea, trecerea sa pe lângă acesta din urmă deveni aşa de mare încât putu să ajungă la cele mai mari dregătorii. Fu astfel Cneaz sau prinţ, Feld-Mareşal, prim-senator şi Cavaler al Ordinelor împărăteşti. Averile sale erau imense şi domeniile aşa de vaste încât se zicea că ar fi putut călători dela Riga în Livonia, până la Derbent pe Caspica, fără să iasă de pe moşiile sale, pe care trăiau 50.000 de familii.

Mencicov îşi binecuvântează copiii

Onorurile nu întârziară a ploua şi din partea monarhilor străini, care căutau prin el protecţia Ţarului. I se dădu demnitatea de prinţ al Imperiului german şi ducatul de Cassel în Silezia şi o mulţime de ordine, precum şi numeroase pensiuni şi se svonia că este aşa de bogat că are trei rânduri de haine, bătute în diamante. Trecerea sa pe lângă ţar mai avea un tâlc. Ţarina, Caterina, îi fusese mai înainte amantă. De aceea murind în 1725, Mencicof făcu tot ce-i stătu în putinţă pentru a proclama împărăteasă pe Ecaterina, în ciuda acelora care ar fi voit pe tron pe Petru al II-lea, nepotul lui Petru cel Mare, al cărui tată, Alexis, fusese ucis de marele ţar. Sub Caterina, Mencicof îşi păstră toată autoritatea sa, ţinând în numele ei, frânele lungi ale imperiului.

Tirania lui Mencicof

Când însă, după doi ani, Caterina muri, Mencicof înţelese că era interesul său să susţină pe Petru al II-lea, împotriva a două fete ale lui Petru cel Mare, deoarece noul pretendent, neavând decât 12 ani, putea fi dus mai uşor de nas. Mencicof isbuti, înfricoşându-l cu primejdia conspiraţiilor, să pună stăpânire deplină pe voinţa lui fragedă şi obţinu conducerea de fapt a treburilor publice şi comanda întregii armate. Insfârşit spre a şi-l lega mai strâns hotărî să-i dea de nevastă pe fiica sa mai mare. Intr'adevăr logodna se făcu, după ce câţiva din boerii bănuiţi de inimiciţie fură surghiuniţi în Siberia. Mencicof, plin de vanitate, încercă chiar, fără succes, să dea o coroană fiului său. In acest scop făcu demonstraţiuni de trupe în Curlanda, spre a sili pe locuitorii acestui ducat de a recunoaşte pe fiul său ca duce. Eudoxia, prima soţie a lui Petru cel Mare şi mama lui Alexis, ieşise într'acestea din mânăstirea unde se afla închisă dela moartea fiului ei şi începuse să exercite oarecare înrâurire asupra ţarului. Temându-se de o probabilă disgraţie, Mencicof convinse pe ţar s'o îndepărteze, ceeace se şi întâmplă.

Intriga curtenilor

In timpul unei boli grele a puternicului sfetnic, Prinţul Olgoruki, căruia i se încredinţase educaţia ţarului, îşi dădu toate silinţele să instrăineze pe tânărul împărat de Mencicof, ceeace nu-i fu greu, dat fiind regimul sever la care îl supunea acesta. Restabilindu-se, Mencicof se întoarse la curte, dar nu bănui uneltirile Prinţului Olgoruki. El duse pe tânărul monarh la Petershoff, lângă Petersburg, un fel de Versailles cu grădini geometrice, dar şi cu păduri apropiate, pline cu vânat. Un alt duşman al lui Mencicof, Contele Ostermnan, găsi că acesta era prilejul nimerit de a doborî pe puternicul curtezan. El făcu o conspiraţie cu boerii şi ofiţerii de gardă, atrăgând în complot şi pe prinţul Olgoruki, căruia îi puse înainte frumoasa perspectivă de a deveni el însuş socrul Ţarului. Conjuraţii aveau să se afle la un ceas anumit, ca din întâmplare, la oarecare distanţă de Petershoff. In noaptea hotărâtă tânărul Olgoruki, băiatul prinţului, tovarăş de joacă şi chiar de cameră al ţarului, propuse acestuia să scape prin fugă de tirania lui Mencicof. Ţarul primi. Imbrăcându-se, tinerii săriră pe geam şi ajutaţi de întuneric alergară la locul unde un mare număr de boeri îi aşteptau cu trăsuri. Pus sub protecţia boerilor, ţarul porni spre Petersburg.

Exilul

Când a doua zi dimineaţa Mencicof află de evadarea împăratului, lucrurile erau prea înaintate. Porni totuş în grabă spre Petersburg, rumegând tot felul de planuri de răsbunare împotriva duşmanilor. La palat însă nu fu lăsat să intre, iar acasă îl aştepta un cordon de grenadiri. Comandantul acestora îi puse în vedere că era surghiunit la moşia sa Renneburg şi că prin urmare a doua zi trebuia să plece. Impăratul îi îngăduia să ia lucrurile cele mai de preţ şi să ducă cu sine oricâte slugi i-ar fi pe plac. Işi făcu dar pregătirile de drum împreună cu familia sa. A doua zi, către amiază, plecă în văzul tuturor. Caravana sa părea mai de grabă o paradă decât convoiul unui om disgraţiat. Luase loc cu familia într'una din caretele sale cele mai luxoase şi era urmat de un număr considerabil de trăsuri. Insfârşit, servitorii, bagajele şi caii alcătuiau un alaiu regesc. Mencicof salută pe toţi cei care ieşiseră la fereastră să-l vadă şi spunea adio, chemând pe nume, acelora pe care avusese prilejul să-i cunoască vreodată. El spera astfel să stârnească simpatia poporului şi a ţarului şi să fie rechemat la palat. Duşmanii însă îl zugrăviră ţarului ca pe un om ambiţios şi răsvrătit care încerca să-l umilească şi să-i opună rezistenţă dârză. De aceea se trimise după caravană un detaşament de grenadiri, comandaţi de un ofiţer care ceru lui Mencicof toate ordinele ruseşti şi străine. Mencicof aşa de vanitos până atunci manifestă o voluptate a umilinţii de esenţă mistică. „Ia înapoi — zise el ofiţerului — dovezile nebuniei mele zădărnicii, le-am strâns pe toate într'o besactea; de oare ce mă aşteptam să mi le luaţi, trebuia să le pun pe mine pentru ca umilinţa să-mi fie mai mare". Instrucţiunile ţarului erau însă mai aspre. Mencicof fu dat jos împreună cu familia din caretă şi suit într'o telegă anume adusă, decădere pe care disgraţiatul o suportă cu multă filozofie. Fiecare membru al familiei fu urcat dar într'o telegă şi Mencicof făcu drumul fără să poată vorbi cu nimeni.

La Renneburg, un sat cu castel măreţ şi fortificaţiuni în toată regula Mencicof nădăjduia să ducă în timpul disgraţiei o viaţă de linişte şi meditaţie. Om activ, el făcuse aci, în afară de lucrările de fortificaţie, aşezări civile între care un bâlci anual, în luna Iunie, la care veniau tătari şi cazaci cu tot soiul de mărfuri. Suspiciunile ţarului îl urmăriră şi aci deşi se afla la 250 de leghe de curte. Temându-se de intrigile lui şi ale partizanilor săi, ţarul hotărî să-l trimită în surghiun la Iakusk, în fundul Sibirului. Un ofiţer trimis de Curte în fruntea unui detaşament porunci lui Mencicof să părăsească nmaidecât fortăreaţa. Toţi membrii familiei fură despuiaţi de hainele bogate şi îmbrăcaţi în vesminte ţărăneşti din şiac prost acoperit cu blăni de oaie. In cap li se dădură de asemeni căciuli din aceeaşi blană. Prinţesa Mencicof, delicată din fire şi trăită în bogăţie, nu putu suferi noul regim şi muri de inimă rea şi oboseală pe drum, prin apropierea Cazanului. Natalia Arseniof — acesta era numele soţiei — femee cu deosebire frumoasă, aparţinea uneia din cele mai ilustre familii ruseşti. Pierderea încovoie de durere sufletul lui Mencicof, care fu nevoit să-şi îngroape soţia iubită chiar pe locul unde murise.

Nefericirea unui tată

La Tobolsk, capitala Siberiei, unde sosiră peste câtăva vreme, vestea disgraţiei lor îi precedase. Victimele lui Mencicof, aşteptau cu înfrigurare şi bucurie lăuntrică să vadă pe duşmanul lor îngenunchiat. La intrarea sa în Tobolsk, Mencicof fu întâmpinat de doi boeri ruşi, exilaţi de el, care îl acoperiră cu blesteme, urmărindu-l până în pragul închisorii. Nenorocitul îi privi cu linişte. „Mustrările tale — zise unuia — sunt drepte, le-am meritat; uşurează-te dacă nu poţi să te răzbuni altcum pe mine în starea în care mă aflu. Team sacrificat politicii mele, fiindcă virtutea şi îndărătnicia caracterului tău îmi făceau umbră".

Celuilalt îi spuse cu blândeţe: „Nu ştiam că te afli în aceste locuri. Nu mă osândi de nenorocirea ta. Aveai, fără îndoială, duşmani pe lângă mine, care mi-au smuls prin surprindere ucazul de surghiun. M'am întrebat adesea de ce nu te mai vedeam; mi se dădeau răspunsuri vagi şi eu eram prea vârât în treburile obşteşti ca să mă gândesc la soarta particularilor. Dacă însă crezi că ocările pot să-ţi aline durerea, ocărăşte-mă".

Un al treilea răsbind prin mulţime, printr'o perversiune a spiritului de răsbunare, luă noroi de jos şi mânji obrajii băiatului şi fetelor lui Mencicof. Acesta, străpuns de durere, strigă: „Mie să-mi arunci noroi, nu acestor copii nevinovaţi care nu ţi-au făcut nimic".

Vice-regele Siberiei îi trimise din ordinul ţarului 500 de ruble pentru nevoile sale şi ale familiei. Mencicof căpătă îngăduinţa de a cumpăra cu ei ceeace credea că-i este de trebuinţă într'un lung exil. El îşi procură ferăstrăe, topoare, unelte de lucrat pământul. Cumpără seminţe de tot felul şi cărnuri sărate precum şi plăşi de prins peşte. Restul banilor îi împărţi la săraci.

După expirarea timpului îngăduit de a rămâne la Tobolsk, fură urcaţi cu toţii într'o căruţă descoperită, trasă de un singur cal, şi unde zăpezile erau mai mari. de câini. Dela Tobolsk la Iakusk făcură nu mai puţin de cinci luni de drum îndurând biciurile gerului şi ale crivăţului. Cu toate acestea sănătatea călătorilor nu suferi nimic.

Intr'o zi, coborând din căruţă spre a intra să se odihnească şi să mănânce în izba unui ţăran, întâlni în prag un ofiţer ce-i fusese adjutant şi care se întorcea din Camciatka, unde fusese trimis de Petru cel Mare să întovărăşească pe căpitanul Beringue în explora'iunile sale. Mencicof recunoscu numaidecât pe ofiţer dar acesta nu putu ghici cine era ţăranul hirsut care îl chema pe nume. Când i se spuse că avea în faţă pe fostul prinţ Mencicof, ofiţerul rămase înmărmurit şi încredul. Un tânăr ţăran care-şi ţesea cu o sfoară talpa botforilor confirmă acest lucru. Tânărul era fiul lui Mencicof. Culcate jos pe pământ, două ţărănci tinere

(Continuare în pag. VI-a)

(fetele exilatului) mâncau înmuind coji de pâine neagră într'o cană cu lapte. Una din ele fusese logodnica lui Petru al II-lea. Mencicof dădu toate aceste lămuriri uimitului ofiţer, care rămase şi mai mirat, când auzi de Petru al II-lea. El lipsia din ţară de câţiva ani şi lăsase ca ţar pe Petru cel Mare.

După ce îşi arătă, cu lacrămi în ochi, durerea de a fi pricinuit nefericirea copiilor şi vorbi ofiţerului de deşertăciunea onorurilor, Mencicof se urcă iarăşi în căruţă cu copiii săi, urmărit cu ochii de ofiţer până ce se pierdu în albeaţa zăpezilor.

Viaţa în Siberia şi moartea

Sosit la locul exilului Mencicof se puse la lucru pentru a face viaţa copiilor cât mai puţin aspră. Ară un teren destul de mare, şi ajutat de opt slugi care îl urmase semănă seminţele ce le luase cu sine şi din care răsăriră legume îndestulătoare pentru familia sa. Isba ce i se hotărâse era prea mică. Doborî copaci, scoase grinzi din ei şi îşi ridică o casă îndeajuns de încăpătoare pentru ai săi. Casa avea un paraclis şi patru odăi. Intr'una locuia el şi băiatul său, într'a doua fetele, într'a treia slugile, iar a patra era o cămară pentru provizii. Fata mai mare, fosta logodnică a ţarului se ocupa cu bucătăria, cealaltă cu spălatul şi dresul hainelor. Un necunoscut trimise exilatului un taur, patru vaci cu lapte, oi şi un număr mare de păsări. In acest chip avea acum o gospodărie întreagă, căreia îi lipsea, ceeace Mencicof nu putuse să-şi agonisească toată viaţa, adică un prieten. Surghiunitul îşi ducea viaţa ca la mănăstire. Dimineaţa mergeau toţi la Paraclis, apoi fiecare umbla în tăcere după treburile sale.

Liniştea acestei vieţi fu turburată în curând de o nouă nenorocire. Fata cea mare se îmbolnăvi de vărsat. Inebunit de durere, tatăl trebui să facă, fără ştiinţa trebuitoare, pe medicul, pe paznicul şi pe preotul fiicei sale, care muri în braţele sale. Impreună cu cei doi copii rămaşi şi cu slugile, înmormântă pe răposată în paraclis, cântând slujba morţilor şi făcând funcţiunile preoţeşti. Curând căzură bolnavi şi ceilalţi doi copii, dar îngrijiţi cu aceeaş sârguinţă de tată, ei se făcură sănătoşi.

In schimb bătrânul, surpat de necazuri şi trudă, fu cuprins de friguri ascunse, care îl ţintuiră curând la pat. Văzându-şi sfârşitul aproape, el chemă lângă sine pe copii şi le spuse câteva cuvinte de mângâere şi îndemn, sfătuindu-i îndeosebi să se ferească de zădărniciile vieţii care fuseseră aşa de crunte cu el. Când ultimul cuvânt îi muri pe limbă, mâna întinsă în semn de binecuvântare căzu pe piept, sgârcindu-se şi bătrânul rămase nemişcat. Murise.

Astfel pieri, pierdut printre zăpezile Siberiei, în uitare şi mizerie, un om care ţinuse cu strălucire frânele Rusiei şi care se ridicase de jos pentru a se întoarce la condiţia din care plecase. Numele său a trecut însă în istorie.

Soarta unei familii

In curând Petru al II-lea, care îl surghiunise, muri şi el de vărsat. Ana Ivanovna, care îi urmă, îngădui să se îmblânzească regimul exilaţilor, care puteau acum să părăsească locuinţa şi să se plimbe prin împrejurimi. Intr'o zi prinţesa Mencicof zări un ţăran bărbos care-i făcea semn să stea şi care o chema chiar pe nume. Intrebându-l cine este, află că era prinţul Olgoruki, acela care contribuise la surghiunirea tatălui său. Intrând în isba lui, prinţul îi povesti cum murind Petru al II-lea, logodit cu fata lui, Ana Ivanovna împrăştie prin exil toate familiile boereşti ce i se păreau a fi suspecte de legături cu altă pretendentă, anume Elisabeta Petrovna. Luând drumul greu al Siberiei, el suferise la rându-i soarta lui Mencicof. Soţia îi murise pe drum, iar fata sa, fosta logodnică a ţarului, zăcea acum bolnavă de vărsat pe o bancă din isbă. Când tânărul Mencicof află că duşmanul lor se afla în apropiere, fu pe cale de a se repezi să se răsbune, dar amintirea vorbelor împăciuitoare ale tatălui îl potoli.

In curând împărăteasa crezu că nu mai era necesar exilul copiilor lui Mencicof. Bătrânul depusese sume considerabile la băncile din Veneţia şi Amsterdam şi se pretinde că spre a şi le putea însuşi, guvernul voia să atragă pe copii, singuri în măsură de a dispune de aceste depozite. Inainte de plecare, tinerii dădură un ultim adio de împăciuire familiei lui Olgoruki, care rămânea să perpetueze calvarul atâtor suflete ruse.

Impărăteasa restitui copiilor o parte din domeniile paterne, dădu tânărului Mencicof gradul de locotenent în Regimentul de gardă şi căsători pe tînăra prinţesă, devenită doamnă de onoare cu Contele Biren, fratele aceluia care avea să ajungă Duce al Curlandei. Depozitele dela băncile străine în valoare de 2.500.000 de livre constituiră dota acestei ilustre mirese.

Astfel soarta ridică şi coboară pe oameni, spre a le deschide ochii asupra nestatorniciei şi zădărniciei măririlor lumeşti.

In editura „Adeverul" a apărut romanul scriitorului GALA GALACTION

PAPUCII LUI MAHMUD

Fantastica poveste a lui Sandu Pantofaru adâncă şi impresionantă luptă sufletească între umbra însângerată a păcatului şi răscumpărarea întrezărită alcătueşte o nouă şi valoroasă pagină în opera originalului scriitor.

Cronica teatrală

Interpretarea lui Schiller la Teatrul Naţional

Teatrul nostru Naţional ni-a oferit săptămâna trecută premiera unui spectacol care învedera puerilitatea concepţiei sau — ca să folosim o expresie mai dulce — concepţia nejustă, deviată a interpretării unei drame romantice.

„Intrigă şi iubire" („amor" — zice traducătorul român cu un gust îndoelnic) este o dramă socială, gravă, în care Schiller pune problema conflictelor dintre clasa stăpânitoare şi clasa burgheză. „Amorul" din piesă e un pretext, un prilej pentru marele autor german de-a încheia diverse socoteli cu contradicţiile sociale. Rezolvarea problemei iscate din aceste contradicţii şi conflicte trebuia fatal să se facă — întrucât e vorba de Schiller — în maniera pur romantică.

Simţul dramatic al lui Schiller a ştiut să construiască o dramă puternică cu scene captivante şi să pună, alături de ideea centrală a dramei, o sumă de personaje cu o psihologie perfect umană şi o serie de conflicte sufleteşti care, dacă ne pot părea azi, uneori neverosimile, sunt totuşi „forte" din punct de vedere teatral.

D. Soare Z. Soare a împărţit în două puncte de vedere drama gravă a dramaturgului german, înscenând-o cum ar fi făcut, de-o pildă, cu o comedie de Caillavet şi o piesă mieroasă de Bataille.

La „Intrigă şi iubire" — văzută la Naţional — s'a râs şi s'a plâns, când trebuia să plecăm aproape fără zâmbet şi desigur fără nicio lacrimă, ci numai zguduiţi de sentimentele furtunoase ce s'au ciocnit pe scenă. Aici, niciunul din actori n'are nicio vină, deşi drama lui Schiller s'a bucurat la noi de interpretarea unui mănunchi de actori de prima mână. Altfel, la ce bun a se scrie pe afiş: „direcţia de scenă, d. Cutare"?

D. Victor Antonescu care trebuia să interpreteze pe muzicantul Miller — un bătrân înţelept, emotiv, care-şi iubeşte fata înţelepteşte — cam aşa cum a făcut-o odinioară d. Soreanu cu d-rul Mincu din „Ciuta", a şarjat într'atâta, încât dintr'un rol serios a făcut unul de comedie bufă. Dar pe lângă vina indicaţiilor greşite ale regisorului, aici trebue să fie de vină şi traducătorul, care prea l-a tradus „pe româneşte" pe Schiller.

In ce priveşte maniera originală în care d. Băltăţeanu a jucat rolul Mareşalului, bleg, laş, fanfaron, nu putem spune decât ceeace i-a spus d. Pop Marţian — adică Ferdinand von Walter — într'o scenă între patru ochi: „(citez din memorie) Vreau să merg cu d-ta în Paradis, ca să fii amuzamentul celor drepţi, să dănţueşti ca o maimuţă". Intr'adevăr, d. Băltăţeanu, bărbat frumos, care interpretează de obiceiu cu dulce graţie roluri de „bărbat fatal", a conceput rolul Mareşalului cu inteligenţa maimuţoiului care dănţueşte în ritmul unei tobe bătute de un lăeţ. A ţipat, s'a smiorcăit, a sărit săltat dintr'un colţ al scenei într'altul, dintr'un fotoliu pe o canapea.

Să fie oare greu a se înţelege că un personaj ridicol nu e niciodată conştient de ridicolul său? Câţiva din actorii noştri înţeleg să joace cu humor vădit şi intenţionat asemenea roluri, când de fapt tipul inept şi caraghios trebue interpretat cu cea mai mare gravitate, ca psihologia lui să poată reeşi reală şi luminoasă.

Cu toate aceste, premiera din săptămâna trecută de la Teatrul Naţional ni-a adus dovada că actorul inteligent, care simte şi pricepe rolul ce i se încredinţează, birue uşurinţa regisorului şi-o depăşeşte.

Fata de optsprezece-nouăsprezece ani, fata umilă de burghez, pioasă şi pasionată, a fost jucată de d-na Agepsina Macri în concepţia exactă a lui Schiller. Apariţia rară — şi e bine că e rară, fiindcă numai aşa se păstrează proaspăt, integral talentul unui mare actor — apariţia d-nei Agepsina Macri a fost pentru noi nou prilej de încântare. Vocea tragedianei noastre avea — cum are totdeauna — ecouri şi nuanţe. Pasiunea şi mistica psihologiei Luisei şi-au găsit în d-na Macri cea mai inteligentă dintre înţelegeri.

Deasemenea, resursele d-lui Pop Marţian s'au desfăşurat bogate, cu putere de convingere, în rolul destul de ingrat al lui Ferdinand. Numai un lucru: probabil neobicinuit încă să poarte „şanti"-uri, d. Marţian bătea prea des din pinteni.

D. Bulfinschi şi de data asta rămâne invulnerabil. In schimb, d. Calboreanu, care s'a dovedit magistral în atâtea creaţii dificile, mi se pare că acum a mers alături de intenţia autorului. Cred că Wurm, pe lângă intrigantul diabolic, este şi bărbatul urît, chinuit din această pricină, nefericit că iubeşte fără succes şi intrigant numai fiindcă e nefericit. D. Calboreanu a neglijat această parte tragică a sufletului lui Wurm, ceeace îl face profund uman, şi l-a interpretat pur şi simplu diabolic.

Dar ceeace a adus nou şi uimitor reprezentarea „Intrigei şi iubirii", a fost debutul fericit al d-rei Marieta Anca. Lăsând la o parte graţia şi ţinuta debutantei, voiu sublinia puterea d-sale de nuanţare, de trecere — perfect artistică — de la o stare de spirit la alta. D-ra Marieta Anca a ştiut să fie rând pe rând ambiţioasă, umilită, crudă, îndurerată cu o artă care ni-a făcut să credem că avem în faţă o actriţă încercată. Dacă ar fi plâns ceva-ceva mai puţin şi mai ales nu cu toată batista, cronicarul — şi aşa încântat — n'ar mai fi avut nimic de spus.

L. SEBASTIAN

Cronica Şahului

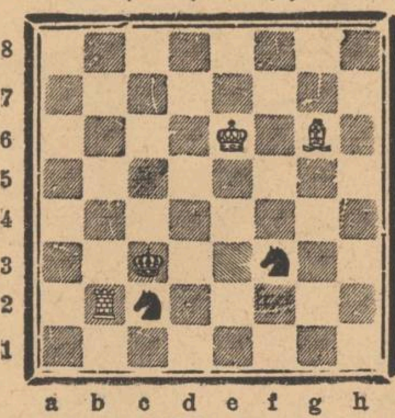
PROBLEMA No. 438

de **Dr. L. Lazarus**, Budapesta

(inedită)

Negru:

Rc3, Cc2, Cf3 (3).

Alb:

Ré6, Tb2, Ng6 (3).

Mat ajutor în 3 mutări.

Negrul mută întâi.

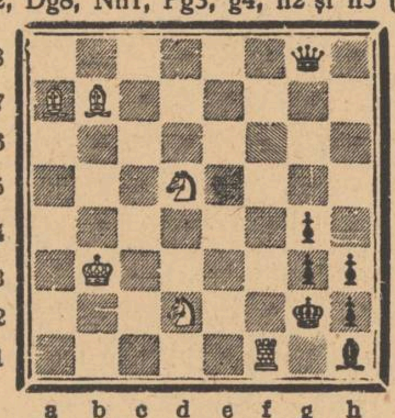
PROBLEMA No. 439

de **F. Sackmann.**

("Deutsches Wochenschach" 1915)

Negru:

Rg2, Dg8, Nh1, Pg3, g4, h2 şi h3 (7).

Alb:

Rb3, Tf1, Cd2 şi d5, Na7 şi b7 (6).

Alb joacă şi face mat în 3 mutări

PARTIDA No. 202

Jucată în match la Semmering (lângă Wiena) în ziua de 19 Ianuarie 1932.

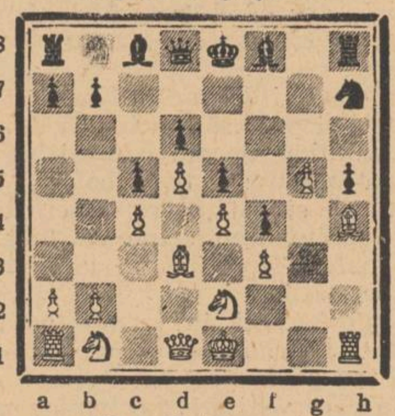
Alb: R. Spielmann **Negru: E. Bogoljubov**

Apărarea indiană

1. d2—d4, Cg8—f6; 2. c2—c4, g7—g6; 3. f2—f3, c7—c5; 4. d4—d5, mai slab ca obicinuita mutare d×c care dă naştere unei variante a partidei siciliane favorabilă pentru alb. Spielmann declară că a ales această cale spre a nu da ocazie adversarului său să intre într'o partidă siciliană pe care acesta o cunoaşte foarte bine. 4..... d7—d6; 5. é2—é4, é7—é5; 6. Nf1—d3, (d×c, f×é ar fi fost favorabil pentru negru. 6....., Cf6—h5; 7, Cg1—é2, f7—f5; 8. Nc1—é3, f5—f4; 9. Né3—f2, g6—g5; 10. g2—g4, Ch5—f6; o mare greşeală ar fi fost f×g, h×g şi negrul are o partidă pe jumătate pierdută. 11. h2—h4, g5×h4; 12, Nf2×h4, h7—h5? Maestrul Bogoljubov joacă prea nervos întreaga deschidere. Mai prudent ar fi fost Né7 cu ameninţarea C×d5. 13. g4—g5, Cf6—h7?; negrul se joacă cu focul; forţează aproape sacrificiul următor al albului, dar ajunge într'o situaţie foarte precară. Mai solid ar fi fost Cg8 cu intenţia de a aduce calul în loc prin Cé7 şi Cg6 14. Cé2×f4!

Situaţia partidei după a 13-a mutare a negrului.

Negru: Bogoljubov.

Alb: Spielmann.

alte mutări ar fi fost defavorabile, deoarece pionul din g5 nu se poate menţine. 14...., é5×f4; 15. é4—é5, Nf8—é7; necesar, căci la d×é ar fi urmat Ng6+, Rd7; Cc3 şi negrul nu se mai poate apăra împotriva ambelor ameninţări: N×h7 urmat de g6 sau Da4+, urmat de Cb5+. 16. é5—é6!, închide cu totul aripa damei adverse. 16...., Né7×g5; 17. Nh4—f2, Ng5—f6?; negrul ar fi trebuit cu orice preţ să-şi desvolte aripa damei prin Dé7, urmat de sacrificiul calului la d7. 18. Nd3—g6+, Ré8—é7; 19. Cb1—d2, Ch7—g5; la N×b2 alb ar fi intenţionat să joace astfel; Db1. N×a1; D×a1 cu o poziţie câştigată. 20. Dd1—c2, Th8—h6; 21. 0—0—0, Dd8—g8; 22. Ng6—f5, Cb8—a6; 23 Td1—g1, Dg8—h8; 24 N f2—h4, Ca6—b4; 25. Dc2—b1, Cg5—h7; 26. Nf5×h7!, Nf6×h4; 27. Th1×h4. Dh8×h7 28. Cd2—é4, Th6—g6; 29. Cé4—g5, Dh7—g7; la Dh6 ar fi urmat Df5. 30. Th4×h5, b7—b5; 31. a2—a3, Cb4—a2+; prin aceasta negrul mai poate prelungi rezistenţa cu câteva mutări, la Ca6; Tgh1 ar fi decis imediat partida. 32. Db1×a2, Dg7—d4; 33. Tg1—é1, Nc8—a6; 34. Th5—h7+, Tg6—g7; 35. Th7×g7+, Dd4×g7; 36. Dc2—b1!, b5×c4; 37. Té1—h1, Ta8—h8; 38. Th1×h8, Dg7×h8; 39. Db1—g6, Dh8—f8; 40. Cg5—h7 şi negrul abandonează.

P. I. NEGREANU.
S. THAU.

Cronica muzicală

Concertele marelui pianist Wilhelm Backhaus

Cunoscutul pianist Backhaus a dat în cursul săptămânii trecute un recital la Ateneu. Iar Duminică, el a luat parte ca solist la concertul simfonic dirijat de d. George Georgescu.

Nimeni nu mai discută azi pe acest mare artist.

La Backhaus se admiră nu numai tehnica pianistică, ci şi interpretarea, care poate fi luată ca model de toţi acei ce se avântă în arta atât de grea a clavirului.

In recitalul său (nu mai vorbesc de succesul pe care l-a avut), Backhaus a trecut în revistă o serie de compozitori, începând cu Bach, Haendel, Beethoven, Mozart, Schubert, Brahms, Chopin, etc. El a interpretat pe toţi aceşti autori în stilul fiecăruia, în parte.

La concertul simfonic de Duminică Backhaus a executat concertul pentru pian şi orchestră în „Si bemol" inspirat din Italia, pe care a vizitat-o însoţit de celebrul chirurg vienez Billroth, în anii 1878 şi 1881.

Wilhelm Backhaus

In acest concert găsim un „andante" de o expresiune poetică remarcabilă, în care violoncelul se îngână cu clavirul, primul instrument redând poezia Italiei şi celalt căutând să imite mişcarea valurilor mării Mediterane. Violoncelistul, d. Cocea, a fost la înălţime; iar d. Georgescu a acompaniat cu orchestra dificilul concert, fără nici o ezitare, într'un acord perfect cu marele interpret al lui Brahms. Acest concert, contrar obiceiului, are patru părţi. Finalul „allegretto grazioso" conţine motive de inspiraţie ungurească.

Nu-i nimic de mirare, deoarece cunoaştem cu toţii dansurile ungureşti aranjate de Brahms.

S'ar părea că ideia de a se inspira de la această muzică, i-ar fi venit cu ocazia unei călătorii întreprinse cu marele violonist Ioachim, în Transilvania, în 1879!

Prima audiţie a avut loc la Budapesta în 1881 şi de atunci acest concert face parte din repertoriul marilor virtuozi.

Pianistul Backhaus, ca şi alţi pianişti care au făcut epocă, se impune prin prestigiul execuţiei şi prin originalitatea talentului.

Putem să spunem, fără a exagera câtuşi de puţin, că astfel de artişti fac cinste umanităţii şi artei pe care o profesează.

I. PAL.

Curiozităţi

Prostii... savante

Se cunoaşte cazul academicianului francez Bouillaud, care a crezut că fizicianul Moncel era ventriloc, când acesta din urmă a prezentat Academiei fonograful Edison.

Cu alt prilej s'a făcut de râs Academia din Londra, care şi-a bătut joc de paratrăznet şi a respins propunerea lui Franklin de a i se tipări conferinţa.

Contra lui Lebon, inventatorul gazului aerian, s'a adus argumentul că nu se poate concepe o lampă fără... fitil; abea după 150 de ani i s'a ridicat la Paris statuia.

Lucrarea în care Robert Mayer şi-a formulat legea conservării energiei, a stat ani de zile în sertarele fizicianului Poggendorf, şi în cele din urmă s'a rătăcit.

Naturalistul Joule, descoperitorul legilor fundamentale ale termologiei a fost nesocotit; Academia din Londra a respins propunerea de a-i bate o placă comemorativă.

Şi mai veche este celebra critică a chimistului francez Baume contra teoriei lui Lavoisier despre compoziţia aerului.

Lavoisier s'a făcut şi el vinovat de o naivitate, declarând că nu pot cădea pietre din cer şi că teoria meteoriţilor e produsul fantaziei şi superstiţiei.

Un caz recent este acela al craniului preistoric descoperit în Neanderthal, lângă Heidelberg, de profesorul de liceu Fuhlrott; cercetători de seamă — ca de pildă Virchow — au atribuit acest craniu unui om bolnav de gută; antropologul francez Pruner l-a luat drept un schelet din epoca năvălirii barbarilor, iar antropologul german Mayer, „ferm convins" că craniul din Neanderthal este al unui cazac căzut în unul din războaele napoleoniene.

Băi de soare în toate casele!

Un francez, Jacques Arthuys, a rezolvat o problemă asupra căreia mulţi tehnicieni îşi bat capul de vreme îndelungată. Cu ajutorul unor sisteme de oglinzi şi lentile, se concentrează milioanele de lumini şi de calorii, pe care soarele le împrăştie gratuit asupra acoperişurilor, şi apoi aceste calorii se distribue până în cele mai depărtate colţuri ale caselor. Un asemenea aparat poate furniza 200.000 de lumini, difuzând într'un imobil de 6 etaje o lumină de intensitatea luminei zilei. Toată instalaţia costă vre-o 500.000 de lei, cam atât cât costă scara unei case de şase etaje. Aparatul funcţionează fără zgomot şi necesită cheltueli de întreţinere minime. Peste câţiva ani se vor găsi în încăperile cele mai modeste duşuri de lumină; băile de soare vor face parte, ca un lucru dela sine înţeles, din confortul tuturor clădirilor, aşa cum avem azi în casă apă, electricitate şi gaz aerian. In secolul nostru, când omenirea s'a întors la cultul soarelui, iar nudismul şi helioterapia au devenit instituţii sociale, noua invenţie este menită să devină o adevărată revoluţie în domeniul higienii şi confortului.

10 MII DE LEI PREMII

La serbarea patinajului organizată de „Realitatea Ilustrată", desenatorul revistei a schiţat cinci perechi de patinori, absolut identici, doi câte doi. Cum era însă distrat, în desenul pe care l-a făcut, a intrat şi al 11-lea patinor, pe care cititorii îl vor găsi şi îi vor indica numărul printr'o carte poştală, adresată „Realităţii Ilustrate", strada Const. Mille 7—11.

Atragem atenţia cititorilor noştri, că poate concura oricine la marile premii în valoare de 10.000 lei, pe care le oferă revista, deslegătorilor acestui concurs

Cărți și Reviste

L. LEONEANU: Dorina, roman
(Edit. „Adevarul")

Există astăzi o tradiție literară, moștenită de la Gustave Flaubert, potrivit căreia scriitorul trebue să fie obiectiv. E o formulă cam enigmatică și — mărturisim — cam deplasată. In orice caz este o afirmație care cere neapărat lămuriri. Obiectivismul artistic s'ar putea enunța pe înțelesul tuturor cam așa: scriitorul trebue să înregistreze în opera lui viața așa cum este, fără părtinire și fără să aibă aerul că ia parte la conflictul pe care îl prezintă și la viața pe care o zugrăvește. Păpușar abil și calm, scriitorul ar trebui — după cum spune doctrina artei obiective — să nu aibă pentru personagiile pe care le înfățișează nici-o simpatie sau antipatie. Cu alte cuvinte, să fie față de cetitor un simplu intermediar, prietenul amabil care îți dă prilejul să faci noi cunoștințe. Teoria aceasta a artei obiective a avut timpul până acum să cadă în desuetudine. Asistăm astăzi la o curioasă reabilitare a persoanei întâia în literatură. De la război încoace, în toate literaturile, romanul confesiune, cu aparența autobiografică, patetic și convingător, a luat locul romanului „obiectiv". Este un fenomen care merită să fie luat în considerație. Și este dovadă sigură că literatura așa zisă obiectivă e în dezacord cu condițiile de desvoltare și de existență a oricărei literaturi.

Orice literatură este mărturisire. Creația literară este întotdeauna rezultatul unui conflict. Constrângerea formei vine abia după ce acest conflict a luat naștere. Conflictul se poate rezolva în bucurii sau tristețe. In niciun caz el nu poate duce la starea aceea de perfectă și calmă indiferență care este atitudinea artei poreclite obiective.

Cartea d-lui L. Leoneanu este o probă evidentă a acestor afirmații. Ea reprezintă în chip strălucit tipul romanului-confesiune, fiind un perfect exemplu de literatură trăită. Credem că este singura literatură care e vrednică să dureze. Nu înțelegem, bine înțeles, prin literatura trăită orice literatură documentară. Simpla descripție a vieții de toate zilele nu ne poate interesa. Reportajul pur și simplu ajută literatura, o poate alimenta, dar n'o înlocuește niciodată. „Dorina" d-lui Leoneanu este istorisirea unor experiențe sufletești, înregistrarea inteligentă și patetică în acelaș timp, a unei dureroase aventuri sentimentale; și este în acelaș timp un document sufletesc căruia autorul i-a dat valoarea unei isbutite opere de artă.

Filmarea interioară este un lucru destul de dificil, corespunde unei nevoi naturale a sufletului omenesc: nevoia de a te spovedi. „Sich mitzuteilen ist Natur" spune Goethe. E natural să te destăinuești altora, să împărtășești și altora durerile și bucuriile care te frământă. Goethe însuși a făcut acest lucru în „Werther". „Dorina" d-lui Leoneanu se încadrează în aceeaș categorie de literatură — spovedanie.

Autorul și-a mascat spovedania cu abilitate și talent. A imaginat o întâlnire la Abbazia cu un cunoscut de la care primește un manuscris. Gestul acesta este provocat — și justificat — de o întâmplare: o fată pe care autorul o vede stând pe o bancă, în parc și de care e gata să se îndrăgostească. Ceeace îl atrage este privirea acestei fete. O privire enigmatică și ciudată, care, pe nesimțite, se întipărește în suflet, insinuantă și covârșitoare: „Privirile ei se îndreptau spre mine. Le simțeam cum mi se sapă în suflet cu puterea cu care gravorul sapă în piatră un nume". Cunoscutul pe care autorul îl întâlnește a observat că fata îl interesează atât de mult încât ar fi hotărît să meargă după ea la Neapole, unde aflase că trebuia să plece. Manuscrisul pe care i-l dă este o spovedanie. Este mărturisirea unei experiențe de viață, analoage cu aceea pe care autorul presimte că ar fi avut s'o îndure, dacă s'ar fi lăsat ispitit de privirea primejdioasă.

„Dorina" este povestea acestei experiențe. Dela confesiunile romantice am fost obișnuiți cu acest fel de a scrie, simplu, mișcător și limpede. Vechii romantici aveau tonul acesta de chinuitoare sinceritate pe care îl păstrează, mereu, cartea d-lui Leoneanu. Nimeni n'ar fi dispus să creadă că acest roman este altceva decât povestirea unei întâmplări trăite. Nici-o clipă n'ai impresia, cetindu-l, că este operă de pură imaginație. Și, totuși, îți dai seama că autorul a pus în înfăptuirea acestei cărți mult meșteșug și multă artă. Sentimentul care însuflețește aceste pagini apare veridic și autentic, despuiat de orice zorzoane și de orice falșă literatură.

Dorina este, după cum o înfățișează autorul o ființă enigmatică și ciudată: frumoasă și atrăgătoare, plină de făgădueli și de mistere. Un specimen foarte primejdios, capabil să aducă neliniște și desnădejde în cel mai calm suflet. Distincție, farmec, frumusețe — eroina d-lui Leoneanu are din belșug toate aceste calități. Sau, cel puțin, *pare* că le are. In astfel de cazuri imaginația joacă un rol important. D. Leoneanu a reușit să descrie cu o desăvârșită artă procesul acesta de cristalizare a sentimentului. Cartea d-sale a fost concepută într'un spirit stendhalian. Nu este o afirmație de prisos. „Dorina", prin tonalitatea generală, se poate încadra în categoria atât de vastă (și atât de vagă în acelaș timp) a romanului psihologic.

Ne-am văzut siliți câteodată să considerăm romanul psihologic drept o grea încercare pentru atenția și răbdarea noastră. De câte ori n'am avut prilejul să înghițim sute de pagini de așa zise analize sufletești, interminabile și fastidioase! Penibilă obligație! Și mărturisim că am avut de îndurat această mâhnitoare obligație față de scriitori celebri. Paul Bourget, de exemplu.

D. Leoneanu, în cartea d-sale, ne forțează să adoptăm altă atitudine față de literatura-confesiune. Scrisă astfel, cartea silește pe cetitor să n'o lase din mâni, s'o urmărească până la ultima pagină, cu atenția pe care ar acorda-o celui mai interesant roman. Ceeace cucerește de la început atenția și simpatia lectorului este un accent de adâncă și tragică sinceritate. Nu se întâmplă, de fapt, nimic tragic în această poveste de dragoste. Nici-o catastrofă, de nici-un fel, nu vine să întrerupă brutal cotidianismul unor aventuri sentimentale care pot părea la prima privire obișnuite. Ei bine, tocmai acest fapt constitue pentru cartea d-lui Leoneanu un avantaj. Paradoxal de exact: Senzaționalul, după care aleargă marea majoritate a scriitorilor contemporani, se poate căpăta prin mijloacele cele mai simple. Istoria zâmbetului fermecător și dureros din „Dorina" dovedește că tragismul vieții se ascunde de multe ori în cutele existenții de toate zilele, acolo unde nici nu te aștepți, într'un gest prizărit, într'o întâlnire pe care ai uitat-o, într'o amintire care nu vrea să-ți plece din minte și care se încăpățânează să rămână, obsedantă și iremediabilă.

Lectura acestui roman te invită la câteva considerații. Ne grăbim să spunem că sunt considerații invincibil provocate de situația eroilor pe care d. Leoneanu îi prezintă în romanul d-sale *Mutatis mutandis*, „Dorina" este un exemplu desăvârșit de roman scurt, așa cum obișnuiau să scrie scriitorii francezi din secolul al XVIII-lea. Genul acesta are, în primul rând, o sobrietate în expunerea sentimentelor și o limpezime în desvoltarea conflictului dramatic, care corespund perfect cu posibilitățile artistice ale d-lui Leoneanu.

Baudelaire, într'una din poeziile lui, pomenește de un „confesional al inimii". Este o expresie vastă și cuprinzătoare, mult mai vastă și mai cuprinzătoare decât are aerul să fie. Ea se potrivește minunat de bine romanului d-lui Leoneanu în care un om fără pretenții și fără premeditare, își mărturisește chinul de a fi fost, cândva, îndrăgostit.

Romanul d-lui Leoneanu este, în fond, o carte tristă. Aceasta din pricină că este zugrăvirea unui conflict sufletesc de un dureros realism, exprimat într'un stil limpede, colorat, și concis. AL. A. PHILIPPIDE

EDMUND EZERSKY: „Insula lui Lenin"

Autorul romanului senzațional „Incendiul Moscovei", Edmund Ezersky, a scris un nou roman fantastic, „Insula lui Lenin" care a apărut de curând la Varșovia.

Autorul descrie o organizație ideală de stat comunist pe una din insulele îndepărtate ale Oceanului Pacific.

In una din adunările sale solemne, Liga Națiunilor hotărește să lichideze cu mijloace cât mai umane agitația și neliniștea pe care o provoacă comunismul în toată țările; dar, în acelaşi timp, hotărăște să facă o mare experiență pentru a vedea dacă vor încolți sau nu, se vor desvolta sau vor pieri principiile comuniste într'o societate care le acceptă de bună voie, fără a le impune cu sila altor cetățeni.

In roman figurează cei mai importanți conducători ai comunismului, între alții Trotzki, care e un fel de dictator al insulei.

Experiența nu reușește. Raiul comunist se dizolvă, fără ca să fie atacat de elemente străine, ci pentrucă nu corespunde firii omenești, care se revoltă împotriva formulelor comuniste.

Romanul e construit cu multă iscusință și se citește cu interes.

Un episod din viața lui Flaubert

Nu de mult s'au vândut prin licitație publică la Paris, manuscrisele și scrisorile lui Flaubert.

Printre aceste scrisori se afla un pachet subțire, pecetluit cu cinci peceți de ceară neagră, pe care autorul „Doamnei Bovary" scrisese: „Deschis și citit în ziua când am ars scrisorile lui Alfred, într'o dimineață de Duminecă, spre sfârșitul lunii Ianuarie". Este vorba probabil de Alfred Le Poittevin, cel mai bun prieten al lui Flaubert și unchiul lui Guy de Maupassant. Dar Flaubert a mai citit odată scrisorile, după cum dovedește însemnarea de pe dosul pachetului: „Redeschis în noaptea de 20 spre 21 Martie 1846, când am recitit scrisorile din Marsilia și am încercat un sentiment ciudat de regret. Sărmana femee, oare să mă fi iubit cu adevărat? Toate pasiunile mele trecute, îmi vin pe gât ca niște alimente nemistuite și alterate în stomac..."

Pachetul conține numai patru scrisori din lunile Ianuarie, Februarie, Mai și August. Sunt semnate „Eulalia Foucault" și datate „Marsilia, 1841", (în epoca aceea Flaubert avea 20 ani, iar prietena lui zece ani mai mult).

Despre ea se știe numai că era originară din Marsilia. Părinții ei erau negustori bogați și atunci când a cunoscut pe Flaubert ea avea o fetiță. Dacă a fost sau nu căsătorită nu s'a aflat niciodată nimic. Se odihnește în cimitirul din Rouen, sub o lespede de piatră pe care a fost săpat numele ei: Eulalie.

Scrisorile Eulaliei ne îndeamnă să simpatizăm pe ființa aceia îndrăgostită și nenorocită. Ele dovedesc căldura și sinceritatea sentimentului ce avea pentru el. Patru scrisori, nu mai mult, dar din ele se desprinde adevărul, vioiciunea, amintirile fierbinți ale unei afecțiuni întrerupte și dorința nemărginită a revederii, dorință care nu i se va îndeplini.

Iar tânărul Flaubert îi păstrează o amintire frumoasă, fiindcă în Februarie 1841, la rândul lui îi răspunsese la trei scrisori. Eulalia era romantică. Pasiunea în sufletul ei lua proporții imense. Nepăsarea lui Flaubert îi întărâta gelozia: „Tu nu mă mai iubești, Gustav" ai început să mă uiți... și eu care mă gândesc totdeauna la tine, eu care te iubesc din tot sufletul și mi-ași da viața pentru ca să te văd numai câteva zile. Tristă și nenorocită, departe de tine, sufăr, plâng și siguranța că nu mai sunt iubită îmi mărește chinul. Dacă scrisoarea mea rămâne fără răspuns, voi înțelege că altă femee m'a și înlocuit în inima ta..."

Cum s'a împotrivit Flaubert acestor chemări înflăcărate? Nu avem scrisorile trimise prietenei lui, dar din cele scrise de ea, ne dăm seama că el nu credea în pasiunea aceasta.

„Mă îndemni să nu te mai iubesc, să te uit; eu sau altul, spui tu, ce importanță are! Om crud și rău! Dacă după cum spui mă dorești, mă iubești și te gândești la mine, se poate ca astfel de gânduri să-ți treacă prin minte și să ai curajul să mă mâhnești atât de adânc? Gustav, viața mea, sufletul meu! Nu-mi mai spune să te uit, pentru a trăi trebue să te iubesc, să sper că voi mai avea clipe fericite lângă tine. Fără gândul acesta, totul e neant pentru mine. Câteodată, când mă pot depărta pentru câteva ceasuri, plec singură undeva, de unde pot vedea marea, care mi-e atât de dragă. Acolo departe de lume, trăesc cu amintirile și cu chipul lui Gustave al meu. Rog cerul să-l aducă lângă mine, sau să mă vindece de dragostea asta care e chinul vieții mele..."

Trei luni mai târziu, ea începe să se liniștească, însă fără să poată uita.

Se supune destinului ei. Iubește, dar fără nici o nădejde. Iși dă seama că nu va mai întâlni fericirea. Ultima scrisoare către amantul ei, este cea mai frumoasă:

„Sper că cerul îmi va mai dărui câteva zile frumoase. La vârsta mea, Gustave, omul iubește mai bine, simte mai frumos, patimile sunt mai arzătoare, mai vii. Ceeace-ți spun astăzi poate ți se pare ciudat, dar dacă nu-ți vei petrece tinerețea în orgii și nopți albe, după zece ani vei găsi că am avut dreptate. Dacă îți va fi dat să încerci mai târziu o patimă aprinsă, abia atunci vei ști să iubești cu adevărat... Dragul meu, niciodată nu vei fi însă în stare să iubești ca femeia care-ți scrie acum. Pentru asta îți trebue un suflet arzător, o constituție pe care nu ți-o doresc, fiindcă dacă procură în viață clipe frumoase, costă în urmă numai lacrămi și regrete... Adio, nu mă uita..."

Poate nu ar fi uitat-o, dacă neîncrederea și nepăsarea nu i-ar fi stăpânit inima.

In epoca în care primea scrisorile minunate ale Eulaliei, Flaubert scria unui prieten:

„Femeia este un animal vulgar, din care bărbatul și-a făcut un ideal exagerat de frumos".

A trecut pe lângă fericire, dar când și-a dat seama era prea târziu.

A apărut No. 11—12

Viața Romînească

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ȘTIINȚIFICĂ

Cu următorul sumar:

Gala Galaction . . . . . *Altare subterane.*
Pavel Pavel . . . . . . *Protecția minorităților în Europa nouă.*
Ion Minulescu . . . . . *Negru și alb (Versuri).*
Petre Pandrea . . . . . *Exproprierea țărănimii.*
I. Agârbiceanu . . . . . *Păscălierul.*
T. A. Bădărău . . . . . *Biologia și genetica experimentală.*
George Lesnea . . . . . *Isus prin oraș (Versuri).*
Dr. S. Irimescu . . . . . *Inițiativa particulară și azistența oficială în combaterea tuberculozei*
Dragoș Protopopescu . . . . *Goana.*
G. Călinescu . . . . . *Eminescu școlar la Cernăuți.*
Petru Comarnescu . . . . *Spiritul american și spiritul european.*
M. D. Ioanid . . . . . . *Desmeticire.*
Lotar Rădăceanu . . . . *A. Cotruș, un poet al Ardealului.*
Paul Zarifopol . . . . . *Cronica literară (O replică din „Macbeth").*
N. E. Lahovary. . . . . *Cronica externă (Conferința de la Geneva și primejduirea păcii).*
P. Nicanor & Co. . . . . *Miscelanea (Sărbătorirea d-lui Octavian Goga. — Nu pentru d. Nichifor Crainic, ci pentru cititori. — Ideologia conservatoare. — Pactul de neagresiune).*
Recenzii. — Revista Revistelor. — Mișcarea intelectuală în străinătate.

Prețul 60 lei

Cronica literară

Damian Stănoiu: Pocăința stărețului

Privind lucrurile sub aspectul fondului de inspirație, scrisul părintelui Damian Stănoiu constitue o literatură de breaslă, fiindcă tipurile și icoanele sale sunt luate numai dintr'o categorie de indivizi, aceea a monahilor și duhovnicilor, precum eroii d-lui G. Brăescu sunt luați din viața cazonă. Nici nu mai este îndoială că autorul cunoaște foarte bine această lume și cum niciodată un scriitor n'a luat condeiul ca să exalte o clasă, paginile d-lui Damian Stănoiu sunt cu deosebire incisive. Obicinuiți să cerem monahului ceeace ne lipsește nouă și ceeace alcătuește sensul vieții spirituale, noi suntem foarte sensibili la ironizarea mânăstirii, când se descoperă a ascunde în umbra chiliilor și a trapezei, slăbiciunile obștești, adică lăcomia, avariția, luxuria și prefăcătoria. Povestirile d-lui Stănoiu sunt așadar, pentru ochiul comun, humoristice și dau cititorului o idee de îndeletnicirile și gândurile unui călugăr ortodox din țara de adopțiune a d-lui Nichifor Crainic.

Oricare vor fi fost intențiunile autorului, noi nu vedem în scrierile sale — după cum am mai avut prilejul să spunem și altădată — un tablou ironic al mânăstirii, ci icoana cea mai sugestivă a misticismului claustral, atât cât se poate realiza în aceste medii de incultură și naivitate.

Spre deosebire de creștinul comun, a cărui ortodoxie se bizue numai pe recunoașterea rațională și emoțională a dependenței sale de Dumnezeu, după modul Dogmei, călugărul încearcă printr'o asceză mai mult sau mai puțin aspră, o victorie asupra cărnurilor uituce și uneori el e în măsură de a-și da seamă prin prefaceri ale duhului de ochiul cu care Domnul privește ostenelile sale. Aceasta se cheamă a comunica cu Spiritul, a avea viziuni sau stări mistice, evenimente duhovnicești în genere rare, modul obicinuit de iubire pentru Isus fiind ascensiunea prin săvârșirea canoanelor.

Că eroii părintelui Damian Stănoiu au o temelie sufletească serioasă o dovedește faptul că ei au credința trebuitoare în cele sfinte, preocuparea de viața vecinică și groaza de infern. Ei nu sunt niște scelerați ipocriți, asemeni lui Ser Ciapperello al lui Boccaccio, care joacă cu onctuozitate o credință pe care n'o are. Păcatele lor sunt venale, de iertat, pricinuite de slăbiciunea omenească și de o stricăciune trecătoare în morala tagmei.

Dacă prin urmare starețul Procopie uzează de o perfidie politică foarte metodică spre a smulge consiliului duhovnicesc al mânăstirii semnarea unei gestiuni necurate, aceasta revelă caracterul unui om, dar nimic în ceeace privește structura constituției spirituale, care rămâne neatinsă. Călugării din cărțile părintelui Damian Stănoiu, cu toate păcatele lor, nu sunt mistici în felul d-lui Crainic, dar au într'adevăr sbuciume spirituale, ce apar în ciuda și tocmai cu ajutorul micilor păcate omenești. In această privință, și cu toate aparențele contrarii, autorul este cel mai de seamă reprezentant al literaturii spiritualiste.

* * *

Nefiind mistici în felul Gândiriștilor, călugării în chestiune nu văd îngeri în chilii sau la coarnele plugului, nu colectează sânge de heruvim, nu calcă în fulgi de îngeri, nu simt aripi îngerești la umeri, nu se văd înconjurați în niciun fel de cetele celeste și nu fac minuni ca d-nii Voiculescu, Zaharia Stancu sau Sandu Tudor. Viziunile presupun o tensiune sufletească și o subtilitate și putere de abstracție spirituale pe care ei nu le au și totdeodată o capacitate de a simți voluptăți duhovnicești incompatibilă cu trupurile lor hirsute și țărănești. Sentimentul prezenții divine se simbolizează la ei în chip negativ, prin imaginea diavolului, cu o tărie proporțională gradului de austeritate atins.

Cauzele ce provoacă năvălirea necuratului sunt semnificative pentru măsura inofensivă a pecativității călugărilor. Ei combat cu duhul negațiunii pentru ispite puerile ce zugrăvesc mărginirea ideei lor despre lume, ispite ușoare și ridicule, frecvente la copii, printre care cea mai de seamă este lăcomia.

Părintelui Ghedeon diavolul i se înfățișa în chip de macaroane bine rumenite. Călugărilor din noul volum al părintelui Stănoiu ispita li se arată tot în chip alimentar, sub forma unui butoiaș de vin, a unei bucăți de pastramă sau a unei șunci. Poezia populară cași literatura cultă au ironizat lăcomia de bunuri alimentare a fețelor bisericești, dar autorul nostru a știut să așeze aceste turburări lăuntrice la răspântia dintre scrupul canonic și tentație, pentru a trage în linii simple dar groase, portretul duhovnicesc al unui monah.

Pentru a ilustra opinia noastră că în cărțile părintelui Damian Stănoiu observația satirică este biruită de intuiția procesului ascetic, recomandăm lectura schiței *Calea împărătească*, așa de plină de umor blând și de suavitate.

In dorința de a înfrânge amarnic pe diavolul și de a-și arăta puterea sa de rezistență în față-i părintele Carion dela Mânăstirea Căldărușani, nu s'a mulțumit să urmeze *calea împărătească*, recomandată cu înțelepciune de Pimen cel mare și care constă într'o asceză îmblânzită de mici satisfacțiuni lumești pentru ca ispita să n'aibă putere. El luă ofensiva fățișă împotriva necuratului, atacându-l cu salivă și împunsături în efigia pe care pusese să i-o zugrăvească în chilie. După nopți de nedormire și de halucinațiuni părintele Carion renunță la lupta fățișă și se întoarce la *calea împărătească*.

Călugării din admirabila schiță *Dragoste și smerenie*, care atrași de mirosul unui butoiaș de vin din chilia fratelui Chiril, petrec o noapte de libațiuni excesive, nu fac și ei decît să urmeze aceeaș cale de mijloc, trădându-și în chiar micul lor vițiu nevinovăția lor sufletească.

Aceste schițe aduc aminte foarte de aproape de *Floricele Sfântului Francisc* cu acei frați naivi, curați la suflet, dar plini de umoristice slăbiciuni ce-i fac mai umani și mai simpatici.

* * *

Și acum ca și în alte prilejuri talentul de povestitor al lui Damian Stănoiu este fără pereche. Fără să ne dăm seama care ar fi putințele scriitorului dacă ar ieși din genul și din mediul actual și s'ar apuca să înfățișeze o societate mai complexă, pe un plan mai vast, îndemânarea și simplitatea rafinată cu care crează atmosfera și aura personagiilor este de un merit rar. „*Dragoste și smerenie*" ne îndreptățește să credem totdeodată că autorul ar putea isbuti în teatru, într'atât dialogul distribue fiecăruia psihologia și gestul personal. Analiza etapelor clasice ale unei petreceri, cu diferitele momente sentimentale, dela volubilitate, la violență și sentimentul dezastrului, amuzanta șiretenie a călugărilor în căutarea unui citat sacru care să justifice consumarea mai departe a vinului, diversitatea de atitudine a temperamentelor la ebrietate, toate aceste teme literare își găgesc în părintele Damian Stănoiu un artist inimitabil.

Cităm fără prea multă alegere un aspect al beției simpaticului și sdravănului unchiaș Daniil:

„După ce dijmui oala, ca și când n'ar fi gustat vinul de multă vreme duhovnicul făcu o sforțare care dovedea slăbiciune și se ridică de pe scaun.

„— Copăcel! — îl încurajă Arcadie, batjocoritor.

„Daniel tuși în sec și-și scoase crucea dela gât. (Anteriul îl scosese de mult). Crezând că vrea să se ducă afară, cei doi îi urmăriră mișcările, gata, la caz de nevoe, să-i sară în ajutor. Moșul însă le făcu semn să se ridice, apoi le porunci printr'un gest să dea masa lângă perete. Iachint înțelese pricina, dar parcă nu-i venea să creadă. Când se văzu în lărgime, părintele Daniil puse mâinile în șolduri și începu să joace, așa pe mutește — Ghilabaua. Inalt, osos, slab și adus puțin de spate, cu barba lunguiață și albă și cu ochelarii prinși după urechi, pare un anticar sau un savant scos dintre rafturile de cărți. Iachint și Arcadie izbucniră într'un râs sălbatic. Vrură să-i dea mâna, dar unchiașul se încăpățână s'o piseze singur. Atunci, Iachint se puse să-i durlue din gură. Diaconul luă vătraiul dintre sobă și se apucă să-l bată cu un cuțit, în tactul jocului. Moșul întări mișcările. Dar peste câteva secunde, simți nevoe de sprijin, și întinse mâinile, fără să scoată un cuvânt. Cei doi se lăsară cuprinși de gât și continuară să-i durlue și să-i toace pe vătrai. Deodată arhimandritul se opri din joc, își adună ultimele puteri, și se puse din nou pe pisat, de data asta numai din mâni și din buric, și să strige printre gingii, cu glasu-i pițigăiat:

Dragi-mi sunt fetițele,
Dar mai dragi lelițele
Hiii!

Stilul se remarcă prin savoarea împerecherii tonului actual al vorbirii cu elementul bisericesc arhaic. Bunăoară:

„Prea Sfințite Stăpâne, sunt un biet monah slab la minte și la trup; — și nici în curaj nu mă aflu mai pricopsit. Dar fiindcă sfântul și marele Vasilie ne învață, că atunci când e vorba de apărarea credinții, să fim tari și obraznici — ce am grăit către sine-mi. — Cuvioase Pitirime, te știu prost la cap și nevolnic la trup, dar nici toți sfinții mucenici n'au fost mai vârtoși decât tine și totuși, pentru apărarea credinții lui Hristos, s'au împotrivit împăraților și ighemonilor, au suferit munci și arsuri, au fost uciși cu pietre și aruncați în prăpăstii adânci; unii au fost hierăstruiți, alții lepădați în varnițe și în mijlocul hiarelor, ... Ci tu n'ai a te lupta nici cu împărați păgâni, nici cu antipați îndrăciți și nici cu Iany au cu Iliodor — vrăjitorii".

Părintele Damian Stănoiu este un scriitor cu multă putere de observație și de compoziție, dar mai ales un stilist de o savoare incomparabilă, egal fără monotonie în toate scrierile, și de o neobosită statornicie a talentului.

G. CĂLINESCU

INSEMNĂRI

Spionaj, armată şi amor

Teatrul Regina Maria a jucat „Văpaia", piesă în trei acte de Kistaemekers.

Eroina, — deziluzionată de soţ, care o înşeală cu ostentaţie, — se îndepărtează de dânsul şi se apropie de altul, candidat pentru un nou mariaj. (Moralitatea autorului este atât de mare, încât un cămin ce se distruge nu-i înlocuit cu o aventură nelegitimă — ci cu un cuplu trecut pe la starea civilă şi binecuvântat de preot).

Despărţirea urma să se producă. Soţul — odios; iubitul — extra simpatic şi drăgostos...

Deodată însă se petrece o minune.

Soţul — generalul — gâtue un spion civil.

Atunci eroina se reculege: — „Stai... că se schimbă lucrurile!"

Cum iubitul nu gâtuise pe nimeni, singurul obiect strâns în braţele sale fiind talia eroinei, — aceasta, care moare după „gesturi", revine la bărbat. Soţul o cam bruschează: — „Ce înţelegi tu din toate acestea?" — „Pardon, — replică ea, — şi eu sunt fiică de militar!"

Dar nici amantul *in spe*, viitorul soţ, nu rămâne — nici el! — mai prejos. Auzind din gura generalului cuvântul „patrie", candidatul la mâna nevestei sale se înfierbântă. Şi el e patriot! Cum să ia soţia unui patriot, care gâtue un spion? Imposibil! Iubitul — lăsând amorul pe ultimul plan — schimbă gestul mâinii sale, îndreptate spre încornorare către fruntea generalului, într'o cordială strânsoare camaraderească a mâinii rivalului. Totul intră în normal.

Noroc de spion!

Altfel un cămin era să fie distrus...

Atât numai: subiectul merită o tragedie. Toată lumea se închină în faţa datoriei.

In momentul premergător greşelii (scena decisivă se petrece la unu noaptea), cu o clipă înainte ca iubitul să treacă pragul iubitei şi orice patriotism să devină deci inutil, — soţul desvăluește taina omorului pentru patrie!

Femeia îşi revine brusc; bărbatul nelegitim se retrage — cu faţa transfigurată de elan patriotic.

Această piesă e bună de jucat la şcolile de ofiţeri — pentruca tinerimea războinică să afle cum se menţine o femee: prin suprimarea spionilor. — *M. Sevastos.*

Roman fantastic şi poezie pură

In ultimul număr al „Vieţii Româneşti" d. Paul Zarifopol pomeneşte, într'un articol, despre Gustav Meyrink, unul din cei mai subtili artişti ai literaturii germane actuale, autor al câtorva romane fantastice de o rară putere de sugestie. D. Zarifopol traduce, pentru nevoile de argumentare din articolul d-sale, începutul din romanul „Der Golem" al lui Meyrink. Romanul acesta care e clădit pe viaţa evreilor din ghetto-ul din Praga, este o împletire de realitate şi de vis, de supranatural şi de viaţă, de imaginaţie macabră şi poezie a sentimentelor, care fac din el o carte incomparabilă.

Meyrink a întrebuinţat pentru compunerea acestui roman o reţetă foarte simplă. A luat o legendă din veacul de mijloc pe care a actualizat-o, transportând-o în lumea şi viaţa de astăzi. Se spune că, odinioară, cu sute de ani în urmă, un rabin din Praga îşi crease din lut un fel de homunculus, un automat omenesc căruia îi insuflase viaţă printr'o formulă cabalistică, înscrisă pe fruntea acestei creaturi artificiale. Acesta e Golemul, slujitor al vechiului rabin. Intr'o bună zi însă Golemul acesta, căruia rabinul îi ştergea în fiecare seară formula magică de pe frunte ca să-l învie din nou în fiecare dimineaţă, scapă de sub puterea stăpânu-său şi dispare, hotărît să trăiască deacum înainte pe cont propriu, ca şi Homunculus din „Faust" al lui Goethe. Legenda mai spune că acest Golem e blestemat, din treizeci şi trei în treizeci şi trei de ani, să apară, din nou pe lume, căutând să se incarneze din nou şi răspândind o groază superstiţioasă printre evreii din Praga.

Romanul lui Meyrink este brodat pe această legendă. E scris sub forma unei confesiuni. Povestitorul visează, trăind în vis o existenţă pe care n'a cunoscut-o niciodată în realitate şi care totuşi corespunde cu întâmplări autentice din trecut, întâmplări pe care odinioară le-a trăit alt personagiu, tocmai la epoca în care se spune că golemul obişnueşte să apară în Praga, şi în care personagiu bănuim că golemul s'a incarnat. Peripeţiile acestui roman fantastic sunt aproape cu neputinţă de rezumat. D. Zarifopol remarcă în articolul d-sale că Meyrink isbuteşte să dea în „Der Golem" impresii abundente de poezie pură. Inceputul romanului, pe care îl citează într'o excelentă traducere, i se pare un exemplu de formaţie a poeziei pure. Golemul lui Meyrink începe cu un vis. Intrarea în vis este descrisă magistral şi turburător de către Meyrink: „Un artist care, în domeniul fanteziei, a făcut experienţe excesive, ne aduce un extract rafinat al stărilor dintre vis şi veghe. Acolo, în lupta somnului cu luciditatea treziei, se face cu toată puterea jocul straniu şi atât de ademenitor al imaginilor ce se rup din frânele voinţei".

Paginile d-lui Zarifopol ne-au amintit că „Golemul" lui Meyrink n'a fost încă tradus în româneşte şi să ne pară rău că n'a fost încă tradus. In Germania a cunoscut zeci de ediţii. In Franţa, unde a fost tradus de curând, critica l-a salutat cu entusiasm. Traducerea lui ar însemna o îmbogăţire reală a literaturii noastre. Şi ar fi păcat să nu încetăţenim unul din cele mai frumoase romane fantastice contemporane într'o limbă în care Eminescu a scris „Sărmanul Dionis"... —*Al. A. Ph.*

Bernard Shaw şi Rusia

Presa din lumea întreagă a relevat, în repetate rânduri, călătoria lui Bernard Shaw în Rusia şi convertirea lui la sovietism. Shaw, care este astăzi unul din cei mai celebri scriitori de pe glob, a dat, după întoarcerea lui din Rusia, interview-uri senzaţionale, care au iscat infinite comentarii. Shaw a fost acuzat de ramolisment şi de uşurinţă, sau dimpotrivă a fost preţuit şi ridicat în slăvi pentru imparţialitatea lui şi pentru tinereţea de spirit de care a dat dovadă renegând, la şaptezeci de ani trecuţi, societatea burgheză capitalistă.

E sigur că în atitudinea lui Shaw faţă de Rusia intră o bună doză de paradox şi o evidentă dorinţă de a-şi epata contemporanii. Te invită la această apreciere atitudinea pe care a avut-o întotdeauna Shaw faţă de societatea şi morala actuală, pe care a avut de-atâtea ori prilejul să le satirizeze şi să le biciuiască în piesele lui. Considerând lucrurile astfel, Shaw nu mai apare inconsequent. Simpatia lui pentru soviete devine astfel rezultatul întregei lui activităţi de până acum.

Intr'un articol din „Europe" Shaw expune câteva consideraţii asupra Rusiei sovietice, cărora chiar dacă nu li se poate acorda o încredere absolută nu li se poate refuza totuş calitatea de a fi ingenioase, de multe ori juste, şi întotdeauna conţinând o parte însemnată de adevăr general omenesc. Iată una, la întâmplare: „Cea dintâi întrebare pe care trebue să şi-o pună un călător într'o ţară străină, pentru siguranţa lui personală şi pentru învăţătura lui, este următoarea: — Ce se pedepseşte aici cu pedeapsa cu moarte? Şi a doua: — Ce este considerat aici drept onorabil? In ţările capitaliste răspunsul e foarte simplu. In aceste ţări se pedepseşte cu moartea asasinatul, şi sunt onoraţi oamenii care câştigă mulţi bani. In Rusia omorul nu mai atrage pedeapsa capitală, ci e înlocuit cu patru sau cinci ani de închisoare. Dimpotrivă este împuşcat fără milă orice om care câştigă prea multe parale". Este oare numai un paradox? In orice caz este o deosebire reală. Şi este fără îndoială o răsturnare de valori, care natural amuzează mult pe Bernard Shaw, omul care în viaţa lui a întors pe dos cea mai mare cantitate de locuri comune şi idei curente.

Negreşit, însă, că pe baza unor asemeni afirmaţii Shaw nu poate fi tratat de ramolit. Poate fi, cel mult, acuzat câteodată că e dispus să creadă fără să cerceteze prea amănunţit. N'o fi cumva şi nevoia de a descoperi o religie? Ar fi o explicare care, cu siguranţă, l-ar amuza pe Shaw însuş: nevoia aceasta de a crede însfârşit în ceva a unui om care toată viaţa lui n'a crezut în nimic. — *Ph.*

Pentru tineretul de astăzi

Intr'o carte a contelui Sforza, publicată la „Nouvelle revue française" şi intitulată „Dictatori şi dictaturi de după război" se găsesc câteva aprecieri care privesc situaţia morală a lumii actuale, isvorâtă din consecinţele marelui război. Cu prilejul acestei cărţi Jean-Richard Bloch în „Europe", constată cu o crudă luciditate că „din toţi oamenii de primul rang care erau în vârstă de a purta armele în 1914 şi 1918, numai câţiva norocoşi au putut scăpa de soarta lor". Ceiace înseamnă că generaţia războiului, care ajunge astăzi în pragul maturităţii, este formată din oameni de al doilea plan. „Majoritatea oamenilor care conduc astăzi afacerile publice şi afacerile private, în Germania, în Franţa, în Italia, în Serbia, în Austria, în toate ţările care au luat parte la răsboi, majoritatea acestor oameni e formată, cu rari excepţii, din indivizi care în timpul răsboiului au fost nişte ambuscaţi şi nişte profitori". Rezultatul acestei situaţii este că mulţi din conducătorii actuali de pretutindeni sunt depăşiţi de evenimente. Iar în politică este astăzi mai mult ca oricând o cumplită lipsă de caractere. „Europa şi afacerile europene — fie politice, fie economice — au căzut în mâinile unei sub-umanităţi".

Tineretul actual — spune Bloch — nu trebue să se lase înşelat de această comedie. Generaţia răsboiului nu mai este la înălţimea îndatoririlor pe care le are faţă de restaurarea Europei. Nădejdea se îndreaptă, fatal, spre generaţia tânără de astăzi.

Reflecţiile acestea ale lui Bloch nu sunt definitive. Un lucru e sigur: că într'adevăr nivelul moral al Europei de astăzi este scăzut. Intrebarea este dacă tinerii de azi vor avea puterea necesară de a se sustrage acestui spectacol lamentabil, puterea de a „nu se lăsa înşelaţi" şi ademeniţi la rândul lor. E în firea tinereţii să se lase ademenită şi înşelată. Dar, e adevărat, că tot în firea tinereţii stă şi puterea de a se iluziona şi de a rupe, cu o nepăsare demulteori binevenită, cablurile putrede care o leagă de un trecut odios. In acest gest stă nădejdea tineretului actual şi nădejdea noastră în acest tineret. — *P.*

Centenarul lui Goethe la Paris

Pentru comemorarea centenarului lui Goethe, s'a format la Paris un comitet de personalităţi din felurite domenii, sub preşedinţia lui Painlevé şi vicepreşedinţia lui Paul Valéry. Biblioteca Naţională pregăteşte o mare expoziţie, iar la Sorbona va avea loc o solemnitate la care Paul Valéry va ţinea un discurs şi contesa de Noailles va recita un poem de circumstanţă. La Odeon se va pune pe afiş Clavigo, piesa inspirată lui Goethe de *Memoriile* scrise de Beaumarchais la întoarcerea din Spania.

Peer Gynt a existat

In „Le Journal", d. A. Antoine publică rezultatul unor interesante cercetări care au dus la constatarea neaşteptată că Peer Gynt, eroul lui Ibsen, nu e o simplă ficţiune, ci a existat în adevăr.

Ultimul său strănepot — spune d. Antoine — a murit celibatar anul trecut, la o vârstă foarte înaintată.

Intr'un colţ pierdut al Norvegiei, în Gudbrandsdal, se mai află şi astăzi o fermă numită Haagaa.

Un vechi document spune că această fermă a fost cumpărată în 1740 de către o pereche de ţărani care aveau un fiu, Peder Olsen Hage. Acest băiat e însuşi eroul piesei lui Ibsen.

Rămas orfan, Peer risipi curând averea moştenită şi muri în cea mai mare mizerie.

S'au găsit şi actele vânzării tuturor lucrurilor lui, între care figurează şi faimoasa pălărie ce avea darul să-l ascundă de privirile oamenilor pe cel ce o purta.

Pălăria aceasta, de care vorbeşte şi Ibsen, a fost vândută cu opt şilingi.

Toate acestea sunt acum fapte dovedite şi istorice.

E totuşi evident că Peer Gynt n'a fost filosoful pe care l-a înfăţişat Ibsen şi că poetul a transformat această figură celebră.

In orice caz, ferma lui Peer Gynt mai există şi azi, şi e alcătuită din mai multe căsuţe; una dintre ele a fost transportată la Byge Museum din Lillehammer, fiind recunoscută drept casa istorică a lui Peer Gynt, şi e vizitată zilnic de mulţi curioşi. — *h.*

Candidaţii la premiul Nobel

America se străduește din ce în ce mai mult să obţie anul acesta premiul Nobel pentru Upton Sinclair. La această campanie s'a asociat şi Anglia, care a adresat Academiei Suedeze un memoriu semnat de 800 de scriitori în frunte cu Bernard Shaw. Printre subscriitorii memoriului sunt şi câţiva străini, între care şi Einstein. Presa franceză le aminteşte Suedezilor că mai există şi la Paris câţiva literaţi şi că în ultimii ani prea s'a dat preferinţă Americii, Germaniei, etc. neglijându-se cu totul Franţa.

Cervantes

Miguel de Cervantes, Saavedra, nemuritorul autor al lui „Don Quijote de la Mancha", şi al unui mare număr de comedii, s'a născut în Alcala de Henares în Spania şi a trăit între anii 1547—1616. Cervantes a fost un erou înainte de a fi un mare scriitor: şi-a pierdut mâna stângă în bătălia navală dela Lepanto (1571) şi a rămas şase ani şi jumătate prizonier al piraţilor algerieni. După ce s'a întors în Spania, s'a consacrat literaturii.

Recunoscând înrâuririle dăunătoare pe care romanul cavaleresc, grozav de răspândit, le exercita asupra vieţii spirituale a naţiunii sale, Cervantes vru să pună un capăt stăpânirii lui în literatură, iar calea pe care o apucă spre acest scop, fu cea mai nimerită: el parodiă romanul cavaleresc şi, prin exagerarea notelor lui caracteristice, căută să convingă pe cititorii săi de complecta nenaturaleţă şi neveracitate a acestor aiureli fantastice. Aceasta-i reuşi atât de desăvârşit în „Don Quijote", încât sustrase orice bază de viaţă romanului cavaleresc şi pastoral. Semnificaţia lui „Don Quijote" trecu însă mult peste acest succes imediat. Acest roman satiric deveni piatra de temelie a literaturii romanului modern şi în acest sens fu epocal pentru viaţa spirituală a întregii omeniri.

Dar abia critica literară ştiinţifică a vremilor noi a isbutit să puie în plină lumină, extraordinar de înalta însemnătate a acestui roman satiric. Privirea poetului în privinţa lucrurilor omeneşti se lărgise prin grelele experienţe ale vieţii lui, prin depărtatele lui expediţii răsboinice pe mare, prin îndelungata lui captivitate în Alger. Intors acasă putu recunoaşte mai limpede decât cei mai mulţi compatrioţi ai lui, relele de care sufereau poporul şi patria lui. Absolutismul monarhic şi bisericesc încătuşau orice liberă desvoltare. A le biciui pe faţă era cu neputinţă, căci teribila Inchiziţie cu temniţele şi instrumentele ei de tortură l-ar fi redus numaidecât la tăcere. Putea aşadar să se rostească în privinţa acestor chestiuni numai în forma romanului alegorico-satiric, pe care o şi alese. Contemporanii luminaţi îl pricepură, tot aşa şi cei doi mari poeţi de atunci, Lope de Vega şi Calderon, dar care, în calitate de curteni şi clerici, nu îndrăzneau să-l denunţe direct Inchiziţiei, căci atunci ar fi trebuit să desvăluie acest sens mai adânc al operei sale, ceiace, având în vedere marea simpatie şi răspândire ce şi-o cucerise numaidecât Don Quijote, ar fi putut deveni periculos pentru Biserica de Stat. Căutară dar să nege însemnătatea şi valoarea operei, sperând să facă a fi dată repede uitării. Dar nu isbutiră, căci romanul nu biciueşte numai rele locale şi contimporane ale Spaniei, ci slăbiciuni, erori, ridicoluri larg omeneşti, şi aci stă temeiul pentru care a supravieţuit secolelor, ca o satiră a tuturor timpurilor.

Şi în domeniul nuvelistic a fost rezervat lui Cervantes să deschidă epocă şi să serve de model prin ale sale „Nuvele exemplare", care au arătat calea literaturii nuvelistice moderne. „*Sennora Cornelia*", cea mai bună dintre acestea, formează cuprinsul ultimului număr al „Lecturei, floarea literaturilor străine", din această săptămână. Se 'nţelege, că pentru a le savura spiritul naiv şi aventuros, trebue să ne transpunem în gustul timpului, care a făcut o lungă evoluţie de rafinament până azi.

Şi ca dramaturg a activat cu mare succes Cervantes, dar pe acest teren a fost eclipsat de Lope de Vega şi Calderon.

Mărunte

■ In *Biblioteca pentru toţi*, editată de librăria „Universala", Alcalay & Co., au apărut: „In Oceanul Pacific" de Somerset Maugham şi „Duduia Adela" de D. Iov.

■ După exemplul caselor de editură din străinătate, editurile: „Cartea Românească", „Naţionala" S. Ciornei, „Cultura Naţională", „Cugetarea", „Cultura Românească", „Socec & Co.", „Alcalay & Co" s'au constituit într'o *Asociaţie a Editorilor Români.*

■ In editura „Cugetarea" a apărut „Parada dascălilor" de Anton Holban, autorul romanului „O moarte care nu dovedeşte nimic".

Nicolae Nicandrov

SCENE NOCTURNE

traducere de ANA CANARACHE

au apărut în excelenta

■■ „BIBLIOTECA DIMINEAŢA" ■■

No. 141

70 pagini Preţul 5 Lei

■ De vânzare la toate librăriile şi depozitele de ziare ■

Două generaţii

— Mama spune că valsul e mult mai convenabil decât tangoul... Eu nu cred...

— Asta din pricină că mama dumitale nu-şi mai aduce aminte că pe vremea ei se purta corset...

Sinceritate

— Observaţi sufletul artistului care vibrează în surâsul femeii? Simţiţi emanaţiile luminii, ritmul şi simplificarea complexului absorbit într'un echilibru armonios?

— Nu.

Obişnuinţa meseriei

Telefonista către colega ei. — Ştii cine sunt ăştia? 32/48 şi 44/45.

Activitate şcolară

D. Iorga lucrează la Minister.

TIP. „ADEVERUL" S. A., STR. CONST. MILLE (SĂRINDAR) No. 7—11